

6. liburua

Trantsizio Soziala I.

Erronka
demografikoa

Lehendakaritzako
Trantsizio Sozialaren
eta 2030 Agendaren
Idazkaritza Nagusiak,
2020-2024
Legegintzaldian,
sortutako
dokumentuen
Bilduma

- 1. liburua.** 2030 Agenda I. Dinamizazioa
- 2. liburua.** 2030 Agenda II. Dibulgazioa
- 3. liburua.** 2030 Agenda III. Gobernantza
- 4. liburua.** 2030 Agenda IV. Jarraipena eta ebaluazioa
- 5. liburua.** 2030 Agenda V. Ekarpina 16. eta "18". GJHei
- 6. liburua.** Trantsizio Soziala I. Erronka demografikoa
- 7. liburua.** Trantsizio Soziala II. Gazteria
- 8. liburua.** Trantsizio Soziala III. Kohesio soziala eta nazioarteko elkartasuna
- 9. liburua.** Trantsizio Soziala IV. Pandemia

6. liburua

Trantsizio Soziala I. Erronka demografikoa

Aurkibidea

Bilduma honen aurkezpen orokorra.

Liburu honen aurkezpena.

1. dokumentua. Erronka demografikoari buruzko azterlan soziologikoa.

2. dokumentua. Erronka Demografikorako 2030 Euskal Estrategia.

3. dokumentua. Erronka Demografikorako 2030 Euskal Estrategiaren 2023ko memoria.

Oharren eranskina. Beste dokumentu interesgarri batzuetarako estekak.

- 1. liburua.** 2030 Agenda I. Dinamizazioa
- 2. liburua.** 2030 Agenda II. Dibulgazioa
- 3. liburua.** 2030 Agenda III. Gobernantza
- 4. liburua.** 2030 Agenda IV. Jarraipena eta ebaluazioa
- 5. liburua.** 2030 Agenda V. Ekarpina 16. eta "18". GJHei
- 6. liburua.** Trantsizio Soziala I. Erronka demografikoa
- 7. liburua.** Trantsizio Soziala II. Gazteria
- 8. liburua.** Trantsizio Soziala III. Gizarte-kohesioa eta nazioarteko elkartasuna
- 9. liburua.** Trantsizio Soziala IV. Pandemia

Bilduma honen aurkezpen orokorra

Eusko Legebiltzarrerako hauteskundeak, Eusko Jaurlaritzaren XI. Legegintzaldia amaitzen zutenak, 2020ko uztailaren 12an egin ziren, pandemia hasi eta bost hilabetera. Irailaren 5ean, Iñigo Urkullu Renteria Lehendakariak bere kargua zin egin zuen Gernikako Arborearen aurrean, eta hiru egun geroago bildu zen, lehenengo aldiz, Gobernu Kontseilu berria.

Lehendakariak gobernu-egiturari dagokionez hartutako lehen erabakietako bat izan zen Lehendakartzan Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusi berri bat sortzea. Egitura Organikoari buruzko Dekretuak hiru jarduera-eremu handi ezarri zituen idazkaritza berri honetan: 2030 Agenda, Erronka Demografikoa eta Trantsizio Soziala deitu izan denaren beste eremu garrantzitsu batzuk.

Lehenik eta behin, beraz, 2030 Agenda, eta, zehazki, Euskadik Garapen Jasangarrirako Helburuekin duen konpromisoa dinamizatzea, koordinatzea eta bultzatzea sailen artean, erakundeen artean eta gizarte mailan. Bigarrenik, erronka demografikoa eta, zehatzago, horri erantzuteko sailen arteko estrategia bat lantzea eta bultzatzea. Eta hirugarrenik, gure trantsizio sozialei eragiten dieten beste erronka garrantzitsu batzuen aurreko erantzunak koordinatzea eta dinamizatzea, hala nola kulturen arteko eta migrazioen arteko bizikidetzeta eta kohesioa, eta, une hartan, pandemiaren eraginari arreta berezia eskainiz.

Une hartan zuen izaera totalizatzailea zela eta, aipamen berezia merezi du 2020ko martxotik 2022ko otsailera bitartean COVID-19aren pandemiaren ondorioz bizi izan zen egoerak. Larrialdi-egoeraren deklarazioaren ondorioz, 2020ko martxotik, Lehendakariak bere gain hartu zuen LABiren (Larrialdiei Aurregiteko Bidea - Euskadiko Babes Zibileko Plana) zuzendaritza bakarra eta koordinazioa.

Horren ondorioz, sailen arteko eta erakundeen arteko erantzuna zuzentzeko eta koordinatzeko zereginak Lehendakartzan kokatu ziren, logikoa denez, Osasun Sailarekin eta Osakidetzarekin lan-kidetzeta estuan. Horiei zegokien erantzuna osasunaren eta osasun publikoaren ikuspegitik bideratzea, euskal osasun-sistema osoaren tresnekin, bai eta funtsezko zerbitzuak emateko ardura zuten gainerako sailekin ere.

Lehendakartzaren erantzukizun hori babesteko, Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusiak bere gain hartu zuen, 2020ko irailetik 2021eko urrira bitartean, LABiren bi mahaien (tekniko-zientifikoa eta erakunde artekoa) eta Bizi Berri II, III eta IV Planen koordinazio operatiboaren lana. Dokumentu horiek LABiren jarduera-esparru izan ziren, eta Eusko Jaurlaritzaren lan-tresna izan ziren pandemiaren bilakaeraren jarraipena egiteko, prebentzio-neurriak prestatzeko (neurri horiek aplikatzeak gizarte osoari eragiten zion) eta herritarren arteko komunikaziorako eta gardentasunerako.

Idazkaritza honek Legegintzaldi honetan egin duen ibilbidean eragina izan duen beste gertaera bat Lehendakariak 2022ko irailaren 22an Politika Orokorraren Osoko Bilkuran egindako iragarpena izan zen. Une hartatik aurrera, Gazteria Zuzendaritza, ordura arte Berdintasun, Justizia eta Gizarte Poli-

ketako Sailaren barruan zegoena, Lehendakartzaren egiturari atxikita geratuko zen, Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusiaren barruan.

Hilabete batzuk lehenago, martxoaren 10ean, Gazteen Euskal Legea onartu zen, eta, ekainaren 21ean, Erronka Demografikorako 2030 Euskal Estrategia. Berregituratze horren helburua izan zen gazteriari, emantzipazioari eta erronka demografikoari buruzko politiken sailen arteko eta erakundeen arteko koordinazioa sustatzea, zeharkako ikuspegi batekin, eta lehentasun handiena emanez gazte-politika publikoei.

Bilduma honek ibilbide honi erantzuten dio. Bederatzi liburuen egitura honako hau da:

- 1. liburua.** 2030 Agenda **I. Dinamizazioa.**
- 2. liburua.** 2030 Agenda **II. Dibulgazioa.**
- 3. liburua.** 2030 Agenda **III. Gobernantza.**
- 4. liburua.** 2030 Agenda **IV. Jarraipena eta ebaluazioa.**
- 5. liburua.** 2030 Agenda **V. Ekarpena 16. (bakea) eta "18". (kultura) GJHei.**
- 6. liburua.** Trantsizio Soziala **I. Erronka demografikoa.**
- 7. liburua.** Trantsizio Soziala **II. Gazteria.**
- 8. liburua.** Trantsizio Soziala **III. Gizarte-kohesioa eta nazioarteko elkartasuna.**
- 9. liburua.** Trantsizio Soziala **IV. Pandemia.**

Egiazta daitekeenez, lehenengo bostak 2030 Agendaren esparrukoak dira, eta hurrengo lauek edukia ematen diote trantsizio sozialaren kontzeptuari, lau ikuspegitatik: erronka demografikoa, gazteria, kohesio soziala eta pandemia.

Logikoa denez, lau urtean zehar, gobernuko edozein arloren jarduerarekin lotutako dokumentu-ekoizpena oso zabala da. Honelako bilduma bat osatze aldera, beharrezkoa izan da akotazioen bat ezartzea, luze-zabalerari dagokionez arrazoizkoa denaren mugak ez gainditzeko. Bi irizpide jarraitu dira: lehenik, Idazkaritzak sortutako dokumentuak soilik sartzea, idazketan parte-hartze zuzena izandakoak; eta, bigarrenik, liburu bakoitzari oharren eranskin bat txertatzea, beste dokumentu interesgarri batzuetarako estekekin, Idazkaritzak zuzenean egin ez baditu ere, beren jarduerarekin zerikusia dutenak.

Bestalde, adierazi behar da jarduketa-eremu bakoitzak urte arteko plangintza estrategikoko dokumentu bat izan duela, eta horrek kudeaketa eta bultzada markatu dituela:

- 2030 Agendaren Lehentasunen Euskal Programa, 2021eko ekainaren 29an onartua.
- Erronka Demografikorako 2030 Euskal Estrategia, 2022ko ekainaren 21ean onartua.

- Bizi Berri II., III. eta IV. Planak, 2020ko urrian, 2021eko otsailean eta 2021eko uztailean onartuak, pandemiaren bilakaerari egokitutako erantzun-tresna gisa.
- Gazteen emantzipazioa laguntzeko 2030 Euskal Estrategia, 2023ko martxoaren 21ean onartua.

Horri guztiari, trantsizio sozialaren eremuan, ADOS Batzordearen urteko edo urte arteko kudeaketa-planak, Euskarri Estrategia eta Uztartu Programa gehitu behar zaizkio. Dokumentu horiek guztiek segimendu-, balantze- edo ebaluazio-memoriak dituzte, urtekoak zein Legegintzaldikoak, eta bilduma honetako liburu bakoitzaren abiapuntua edo bizkarrezurra dira. Garrantzitsua da hori aipatzea; izan ere, horrela, lan-plan bakoitzaren egituraketan, sistematizazioan eta ebaluazioan oinarritutako kudeaketa-eredu bat ezarri da, plana sortu den aldira egokitua.

Testuinguruari buruzko azken ohar bat nabarmendu behar da. Bilduma hau urte edo hamarkada batzuk barru irakurriko, errepasatuko edo soilik gainbegiratuiko balitz, beharrezkoa litzateke 2020tik 2024ra bitartean bizi izan den une historikoaren erreferentzia izatea, interpretazio zehatzagoa egiteko. Lau urte hauetan inoiz ez bezalako aldia bizi izan zen garai historiko honetako belaunaldientzat. Krisi sakonen eta globalen segida batek modu negatiboan baldintzatu zuen pertsona guztien eta herrialde guztien bizitza leku guztietan.

2008an sortutako ekonomia- eta finantza-krisi luze globalaren ondorioei aurre egin behar izan genien. 2020ko martxotik 2022ko otsailera, pandemia baten erdian bizi izan ginen, konfinamendu-aldi luzeekin eta gizarte-bizitzaren funtzionamendu normalaren murrizketa handiekin. Euskadin osasun-larrialdia amaitu eta bi astera, 2022ko otsailaren 24an, Errusiako armadak alde bakarreko inbasio militarra hasi zuen Ukrainan. Ondorio humanitario onartezinez gain, inflazio-igoera bat eragin zuen, eta horrek eragina izan zuen munduko garraioan, elikagaietan, energian eta erregaietan edo industriarako horniduretan.

2023ko urriaren 7an, Hamasek eraso terrorista bat eragin zuen Israelgo herritar zibilen aurka: 1.200 hildako eta 250 pertsona inguru bahitu zituen. Une horretatik aurrera, Israelgo armadaren erantzunak, gerra-bitartekoak erabiliz, milaka eta milaka hildako eragin ditu Gazan, gehienak biztanleria zibila, emakumeak eta adingabeak. Ziurgabetasun geostrategikoa eta nazioarteko ezegonkortasuna indartu egin ziren.

Azken batean, horiek dira bilduma honek 2020-2024 aldian islatzen duen jardueraren testuingurua deskribatzen duten salbuespenezko inguruabarrak eta baldintza kaltegarriak.

Liburu honen aurkezpena

Eusko Jaurlaritzaren XII. Legegintzaldiko Gobernu Programak hamar herri-helburuetako bat izan zen erronka demografikoa. 140. konpromisoak arlo horretan 2030 Euskal Estrategia idatzi eta bultzatzea aurreikusten du, eta Lehendakaritzako Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusiaren esku uzten du hura egiteko koordinazioa.

Aurreikuspen horren arabera, 2021. urtearen hasieratik, Eusko Jaurlaritzak deliberazio-prozesu partekatu bat bultzatu zuen erronka demografikoaren arloko politika publikoak eguneratzeko. Azkenik, 2022ko ekainaren 21ean, Gobernu Kontseiluak behin betiko onartu zuen Erronka Demografikorako 2030 Euskal Estrategia. Aldez aurretik, 2022ko maiatzaren 18an, Eusko Legebiltzarrak Osoko Bilkura monografiko bat egin zuen, eta 74 ebazpen onartu ziren. Horiek guztiak Estrategiaren dokumentuetan sartu ziren.

1. dokumentuak "Erronka demografikoari buruzko azterlan soziologikoa" jasotzen du. Azterlan hori 2022ko maiatzean aurkeztu zuen Lehendakaritzako Prospekzio Soziologikoen Kabineteak, Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusiarekin lankidetzan. Azterlan hori Erronka Demografikorako 2030 Euskal Estrategiaren sortze-prozesuaren parte izan zen, eta hura oinarritu zen lan-hipotesiak berretsi zituen.

2. dokumentuak, "Erronka Demografikorako 2030 Euskal Estrategia" estrategiaren oinarri den dokumentazioa aurkezten du, bi liburukitan egituratuta: I. Esparru Orokorra eta II. Dokumentu operatiboa. Helburu bera duten 36 ekimen biltzen ditu: susperraldi demografikorako egokiak diren neurrien eta baldintzen ekosistema bat eratzea. Estrategiaren jarduera-eremuek bost ardatz nagusi dituzte: (i) gazteen emantzipazioa, (ii) familien eraikuntza, (iii) zahartze osasuntsua, (iv) migrazioa eta (v) landa-eremuko errebalorizazioa.

Horren barruan sartzen dira etxebizitza-politikak, enplegu-politikak, hezkuntza-politikak, politika soziosanitarioak, edo osasun-politikak, migrazioak eta gizarte-prestazioak, gaitasunak garatzeko laguntzak edo laguntza, bai eta hiri- eta landa-dimentsio bikoitza ere, epe laburreko eta ertaineko ekimeneekin. Onartutako neurrien artean, nabarmentzekoak dira hilean 200 euroko laguntza 3 urtera arteko seme edo alaba bakoitzeko, edo Haurreskolak doakoak izatea. Dokumentu operatiboak estrategiaren aginte-taula integral bat du, hiru adierazle-motarekin: egoera, helburuak eta funtsezko faktoreak. Urteko jarraipen-memoria bat eta hiru urtean behingo ebaluazio bat egitea aurreikusten du.

3. dokumentuak "Erronka Demografikorako 2030 Euskal Estrategiaren 2023ko memoria" jasotzen du. Estrategia horren 35. jarduerak ezartzen duenez, "Erronka Demografikorako 2030 Euskal Estrategian jasotako aurreikuspenen eta jarduketan urteko jarraipen-memoriak egin beharko dira, bai eta haien aurrekontu-irratia ere". Dokumentu hau bi puntutan egituratzen da. Lehenik eta behin, berrikusi diren helburuen eta egutegien betetze-maila, banan-banan, Estrategia osatzen duten 36 jarduketak; eta, bigarrenik, azken oharren atal bat.

Bildumaren liburu honetan, gainera, **Oharren eranskin** bat erantsi da, beste dokumentu interesgarri batzuetarako estekak dituen.

Genero-ikuspegiak zeharkatzen du Estrategia osoa. Familia-egiturak aldaketa-prozesu sakonean murgilduta daudela aitortzetik abiatzen da, eta aniztasun horrek aitorpen eta babes bera izatea bilatzen du. Bi helburu nabarmentzen dira. Lehenik eta behin, gazteen emantzipaziorako aldeko baldintzak sustatzea, aukerarik ezak eragindako atzerapenik gabe. Bigarrenik, pertsonak nahi adina seme-alaba eduki ahal izateko, nahi dutenean, baldintzak sortzea.

1. dokumentua

Erronka

demografikoari

buruzko azterlan

soziologikoa

Erronka demografikoa — Reto demográfico

(Mayo 2022ko maiatza)

Prospekzio
Soziologikoen
Kabinetea

www.euskadi.eus/ikerketa-soziologikoak

Gabinete de
Prospección
Sociológica

www.euskadi.eus/estudios-sociologicos

Aurkibidea / Índice

1-Testuingurudemografikoa / Contexto demográfico	1
1.1 - Demografiabestearazobatzuentestuinguruan / La demogra3aenelcontextode otros problemassociales	1
1.2 - Demografiarekinzerikusia duten hainbat gairen inguruko egoera pertsonala eta iritzia / Situación personal y opiniones respecto a temas relacionados con la demogra3a	2
1.2.1 - Eduki nahiko lukeen seme-alabakopurua / Número de hijos y/o hijas deseado	2
1.2.2 - Izandako seme-alabakopurua / Número de hijos y/o hijas que hatenido	3
1.2.3 - Zenbateraino bat egiten dute errealtatean izandako seme-alabakopuruak eta idealak / Hasta qué punto se adecúa el número real de hijos/as que se hatenido con el ideal	4
1.2.4 - Izandako seme-alabakopuruagajko senjpena / Senjmientos respecto al número de hijos/as que se ha tenido	4
1.2.5 - Nahi baino seme-alaba gutxiago izateko arrazoia / Motivos para tener menos hijos e hijas de los deseados	5
1.2.6 - Mugari-sozialak diren hainbat gauza egiteko adina / Edad para ciertos hitos sociales	6
1.2.6.1 - Adin ideala / Edad ideal	6
1.2.6.2 - Norberak egindako adina / Edad en la que se han realizado	7
1.2.6.3 - Lehen seme-alaba izateko momentuarengaineko senjpena / Senjmiento respecto a la edad en la que se tuvo el primer hijo/a	8
2-Erronka demografikoa / Reto demográfico	9
2.1 - Ezagutza eta larritasuna / Conocimiento y gravedad	9
2.1.1 - Erronka demografikoaren ezagutza eta larritasuna / Conocimiento y gravedad percibida sobre el reto demográfico	9
2.1.2 - Biztanleria zahartzearen larritasuna / Gravedad percibida sobre el envejecimiento de la población	9
2.1.3 - Erronka demografikoarekin zerikusia duten beste alderdi batzuen larritasuna / Gravedad de otros aspectos relacionados con el reto demográfico	10
2.1.4 - Erronka demografikoarekin lotutako arriskuak / Riesgos asociados al reto demográfico	10
2.2 - Irtenbideak / Soluciones	11
2.2.1 - Bat-batean bururatutako irtenbideak / Soluciones planteadas de forma espontánea	11
2.2.2 - Insjtuazioak eta galkortasunaren sustapena / Insjtuciones y fomento de la natalidad	11
2.2.3 - Seme-alabak izateagatik euskal insjtuzioek ematen dituzten laguntz enezagutza / Conocimiento de las ayudas de las insjtuciones vascas por tener hijos/as	12
2.2.4 - Erronka demografikoari aurre egiteko neurrien lehentasuna / Prioridad de ciertas actuaciones para hacer frente al reto demográfico	13
2.2.5 - Immigrazioa irtenbide moduan / La inmigración como parte de la solución	14
2.2.6 - Erronka demografikoari aurre egiteko neurri eraginkorrenak / Medida más eficaz para hacer frente al reto demográfico	14
2.3 - Erakundeak / Insjtuciones	15
2.3.1 - Erronka demografikoaz arduratubeharko litzatekeen erakundea / Insjtución que debería ocuparse del reto demográfico	15
2.3.2 - Eusko Jaurlaritzak lantzen ari den egitasmoaren ezagutza / Conocimiento del proyecto que está elaborando el Gobierno Vasco	15
3-Zehaztasun teknikoak / Ficha técnica	16
4-Eranskina: Taldekako emaitzak / Anexo: Resultados por colectivos	17

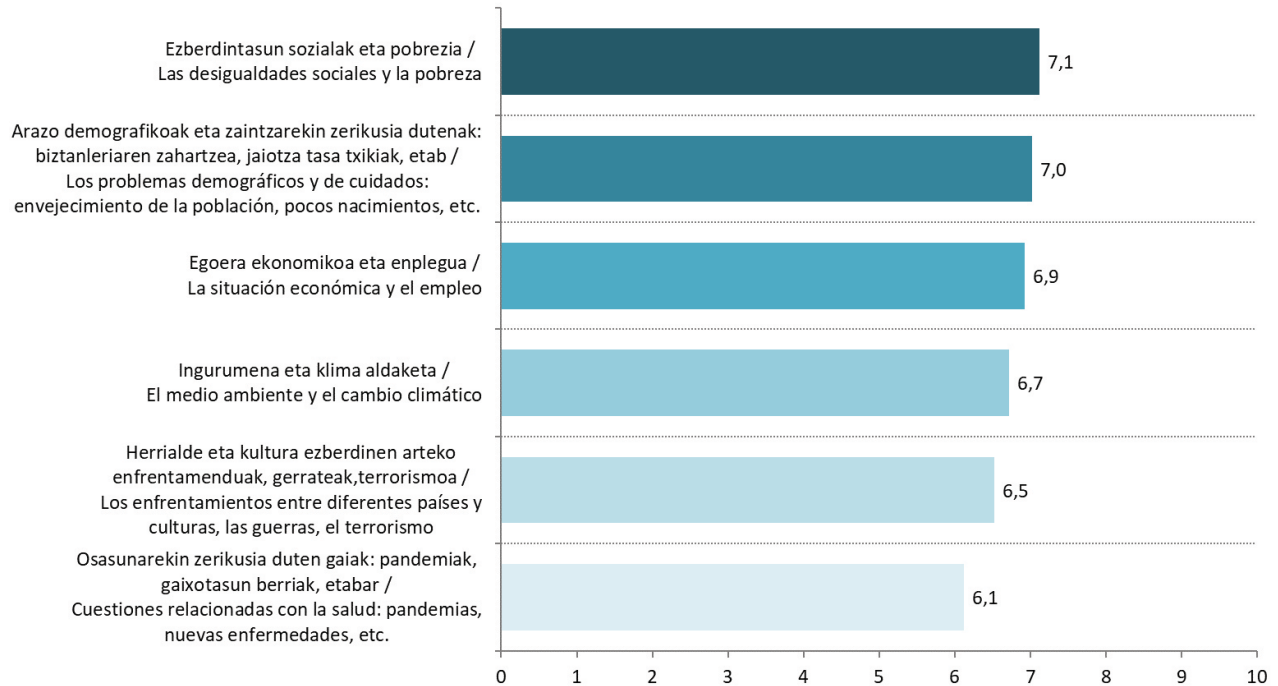
1-Testuinguru demografikoa / Contexto demográfico

1.1-Demografia beste arazobatzuentestuinguruan /

La demografía en el contexto de otros problemas sociales

Datozen urteetan aurre egin beharko diegun erronka batzuk irakurri kodizkizut, eta ondiko nuke esatea, 0tik 10erako eskala erabilita, zure ustez hurrengo bost urteetan erronka horietakobakoitza zenbateraino izango den arazo bat Euskadin; kontuan izan 0ak esan nahiduela “ez dela arazo larria izango” eta 10ak, aldiz, “oso arazo larria izango dela”./

Le voy a leer a algunos de los retos a los que nos vamos a tener que enfrentarnos los próximos años, y me gustaría que me indicara en una escala de 0 a 10, hasta qué punto crees que cada uno de ellos va a representar un problema grave para Euskadi en los siguientes 5 años, teniendo en cuenta que el 0 representa que “no va a ser un problema grave” y el 10 que “va a ser un problema muy grave” en Euskadi.

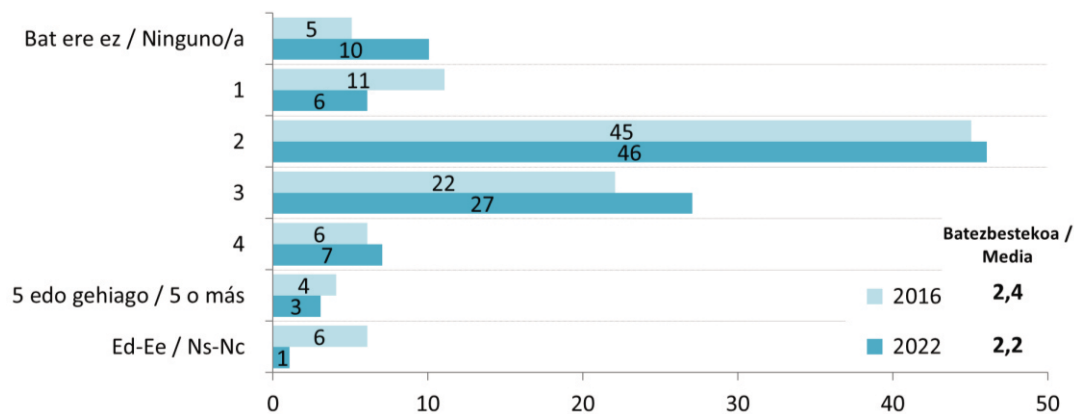
Batezbestekoak (0=ez da arazolarria izango; 10=oso arazolarria izango da) /
Medias (0=no va a ser un problema grave; 10=va a ser un problema muy grave)

Taldeak [emaitza kontsultatzeko orrialdea](#) / Página para consultar los resultados por colectivos: 18

1.2-Demografiarekin zerikusiaduten hainbat gairen inguruko egoera pertsonala etairitzia / Situación personal y opiniones respecto a temas relacionados con la demografía

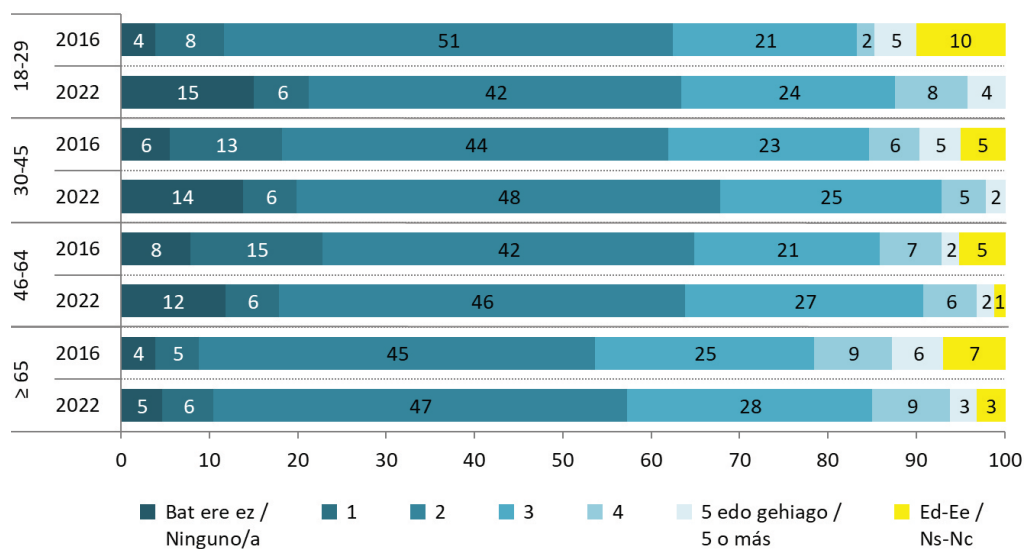
1.2.1-Eduki nahiko lukeen seme-alabakopurua / Número de hijos y/o hijas deseado

Askatasun osoz aukeratu ahal kobazenu, zenbat seme-alaba izateagustatuko litzazuke? /
Si pudieras elegir con total libertad, ¿cuántos hijos/as le gustaría tener? Le habría gustado tener?

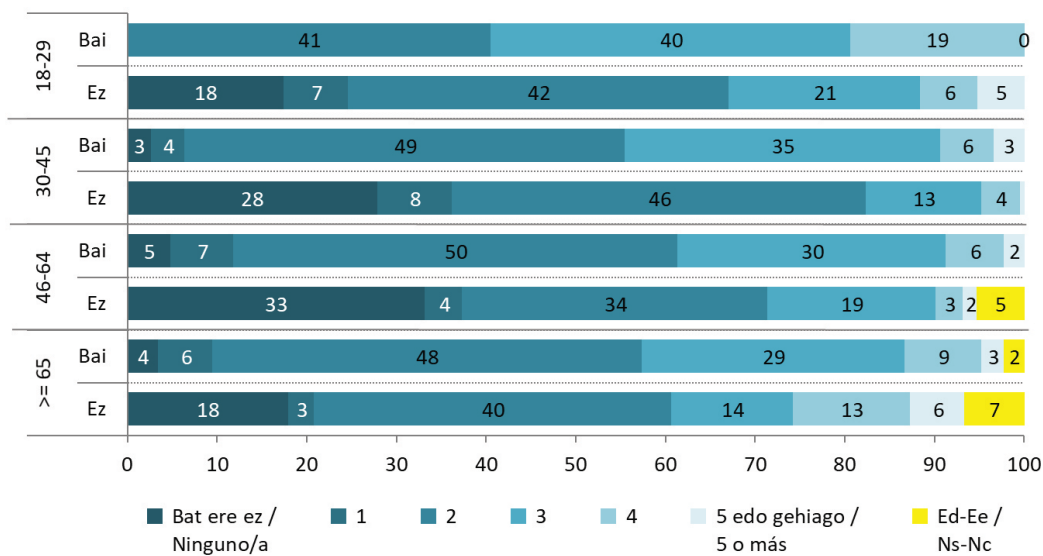

Taldeakoa emaitzak kontsultatzeko orrialdea / Página para consultar los resultados por colectivos: 21

ADIN-TALDEEN ARABERA / SEGÚN GRUPOS DE EDAD

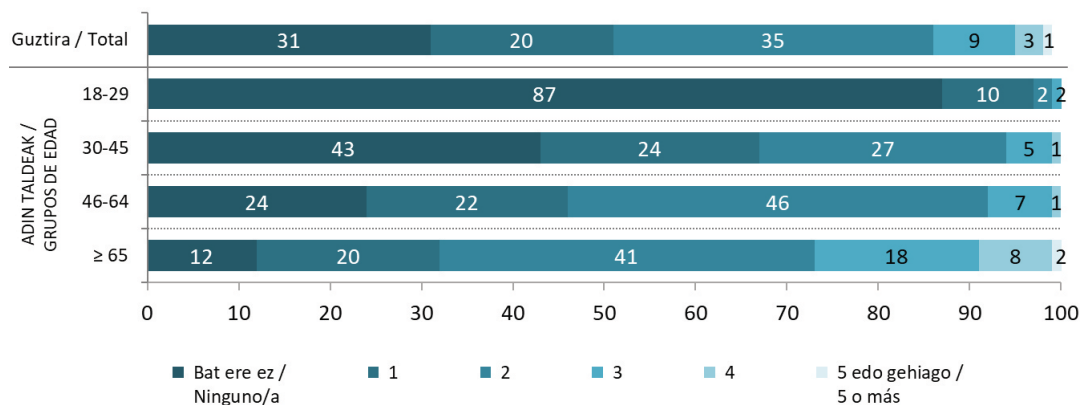

ADINAETASEME-ALABAK DITUEN EDO EZ KONTUTAN HARTUTA/SEGÚN EDAD Y TENGA ONOHIJOS/AS

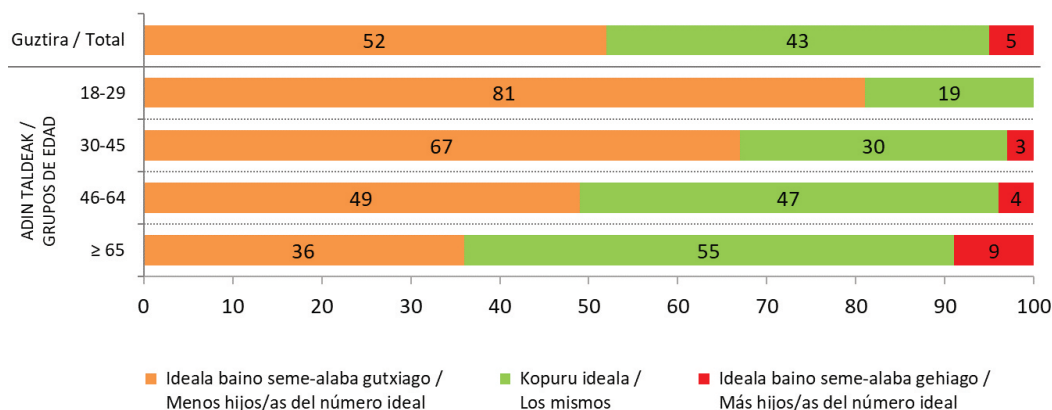
1.2.2-Izandako seme-alabakopurua/Número de hijos y/o hijas que ha tenido

Eta, zenbat seme-alaba izanditu zu?/
Y, ¿cuántos hijos/as ha tenido Ud.?

Taldeakako emaitzak kontsultatzeko orrialdea/Página para consultar los resultados por colectivos: 24

1.2.3-Zenbateraino bategiten dute errealitateanizandako seme-alabakopuruaketa idealak / Hasta qué punto se adecúa el número real de hijos/as que se han tenido con el ideal*

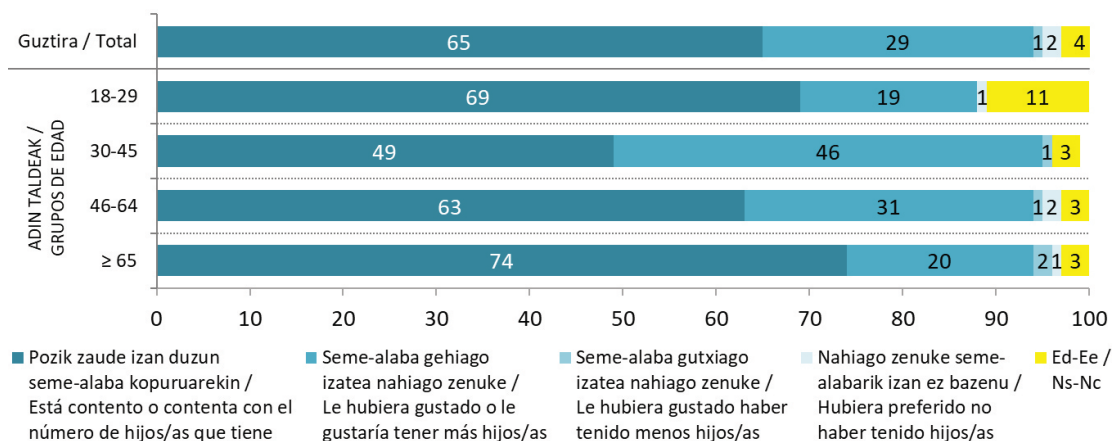

* Aldagai hau kalkulatzeko aurreko bi galderakerabilditugu: eduki nahikolukeen seme-alaba kopurua ken izan dituen / Paracalcular esta variable hemos utilizado las dos preguntas anteriores: número de hijos/as deseado menos número de hijos/as que se han tenido hasta el momento

Taldeakako emaitzak kontsultatzeko orrialdea / Página para consultar los resultados por colectivos: 26

1.2.4-Izandako seme-alabakopuruagatik sentipena / Sentimientos respecto al número de hijos/as que se han tenido

Eta, nola sentitzen zara zu orainarte izanduzun seme-alaba kopuruari dagokionez? /
Y ¿cómo se siente Ud. con respecto al número de hijos/as que ha tenido hasta el momento?

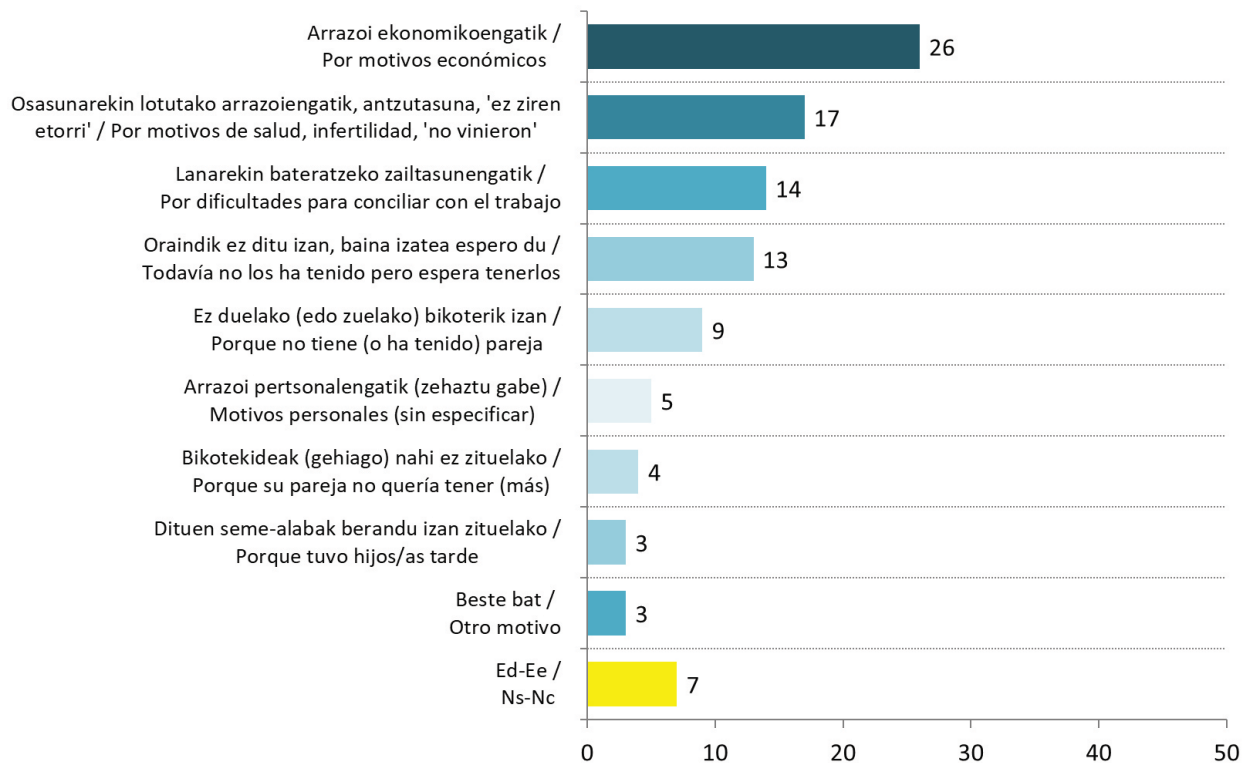

Taldeakako emaitzak kontsultatzeko orrialdea / Página para consultar los resultados por colectivos: 27

1.2.5 -Nahibaino seme-alabagutxiago izateko arrazoiak / Motivos para tener menos hijos e hijas de los deseados

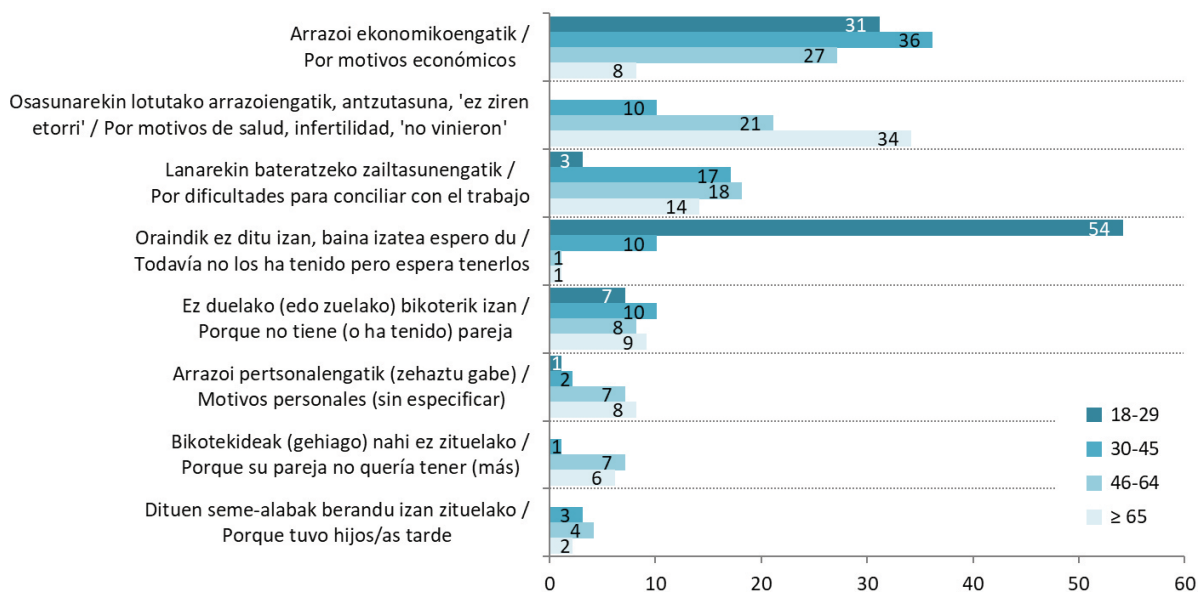
Nagusiki, zein izanda zuk nahibaino seme-alaba gutxiago izateko arrazoiak? /
Principalmente, ¿por qué no ha tenido Ud. menos hijos/as de los que le gustaría?

Galdera hau soilik nahibaino seme-alabagutxiago izan dituztenei egin zaie (%52) /
Pregunta realizada únicamente a quienes han tenido menos hijos e hijas de los deseados (52%)

Taldeak / Grupos de edad: [emaitzak kontsultatzeko orrialdea](#) / Página para consultar los resultados por colectivos: 29

ADIN-TALDEEN ARABERA / SEGÚN GRUPOS DE EDAD

1.2.6-Mugarri-sozialak diren hainbat gauzaegiteko adina /Edad paraciertos hitos sociales

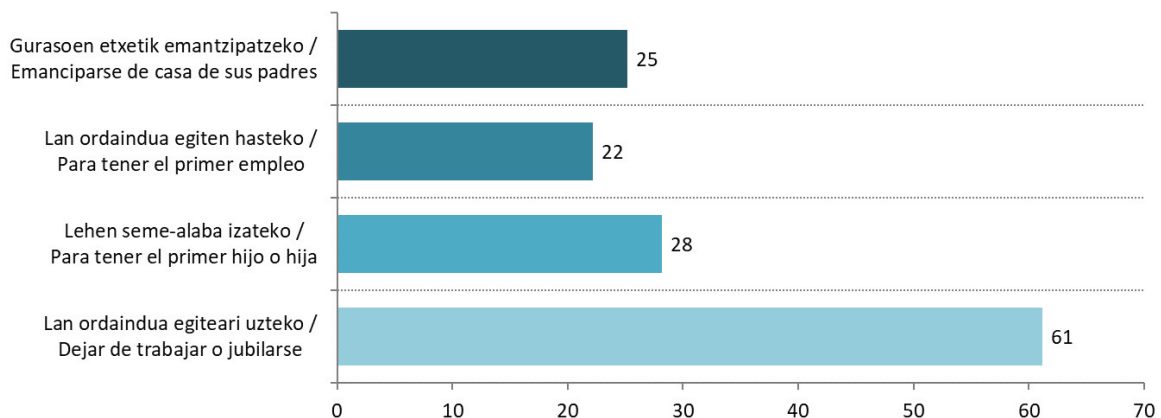
1.2.6.1-Adinideala / Edad ideal

Oro har, zure ustez zein da gauza hauek egiteko adin ideala?/
En general, ¿cuál consideras que es la edad ideal para...?

	Batezbestekoa (urte) / Media (años)		Guzdra / Total %
Gurasoen etxetik emantzipatzeko / Emanciparse de casa de sus padres	25	Segun eta / Dependiente *	5
		Bat ereez / Ninguna *	1
		Ed-Ee / Ns-Nc	2
Lan ordaindua egiten hasteko / Para tener el primer empleo	22	Segun eta / Dependiente *	10
		Bat ereez / Ninguna *	0
		Ed-Ee / Ns-Nc	1
Lehen seme-alaba izateko / Para tener el primer hijo o hija	28	Segun eta / Dependiente *	4
		Bat ereez / Ninguna *	1
		Ed-Ee / Ns-Nc	1
Lan ordaindua egiteari uzteko edo jubilatzeko / Dejar de trabajar o jubilarse	61	Segun eta / Dependiente *	9
		Bat ereez / Ninguna *	0
		Ed-Ee / Ns-Nc	1

*Erantzun aukerak hauek ez zitzaizkien irakurri inkestatuei / Estas opciones de respuesta no se leyeron a los encuestados

Taldekako emaitzak kontsultatzeko orrialdea / Página para consultarlos resultados por colectivos: 32

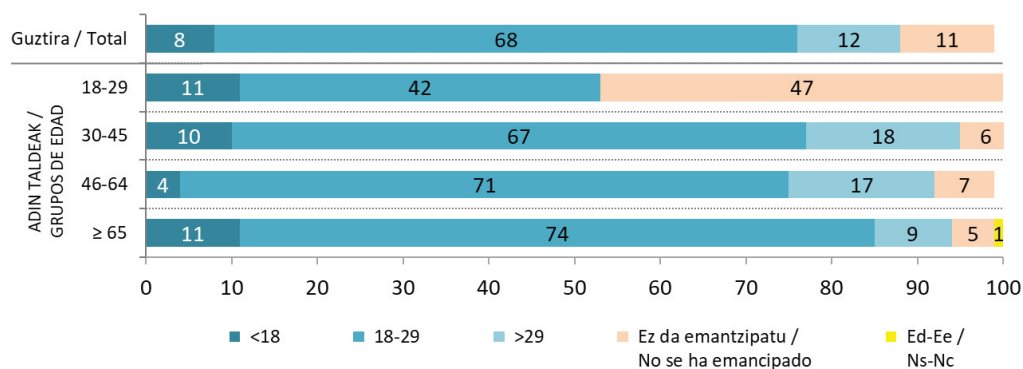
1.2.6.2-Norberak egindakoadina /Edad en la que se han realizado

Etazueu, zenbaturterekin...? /Yensucaso parRaular, qué edad teníald. cuando..?

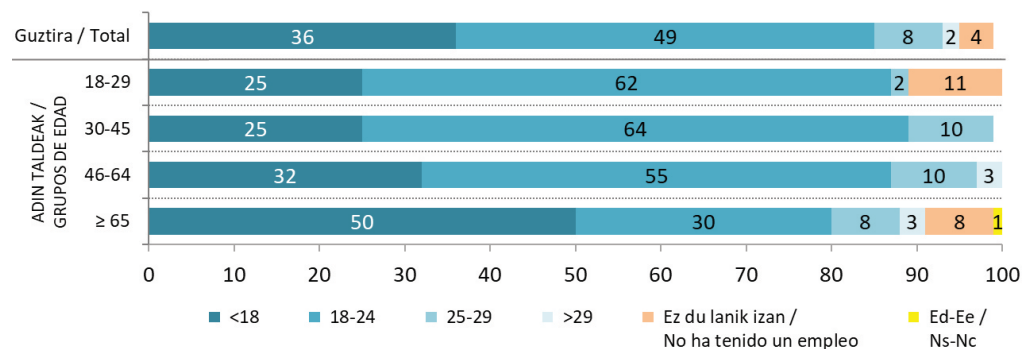
	Batezbestekoa (urte) / Media(años)		Guzdra/Total %
Emantzipatu zinen gurasoen etxetik / Se emancipó de casa de sus padres	24	Ez dagokio / No corresponde Ed-Ee / Ns-Nc	11 0
Izan zenuen lehen enplegua / Tuvo su primer empleo	19	Ez dagokio / No corresponde Ed-Ee / Ns-Nc	4 0
Izan zenuen lehen seme-alaba / Tuvo su primer hijo o hija	28	Ez dagokio / No corresponde Ed-Ee / Ns-Nc	31 0
Jubilatu zineneko utzizena lan ordaindua egiten / Dejó de trabajar o se jubiló	58	Ez dagokio / No corresponde Ed-Ee / Ns-Nc	67 2

Taldeakoa emaitza kontsultatzeko orrialdea /Página para consultar los resultados por colectivos: 34

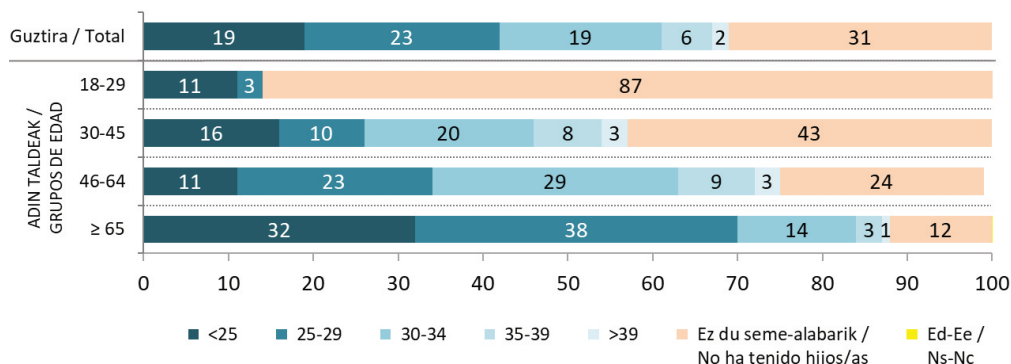
ZENBAT URTERE KIN EMANTZIPATU ZEN ADIN-TALDEEN ARABERA /EDAD DE EMANCIPACIÓN SEGÚN GRUPOS DE EDAD

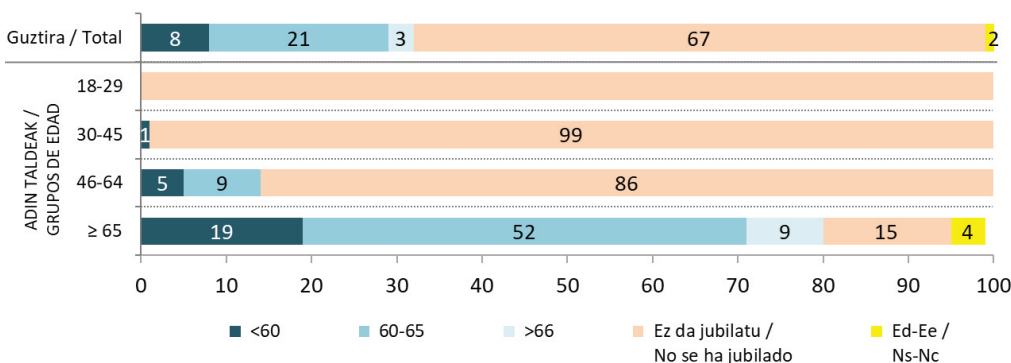
ZENBAT URTERE KIN IZAN ZUEN LEHEN LANA ADIN-TALDEEN ARABERA /EDAD DE PRIMER EMPLEO SEGÚN GRUPOS DE EDAD

ZENBAT URTEREKIN IZAN ZUEN LEHENSEME-ALABAADIN-TALDEEN ARABERA /
EDAD DE PRIMER HIJO/A SEGÚN GRUPOS DE EDAD

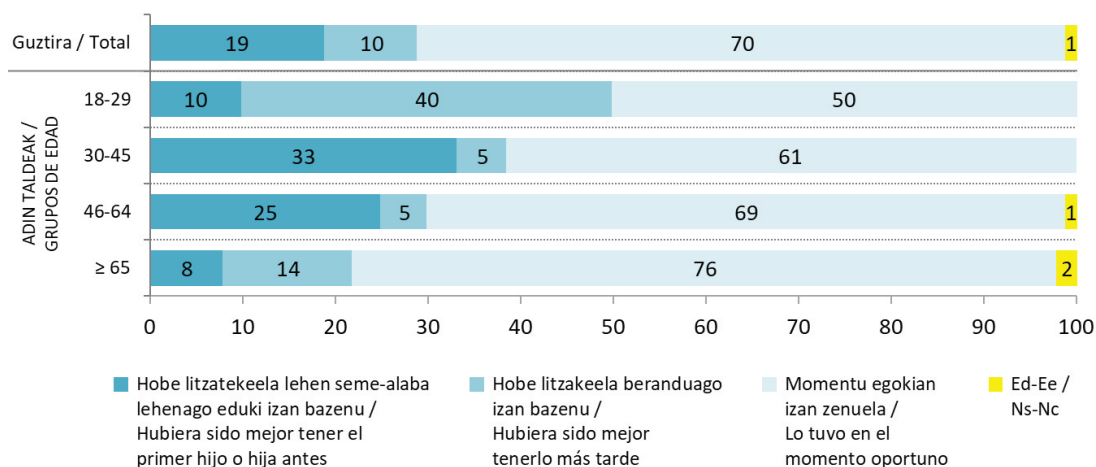
ZENBAT URTEREKIN JUBILATU ZEN EDOLAN EGITEARI UTZI ZION ADIN-TALDEEN ARABERA /
EDAD DE JUBILACIÓN EN LA QUE DEJÓ DE TRABAJAR SEGÚN GRUPOS DE EDAD

1.2.6.3-Lehen seme-alabaizateko momentuarengaineko sentipena / Sentimiento respecto a la edad en la que se tuvo el primer hijo/a

Atzera begiratuta, eta lehen seme-alaba izan zen uen momentuari dagokionez, zuk, usted zu... /
Mirando atrás, respecto al momento en el que tuvo su primer hijo o hija, considere Ud. que...

Galdera hau egin zai esilik seme-alabaren bat izan dutenei (%69) /
Pregunta realizada únicamente a quienes han tenido algún hijo o hija (69%)

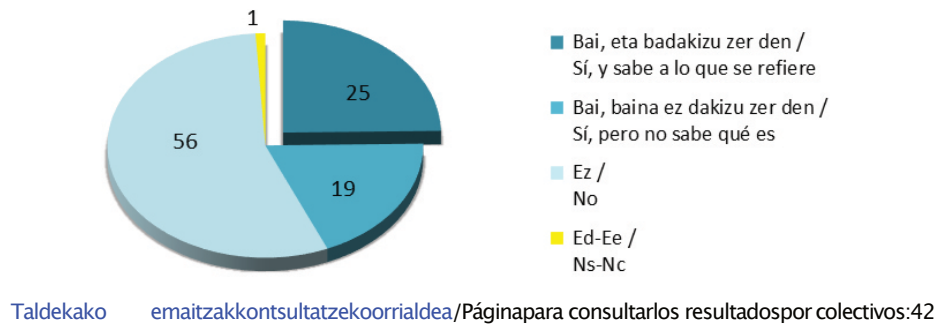
Taldeak emaitza kontsultatzeko orrialdea / Página para consultar los resultados por colectivos: 40

2-Erronka demografikoa/ Reto demográfico

2.1-Ezagutzaetalarritasuna/Conocimiento y gravedad

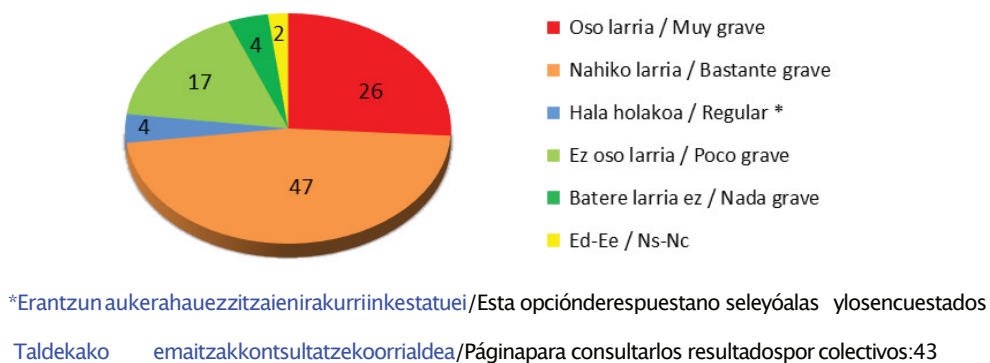
2.1.1-Erronka demografikoarenezagutzaetalarritasuna / Conocimiento y gravedad percibida sobre el reto demográfico

Entzunduzueze erronka demografikoari buruz? / ¿Ha oí do hablar de l reto demográfico?

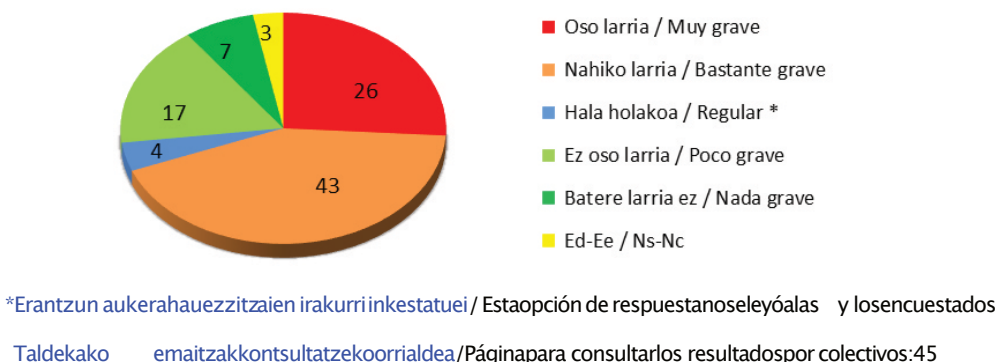
Eta uste duzu erronka demografikoa Euskadin arazo oso larria dela, nahiko larria, ez oso larria edo batere larria ez? /
Y el reto demográfico en Euskadi, ¿le parece un pr oblema muy grave, bastante grave, poco nada grave?

Galdera hau soilik erronka demografikoari buruz ezer entzun eta zer den dakitenei egin zaie (%25) /
Pregunta realizada únicamente a quienes han oído hablar y saben qué es el reto demográfico (25%)

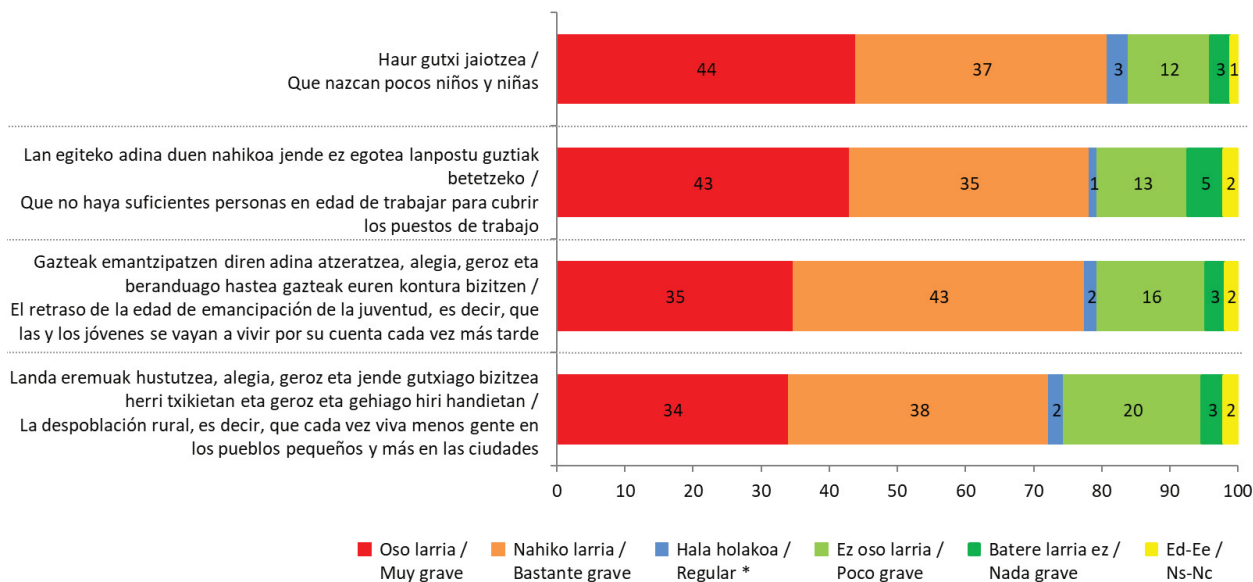
2.1.2-Biztanleria zahartzearen larritasuna / Gravedad percibida sobre el envejecimiento de la población

Erronka demografikoaren zat handi bat biztanleriaren zahartze da. Gai horri dagokionez, uste duzu Euskadiko gizartearen zat bat biztanleriaren zahartze arazo oso larria dela, nahiko larria, ez oso larria edo batere larria ez dela? /
Una parte importante del reto demográfico se refiere al envejecimiento de la población, a este respecto ¿considera que el envejecimiento representa un pr oblema muy, bastante, poco nada grave para la sociedad vasca?

2.1.3-Erronka demografikoarekin zerikusia duten beste alderdi batzuen larritasuna / Gravedad de otros aspectos relacionados con el reto demográfico

Jarraituz, erronkademografikoarekin zerikusia duten beste arazo batzuk irakurri kodizkizut. Esadazu, mesedez, zure ustez horietakobakoi-tza Euskadin etorkizun hurbilean arazo oso larri, nahiko larria, ez den oso larria izango edo ez den batere larria izango... / A continuación, le voy a leer otros problemas relacionados con el reto demográfico, dígame, por favor, si le parece que cada uno de ellos representará a corto plazo en Euskadi un problema muy grave, bastante grave, poco grave o nada grave...

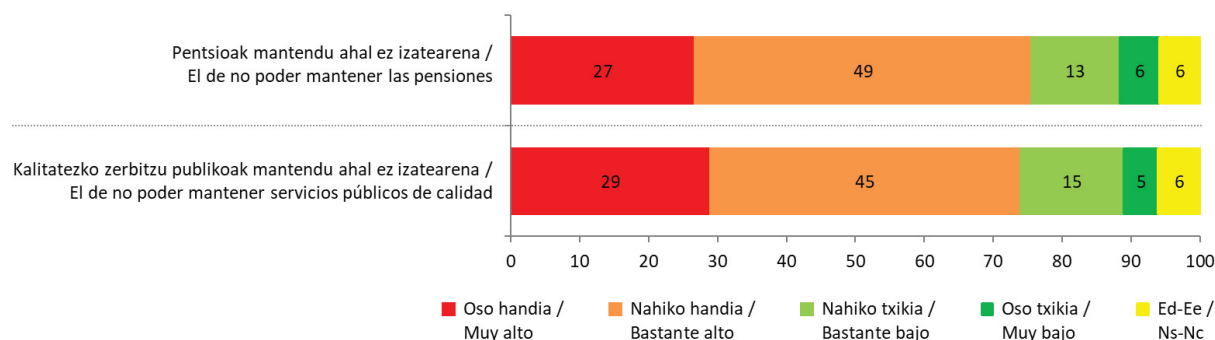

*Erantzun aukeratuak erabakitzen irakurri inkestatuei / Esta opción de respuesta no se leó a las y los encuestados

Taldeakoa emaitza kontsultatzeko orrialdea / Página para consultar los resultados por colectivos: 47

2.1.4- Erronka demografikoarekin lotutako arriskuak / Riesgos asociados al reto demográfico

Aldaketa demografikohauk zergen bilketan eragina izandezakete, ondorioz, uste duzu datozen 10 urteetan Euskadin pentsioak mantendu ahal izatearen arriskua izango dela oso handia, nahiko handia, nahiko txikia edo oso txikia? Eta kalitateko zerbitzu publikoak mantendu ahal izatearen arriskua? / Estos cambios demográficos podrían afectar a la recaudación de impuestos, como consecuencia de ello ¿cree Ud. que en los siguientes 10 años el riesgo en Euskadi de no poder mantener las pensiones será muy alto, bastante alto, bastante bajo o muy bajo? ¿Y el riesgo de no poder mantener servicios públicos de calidad?

Taldeakoa emaitza kontsultatzeko orrialdea / Página para consultar los resultados por colectivos: 50

2.2- Irtenbideak / Soluciones

2.2.1- Bat-batean bururatutako irtenbideak / Soluciones planteadas de forma espontánea

Aipatzen ari garena arazo demografiko, edo biztanleriarekin zikusi aduten horiei, aurree giteko, zeinuste duzu zuk izan daitekeela irtenbide egokiena? / ¿Cuál cree Ud. que podría ser la solución para hacer frente a los problemas demográficos o de población que estamos comentando?

	Guzdra/Total
Enplegua sortu / Creación de empleo	23
Laguntza ekonomikoak / Ayudas económicas	17
Kalitatezko enplegua eta soldatadunak / Empleo de calidad y salarios dignos	14
Jaiotzak tasak handitzea sustatu / Fomento de la natalidad	12
Immigrazioa sustatu / Fomento de la inmigración	11
Gazteen emantzipazioa sustatu / Fomento de la emancipación juvenil	8
Kudeaketa publiko hobetu (ustelkeria gutxiago, kudeaketa hobea) / Mejorar la gestión pública (menos corrupción, mejor gestión)	8
Kontziliazioa erraztu / Facilitar la conciliación	7
Zergen birbanaketa justuagoa / Distribución equitativa de los impuestos	7
Landa eramua sustatu / Fomento del mundo rural	6
Etxebizitza merkatua arautu (etxebizitza sozial gehiago, prezioak jaitsi) / Regular el mercado de la vivienda (más vivienda social, bajas precios...)	5
Hezkuntza-balioak landu / Incidir en la educación-valores	3
Erretiroaurreratua erraztu / Facilitar la jubilación anticipada	3
Ekonomia hobetu / Mejora en la economía	2
Egitura aldaketa osoa-estrukturala / Cambio total-estructural del sistema	2
Beste / Otras	7
Batere ez, ez da arazo bat / Ninguna, no es un problema	1
Ed-Ee / Ns-Nc	19

Inkestatuek espontaneoki eman dako erantzunak ondoren kodifikatu dira /

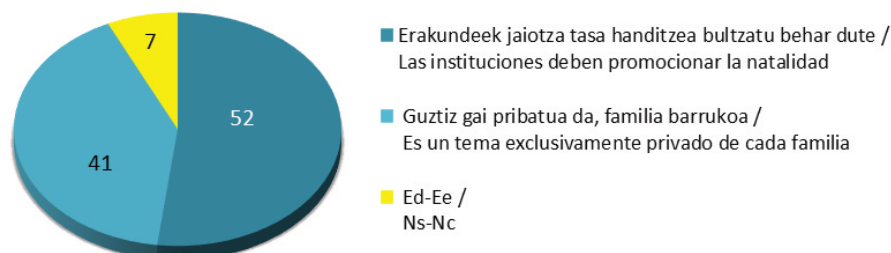
Se ha realizado una codificación posterior de las respuestas dadas espontáneamente por las personas encuestadas

Ehuneko enbatura ez da 100 bierantzun eman ahalzirelako / Los porcentajes no suman 100 porque se podían dar dos respuestas

Taldeakako emaitzak kontsultatzeko orrialdea / Página para consultarlos resultados por colectivos: 52

2.2.2- Instituzioak eta ugalkortasunaren sustapena / Instituciones y fomento de la natalidad

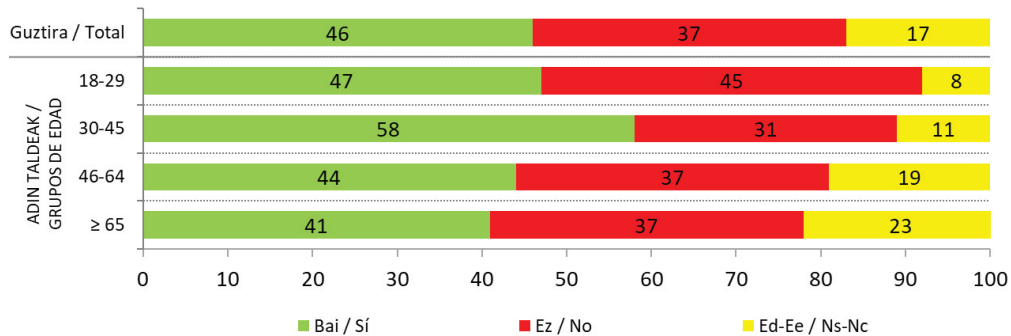
Uste duzue erakundeek natalitatea edo jaiotza tasa handitzeko lanegin behar dutela, edo uste duzu gai hori guztiz pribatua dela, pertsona edo familia bakoitzarena? / ¿Cree Ud. que las instituciones tienen la responsabilidad de promover la natalidad, o cree que es un tema exclusivamente privado de cada persona o familia?

Taldeakako emaitzak kontsultatzeko orrialdea / Página para consultarlos resultados por colectivos: 55

2.2.3-Seme-alabak izateagatik euskalinsdtuzioek ematen dituzten laguntzenezagutza/ Conocimiento de las ayudas de las instituciones vascas por tener hijos/as

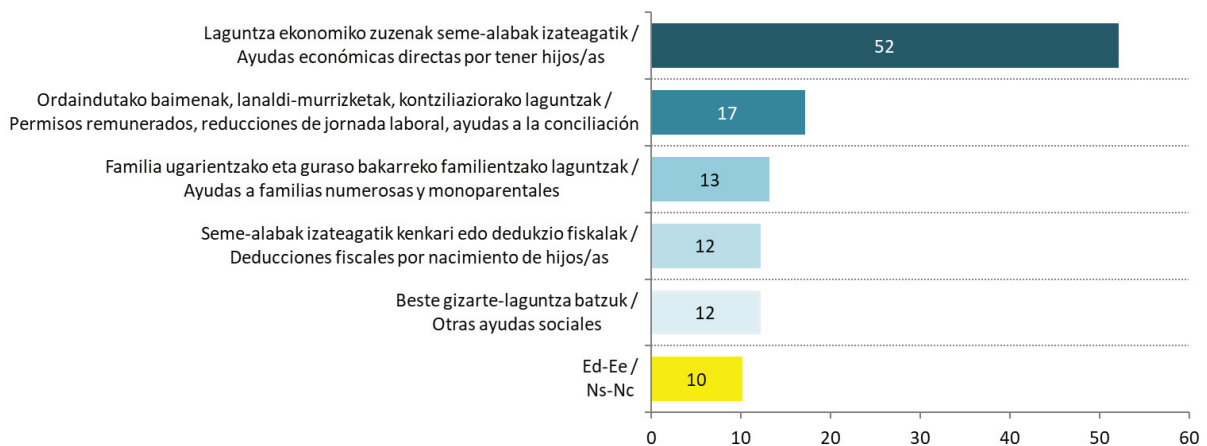
Badakizu euskalinsdtuzioek laguntzaren bat ematen duten seme-alabak izateagatik?/
¿Sabe Ud. si hay alguna ayuda que dan las instituciones vascas por tener hijos o hijas?

Taldeakako emaitzak kontsultatzeko orrialdea / Página para consultar los resultados por colectivos: 56

Esan diezadakezu ematen duten laguntza horietakoren bat? / ¿M e podríadecir alguna de esas ayudas?

Galdera hau soilik euskal instituzioek seme-alabak izateagatik laguntzaren bat ematen duteladakitenei egin zaie (%46) /
Pregunta realizada únicamente a quienes saben que hay alguna ayuda que dan las instituciones vascas por tener hijos o hijas (46%)

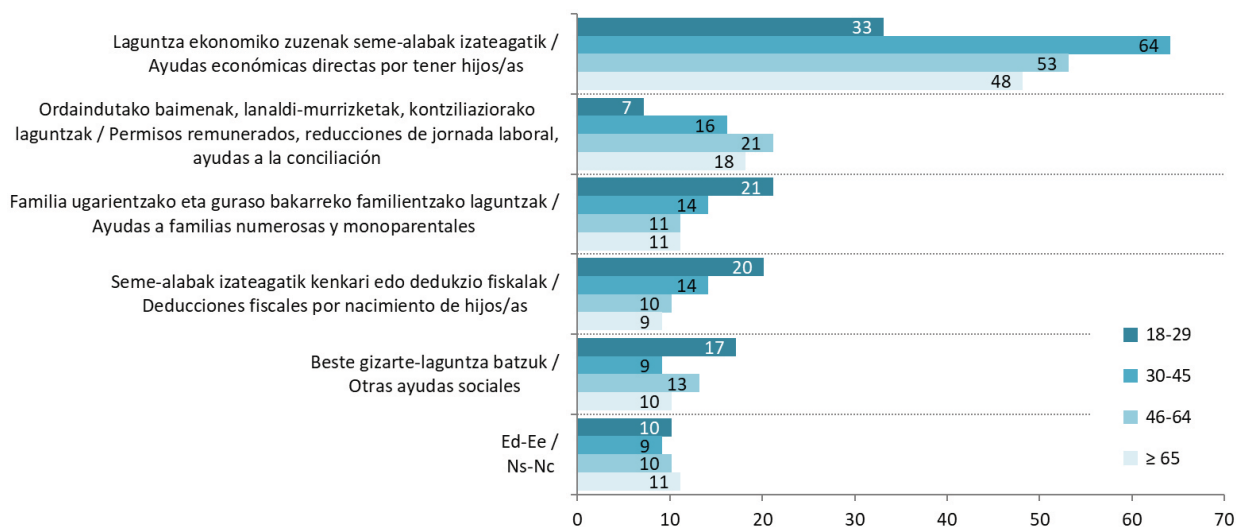
Inkestatuek espontaneoki emandako erantzunak ondoren kodifikatu dira /

Se ha realizado una codificación posterior de las respuestas dadas espontáneamente por las personas encuestadas

Ehuneko enbaturaz ez da 100 bierantzun emanahalzirelako / Los porcentajes no suman 100 porque se podían dardos respuestas

Taldeakako emaitzak kontsultatzeko orrialdea / Página para consultar los resultados por colectivos: 57

ADIN-TALDEEN ARABERA / SEGÚN GRUPOS DE EDAD

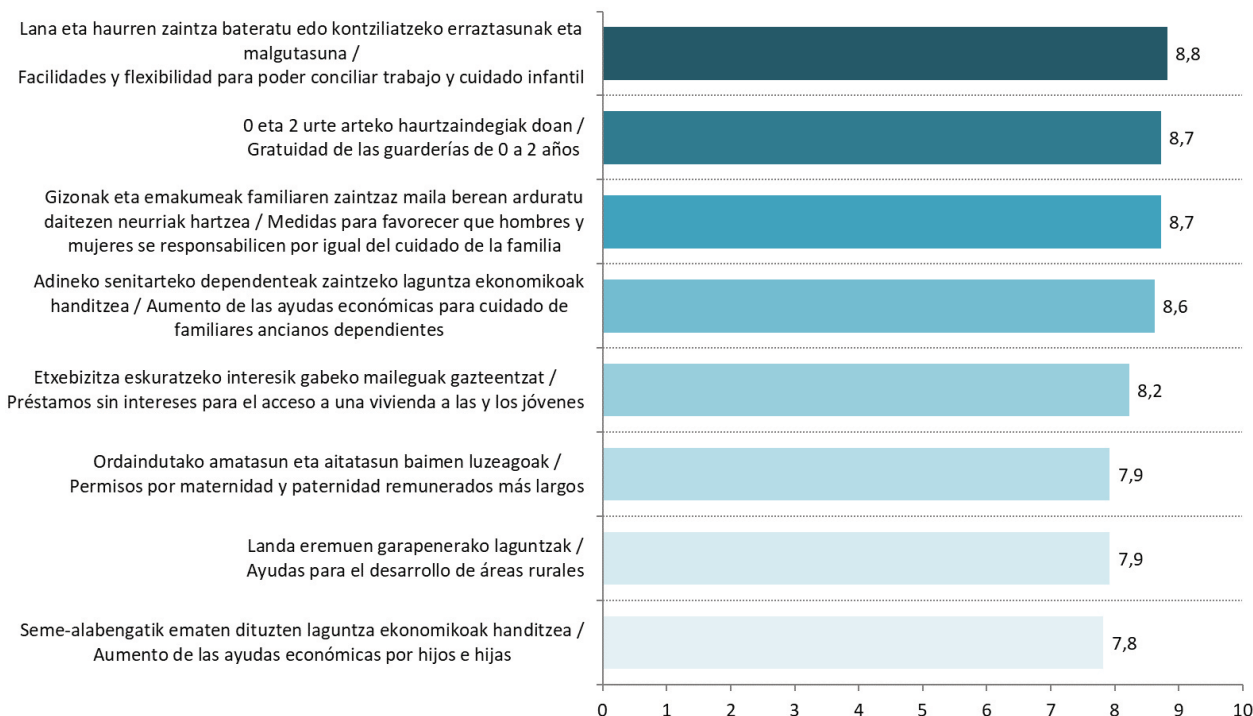

2.2.4-Erronka demografikoa aurre egiteko neurrien lehentasuna /

Prioridad de ciertas actuaciones para hacer frente al reto demográfico

Arazo demografikoei aurre egiteko erakunde publikoek hainbat neurri edo laguntza eskaini ditzakete, irakurrikodizkizudun hauetatik esadazu, mesedez, zein lehentasun maila izan beharko lukeen 0tik 10erako eskalan, non 0-ak esan nahiduen “ez lukeela inolako lehentasunik izan behar” eta 10-ak “erabateko lehentasuna izan beharko lukeela”.

En general, existiendo diferentes medidas o ayudas que los poderes públicos pueden ofrecer para hacer frente a los problemas demográficos, entre las que le voy a leer a continuación dígame Ud. que prioridad cree que deberían tener en una escala de 0 a 10, en la que 0 quiere decir que “no deberían tener prioridad absoluta” y 10 que “deberían tener una prioridad muy alta”.

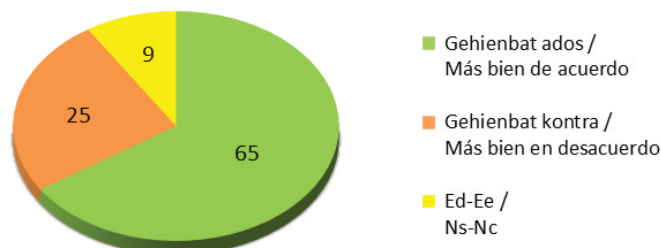
Batezbestekoak (0=ez luke inolako lehentasunik izan behar; 10=erabateko lehentasuna izan beharko luke) / Medias (0=no debería tener prioridad absoluta; 10=debería tener una prioridad muy alta)

Taldeakoa emaitza kontsultatzeko orrialdea / Página para consultar los resultados por colectivos: 59

2.2.5 – Immigrazioa irtenbide moduan / La inmigración como parte de la solución

Zu gehienbat ados do gehienbat kontra zaude bai ezta penehonekin? “Euskadira etorkinak etortzeabiztanleriaren zahartzeari aurre egiteko irtenbideetako bat izan daiteke” /

¿Estás más bien de acuerdo o más bien en desacuerdo con que “la llegada de población inmigrante a Euskadi puede ser la solución de parte del problema del envejecimiento de la población”? /

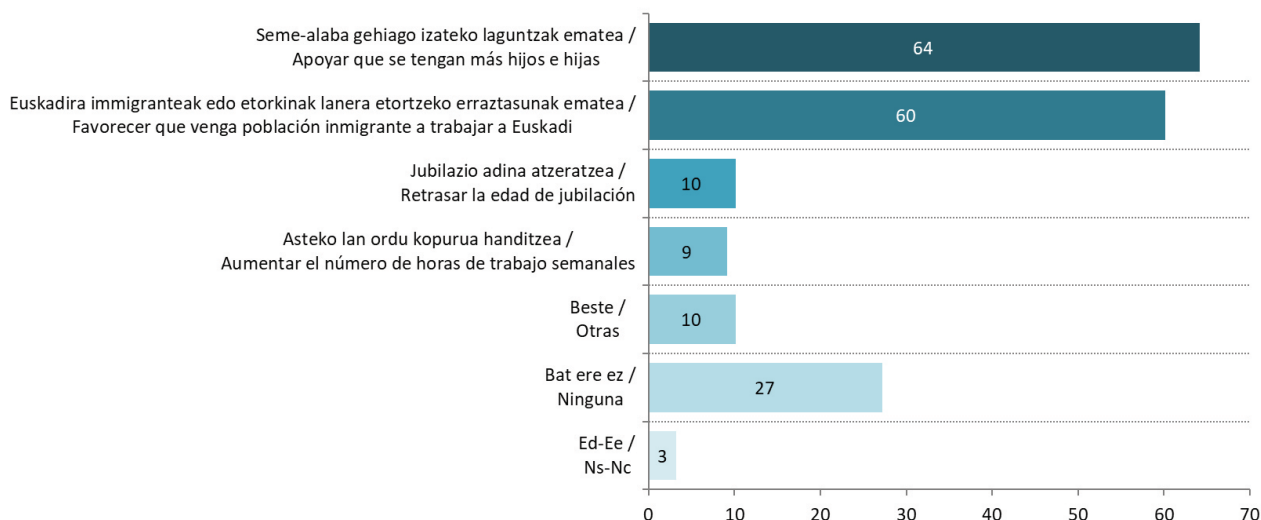

Taldeakako emaitzak kontsultatzeko orrialdea / Página para consultar los resultados por colectivos: 62

2.2.6 – Erronka demografikoa irtenbide neurri eraginkorrenak / Medida más eficaz para hacer frente al reto demográfico

Hainbat lanpostu betetzeko etorkizunean gon daiteken langile faltari aurre egiteko, inorkumikodizkizudaneurrietatik zeinuste duzuzian daitekeela egokiena? Eta bigarren egokiena? /

De entre las medidas que le voy a leer acerca de la continuación para hacer frente a la posible falta de mano de obra en el futuro, ¿cuál cree Ud. que podría ser la más adecuada? ¿Y la segunda más adecuada? /

Ehuneko enbatura ez da 100 bierantzun emanahalzirelako / Los porcentajes no suman 100 porque se podían dar dos respuestas

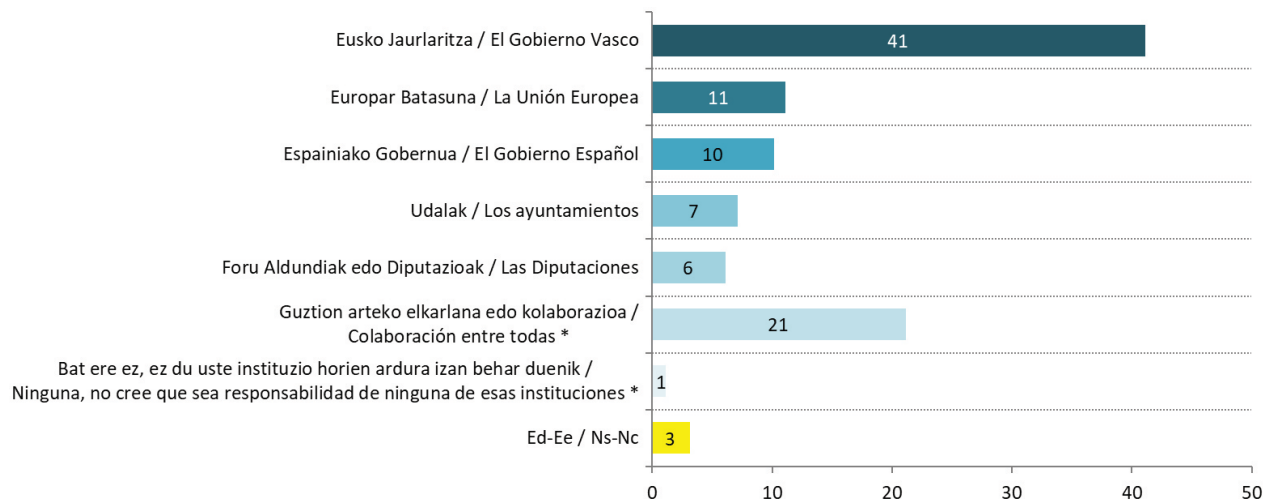
Taldeakako emaitzak kontsultatzeko orrialdea / Página para consultar los resultados por colectivos: 63

2.3-Erakundeak /Instituciones

2.3.1-Erronka demografikoazarduratu beharko litzatekeen erakundea / Institución que debería ocuparse del reto demográfico

Eta zure ustez, zein erakunde arduratu beharko litzateke neurri handiagoan Euskadiko erronka demografikoari irtenbidea emateaz? /

En su opinión, ¿qué institución debería ocuparse en mayor medida de dar solución al reto demográfico en Euskadi?

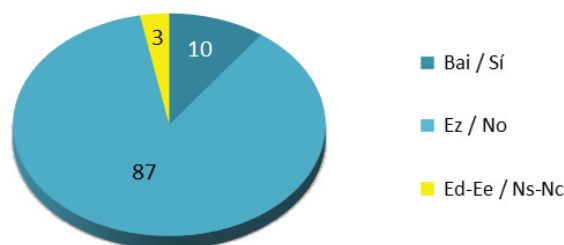
*Erantzun aukeratuak ez zitzaizkien irakurri inkestak / Esta opción de respuesta no se leyó a los encuestados

Taldeakako emaitzak kontsultatzeko orrialdea / Página para consultar los resultados por colectivos: 65

2.3.2-Eusko Jurlaritzak lantzen ari den egitasmoaren ezagutza / Conocimiento del proyecto que está elaborando el Gobierno Vasco

Entzun duzu Eusko Jurlaritzak egitasmo edo proposamenen bat prestatzen ari denik arazo demografikoari etabiztan leriaren zehantzeari buruz? /

¿Ha oído Ud. hablar de algún plan o propuesta que está llevando a cabo el Gobierno Vasco para responder a los problemas demográficos y al envejecimiento de la población?

Taldeakako emaitzak kontsultatzeko orrialdea / Página para consultar los resultados por colectivos: 67

3-Zehaztasunteknikoak / Fichatécnica

Informazio bilketa 2022ko martxoaren 28tik apirilaren 1era bitartean egin zen -biak barne-, galdesorta egituratu eta itxia erabiliz, Euskal Autonomia Erkidegoko lagin adierazgarri baj, ordenagailuaren laguntzaz, telefonoz egindako banakako elkarrizketen bidez (CATI).

Ikasketaren diseinua, emaitzen azterketa eta txostena burutzearen ardura Prospekzio Soziologikoen Kabineteari dagozkio soilik. Informazio bilketa Adimen Inbentarioaren enpresak egin zuten, Barroeta Aldamar 4, 2. -Dpto. 23.48001 Bilbao helbideandagoena.

Lagina, 18 urte edo gehiagoko biztanleriari zuzendua, honela banatu zen: 300 pertsona Araban, 500 Bizkaian eta 402 Gipuzkoan, beraz, 1.202 pertsona elkarrizketatu ziren guztira. Gizabanakoen hautaketa prozedura polietapiko eta estratifikatuaren bidez egin zen, udalerriaren tamainaren arabera estratu proportzionalak erabiliz. Ondoren pertsonak sexuaren, adinaren eta lan egoeraren arabera kuota bidez aukeratu ziren.

Lagin diseinatuta inkesten %50 telefonofinkoaren bidez egiteko eta beste %50 telefonomugikorraren bidez.

Ondoren, emaitzak hiru lurraldeetako biztanleriaren eta ikasketen mailaren arabera haztatut dira.

Lagin errorearen esziazioa, erabat ausazkoak diren lagin batekiko gogozgarria, $\pm 2,88\%$ da. EAE osorako, %95,5eko konfiantza mailarako, $p=q=0,5$ izanik.

La recogida de la información se realizó entre el 28 de marzo y el 1 de abril de 2022 -ambos inclusive-, a través de entrevista telefónica individual asistida por ordenador (CATI), mediante cuestionario estructurado y cerrado, realizada a una muestra representativa de la población de la Comunidad Autónoma del País Vasco.

El diseño de la investigación, el análisis de los resultados y la elaboración del informe es responsabilidad exclusiva del Gabinete de Prospección Sociológica. La recogida de información fue realizada por la empresa Adimen Inventario, situada en Barroeta Aldamar 4, Pta. 2 -Dpto. 23.48001 Bilbao.

La muestra, dirigida a una población de 18 y más años, se distribuyó del siguiente modo: 300 personas en Araba, 500 en Bizkaia y 402 en Gipuzkoa, lo que supone un total de 1.202 personas entrevistadas. La selección de las personas a entrevistar se realizó por procedimiento polietápico y estratificado proporcionalmente por tamaño de municipio, con selección posterior de las personas según cuotas de sexo, edad y situación laboral.

La muestra se ha diseñado de manera que el 50% de las encuestas se realicen a través de un teléfono fijo y el otro 50% a través de un teléfono móvil.

Los datos han sido ponderados a posteriori en base a la población de cada uno de los territorios y el nivel de estudios.

El error muestral, atribuible en el caso teórico de que la muestra hubiera sido estrictamente aleatoria, es de $\pm 2,88\%$ para el conjunto de la CAPV, con un nivel de confianza del 95,5%, siendo $p=q=0,5$.

4-Eranskina: Taldekakoemaitzak /Anexo: Resultados por colectivos

Eranskinean azaltzen diren gurutzeetako aldagaiak
ondokotaldeetajk sortu dira:

Lurraldea: Araba, Bizkaia eta Gipuzkoa.

Udalerriaren tamaina: Txikia (<10.000 biztanle),
Ertaina (10.000-120.000 biztanle) eta Hiriburua
(Vitoria-Gasteiz, Bilbo eta Donostia-San Sebastián).

Sexua: Gizona eta Emakumea.

Adin taldeak: 18-29, 30-45, 46-64 eta ≥65 urte.

Ikasketa-maila:

-≤1. mailakoak (Batereez, Lehen mailakoak baino
baxuagoak; Lehen mailakoak, Oinarritzko Batxilergoa,
OHO, DBH).

-2. mailakoak edo Lanbide Heziketa (Erdimailako LH, LHI,
Goi-mailako Batxilergoa, IEE, BBB, UBI, Goi mailako
Lanbide Heziketa, LHII).

-Unibertsitate mailakoak.

Lan egoera: Lanean (ERTEan barne), Langabezian, Etxeko
lanak, Ikasten (nagusiki) eta Jubilatua edo pentsioduna.

Klase soziala: Baxua, Erdikoa eta Alta.

Bikotekiderik: Ezkondua edo bikotekidearekin bizitzen;
Banandua edo dibortziatua; Alarguna; Bikotekidearekin,
elkarrekin bizi gabe; eta Bikotekiderik gabe.

Seme-alabarik: Bai edo Ez.

Jaioterria: EAE+Nafarroa, Estatua eta Atzerria.

Las variables de cruce que se presentan en este anexo se
construyeron a partir de los siguientes colectivos:

Territorio: Araba, Bizkaia y Gipuzkoa.

Tamaño de municipio: Pequeño (<10.000 habitantes),
Mediano (10.000-120.000 habitantes) y Capital (Vitoria-
Gasteiz, Bilbao y Donostia-San Sebastián).

Sexo: Hombre y Mujer

Grupos de edad: 18-29, 30-45, 46-64 y ≥65 años.

Estudios finalizados:

-≤Primarios (Ninguno, menos que primarios; Primarios,
Bachiller elemental, EGB, ESO).

-Secundarios o Formación Profesional (FP de grado
medio, FPI; Bachillerato superior, REM, BUP, COU; FP
de Grado Superior, FP II).

-Universitarios.

Situación laboral: Trabajando (incluido ERTE), En paro,
Labores del hogar, Estudiando (principalmente),
Jubilado/a o pensionista.

Clase social: Baja, Media y Alta.

Pareja: Casado/a o conviviendo en pareja; Separado/a o
divorciado/a; Viudo/a; Con pareja, que no convive; y Sin
pareja.

Hijos/as: Sí o No.

Lugar de nacimiento: CAPV+Nafarroa, Estado y Extranjero.

1-Testuinguru demografikoa / Contexto demográfico

1.1-Demografia beste arazobatzuentestuinguruan / La demograñaenelcontextode otrosproblemas sociales

Datoen urteetan aurre egintzerako diegunerranka batzuk indurrikodizkizut, etandnikonke esatean, 0tik 10erako eskala erabilita, zuraitezehurango bost urteetan erronka horietako bakoiti zerenbaterarainozango denarazo batEuskadin; kartan izan0ak esan nhiduela “ez dela arazo larriariango” eta 10ak, aldiz, “oso arazo larriariango dela” / Le voyaleeralgunos de los retos alos que nos vamos ateneraque enfrontaren los próximos años, y me gustaría que me indicaren una escala de 0 al 10, hasta qué punto creéis que cada uno de ellos va a representar un problema grave para Euskadi en los siguientes 5 años, teniendo en cuenta que el 0 representa que “no va a ser un problema grave” y el 10 que “va a ser un problema muy grave” en Euskadi.

	Guzdria/ Total	LURRALDEA/TERRITORIO			UDALERRITAMAINA/TAMAÑO MUNICIPIO		SEXUA/SEXO		ADIN TALDEAK/GRUPOS DE EDAD		
		Araba	Bizkaia	Gipuzkoa	Txikia/ Pequeño	Hiriburu/ Capital	Gizona/ Hombre	Emakumea/ Mujer	18-29	30-45	46-64
Ezberdintasun sozialak eta pobrezia / Las desigualdades sociales y la pobreza	7,1	7,2	7,1	7,1	7,2	7,1	6,9	7,3	6,9	7,2	7,2
$n(\text{absolutuhaztatugabeak})/n(\text{absolutossinponderar})$	(1198)	(300)	(496)	(402)	(220)	(520)	(575)	(623)	(156)	(288)	(410)
Arazo demografikoa eta zaintzarekin zerikusiadutenak: biztanleriaren zahartzea, jaiotza tasa txikiak, etab / Los problemas demográficos y de cuidados: envejecimiento de la población, pocos nacimientos, etc.	7,0	7,2	6,8	7,1	6,8	7,2	6,7	7,1	6,7	6,9	7,2
$n(\text{absolutuhaztatugabeak})/n(\text{absolutossinponderar})$	(1196)	(300)	(495)	(401)	(219)	(520)	(573)	(623)	(155)	(287)	(408)
Egoera ekonomikoa eta enplegua / La situación económica y el empleo	6,9	7,0	7,0	6,9	6,9	7,0	6,8	7,0	7,2	7,2	7,1
$n(\text{absolutuhaztatugabeak})/n(\text{absolutossinponderar})$	(1197)	(300)	(496)	(401)	(220)	(521)	(574)	(623)	(156)	(288)	(410)
Ingurumena eta klima aldaketak / El medio ambiente y el cambio climático	6,7	6,8	6,7	6,8	6,7	6,6	6,5	6,9	6,6	6,7	6,9
$n(\text{absolutuhaztatugabeak})/n(\text{absolutossinponderar})$	(1197)	(300)	(496)	(401)	(220)	(520)	(574)	(623)	(155)	(288)	(410)
Herrialde eta kulturez berdinaren arteko enfrontamenduak, gerrateak, terrorismoa / Los enfrentamientos entre diferentes países y culturas, las guerras, el terrorismo	6,5	6,5	6,4	6,5	6,3	6,5	6,0	6,9	5,7	6,4	6,4
$n(\text{absolutuhaztatugabeak})/n(\text{absolutossinponderar})$	(1186)	(298)	(489)	(399)	(217)	(518)	(569)	(617)	(155)	(288)	(406)
Osasunarekin zerikusiaduten gaiek: pandemiak, gaixotasun berriak, etab / Cuestiones relacionadas con la salud: pandemias, nuevas enfermedades, etc.	6,1	6,2	6,2	6,0	6,1	6,1	5,7	6,5	5,8	5,8	6,1
$n(\text{absolutuhaztatugabeak})/n(\text{absolutossinponderar})$	(1186)	(298)	(489)	(399)	(217)	(518)	(569)	(617)	(155)	(288)	(406)

Batezbestekoak (0=ez da arazo larria izango; 10=oso arazo larria izango da) / Medias (0=no va a ser un problema grave; 10=va a ser un problema muy grave)

Datozen urteetan aurre egiten ariko diren erakunde batzuk irakurrikidizkizut, etandilonek esatean, 0tik 10erako eskala erabilita, zure ustez hurrengo bost urteetan erroka horietako bakoitzaren batera inoizango den arazo bat Euskadin; kontuan izan oazk esan nidiela "ez dela arazo larria izango" eta 10ak, aldiiz, "oso arazo larria izango". / Levoylea erailgunos de los retos al osque nos vamos atener que en frentaren los proximos años, y me gustaria que me indicara en una escala de 0 a 10, hasta que punto cree Ud. que cada uno de ellos va a representar un problema grave ve para Euskadi en los siguientes años, teniendo en cuenta que el 0 representa que "no va a ser un problema grave" y el 10 que "va a ser un problema muy grave" en Euskadi.

	IKASKETAK / ESTUDIOS				LANEKOERA / SITUACIÓN LABORAL			KLASE SOZIALA / CLASESOCIAL				
	Guztira/ Total	≤1. mailakoak/ Primarios	2. mailakoak, LH/ Secundarios, FP	Unibertsitate mailakoak / Universitarios	Lanean / Trabajando	Langabezian / Eraparo	Etxeolananak/ Labores del hogar	Ikasten/ Estudiando	Jubilatu, pentsioduna/ Jubilado/a, pensionista	Baxua / Baja	Erdikoa / Media	Altua / Alta
Ezberdintasun sozialak eta pobrezia / Las desigualdades sociales y la pobreza	7,1	7,0	7,2	7,1	7,1	7,2	7,2	7,1	7,1	7,4	6,9	6,9
$n(\text{absolutu hartzatutagabeak})/n(\text{absolutu osatzen da})$	(1198)	(234)	(497)	(467)	(600)	(94)	(73)	(51)	(357)	(419)	(581)	(175)
Arazo demografikoak eta zaintzarekin zerikusiadutenak: biztanleriaren zahartzea, jaiozta tasa txikiak, etab / Los problemas demográficos y de cuidados: envejeci- miento de lapoblación, pocos nacimientos, etc.	7,0	6,6	7,0	7,3	7,0	7,1	7,0	6,7	6,9	7,0	6,9	7,1
$n(\text{absolutu hartzatutagabeak})/n(\text{absolutu osatzen da})$	(1196)	(233)	(496)	(467)	(597)	(94)	(73)	(51)	(358)	(416)	(581)	(176)
Egoera ekonomiko eta enplegua / La situación económica y el empleo	6,9	6,8	7,0	7,1	7,1	7,7	6,5	7,2	6,6	7,1	6,8	6,7
$n(\text{absolutu hartzatutagabeak})/n(\text{absolutu osatzen da})$	(1197)	(233)	(496)	(468)	(600)	(94)	(73)	(51)	(356)	(417)	(583)	(174)
Ingurumen eta klima aldaketak / El medio ambiente y el cambio climático	6,7	6,7	6,7	6,8	6,7	7,1	7,0	6,7	6,6	6,8	6,7	6,5
$n(\text{absolutu hartzatutagabeak})/n(\text{absolutu osatzen da})$	(1197)	(235)	(495)	(467)	(599)	(94)	(74)	(51)	(356)	(418)	(581)	(175)
Herrialde eta kulturez berdin arteko enfrentamenduak, gerrateak, terrorismoa / Los enfrentamientos entre diferentes países y culturas, las guerras, el terrorismo	6,5	6,8	6,4	6,1	6,2	6,8	7,2	5,3	6,7	6,6	6,3	6,5
$n(\text{absolutu hartzatutagabeak})/n(\text{absolutu osatzen da})$	(1186)	(231)	(492)	(463)	(597)	(93)	(73)	(51)	(349)	(417)	(572)	(174)
Osasunarekin zerikusiaduten gaiek: pandemiak, gaixotasun berriak, etabar / Cuestiones relacionadas con lasalud: pandemias, nuevas enfermedades, etc.	6,1	6,4	6,0	6,0	5,8	6,6	6,6	5,9	6,4	6,2	6,1	5,9
$n(\text{absolutu hartzatutagabeak})/n(\text{absolutu osatzen da})$	(1186)	(231)	(492)	(463)	(597)	(93)	(73)	(51)	(349)	(417)	(572)	(174)

Batez bestekoak (0=ez da arazo larria izango; 10=oso arazo larria izango da) / Medias (0=no va a ser un problema grave; 10=va a ser un problema muy grave)

Datozen urteetan aurre egiribetarko dieguneranka batzuk indurrikodizkizut, etandikorki esatea, 0tik 10erako eskala erabilita, zurestez hurrengo bost urteetan erronka horietako bakoitzaren batera inoiz zango den arazo bat Euskadin; kontuan izan 0ak esan nahidela "ez dela arazo larria izango" eta 10ak, aldiz, "oso arazo larria izango dela" / Le voy a leer algunos de los retos a los que nos vamos a tener que enfrentar en los próximos años, y me gustaría que me indicaran una escala de 0 a 10, hasta qué punto creéis que cada uno de ellos va a representar un problema grave para Euskadi en los siguientes 5 años, teniendo en cuenta que el 0 representa que "no va a ser un problema grave" y el 10 que "va a ser un problema muy grave" en Euskadi.

	JAIOTERRIA / LUGAR DE NACIMIENTO			BIZIKIDETZA/CONVIVENCIA			SEME-ALABARIK/ HIJOS/AS		DEPENDIENTEN ARRETA/ ATENCIÓN A DEPENDIENTES	
	Guzdria/ Total	EAE+ Nafarroa/ CAPV+ Navarra	Estadua/ Estado	Azterria/ Extranjero	Pertsona bakarra/ Hogar de una sola persona	Guraso bakoitzak diren seme-alabekin/ Madreopadre solo/a, con hijos/as que vivien en casa	Bikotea, etxean bizi diren seme-alabekin/ Pareja, sin hijos/as que vivan en casa	Bikotea, etxean bizi diren seme-alabekin/ Pareja, con hijos/as que vivien en casa	Bai/ Sí	Ez/ No
Ezberdintasun sozialak eta pobrezia / Las desigualdades sociales y la pobreza	7,1	7,1	7,3	6,4	7,3	7,3	7,0	7,1	7,0	7,3
$n(\text{absolutu harriztatugabeak})/n(\text{absolutoss inponderar})$	(1198)	(867)	(228)	(99)	(178)	(112)	(325)	(445)	(778)	(418)
Arazo demografikoak eta zaintzarekin zerikusi dutenak: biztanleriaren zahartzea, jaiotza tasa txikiak, etab / Los problemas demográficos y de cuidados: envejecimiento de la población, pocos nacimientos, etc.	7,0	7,0	7,0	6,5	6,8	7,0	7,1	7,0	7,0	6,8
$n(\text{absolutu harriztatugabeak})/n(\text{absolutoss inponderar})$	(1196)	(866)	(228)	(98)	(174)	(111)	(328)	(446)	(779)	(415)
Egoera ekonomiko eta enplegua / La situación económica y el empleo	6,9	7,0	7,0	6,6	7,1	7,1	6,7	6,9	6,8	7,3
$n(\text{absolutu harriztatugabeak})/n(\text{absolutoss inponderar})$	(1197)	(866)	(228)	(99)	(176)	(112)	(325)	(446)	(777)	(418)
Ingurumena eta klima aldaketak / El medio ambiente y el cambio climático	6,7	6,7	6,8	6,6	6,9	6,6	6,9	6,6	6,7	6,9
$n(\text{absolutu harriztatugabeak})/n(\text{absolutoss inponderar})$	(1197)	(867)	(228)	(98)	(176)	(112)	(326)	(446)	(778)	(417)
Herrialde eta kulturez berdin arteko erlaketak, gerrateak, terrorismoa / Los enfrentamientos entre diferentes países y culturas, las guerras, el terrorismo	6,5	6,3	7,0	6,1	6,8	6,4	6,5	6,3	6,6	6,1
$n(\text{absolutu harriztatugabeak})/n(\text{absolutoss inponderar})$	(1186)	(860)	(223)	(99)	(178)	(110)	(322)	(443)	(770)	(414)
Osasunarekin zerikusi duten gaixotasun berriak, etabar / Cuestiones relacionadas con la salud: pandemias, nuevas enfermedades, etc.	6,1	6,1	6,4	5,9	6,4	6,3	6,1	5,9	6,2	6,0
$n(\text{absolutu harriztatugabeak})/n(\text{absolutoss inponderar})$	(1186)	(860)	(223)	(99)	(178)	(110)	(322)	(443)	(770)	(414)

Batezbestekoak (0=ez da arazo larria izango; 10=oso arazo larria izango) / Medias (0=no va a ser un problema grave; 10=va a ser un problema muy grave)

1.2 – Demografiarekin zerikusia duten hainbat gairen inguruko egoera pertsonala eta iritziak / Situación personal y opiniones respecto a temas relacionados con la demografía

1.2.1-Eduki nahiko lukeen seme-alabakopurua / Número de hijos y/o hijas deseado

Askatasun osoz aukeratu dhalikobazenu, zerbats seme-alaba izateagustatu litzazizuke? /
Si pudiese elegir libremente, ¿cuántos hijos/as le gustaría tener?

	Guzdria/ Total	LURRALDEA / TERRITORIO			UDALERRITAMAINA / TAMAÑO MUNICIPIO			SEXUA / SEXO		ADINTALDEAK / GRUPOS DEEDAD			
		Araba	Bizkaia	Gipuzkoa	Txikia/ Pequeño	Ertaina/ Mediano	Hiriburua/ Capital	Gizona / Hombre	Emakumea / Mujer	18-29	30-45	46-64	≥65
Bat ere ez / Ninguno/a	10	12	10	11	12	11	9	11	10	15	14	12	5
1	6	6	6	6	3	5	8	5	6	6	6	6	6
2	46	44	49	42	53	46	43	51	42	42	48	46	47
3	27	27	25	29	23	26	29	24	29	24	25	27	28
4	7	7	6	9	4	8	7	5	9	8	5	6	9
5 edo gehiago / 5 o más	3	1	3	2	3	2	2	3	2	4	2	2	3
Ed-Ee / Ns-Nc	1	2	1	1	1	2	1	1	2	0	0	1	3
Ehunekabertikalak / Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
n (absolutuhaztatugabeak) / n (absolutos inponderar)	(1202)	(300)	(500)	(402)	(221)	(459)	(522)	(577)	(625)	(156)	(288)	(410)	(348)

	Guzdra/ Total	IKASKETAK / ESTUDIOS			LANEGOERA / SITUACIÓN LABORAL				KLASE SOZIALA / CLASE SOCIAL			
		≤1. mailakoak/ ≤primarios	2. mailakoak, LH/ Secundarios, FP	Unibertsitate mailakoak / Universitarios	Lanean / Trabajando	Langabezian / Enparo	Etxekolana/ Labores del hogar	Ikasten/ Estudiando	Jubilatu, pentsioduna/ Jubilado/a, pensionista	Baxua / Baja	Erdikoa / Media	Altua / Alta
Bat ere ez / Ninguno/a	10	8	11	13	11	16	11	26	6	13	9	9
1	6	6	6	5	6	10	7	2	5	6	5	10
2	46	50	47	40	44	45	42	43	50	45	50	37
3	27	23	27	30	29	24	26	17	27	26	26	28
4	7	8	5	9	7	3	11	9	8	8	7	7
5 edo gehiago/5omás	3	2	3	2	3	2	1	3	3	2	2	8
Ed-Ee / Ns-Nc	1	2	0	1	1	1	2	0	3	1	1	0
Ehunekabertikalak / Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
n (absolutuhaztatugabeak)/n (absolutos inponderar)	(1202)	(236)	(497)	(469)	(600)	(94)	(74)	(51)	(360)	(419)	(584)	(176)

Askatasun osoa lortu dhal kobazenu, zenbat seme-alabai zat egi estatuko litzazuke?/
 Sipiutieraeleginud. con total libertad, ¿cuántos hijos/os/as le gustaría tener?

	JAOTERRIA / LUGAR DENACIMIENTO				BIZIKIDETZA/CONVIVENCIA				SEME-ALABARIK / HIJOS/AS		DEPENDIENTEEN ARRETA / ATENCIÓN A DEPENDIENTES	
	Guzdra/ Total	EAE+ Nafarroa/ CAPV+ Navarra	Estatua/ Estado	Atzerria/ Extranjero	Pertsona bakarra/ Hogar de una sola persona	Gurasobakarreko familia, etxean bizi diren seme-alabekin/ Madreopadree solo/a, con hijos/as que viven en casa	Bikotea, etxean bizi diren seme- alabarik gabea/ Pareja, sin hijos/as que vivan en casa	Bikotea, etxean bizi diren seme- alabekin / Pareja, con hijos/as que viven en casa	Bai / Sí	Ez / No	Bai / Sí	Ez / No
Bat ere ez/ Ninguno/a	10	13	5	8	10	18	11	6	4	25	14	9
1	6	6	7	6	7	8	8	4	6	6	5	6
2	46	48	47	31	46	43	46	49	49	41	48	46
3	27	25	28	36	23	27	23	31	31	17	21	28
4	7	6	8	15	7	3	8	7	8	6	7	7
5 edo gehiago/ 5 omás	3	3	2	4	4	1	3	3	2	3	3	3
Ehunekabertikaldak / Porcentajes verticales	1	1	2	0	4	1	2	0	1	2	1	1
n (absolutu harriztatugabeak)/n (absolutos imponderar)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	(1202)	(869)	(230)	(99)	(178)	(112)	(328)	(446)	(782)	(418)	(336)	(862)

Askatasun osoz aukeratu dhal kobazenu, zenbat seme-alaba izateagustatuko litzazuke?
 Sipiutieraeleginud, con total libetad, ¿cuántos hijos/as le gustarían tener?

	LURRALDEA/TERRITORIO		UDALERRITAMAINA/TAMAIÑO MUNICIPIO		SEXUA/SEXO		ADINTALDEAK/GRUPOS DEEDAD			
	Guzdira/ Total	Araba Bizkaia Gipuzkoa	Ertaina/ Mediano	Hiriburua/ Capital	Gizona/ Hombre	Emakumea/ Mujer	18-29	30-45	46-64	≥65
	2,2	2,2	2,2	2,3	2,2	2,3	2,2	2,1	2,2	2,4
$n(\text{absolutu hizatatu gabeak})/n(\text{absolutoss inponderar})$	(1188)	(298)	(493)	(397)	(515)	(616)	(156)	(288)	(404)	(340)

	IKASKETAK / ESTUDIOS				LANEGOERA / SITUACIÓN LABORAL			KLASE SOZIALA / CLASE SOCIAL			
	Guzdra/ Total	≤1. mailakoak/ ≤primarios	2. mailakoak, LH/ Secundarios, FP	Unibertsitate mailakoak / Universitarios	Lanean / Trabajando	Langabezian / En paro	Exekolananak/ Labores del hogar	Jubilatua, pentsioduna/ Jubilado/a, pensionista	Baxua / Baja	Erdikoa / Media	Altua / Alta
	2,2	2,3	2,2	2,3	2,2	2,0	2,2	1,9	2,2	2,3	2,4
$n(\text{absolutu hizatatu gabeak})/n(\text{absolutoss inponderar})$	(1188)	(231)	(494)	(463)	(596)	(93)	(73)	(51)	(415)	(576)	(176)

	JAIOITERRIA/ LUGAR DE NACIMIENTO		BIZIKIDETZA/CONVIVENCIA		SEME-ALABARIK/ HIJOS/AS		DEPENDIENTEEN ARRETA / ATENCIÓN A DEPENDIENTES					
	Guzdira/ Total	EAE+ Nafarroa/ CAPV+ Navarra	Estatua/ Estado	Atzerria/ Extranjero	Pertsona bakarra/ Hogar de una sola persona	Gurasobakarreko familia, etxean bizi diren seme-alabekin/ Madreopadre solo/a, con hijos/asque viven en casa	Bikotea, etxean bizi diren seme- alabekin / Pareja, sin hijos/as que viven en casa	Bai/ Sí	Ez/ No	Bai/ Sí	Ez/ No	
	2,2	2,2	2,3	2,6	2,3	1,9	2,2	2,4	1,8	2,1	2,3	
n(absolute haztatugabeak)/n(absolute inponderar)	(1188)	(859)	(226)	(99)	(172)	(111)	(324)	(445)	(778)	(409)	(332)	(852)

Batezbestekoak / Medias

1.2.2-Izandako seme-alabakopurua/Número de hijos y/o hijasque ha tenido

Eta, zerbait seme-alaba izandituazu? / Y, ¿cuántos hijos/asoteniddu?.

	Guzdra/ Total	LURRALDEA/TERRITORIO			UDALERRITAMAINA/TAMAÑO MUNICIPIO			SEXUA/SEXO		ADINTALDEAK/GRUPOS DEEDAD			
		Araba	Bizkaia	Gipuzkoa	Txikia/ Pequeño	Ertaina/ Mediano	Hiriburua / Capital	Gizona / Hombre	Emakumea / Mujer	18-29	30-45	46-64	≥65
Bat ere ez/ Ninguno/a	31	32	31	32	25	34	32	41	24	87	43	24	12
1	20	20	22	17	17	19	22	18	21	10	24	22	20
2	35	37	34	36	47	34	31	32	38	2	27	46	41
3	9	6	9	11	6	10	11	7	11	2	5	7	18
4	3	2	3	4	5	3	2	2	4	0	1	1	8
5 edo gehiago/5omás	1	3	1	0	0	0	2	0	1	0	0	0	2
Ed-Ee /Ns-Nc	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ehunekabertikalak /Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
n (absolutuhaztatugabeak)/n(absolutossinponderat)	(1202)	(300)	(500)	(402)	(221)	(459)	(522)	(577)	(625)	(156)	(288)	(410)	(348)

	Guzdra/ Total	IKASKETAK / ESTUDIOS			LANEGOERA / SITUACIÓN LABORAL			KILASE SOZIALA / CLASE SOCIAL				
		≤1. mailakoak/ ≤primarios	2. mailakoak, LH/ Secundarios, FP	Unibertsitate mailakoak / Universitarios	Lanean / Trabajando	Langabezian / Enparo	Etxekolanak/ Labores del hogar	Ikasten/ Estudiando	Jubilatu, pentsioduna/ Jubilado/a, pensionista	Baxua / Baja	Erdikoa / Media	Altua / Alta
Bat ere ez/ Ninguno/a	31	19	38	37	37	55	11	92	14	37	26	37
1	20	24	19	17	21	19	24	4	20	19	21	18
2	35	38	34	34	34	22	36	0	45	32	39	30
3	9	14	7	8	5	3	17	4	15	9	10	10
4	3	5	2	2	1	1	6	0	6	3	3	4
5 edo gehiago/5omás	1	1	0	1	0	0	5	0	1	1	0	1
Ed-Ee /Ns-Nc	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Ehunekabertikalak /Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
n (absolutuhaztatugabeak)/n(absolutossinponderat)	(1202)	(236)	(497)	(469)	(600)	(94)	(74)	(51)	(360)	(419)	(584)	(176)

Eta, zerbait seme-alaba izandituzu? /Y, cuántos hijos/os tenido Ud.?

	JAOTERRIA / LUGAR DE NACIMIENTO				BIZKIDETZA/CONVIVENCIA				SEME-ALABARIK/ HIJOS/AS		DEPENDIENTEEN ARRETA / ATENCIÓN A DEPENDIENTES	
	Guzdria/ Total	EAE+ Nafarroa/ CAPV+ Navarra	Estatua/ Estado	Atzerria/ Extranjero	Pertsona bakarra/ Hogar de una sola persona	Gurasobakarreko familia,etxeanbizi diren seme-alabekin/ Madreopadre solo/a, con hijos/asque vivenencasa	Bikotea, etxean bizi diren seme- alabarikgabea/ Pareja, sin hijos/as que vivan en casa	Bikotea, etxean bizi diren seme- alabekin / Pareja, con hijos/as que vivenencasa	Bai/ Sí	Ez/ No	Bai / Sí	Ez / No
Bat ere ez/ Ninguno/a	31	35	21	35	49	30	31	14	0	100	38	30
1	20	19	21	23	14	24	16	28	29	0	20	20
2	35	36	39	20	20	28	35	49	51	0	35	35
3	9	7	13	17	8	15	11	8	14	0	5	11
4	3	2	5	5	7	2	5	1	4	0	2	3
5 edo gehiago/5omás	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1
Ed-Ee /Ns-Nc	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ehunekbertikalak /Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
n (absolutuhaztatuak)/n(absolutos:imponderar)	(1202)	(869)	(230)	(99)	(178)	(112)	(328)	(446)	(782)	(418)	(336)	(862)

1.2.3-Zenbateraino bategiten dute errealtatean izandakoseme-alabakopuruaketa idealak * /

Hasta qué punto se adecúa el número real de hijos/as que se han tenido con el ideal *

	LURRALDEA / TERRITORIO		UDALERRITAMAINA / TAMAÑO MUNICIPIO		SEXUA / SEXO		ADIN TALDEAK / GRUPOS DEEDAD				
	Guzdraz / Total	Araba Bizkaia Gipuzkoa	Txikia / Pequeño	Ertaia / Mediano Hiriburu / Capital	Gizona / Hombre	Emakumea / Mujer	18-29	30-45	46-64	≥65	
Idealabaino seme-alabagutxiago / Menos hijos/as del número ideal	52	54 52	45	54	55	50	81	67	49	36	
Kopuru ideala / Los mismos	43	40 43	51	41	42	44	19	30	47	55	
Idealabaino seme-alabagehiago / Más hijos/as del número ideal	5	6 5	4	5	3	6	0	3	4	9	
Ed-Ee / Ns-Nc	0	0 0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Erurakbertikailak / Porcentajes verticales	100	100 100	100	100	100	100	100	100	100	100	
n (absolutuhaztatugabeak) / n (absolutoss inponderar)	(1202)	(300) (500)	(402)	(459)	(522)	(625)	(156)	(288)	(410)	(348)	
	IKASKETAK / ESTUDIOS		LANEGOERA / SITUACIÓN LABORAL		KLASE SOZIALA / CLASESOCIAL						
	Guzdraz / Total	≤1. mailakoak / ≤primarios	2. mailakoak, LH / Secundarios, FP	Unibertsitate mailakoak / Universitarios	Lanean / Trabajando	Langabezia / Enparo	Erretiroa / Jubilatu / pensionista	Baxua / Baja	Erdikoa / Media	Altua / Alta	
Idealabaino seme-alabagutxiago / Menos hijos/as del número ideal	52	41	58	57	62	63	38	74	52	52	53
Kopuru ideala / Los mismos	43	51	38	40	35	35	48	22	43	42	46
Idealabaino seme-alabagehiago / Más hijos/as del número ideal	5	8	4	2	3	1	13	4	5	6	1
Ed-Ee / Ns-Nc	0	0 0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Erurakbertikailak / Porcentajes verticales	100	100 100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
n (absolutuhaztatugabeak) / n (absolutoss inponderar)	(1202)	(236) (497)	(469)	(600)	(74)	(94)	(51)	(360)	(419)	(584)	(176)
	JAOTERRIA / LUGAR DENACIMIENTO		BIZIKIDETZA / CONVIVENCIA		SEME-ALABARIK / HIJOS/AS		DEPENDIENTEN ARRETA / ATENCIÓN A DEPENDIENTES				
	Guzdraz / Total	EAE+ Nafarroa / CAPV+ Navarra	Estadua / Estado	Atzerria / Extranjero	Pertsona bakarria / Hogar de una sola persona	Guraso bakoitzeko familia, etxean bizi diren seme-alabekin / Madrepadrea solo/a, con hijos/as que viven en casa	Bikotea, etxean bizi diren seme-alabekin / Pareja, sin hijos/as que viven en casa	Bai / Sí	Ez / No	Bai / Sí	Ez / No
Idealabaino seme-alabagutxiago / Menos hijos/as del número ideal	52	52 48	66	62	43	43	55	42	75	54	52
Kopuru ideala / Los mismos	43	44 44	30	36	46	49	42	51	25	42	43
Idealabaino seme-alabagehiago / Más hijos/as del número ideal	5	4 8	4	2	12	8	3	7	0	5	5
Ed-Ee / Ns-Nc	0	0 0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Erurakbertikailak / Porcentajes verticales	100	100 100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
n (absolutuhaztatugabeak) / n (absolutoss inponderar)	(1202)	(889) (230)	(99)	(178)	(112)	(328)	(446)	(782)	(418)	(336)	(862)

* Aldagai hau kalkulatzeko aurreko bi galderak erabili ditugu: eduki nahikolukeen seme-alabakopuruaren izandaketa /

Paracalcular estaviable hemos utilizado los datos anteriores: número de hijos/as que se han tenido hasta el momento

1.2.4-Izandako seme-alabakopuruagatikosentipena/ Sendimientosrespectoal número de hijos/asque sehatenido

Etia, nola senti tzenarazu orainarte izandun seme-alaba kopuruari dagokionez? / Y¿ como se sienteld. con respecto al número de hijos/as que hatenidohastael momento?

	Guzdra/ Total	LURRALDEA/TERRITORIO		UDALERRITAMAINA/TAMAÑO MUNICIPIO		SEXUA/ SEXO		ADINTALDEAK/GRUPOS DEEDAD					
		Araba	Bizkaia	Cipuzkoa	Txikia/ Pequeño	Ertaina/ Mediano	Hiriburua / Capital	Gizona / Hombre	Emakumea / Mujer	18-29	30-45	46-64	≥65
Pozik zaudeizan duzun seme-alaba kopuruarekin / Está contentocontenta con el número de hijos/asque tiene	65	64	64	66	67	65	62	62	67	69	49	63	74
Seme-alaba gehiago izateanahiago zenuke / Le hubiera gustadoo le gustaria tener mashijos/as	29	25	30	29	28	27	31	33	26	19	46	31	20
Seme-alabagutxiago izateanahiago zenuke / Le hubiera gustadoo habetenido menos hijos/as	1	3	1	1	0	1	2	0	2	0	1	1	2
Nahiago zenuke seme-alabarik izan ez bazenu / Hubiera preferido no habetenido hijos/as	2	2	2	1	1	2	1	1	2	1	0	2	1
Ed-Ee / Ns-Nc	4	7	4	3	3	5	4	4	4	11	3	3	3
Euren koberturak / Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
n (absolutuhaztatutugabeak) / n (absolutoss imponderar)	(1202)	(300)	(500)	(402)	(221)	(459)	(522)	(577)	(625)	(156)	(288)	(410)	(348)

	IKASKETAK / ESTUDIOS			LANEGOERA / SITUACIÓN LABORAL				KLASE SOZIALA / CLASE SOCIAL				
	Guztira/ Total	≤1. mailakoak/ ≤ primarios	2. mailakoak, LH / Secundarios, FP	Unibertsitate mailakoak / Universitarios	Lanean / Trabajando	Langabezia / Enparo	Etxe lanak / Labores del hogar	Ikasten/ Estudiando	Jubilatua, pentsioduna/ Jubilado/a, pensionista	Baxua / Baja	Erdikoa / Media	Altua / Alta
Pozik zaude izan duzun seme-alaba kopuruarekin / Está contento/contenta con el número de hijos/as que tiene	65	69	62	62	59	52	75	69	71	64	65	67
Seme-alaba gehiago izateanahiago zenuke / Le hubiera gustado o le gustaría tener más hijos/as	29	26	31	30	35	44	18	9	23	30	29	27
Seme-alabagutxiago izateanahiago zenuke / Le hubiera gustado habetenido menos hijos/as	1	1	1	1	0	1	3	4	1	1	1	1
Nahiago zenuke seme-alabarik izan ez bazenu / Hubiera preferido no habetenido hijos/as	2	2	2	1	1	2	4	1	1	1	2	2
Ed-Ee / Ns-Nc	4	2	5	6	4	1	0	17	4	4	4	4
Euren koberturak / Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
n (absolutuhaztatutugabeak) / n (absolutoss imponderar)	(1202)	(236)	(497)	(469)	(600)	(94)	(74)	(51)	(360)	(419)	(584)	(176)

Eta, nola sentitzen zara zu orainarte izanduzun seme-alaba kopuruari dagokionez? /
Y ¿cómo se sienten ustedes con respecto al número de hijos que han tenido hasta el momento?

	JAIO TERRIA / LUGAR DE NACIMIENTO				BIZIKIDETZA/CONVIVENCIA				SEME-ALABARIK/ HIJOS/AS		DEPENDIENTEN ARRETA / ATENCIÓN A DEPENDIENTES	
	Guzdra/ Total	EAE+ Nafarroa/ CAPV+ Navarra	Estatua/ Estado	Atzerria/ Extranjero	Pertsona bakarra/ Hogar de una sola persona	Gurasobakarreko familia, etxean bizi diren seme-alabekin/ Madreopadree solo/a, con hijos/asque viven en casa	Bikotea, etxean bizi diren seme- alabarik gabeko/ Pareja, sin hijos/as que vivan en casa	Bikotea, etxean bizi diren seme- alabekin / Pareja, con hijos/as que viven en casa	Bai / Sí	Ez / No	Bai / Sí	Ez / No
Pozik zaude izan duzun seme-alaba kopuruarekin / Está contento/a con el número de hijos/as que tiene	65	64	69	55	61	69	68	63	69	56	64	65
Seme-alabagehiago izateari nahiago zenuke / Le hubiera gustado o le gustaría tener más hijos/as	29	28	26	38	30	19	26	33	28	31	28	29
Seme-alaba gutxiago izateari nahiago zenuke / Le hubiera gustado haber tenido menos hijos/as	1	1	0	2	1	2	1	0	1	0	1	1
Nahiago zenuke seme-alabarik izan ez bazenu / Hubiera preferido no haber tenido hijos/as	2	2	2	1	1	6	1	1	2	0	2	1
Ed-Ed / Ns-Nc	4	5	3	4	7	4	4	2	0	12	5	4
Ehuneko bertsikaldak / Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
n (absolutu harriztatugabeak) / n (absolutos imponderar)	(1202)	(869)	(230)	(99)	(178)	(112)	(328)	(446)	(782)	(418)	(336)	(862)

1.2.5-Nahibaino seme-alabagutxiagoizateko arazoak / Modvosparatenermenoshijose hijasde losdeseados

Nagusiki, zein izanda zuk nahibaino seme-alaba gutxiago izateko arazoia? /
Principalmemente, ¿por qué no Rvo ha tenido .menoshi.jos/asdebsque legustaría?

Galdera hau soilik nahib aino seme-alaba gutxiago izan dituztenei egin zaie (%52) / Pregunta realizada únicamente a quienes han tenido menos hijos e hijas de los deseados (52%)

	Guztira/ Total	LURRALDEA/TERRITORIO			UDALERRITAMAINA/TAMAÑO MUNICIPIO			SEXUA/SEXO		ADINTALDEAK/GRUPOS DEEDAD			
		Araba	Bizkaia	Gipuzkoa	Txikia/ Pequeño	Ertaina/ Mediano	Hiriburu/ Capital	Gizona/ Hombre	Emakumea/ Mujer	18-29	30-45	46-64	≥65
Arazoiekonomikoak / Por motivos económicos	26	29	27	23	24	26	26	27	24	31	36	27	8
Osasunarekinlotutako arazoia,antzutasuna, "ez ziren etorri" / Por motivos de salud,infertilidad, "no vinieron"	17	18	16	20	15	20	15	14	20	0	10	21	34
Lanarekinbateratzeko zailtasunengatik / Por dificultades para conciliar con el trabajo	14	12	15	13	23	13	12	12	16	3	17	18	14
Oraindik ez ditut izan, baina izatea espero dut / Todavía no los he tenido pero espero tenerlos	13	11	13	15	10	17	11	15	12	54	10	1	1
Ez duelako (edo zuelako) bikoterik izan / Porque no tiene (ohatenido) pareja	9	10	9	6	6	8	10	13	4	7	10	8	9
Arazoipertsonalengatik(zehaztu gabe) / Motivos personales (sin especificar)	5	3	4	6	5	5	5	3	6	1	2	7	8
Bikotekideak(gehiago) nahiezz zituelako / Porque supareja no quería tener(más)	4	6	3	4	6	3	4	4	4	0	1	7	6
Dituen seme-alabak berandu izan zituelako / Porque tuvo hijos/as tarde	3	2	2	4	5	2	3	2	3	0	3	4	2
Beste bat / Otro motivo	3	6	2	3	0	3	3	4	1	0	4	2	4
Ed-Ee / Ns-Nc	7	4	9	6	7	4	11	6	8	4	5	6	14
Ehunekbertikalkak / Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
n (absolutuak) / n (absolutos)	(661)	(171)	(276)	(214)	(106)	(248)	(307)	(322)	(339)	(131)	(190)	(201)	(139)

Ngustiki, zein izanda zukinribatiro seme-alaba gutxiago izateko arazoia? /
Principalmemente, ¿por qué no ha tenido/dido menos hijos/as de los que le gustaría?

Galdera hau soilik nahibaino seme-alaba gutxiago izan dituztenei egiten zaie (%52) / Pregunta realizada únicamente a quienes han tenido menos hijos e hijas de los deseados (52%)

	IKASKETAK / ESTUDIOS				LANEGOERA / SITUACIÓN LABORAL				KLASE SOZIALA / CLASE SOCIAL			
	Guztira/ Total	≤1. mailakoak/ ≤primarios	2. mailakoak, LH/ Secundarios, FP	Unibertsitate mailakoak / Universitarios	Lanean / Trabajando	Langabezian / Enparo	Exekolaneanak/ Labores del hogar	Ikasten/ Estudiando	Jubilatua, pentsioduna/ Jubilado/a, pensionista	Baxua / Baja	Erdikoa / Media	Altua / Alta
Arazoiek ekonomikoak / Por motivos económicos	26	29	25	24	33	44	16	15	12	30	25	16
Osasunarekin lotutako arazoak, antzutasuna, "ez ziren etorri" / Por motivos de salud, infertilidad, "no vinieron"	17	23	15	17	13	9	32	0	31	19	15	19
Lanarekin bateratzekeko zailtasunengatik / Por dificultades para conciliar con el trabajo	14	15	12	15	19	1	8	1	14	14	15	10
Ez duelako (edo zuelako) bikoterik izan / Porque no tiene (o ha tenido) pareja	9	10	8	8	6	21	0	5	8	9	7	13
Oraindik ez ditu izan, baina izatea espero du / Todavía no los ha tenido pero espera tenerlos	13	4	19	14	12	4	12	77	2	12	14	18
Arazo pertsonalengatik (zehaztu gabe) / Motivos personales (sin especificar)	5	3	5	6	4	0	2	0	10	4	5	6
Bikotekideak (gehiago) nahiezz ituelako / Porque su pareja no quería tener (más)	4	4	4	4	2	11	13	0	4	4	4	1
Dituen seme-alabak berandu izan zituelako / Porque tuvo hijos/as tarde	3	2	3	3	3	3	4	0	2	1	4	1
Beste bat / Otro motivo	3	3	2	2	3	4	0	0	3	2	2	6
Ed-Ed / Ns-Nc	7	8	6	8	5	3	12	2	13	5	8	10
Ehunekabertikailak / Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
n (absolutuak / totales) / n (absolutos / totales)	(661)	(99)	(290)	(272)	(374)	(60)	(30)	(39)	(147)	(235)	(315)	(98)

**Ngusiki, zein izanda zukribaito seme-alba gutxiago izateko arrazoiak? /
Principalmente, ¿por qué no ha tenido hijos/as de bsque Legistaría?**

Caldera hau soilik nahib aino seme-alabagutxiago izan dituztenei gina zaie (%52) / Pregunta realizada únicamente a quienes han tenido menos hijos e hijas de los deseados (52%)

	JAIO TERRIA / LUGAR DE NACIMIENTO				BIZIKIDETZA / CONVIVENCIA				SEME-ALABARIK / HIJOS/AS				DEPENDIENTEEN ARRETA / ATENCIONA DEPENDIENTES	
	Guzdria/ Total	EAE+ Nafarroa/ CAPV+ Navarra	Estatua/ Estado	Atzerria/ Extranjero	Pertsona bakarra/ Hogar de una sola persona	Gurasobakarreko familia, etxean bizi diren seme-alabekin/ Madreopadree solo/a, con hijos/as que viven en casa	Bikotea, etxean bizi diren seme- alabarik gabea/ Pareja, sin hijos/as que vivan en casa	Bikotea, etxean bizi diren seme- alabekin / Pareja, con hijos/as que viven en casa	Bai/ Sí	Ez/ No	Bai/ Sí	Ez/ No	Bai/ Sí	Ez/ No
Arrazoi ekonomikoak / Por motivos económicos	26	24	17	48	9	20	26	30	28	24	31	24		
Osasunarekin lotutako arrazoiak, antzutasuna, "ez ziren etorri" / Por motivos de salud, infertilidad, "no vinieron"	17	15	35	4	22	18	26	13	23	10	20	17		
Lanarekin bateratzekeozailtasunengatik / Por dificultades para conciliar con el trabajo	14	14	13	12	6	3	14	24	22	4	11	15		
Ez duelako (edo zuelako) bikoterik izan / Porque no tiene (ohatenido) pareja	9	9	7	8	25	11	3	3	2	17	8	9		
Oraindik ez ditu izan, baina izatea espero du / Todavía no los ha tenido pero espera tenerlos	13	15	3	22	10	30	10	13	4	25	9	15		
Bikotekideak (gehiago) nahiezz ituelako / Porque supareja no queriatener (más)	4	5	4	0	3	2	5	5	5	3	5	4		
Arrazoipersonalengatik (zehaztu gabe) / Motivos personales (sin especificar)	5	5	8	0	7	4	5	2	4	5	6	4		
Dituen seme-alabak berandu izan zituelako / Porque tuvo hijos/as tarde	3	3	3	1	1	7	0	5	5	0	3	2		
Beste bat / Otro motivo	3	3	4	1	5	0	4	1	2	3	2	3		
Ed-Ed / Ns-Nc	7	8	6	3	12	5	7	4	6	8	5	8		
Ehunekabertikalak / Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100		
n (absolutu) / n (absolutos) / n (ponderar)	(661)	(472)	(121)	(67)	(118)	(54)	(156)	(246)	(346)	(314)	(186)	(661)		

1.2.6-Mugarri-sozialak diren hainbat gauzaegiteko adina /Edad para ciertos hitos sociales

1.2.6.1-Adinideala / Edad ideal

Oro har, zure usteztezeinda gauza hauek egiteko adin ideala? /
En general, ¿cuál considerad. que es la edad ideal para...?

	Guzdria/ Total	LURRALDEA/TERRITORIO			UDALERRITAMAINA/TAMAÑO MUNICIPIO		SEXUA/SEXO		ADIN TALDEAK /GRUPOS DEEDAD			
		Araba	Bizkaia	Gipuzkoa	Txikia/ Pequeño	Ertaina/ Mediano	Gizona/ Hombre	Emakumea / Mujer	18-29	30-45	46-64	≥65
Gurasoen etxetik emanzipatzeko / Emanciparse de casa de sus padres	25	25	25	24	26	25	25	25	24	25	25	25
n (absolutu haztatugabeak) / n (absolutoss inponderar)	(1119)	(274)	(465)	(380)	(203)	(434)	(544)	(575)	(148)	(278)	(389)	(304)
Lan ordaindua egiten hasteko / Para tener el primer empleo	22	21	22	21	22	21	21	22	20	21	22	22
n (absolutu haztatugabeak) / n (absolutoss inponderar)	(1083)	(269)	(449)	(365)	(198)	(414)	(527)	(556)	(150)	(280)	(377)	(276)
Lehen seme-alaba izateko / Para tener el primer hijo o hija	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28	29	27
n (absolutu haztatugabeak) / n (absolutoss inponderar)	(1138)	(284)	(470)	(384)	(210)	(437)	(549)	(589)	(152)	(280)	(380)	(326)
Lan ordaindua egiteari uzteko edo jubilatze / Dejar de trabajar o jubilarse	61	61	61	61	61	61	61	62	61	60	61	63
n (absolutu haztatugabeak) / n (absolutoss inponderar)	(1091)	(273)	(447)	(371)	(204)	(416)	(525)	(566)	(148)	(275)	(377)	(291)

	IKASKETAK / ESTUDIOS			LANEGOBRA / SITUACIÓN LABORAL			KLASE SOZIALA / CLASESOCIAL					
	Guzdra/ Total	≤1. mailakoak/ ≤primarios	2. mailakoak, LH/ Secundarios, FP	Unibertsitate mailakoak / Universitarios	Lanean / Trabajando	Langabezian / Enparo	Etxekolanak/ Labores del hogar	Ikasten/ Estudiando	Jubilatua, pentsioduna/ Jubilado/a, pensionista	Baxua / Baja	Erdikoa / Media	Altua / Alta
Gurasoen etxetik emanzipatzeko / Emanciparse de casa de sus padres	25	25	25	24	25	24	25	25	25	25	25	26
n (absolutuhaztatugabeak)/n(absolutoss inponderar)	(1119)	(200)	(472)	(447)	(580)	(88)	(66)	(47)	(317)	(390)	(540)	(168)
Lan ordaindua egiten hasteko / Para tener el primer empleo	22	21	21	22	22	21	21	21	22	21	22	22
n (absolutuhaztatugabeak)/n(absolutoss inponderar)	(1083)	(194)	(452)	(437)	(570)	(89)	(64)	(48)	(293)	(388)	(515)	(162)
Lehen seme-alaba izateko / Para tener el primerhijo o hija	28	27	28	29	29	28	27	29	27	28	28	29
n (absolutuhaztatugabeak)/n(absolutoss inponderar)	(1138)	(221)	(469)	(448)	(576)	(91)	(70)	(48)	(334)	(397)	(553)	(166)
Lan ordaindua egiteari uzteko edo jubilatzeko / Dejar de trabajar o jubilarse	61	61	61	62	60	62	61	62	63	60	62	62
n (absolutuhaztatugabeak)/n(absolutoss inponderar)	(1091)	(203)	(452)	(436)	(574)	(82)	(59)	(48)	(306)	(379)	(533)	(162)

Batezbestekoak / Medias

Oro har, zure uste zein da gauza hau egi-teko adin ideal-a? /
En general, ¿cuál consideras que es la edad ideal para...?

JAIO TERRIA / LUGAR DE NACIMIENTO		BIZIKIDETZA/CONVIVENCIA					SEME-ALABARIK/ HIJOS/AS		DEPENDIENTEN ARRETA / ATENCIÓN A DEPENDIENTES		
Guzdria/ Total	EAE+ Nafarroa/ CAPV+ Navarra	Estatua/ Estado	Atzerria/ Extranjero	Pertsona bakarra/ Hogar de una sola persona	Gurasobakarreko familia, etxean bizi diren seme-alabekin/ Madreopadire solo/a, con hijos/as que viven en casa	Bikotea, etxean bizi diren seme- alabekin / Pareja, sin hijos/as que vivan en casa	Bikotea, etxean bizi diren seme- alabekin / Pareja, con hijos/as que viven en casa	Bai/ Sí	Ez/ No	Bai/ Sí	Ez/ No
25	25	25	24	24	26	25	25	25	24	25	25
Gurasoen etxetik emantzipatzeko / Emanciparse de casa de sus padres											
n (absolutu harriztatutugabeak)/n (absolutoss inponderar)											
22	22	21	20	22	21	21	22	22	21	22	21
Lan ordaindua egiten hasteko / Para tener el primer empleo											
n (absolutu harriztatutugabeak)/n (absolutoss inponderar)											
28	28	27	27	27	29	28	28	28	29	28	28
Lehen seme-alaba izateko / Para tener el primer hijo o hija											
n (absolutu harriztatutugabeak)/n (absolutoss inponderar)											
61	61	62	61	62	61	62	61	61	61	61	61
Lan ordaindua egiteari uzteko edo jubilatzeko / Dejar de trabajar o jubilarse											
n (absolutu harriztatutugabeak)/n (absolutoss inponderar)											

Batezbestekoak / Medias

1.2.6.2-Norberak egindakoadina /Edad en la que se han realizado

Etazueu, zenbatutereki nemanzipatuzinen gurasoenetxek? /Yen su casoparRaular?quédad tenid.d. cuando se emancipó decasa de sus padres?

	LURRALDEA/TERRITORIO		UDALERRITAMAINA/TAMAÑO MUNICIPIO		SEXUA/SEXO		ADIN TALDEAK/GRUPOS DEEDAD						
	Guzdra/ Total	Araba Bizkaia	Gipuzkoa	Txikia/ Pequeño	Ertaina/ Mediano	Hiriburua/ Capital	Gizona/ Hombre	Emakumea/ Mujer	18-29	30-45	46-64	≥65	
<18	8	6	9	8	7	10	7	9	8	11	10	4	11
18-29	68	74	65	69	67	66	70	64	71	42	67	71	74
>29	12	9	14	12	14	12	12	16	10	-	18	17	9
Ez da emanzipatu / No se ha emancipado	11	11	11	10	12	11	10	12	10	47	6	7	5
Ed-Ee / Ns-Nc	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	1
Ehunekbertikalak / Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
n (absolutuhaztatugabeak)/n(absolutoss inponderar)	(1202)	(300)	(500)	(402)	(221)	(459)	(522)	(577)	(625)	(156)	(288)	(410)	(348)
	Guzdra/ Total	IKASKETAK / ESTUDIOS		LANEGOERA / SITUACIÓN LABORAL		KLASE SOZIALA / CLASESOCIAL							
		≤1. mailakoak/ ≤primarios	2. mailakoak, LH/ Secundarios, FP	Unibertsitate mailakoak / Universitarios	Lanean / Trabajando	Langabezian / Ezpario	Exekolanan/ Labores del hogar	Ikasten/ Estudiando	Jubilatua, pentsioduna/ Jubilado/a, pensionista	Baxua / Baja	Erdikoa / Media	Altua / Alta	
<18	8	16	5	3	3	6	12	5	4	11	10	6	9
18-29	68	65	66	75	75	70	57	82	22	72	65	70	68
>29	12	8	15	14	14	17	14	7	1	9	13	12	13
Ez da emanzipatu / No se ha emancipado	11	9	14	8	8	7	17	6	74	7	11	11	10
Ed-Ee / Ns-Nc	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0
Ehunekbertikalak / Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
n (absolutuhaztatugabeak)/n(absolutoss inponderar)	(1202)	(236)	(497)	(469)	(469)	(600)	(94)	(74)	(51)	(360)	(419)	(584)	(176)
	JAOTERRIA / LUGAR DENACIMIENTO		BIZIKIDETZA/CONVIVENCIA		SEME-ALABARIK/ HIJOS/AS		DEPENDIENTEEN ARRETA / ATENCIÓN A DEPENDIENTES						
	Guzdra/ Total	EAE+ Nafarroa/ CAPV+ Navarra	Estatua/ Estado	Atzerria/ Extranjero	Pertsona bakarra/ Hogar de una sola persona	Gurasobakarreko familia, etxeanbizi diren seme-alabekin/ Madreopadree solo/a, con hijos/asque viven en casa	Bikotea, etxean bizi diren seme- alabarikgabea/ Pareja, sin hijos/as que vivan en casa	Bikotea, etxean bizi diren seme- alabekin / Pareja, con hijos/as que viven en casa	Bai / Sí	Ez / No	Bai / Sí	Ez / No	
<18	8	4	15	22	10	8	10	5	8	8	6	9	
18-29	68	66	74	70	63	55	79	69	79	44	63	69	
>29	12	16	7	1	17	9	8	14	10	18	17	11	
Ez da emanzipatu / No se ha emancipado	11	14	4	7	8	28	2	11	2	30	13	10	
Ed-Ee / Ns-Nc	0	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	
Ehunekbertikalak / Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
n (absolutuhaztatugabeak)/n(absolutoss inponderar)	(1202)	(869)	(230)	(99)	(178)	(112)	(328)	(446)	(782)	(418)	(336)	(862)	

Etazueu, zenbaturterekin izan zen enplegua? / Yensucaso parRcular? qué edad tenía cuando tuvo su primer empleo?

	GUZDRA/ TERRITORIO		LURRALDEA / TERRITORIO		UDALERRITAMAINA / TAMAÑO MUNICIPIO		SEXUA / SEXO		ADINTALDEAK / GRUPOS DE EDAD		
	Guzdra/ Total	Araba	Bizkaia	Cipuzkoa	Txikia/ Pequeño	Ertaina/ Mediano	Hiriburua/ Capital	Cizona/ Hombre	18-29	30-45	46-64 ≥65
<18	36	34	36	37	36	37	34	35	25	25	32
18-24	49	50	49	50	49	50	48	53	62	64	55
25-29	8	10	8	8	3	7	12	9	2	10	10
>29	2	1	2	2	6	1	2	2	-	0	3
Ezdu lanik izan / Nohatenido un empleo	4	5	4	4	6	4	3	2	6	11	0
Ed-Fe / Ns-Nc	0	1	1	0	1	0	1	0	0	0	1
Ehunekabertikalak / Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
n (absolutu harriztatugabeak) / n (absolutos imponderar)	(1202)	(300)	(500)	(402)	(221)	(459)	(522)	(577)	(156)	(288)	(410)

	IKASKETAK / ESTUDIOS				LANEGOERA / SITUACIÓN LABORAL				KLASE SOZIALA / CLASES SOCIAL			
	Guztira/ Total	≤1. mailakoak/ ≤primarios	2. mailakoak, LH/ Secundarios, FP	Unibertsitate mailakoak / Universitarios	Lanean / Trabajando	Langabezia / Empleo	Exekolana/ Labores del hogar	Ikasten/ Estudiando	Jubilatu, pentsioduna/ Jubilado/a, pensionista	Baxua / Baja	Erdikoa / Media	Altua / Alta
<18	36	58	32	10	25	31	28	20	54	42	33	29
18-24	49	29	58	64	63	55	42	55	32	46	52	50
25-29	8	3	5	21	10	11	7	0	7	5	9	13
>29	2	2	2	2	2	1	0	0	3	2	2	3
Ezdu lanik izan / Nohatenido un empleo	4	7	3	2	0	2	22	25	3	4	4	3
Ed-Fe / Ns-Nc	0	0	1	0	0	0	1	0	1	0	1	1
Ehunekabertikalak / Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
n (absolutu harriztatugabeak) / n (absolutos imponderar)	(1202)	(236)	(497)	(469)	(600)	(94)	(74)	(51)	(360)	(419)	(584)	(176)

	JAIO TERRIA / LUGAR DE NACIMIENTO				BIZIKIDETZA / CONVIVENCIA			SEME-ALABARIK / HIJOS/AS		DEPENDIENTEN ARRETA / ATENCIÓN A DEPENDIENTES		
	Guzdra/ Total	EAE+ Nafarroa/ CAPV+ Navarra	Estatua/ Estado	Atzerria/ Extranjero	Pertsona bakarra/ Hogar de una sola persona	Gurasobakarreko familia etxeanbizi diren seme-alabekin/ Madreopadre solo/a, con hijos/asque viven en casa	Bikotea, etxean bizi diren seme- alabarik gabea/ Pareja, sin hijos/as que vivan en casa	Bikotea, etxean bizi diren seme- alabekin / Pareja, con hijos/as que viven en casa	Bai/ Sí	Ez/ No	Bai/ Sí	Ez/ No
<18	36	31	51	35	40	43	40	30	40	26	31	38
18-24	49	53	34	58	40	40	47	56	45	59	53	48
25-29	8	10	6	5	8	7	7	10	8	8	10	8
>29	2	2	2	0	4	1	2	1	2	2	2	2
Ezdu lanik izan / Nohatenido un empleo	4	4	6	2	8	6	4	3	4	5	3	4
Ed-Fe / Ns-Nc	0	0	1	0	0	3	0	0	1	0	0	0
Ehunekabertikalak / Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
n (absolutu harriztatugabeak) / n (absolutos imponderar)	(1202)	(869)	(230)	(99)	(178)	(112)	(328)	(446)	(782)	(418)	(336)	(862)

Etazueu, zerbatuterekin zenuen lehen seme-alaba? / Y en su caso par-Raular: ¿qué edad tenía Ud. cuando tuvo su primer hijo o hija?

	LURRALDEA / TERRITORIO		UDALERRITAMAINA / TAMAÑO MUNICIPIO		SEXUA / SEXO		ADINTALDEAK / GRUPOS DEEDAD						
	Guzdra / Total	Araba	Bizkaia	Gipuzkoa	Txikia / Pequeño	Ertaina / Mediano	Hiriburua / Capital	Gizona / Hombre	Emakumea / Mujer	18-29	30-45	46-64	≥65
<25	19	17	20	19	19	22	16	9	28	11	16	11	32
25-29	23	26	21	25	30	21	22	19	26	3	10	23	38
30-34	19	17	21	16	18	17	21	22	16	-	20	29	14
35-39	6	7	6	5	7	4	7	7	4	-	8	9	3
>39	2	1	1	3	1	1	2	2	1	-	3	3	1
Ez du seme-alabarik / Nohatenido hijos/as	31	32	31	32	25	34	32	41	24	87	43	24	12
Ed-Fe / Ns-Nc	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1
Ehuneko bertsikaldak / Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
n (absolutu hartzatutugabeak) / n (absolutos inponderar)	(1202)	(300)	(500)	(402)	(221)	(459)	(522)	(577)	(625)	(156)	(288)	(410)	(348)

	IKASKETAK / ESTUDIOS		LANEKOERA / SITUACIÓN LABORAL		KLASE SOZIALA / CLASE SOCIAL							
	Guzdra / Total	≤1. mailakoak, LH / ≤primarios	Unibertsitate mailakoak / Universitarios	Lanean / Trabajando	Langabezian / Enparo	Etxekolanak / Labores del hogar	Ikasten / Estudiando	Jubilatu, pentsioduna / Jubilado/a, pensionista	Baxua / Baja	Erdikoa / Media	Altua / Alta	
<25	19	34	13	6	10	15	38	8	27	23	18	9
25-29	23	30	22	14	15	12	31	0	39	19	27	21
30-34	19	11	20	28	25	13	16	0	15	16	20	23
35-39	6	3	5	11	10	5	1	0	3	4	6	10
>39	2	2	1	3	3	1	3	0	1	2	2	1
Ezdu seme-alabarik / Nohatenido hijos/as	31	19	38	37	37	55	11	92	14	37	26	37
Ed-Fe / Ns-Nc	0	1	0	1	0	0	0	0	1	0	1	0
Ehuneko bertsikaldak / Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
n (absolutu hartzatutugabeak) / n (absolutos inponderar)	(1202)	(236)	(497)	(469)	(600)	(94)	(74)	(51)	(360)	(419)	(584)	(176)

	JAIO TERRIA / LUGAR DE NACIMIENTO		BIZIKIDETZA / CONVIVENCIA		SEME-ALABARIK / HIJOS/AS		DEPENDIENTEEN ARRETA / ATENCIONA DEPENDIENTES					
	Guzdra / Total	EAE+ Nafarroa / CAPV+ Navarra	Estatua / Estado	Atzerria / Extranjero	Personak / bakarra / Hogar de una sola persona	Gurasobakarreko familia, etxean bizi diren seme- alabekin / Madresopadre solo/a, con hijos/as que vivan en casa	Bikotea, etxean bizi diren seme- alabarik gabea / Pareja, con hijos/as que vivan en casa	Bai / Sí	Ez / No	Bai / Sí	Ez / No	
<25	19	13	28	41	24	28	25	11	28	0	14	20
25-29	23	23	29	9	17	14	31	25	34	0	17	25
30-34	19	21	15	11	6	21	11	33	27	0	22	18
35-39	6	6	4	3	2	6	1	12	8	0	6	5
>39	2	2	1	1	0	1	0	4	3	0	2	2
Ez du seme-alabarik / Nohatenido hijos/as	31	35	21	35	49	30	31	14	0	100	38	30
Ed-Fe / Ns-Nc	0	0	2	0	2	0	0	0	1	0	0	1
Ehuneko bertsikaldak / Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
n (absolutu hartzatutugabeak) / n (absolutos inponderar)	(1202)	(869)	(230)	(99)	(178)	(112)	(328)	(446)	(782)	(418)	(336)	(862)

	Guzdra/ Total	LURRALDEA / TERRITORIO			UDALERRITAMAINA / TAMAÑO MUNICIPIO			SEXUA / SEXO		ADINTALDEAK / GRUPOS DEEDAD			
		Araba	Bizkaia	Gipuzkoa	Txikia/ Pequeño	Ertaina/ Mediano	Hiriburua / Capital	Gizona / Hombre	Emakumea / Mujer	18-29	30-45	46-64	≥65
<60	8	7	9	8	6	10	7	9	8	0	1	5	19
60-65	21	24	19	22	20	18	24	21	21	0	0	9	52
>66	3	3	3	4	4	3	3	2	4	0	0	0	9
Ez da jubilatut edo lan ordaindua egiteari utzi / No se ha jubilado o dejado de trabajar	67	66	69	63	69	68	64	68	65	100	99	86	15
Ed-Fe / Ns-Nc	2	1	1	3	1	1	2	0	3	0	0	0	4
Ehunekabertikalak / Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
n (absolutu harriztatugabeak) / n (absolutos imponderar)	(1202)	(300)	(500)	(402)	(221)	(459)	(522)	(577)	(625)	(156)	(288)	(410)	(348)

	Guzdra/ Total	IKASKETAK / ESTUDIOS			KLASE SOZIALA / CLASESOCIAL		
		≤1. mailakoak/ ≤primarios	2. mailakoak, LH / Secundarios, FP	Unibertsitate mailakoak / Universitarios	Baxua / Baja	Erdikoa / Media	Altua / Alta
<60	8	13	7	4	6	10	8
60-65	21	27	17	17	17	24	21
>66	3	4	2	4	2	3	5
Ez da jubiatu edo lan ordaindua egiteari utzi / No se ha jubilado o dejado de trabajar	67	53	73	75	74	61	66
Ed-Es /Ns-Nc	2	3	1	0	1	2	0
Ehunekabertikalak / Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100
n (absolutu harriztatugabeak) / n (absolutos imponderar)	(1202)	(236)	(497)	(469)	(419)	(584)	(176)

	JAOTERRIA / LUGAR DE NACIMIENTO		BIZIKIDETZA/CONVIVENCIA				SEME-ALABARIK/ HIJOS/AS		DEPENDIENTEN ARRETA / ATENCIÓN A DEPENDIENTES		
	Guzdra/ Total	EAE+ Nafarroa/ CAPV+ Navarra	Estadua/ Estado	Atzerria/ Extranjero	Pertsonea bakarra/ Hogar de una sola persona	Gurasobakarreko familia, etxean bizi diren seme-alabekin/ Madreopadire solo/a, con hijos/asque viven en casa	Bikotea, etxean bizi diren seme- alabarik gabea/ Pareja, sin hijos/as que vvan en casa	Bai/ Sí	Ez/ No	Bai/ Sí	Ez/ No
<60	8	8	11	0	20	5	9	11	3	4	10
60-65	21	18	39	2	27	17	37	25	11	17	22
>66	3	3	4	2	4	3	3	4	1	2	3
Ez da jubiatu edo lan ordaindua egiteari utzi / No se ha jubilado o dejado de trabajar	67	70	45	92	44	72	49	58	85	76	64
Ed-Fe / Ns-Nc	2	1	1	4	4	3	1	2	0	1	2
Ehunekabertikalak / Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
n (absolutu harriztatugabeak)/n (absolutos imponderar)	(1202)	(869)	(230)	(99)	(178)	(112)	(328)	(782)	(418)	(336)	(862)

Etazuzen, zerbait urterekin...? /
Yensuscaso partikular: ¿qué edad tenía Ud. cuando...?

	Guzdria/ Total	LURRALDEA/TERRITORIO			UDALERRITAMAINA/TAMAÑO MUNICIPIO			SEXUA/SEXO		ADINTALDEAK/GRUPOS DE EDAD			
		Araba	Bizkaia	Cipuzkoa	Txikizia/ Pequeño	Ertaina/ Mediano	Hiriburu/ Capital	Gizona/ Hombre	Enakumea/ Mujer	18-29	30-45	46-64	≥65
Emantzipatu zinen gurasoen etxetik / Se emancipó de casa de sus padres	24	24	24	24	24	24	24	25	23	21	24	25	23
<i>n (absolutu hartzatatu gabeak) / n (absolutoss inponderar)</i>	(1074)	(270)	(440)	(364)	(197)	(407)	(470)	(512)	(562)	(388)	(274)	(384)	(328)
Izan zenuen lehen enplegua / Tuvo su primer empleo	19	19	19	19	20	19	19	19	19	19	20	20	18
<i>n (absolutu hartzatatu gabeak) / n (absolutoss inponderar)</i>	(1163)	(290)	(483)	(390)	(210)	(445)	(508)	(565)	(598)	(143)	(287)	(408)	(325)
Izan zenuen lehen seme-alaba / Tuvo su primer hijo o hija	28	28	28	28	28	27	29	30	27	22	29	30	26
<i>n (absolutu hartzatatu gabeak) / n (absolutoss inponderar)</i>	(780)	(191)	(327)	(262)	(154)	(289)	(337)	(336)	(444)	(18)	(160)	(305)	(297)
Jubilatu zinen edo utzi zenion lan ordaindua egiteari / Dejó de trabajar o se jubiló	58	59	58	59	59	57	60	60	57	-	34	58	59
<i>n (absolutu hartzatatu gabeak) / n (absolutoss inponderar)</i>	(348)	(87)	(140)	(121)	(53)	(132)	(163)	(165)	(183)	-	(3)	(53)	(292)

	Guzdria/ Total	IKASKETAK / ESTUDIOS			LANEGOBRA / SITUACIÓN LABORAL			KLASE SOZIALA / CLASE SOCIAL				
		≤1. mailakoak/ ≤primarios	2. mailakoak, LH/ Secundarios, FP	Unibertsitate mailakoak / Universitarios	Lanean / Trabajando	Langabezian / En paro	Etxeko lanak / Labores del hogar	Ikasten/ Estudiando	Jubilatu, pentsioduna/ Jubilado/a, pensionista	Baxua / Baja	Erdikoa / Media	Altua / Alta
Emantzipatu zinengurasoen etxetik / Se emancipó de casa de sus padres	24	22	25	25	25	23	23	21	23	23	24	25
$n(\text{absolutu hartzatatu gabeak})/n(\text{absolutoss inponderar})$	(1074)	(213)	(428)	(433)	(556)	(78)	(70)	(14)	(336)	(375)	(521)	(160)
Izan zenuen lehen enplegua / Tuvo su primer empleo	19	17	19	22	20	19	18	19	18	19	19	20
$n(\text{absolutu hartzatatu gabeak})/n(\text{absolutoss inponderar})$	(1163)	(218)	(484)	(461)	(598)	(91)	(60)	(40)	(351)	(407)	(566)	(170)
Izan zenuen lehen seme-alaba / Tuvo su primer hijo o hija	28	26	28	31	30	27	26	19	26	27	28	29
$n(\text{absolutu hartzatatu gabeak})/n(\text{absolutoss inponderar})$	(780)	(191)	(300)	(289)	(354)	(44)	(66)	(3)	(301)	(251)	(399)	(114)
Jubilatu zinen edo utzi zenion lan ordaindua egiteari/ Dejó de trabajar o se jubiló	58	57	59	62	-	-	-	-	58	59	58	60
$n(\text{absolutu hartzatatu gabeak})/n(\text{absolutoss inponderar})$	(348)	(108)	(123)	(117)	-	-	-	-	(348)	(94)	(190)	(55)

Batezbestekoak / Medias

Etazuzen, zerbait urterekin...? / Yensuscaso particular? qué edad teníais...? /

	JAIO TERRIA / LUGAR DE NACIMIENTO				BIZIKIDETZA / CONVIVENCIA				SEME-ALABARIK / HIJOS/AS		DEPENDIENTEN ARRETA / ATENCIONA DEPENDIENTES	
	Guzdria/ Total	EAE+ Nafarroa/ CAPV+ Navarra	Estatua/ Estado	Atzerria/ Extranjero	Pertsonea bakarra/ Hogar de una sola persona	Gurasobakarreko familia, etxean bizi diren seme-alabekin/ Madreopadree solo/a, con hijos/as que viven en casa	Bikotea, etxean bizi diren seme- alabarik gabek/ Pareja, sin hijos/as que vivan en casa	Bikotea, etxean bizi diren seme- alabekin / Pareja, con hijos/as que viven en casa	Bai / Sí	Ez / No	Bai / Sí	Ez / No
Emantzipatu zinen gurasoen etxetik / Se emancipó de casa de sus padres	24	25	22	20	24	23	23	25	24	25	25	24
<i>n (absolutu harriztatutugabeak) / n (absolutos imponderar)</i>	(1074)	(763)	(218)	(89)	(164)	(80)	(319)	(401)	(764)	(308)	(294)	(776)
Izan zenuen lehen enplegua / Tuvo su primer empleo	19	20	18	19	19	18	19	19	19	20	20	19
<i>n (absolutu harriztatutugabeak) / n (absolutos imponderar)</i>	(1163)	(843)	(219)	(98)	(169)	(105)	(319)	(436)	(758)	(403)	(327)	(833)
Izan zenuen lehen seme-alaba / Tuvo su primer hijo o hija	28	29	27	24	25	27	26	30	28	-	29	28
<i>n (absolutu harriztatutugabeak) / n (absolutos imponderar)</i>	(780)	(538)	(176)	(62)	(74)	(73)	(199)	(387)	(780)	-	(209)	(567)
Jubilatu zinen edo utzi zenuen lan ordaindua egiteari / Dejó de trabajar o se jubiló	58	58	60	66	55	61	60	57	58	60	61	58
<i>n (absolutu harriztatutugabeak) / n (absolutos imponderar)</i>	(348)	(231)	(109)	(7)	(83)	(22)	(151)	(58)	(291)	(57)	(75)	(270)

Batezbestekoak / Medias

1.2.6.3-Lehen seme-alabazatekomomentuarengainekosentipena/ Sentimiento respecto al a da den la que se tuvo el primer hijo/a

Atzera begiratuta, eta lehen seme-alabaz an zenuen momentuari dagokionez, zuk uste duzu... /
Mirando atrás, respecto al momento en el que tuvo su primer hijo o hija, consideras que...

	Guzdra/ Total	LURRALDEA/TERRITORIO			UDALERRITAMAINA/TAMAÑO MUNICIPIO			SEXUA/SEXO		ADINTALDEAK/GRUPOS DEEDAD			
		Araba	Bizkaia	Cipuzkoa	Txikia/ Pequeño	Ertaina/ Mediano	Hiriburu/ Capital	Gizona/ Hombre	Emakumea/ Mujer	18-29	30-45	46-64	≥65
Hobe litzatekeela lehen seme-alabalehenago eduki izan bazenu / Hubiera sido mejor tener el primerhijo o hija antes	19	23	16	21	13	18	23	25	15	10	33	25	8
Hobe litzatekeela beranduagoizanb azenu / Hubiera sido mejor tenerlo más tarde	10	10	10	10	11	10	9	5	13	40	5	5	14
Momentu egokian izan zenuela / Lotuoenelmomentooportuno	70	66	73	68	75	71	67	70	71	50	61	69	76
Ed-Ee /Ns-Nc	1	1	1	1	0	2	1	1	1	0	0	1	2
Ehunekbertikalak /Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
n (absolutuhaztatugabeak)/n(absolutoss inponderar)	(782)	(191)	(328)	(263)	(154)	(291)	(337)	(336)	(446)	(18)	(160)	(305)	(299)
	Guzdra/ Total	IKASKETAK / ESTUDIOS			LANEKOERA / SITUACIÓN LABORAL			KLASE SOZIALA / CLASESOCIAL					
		≤1. mailakoak/ ≤primarios	2. mailakoak, LH / Secundarios, FP	Unibertsitate mailakoak / Universitarios	Lanean / Trabajando	Langabezia / Enparo	Etxekolanak/ Labores del hogar	Ikasten/ Estudiando	Jubilatu, pentsioduna/ Jubilado/a, pensionista	Baxua / Baja	Erdikoa / Media	Altua / Alta	
Hobe litzatekeela lehen seme-alabalehenago eduki izan bazenu / Hubiera sido mejor tener el primerhijo o hija antes	19	8	20	37	30	23	6	0	11	17	20	16	
Hobe litzatekeela beranduagoizanb azenu / Hubiera sido mejor tenerlo más tarde	10	17	6	3	6	6	12	60	13	13	9	5	
Momentu egokian izan zenuela / Lotuoenelmomentooportuno	70	73	73	60	63	70	82	40	75	70	70	77	
Ed-Ee /Ns-Nc	1	1	0	1	1	1	0	0	2	0	1	2	
Ehunekbertikalak /Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
n (absolutuhaztatugabeak)/n(absolutoss inponderar)	(782)	(193)	(300)	(289)	(354)	(44)	(66)	(3)	(303)	(251)	(400)	(114)	

Atzera begi ratuta, eta lehen seme-alabar izan zen uen momentuari dagokionez, zuk,usted zu... /
Mirando atrás, respecto al momento en el que tuvo su primer hijo o hija, considere Ud. que...

	JAIO TERRIA / LUGAR DE NACIMIENTO				BIZIKIDETZA / CONVIVENCIA				SEME-ALABARIK / HIJOS/AS		DEPENDIENTEEN ARRETA / ATENCIONA DEPENDIENTES	
	Guzdria/ Total	EAE+ Nafarroa/ CAPV+ Navarra	Estatua/ Estado	Atzerria/ Extranjero	Pertsona bakarra/ Hogar de una sola persona	Gurasobakarrek familia, etxean bizi diren seme-alabekin/ Madreopadre solo/a, con hijos/asque viven en casa	Bikotea, etxean bizi diren seme-alabarik gabea/ Pareja, sin hijos/as que vivan en casa	Bikotea, etxean bizi diren seme-alabekin / Pareja, con hijos/as que viven en casa	Bai/ Si	Ez/ No	Bai/ Si	Ez/ No
Hobe litzatekeela lehen seme-alaba lehenago eduki izan bazenu / Hubiera sido mejor tener el primerhijo o hija antes	19	22	12	13	8	21	9	29	19	21	18	
Hobe litzatekeela beranduago izan bazenu / Hubiera sido mejor tenerlo más tarde	10	6	18	20	18	15	15	4	10	11	9	
Momentu egokian izan zenueela / Lo tuvo en el momento oportuno	70	71	68	67	70	63	76	67	70	67	71	
Ed-Ee /Ns-Nc	1	1	2	0	4	2	0	0	1	1	1	
Ehunak bertikalak / Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
n (absolutuak) / n (absolutos)	(782)	(538)	(178)	(62)	(76)	(73)	(199)	(387)	(782)	(209)	(569)	

2-Erronka demografikoa/ Reto demográfico

2.1 - Ezagutza eta larritasuna / Conocimiento y gravedad

2.1.1 - Erronka demografikoa erenezagutza eta larritasuna / Conocimiento y gravedad percibida sobre el reto demográfico

Entzunduz ez erromonka demografiako irriburuz? / ¿Haot do hbi lar del reto demográfico co?

	Guzdra/ Total	LURRALDEA / TERRITORIO		UDALERRITAMAINA / TAMAÑO MUNICIPIO		SEXUA / SEXO		ADIN TALDEAK / GRUPOS DEEDAD					
		Araba	Bizkaia	Gipuzkoa	Txikia/ Pequeño	Ertaina/ Mediano	Hiriburua / Capital	Gizona / Hombre	Emakumea / Mujer	18-29	30-45	46-64	≥65
Bai, eta badakizuzerden / Si, sabe a lo que se refiere	25	23	22	29	23	21	29	34	17	20	22	24	29
Bai, baina ez dakizuzerden / Si, pero nosabe qué es	19	21	20	16	19	18	19	19	19	14	16	21	19
Ez / No	56	56	57	54	56	60	51	47	63	66	62	55	49
Ed-Fe / Ns-Nc	1	0	1	1	1	1	1	0	2	0	0	0	3
Ehuneko bertikalak / Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
n (absolutu hartzatugabeak) / n (absolutos inponderar)	(1202)	(300)	(500)	(402)	(221)	(459)	(522)	(577)	(625)	(156)	(288)	(410)	(348)
	Guzdra/ Total	IKASKETAK / ESTUDIOS		LANEKOERA / SITUACIÓN LABORAL		KLASE SOZIALA / CLASE SOCIAL							
		≤1. mailakoak / primarios	2. mailakoak, LH / Secundarios, FP	Unibertsitate mailakoak / Universitarios	Lanean / Trabajando	Langabezia / Enparo	Etxe lanak / Labores del hogar	Jubilatu, pentsioduna/ Jubilado/a, pensionista	Baxua / Baja	Erdikoa / Media	Altua / Alta		
Bai, eta badakizuzerden / Si, sabe a lo que se refiere	25	12	27	39	23	19	16	21	31	21	25	39	
Bai, baina ez dakizuzerden / Si, pero nosabe qué es	19	16	21	18	18	19	17	19	20	17	21	14	
Ez / No	56	70	52	42	59	62	66	60	47	61	53	46	
Ed-Fe / Ns-Nc	1	2	0	1	0	0	0	0	3	1	1	1	
Ehuneko bertikalak / Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
n (absolutu hartzatugabeak) / n (absolutos inponderar)	(1202)	(236)	(497)	(469)	(600)	(94)	(74)	(51)	(360)	(419)	(584)	(176)	
	Guzdra/ Total	JAIO TERRIA / LUGAR DE NACIMIENTO		BIZIKIDETZA / CONVIVENCIA		SEME-ALABARIK / HIJOS / AS		DEPENDIENTEEN ARRETA / ATENCIÓN A DEPENDIENTES					
		EAE+ Nafarroa/ CAPV+ Navarra	Estatua / Estado	Atzerria / Extranjero	Guraso bakoitzeko familia, etxean bizi diren seme-alabekin / Madreopadre solo/a, con hijos/as que viven en casa	Bikotea, etxean bizi diren seme- alabekin / Pareja, sin hijos/as que viven en casa	Bai / Sí	Ez / No	Bai / Sí	Ez / No			
Bai, eta badakizuzerden / Si, sabe a lo que se refiere	25	27	24	11	24	31	23	24	26	24	25		
Bai, baina ez dakizuzerden / Si, pero nosabe qué es	19	19	19	15	26	14	18	19	17	19	19		
Ez / No	56	53	57	71	49	64	58	55	57	56	55		
Ed-Fe / Ns-Nc	1	1	0	2	1	0	3	1	0	0	1		
Ehuneko bertikalak / Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100		
n (absolutu hartzatugabeak) / n (absolutos inponderar)	(1202)	(869)	(230)	(99)	(178)	(328)	(446)	(782)	(418)	(336)	(862)		

Eta uste du zuek demografiakoa Euskadi irarazoso larri delako, nahiko larria, ezoso larria edo botere larri oez? /
 Yel reto demográfico en Euskadi, ¿le parece un problema muy grave, bastante grave, poco nada grave?

Caldera hau soilik erronka demografikoariburuz ez erantzun dutenei egin zaie (%25) / Preguntarealizada única mente a quienes han oído hablar del reto demográfico (25%)

	Guzdra/ Total	LURRALDEA / TERRITORIO			UDALERRITAMAINA / TAMAÑO MUNICIPIO		SEXUA / SEXO		ADINTALDEAK / GRUPOS DE EDAD		
		Araba	Bizkaia	Gipuzkoa	Txikia/ Pequeño	Hiriburu/ Capital	Gizona/ Hombre	Emakumea/ Mujer	18-29	30-45	46-64
Osolarria / Muy grave	26	18	28	26	16	33	31	17	27	28	34
Nahikolarria / Bastante grave	47	47	50	44	45	46	44	52	64	46	41
Halaholarkoa / Regular *	4	3	3	5	11	4	4	3	0	3	6
Ezolarria / Poco grave	17	25	14	18	23	15	16	19	9	17	14
Batere larria ez / Nada grave	4	5	4	4	5	3	4	5	0	6	4
Ed-Ed / Ns-Nc	2	1	1	3	0	2	0	4	0	1	1
Ehuneko bertsikalkak / Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
n (absolutuhaztatugabeak) / n (absolutos imponderar)	(341)	(84)	(133)	(124)	(54)	(173)	(212)	(129)	(31)	(68)	(115)

	Guzdra/ Total	IKASKETAK / ESTUDIOS			LANEGOERA / SITUACIÓN LABORAL		KLASE SOZIALA / CLASE SOCIAL		
		≤1. mailakoak/ ≤primarios	2. mailakoak, LH/ Secundarios, FP	Unibertsitate mailakoak / Universitarios	Lanean / Trabajando	Exekolantak/ Labores del hogar	Jubilatu, pentsioduna/ Jubilado/a, pensionista	Baxua / Baja	Altua / Alta
Osolarria / Muy grave	26	11	28	30	30	13	21	28	31
Nahikolarria / Bastante grave	47	47	46	48	47	48	45	39	47
Halaholarkoa / Regular *	4	2	5	4	3	15	4	4	1
Ezolarria / Poco grave	17	30	16	12	14	19	23	25	13
Batere larria ez / Nada grave	4	7	4	3	5	5	5	3	8
Ed-Ed / Ns-Nc	2	3	1	2	1	0	2	0	1
Ehuneko bertsikalkak / Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100	100	100
n (absolutuhaztatugabeak) / n (absolutos imponderar)	(341)	(32)	(120)	(183)	(159)	(13)	(135)	(95)	(72)

* Erantzun aukera hau ez zitzaie irakurri inkestakuei / Esta opción de respuesta no se le ofreció a los encuestados

Eta uste du zuek demografiakoa Euskadi irarazoso larri delako, nahiko larria, ez oso larria edo botere larriaz? / Yel reto demográfico en Euskadi, ¿le parece un problema muy grave, bastante grave, poco o nada grave?

Galdera hau soilik erronka demografikoariburuz ez erantzuten dutenei egin zaie (%25) / Pregunta realizada únicamente a quienes han oído hablar del reto demográfico (25%)

	JAIO TERRIA / LUGAR DE NACIMIENTO			BIZIKIDETZA / CONVIVENCIA			SEME-ALABARIK / HIJOS/AS		DEPENDIENTEEN ARRETA / ATENCIÓN A DEPENDIENTES	
	Guzdria/ Total	EAE+ Nafarroa/ CAPV+ Navarra	Estatua/ Estado	Atzerria/ Extranjero	Pertsona bakarra/ Hogar de una sola persona	Guraso bakoitzeko familia, etxean bizi diren seme-alabekin / Madreopadre solo/a, con hijos/as que viven en casa	Bikotea, etxean bizi diren seme-alabarik gabek / Pareja, sin hijos/as que viven en casa	Bikotea, etxean bizi diren seme-alabekin / Pareja, con hijos/as que viven en casa	Bai / Si	Ez / No
Osolarria / Muy grave	26	27	19	36	34	31	21	24	24	26
Nahikolarria / Bastante grave	47	45	53	60	35	47	56	42	46	47
Halaholako / Regular *	4	4	3	0	1	0	3	7	4	3
Ez osolarria / Poco grave	17	18	17	0	24	6	17	19	20	17
Batere larria ez / Nada grave	4	4	6	4	5	6	2	7	4	5
Ed-Ee /Ns-Nc	2	1	4	0	1	10	0	1	2	1
Ehuneko bertikalak / Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
n (absolutuak / absolutos)	(341)	(265)	(63)	(13)	(53)	(30)	(110)	(117)	(225)	(244)

* Erantzun aukera hau ez zitzaie inakurririk ematen / Esta opción de respuesta no se le dio a los encuestados

2.1.2-Biztanleria zahartzearen larritasuna /Gravedad percibida sobre el envejecimiento de la población

Erronka demografiakoaren zatitandibatzat biztanleriaren zahartzea. Gai horri dagokionez, joste dugu Euskadiko gizartearen zatibiztanleriaren zahartzeaz arazo oso larriak dela, nahikoa larria dela, ez oso larria edo batere larria ez dela? / Una parte importante del reto demográfico se refiere al envejecimiento de la población, ¿a este respecto, ¿considera que el envejecimiento presenta un problema muy, bastante, poco o nada grave para la sociedad vasca?

	Guztira/ Total	LURRALDEA / TERRITORIO			UDALERRITAMAINA / TAMAÑO MUNICIPIO		SEXUA / SEXO		ADINTALDEAK / GRUPOS DE EDAD		
		Araba	Bizkaia	Gipuzkoa	Ertaina/ Mediano	Hiriburu/ Capital	Gizona/ Hombre	Emakumea/ Mujer	18-29	30-45	46-64
Osolaria / Muy grave	26	23	26	29	25	28	28	25	21	24	35
Nahikolarria / Bastante grave	43	50	42	43	44	43	44	43	52	43	42
Halaholakoa / Regular *	4	3	5	2	5	2	3	4	4	4	3
Ez osolaria / Poco grave	17	13	17	17	18	14	15	18	19	21	12
Batere larria ez / Nada grave	7	7	7	7	6	9	6	8	3	7	6
Ed-Ed / Ns-Nc	3	4	3	3	3	4	3	3	1	2	1
Ehunikabertikalak / Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
n (absolutu harriztatutagabeak) / n (absolutos sin ponderar)	(1202)	(300)	(500)	(402)	(459)	(522)	(577)	(625)	(156)	(288)	(410)

	Guztira/ Total	IKASKETAK / ESTUDIOS			LANEKOERA / SITUACIÓN LABORAL			KLASE SOZIALA / CLASE SOCIAL		
		≤1. mailakoak/ ≤primarios	2. mailakoak, LH/ Secundarios, FP	Unibertsitate mailakoak / Universitarios	Lanean / Trabajando	Langabezia / En paro	Etekelan / Labores del hogar	Jubilatu, pentsioduna/ Jubilado/a, pensionista	Baxua / Baja	Erdikoa / Media
Osolaria / Muy grave	26	23	26	31	33	21	21	22	29	23
Nahikolarria / Bastante grave	43	35	46	50	41	48	42	43	37	46
Halaholakoa / Regular *	4	5	3	3	4	4	3	0	4	3
Ez osolaria / Poco grave	17	22	16	11	14	20	23	20	17	19
Batere larria ez / Nada grave	7	10	8	3	6	7	7	1	9	6
Ed-Ed / Ns-Nc	3	5	2	2	2	1	4	0	3	3
Ehunikabertikalak / Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
n (absolutu harriztatutagabeak) / n (absolutos sin ponderar)	(1202)	(236)	(497)	(469)	(600)	(94)	(74)	(51)	(419)	(584)

* Erantzun aukera hau ez zitzaien irakurri inkestarekin / Esta opción de respuesta no se la dio a los encuestados

Erronka demografiakoaren zatitandibot biztanleriaren zehazteko. Gai hori idagokiaz, uste duzu Euskadiko gizartearen zatitzailearen zehazteko oso larri dela, nahikoa larria dela, ez oso larria edo batere larria ez dela? /
Una parte importante del reto demográfico se refiere al nivel de cumplimiento de la población, ¿a este respecto ¿considera que el nivel de cumplimiento presenta un problema muy, bastante, poco o nada grave para la sociedad vasca?

	JAOTERRIA / LUGAR DE NACIMIENTO			BIZIKIDETZA/CONVIVENCIA				SEME-ALABARIK/ HIJOS/AS		DEPENDIENTEN ARRETA / ATENCIÓN A DEPENDIENTES	
	Guztira/ Total	EAE+ Nafarroa/ CAPV+ Navarra	Estatua/ Estado	Atzerria/ Extranjero	Pertsona bakarra/ Hogar de una sola persona	Guraso bakoitzeko familia, etxean bizi diren seme-alabekin/ Madreopadree solo/a, con hijos/as que viven en casa	Bikotea, etxean bizi diren seme- alabarik gabek/ Pareja, sin hijos/as que vivan en casa	Bai/ Sí	Ez/ No	Bai/ Sí	Ez/ No
Osolarria / Muy grave	26	29	23	16	24	28	27	26	28	32	24
Nahikolarria / Bastante grave	43	43	48	38	42	44	46	43	44	41	44
Halaholako / Regular *	4	4	2	5	5	5	4	3	4	4	3
Ez osolarria / Poco grave	17	17	14	23	17	11	15	16	19	16	17
Batere larria ez / Nada grave	7	5	9	17	7	12	7	9	4	5	8
Ed-Ee /Ns-Nc	3	3	5	2	6	0	1	3	2	2	3
Ehuneko bertikalak / Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
n (absolutu hartzatuta gabek) / n (absolutos imponderar)	(1202)	(869)	(230)	(99)	(178)	(112)	(446)	(782)	(418)	(336)	(862)

* Erantzun aukera hau ez zitzaien irakurri inkestakuei / Esta opción de respuesta no se leó a los encuestados

2.1.3-Erronka demografikoaren zerikusia duten beste alderdi batzuen larritasuna / Gravedad de otros aspectos relacionados con el reto demográfico

Jarraitzen, erronka demografikoarekin zerikusia duten beste arazo batzuk irakurrikodi zizkit. Esadazu, mesedez, zure ustez herrietako bakoitzak Euskadin etorkizun hurbilean arazo oso larria bizi ahal duen arazo demografikoa, ez den oso larria izangoen arazo demografikoa ez dabilen larria izango... / A continuación, le voy a leer otros problemas relacionados con el reto demográfico, dígame, por favor, si le parece que cada uno de ellos representa un problema muy grave, bastante grave, poco grave o nada grave...

	Guztira/ Total	LURRALDEA/TERRITORIO			UDALERRITAMAINA/TAMAÑO MUNICIPIO		SEXUA/SEXO		ADIN TALDEAK/GRUPOS DE EDAD			
		Araba	Bizkaia	Gipuzkoa	Txikia/ Pequeño	Ertaina/ Mediano	Gizona/ Hombre	Emakumea/ Mujer	18-29	30-45	46-64	≥65
Osolarria / Muy grave	44	35	45	48	37	45	47	42	39	50	52	36
Nahikolarria / Bastante grave	37	48	35	36	42	35	37	38	44	29	35	41
Halaholakoa / Regular *	3	3	4	2	2	4	3	4	0	0	3	6
Ezolarria / Poco grave	12	10	12	12	14	13	8	11	17	15	7	11
Batererik ez / Nada grave	3	3	4	2	2	3	4	3	0	4	2	4
Ed-Ee / Ns-Nc	1	1	1	1	2	1	1	1	0	1	0	2
Osolarria / Muy grave	43	39	44	43	43	44	41	42	47	46	50	33
Nahikolarria / Bastante grave	35	38	35	33	34	34	37	37	33	31	31	42
Halaholakoa / Regular *	1	0	2	2	2	2	1	1	0	1	1	3
Ezolarria / Poco grave	13	15	11	15	14	12	14	12	14	17	13	11
Batererik ez / Nada grave	5	5	5	6	6	5	5	4	5	5	3	7
Ed-Ee / Ns-Nc	2	2	3	2	2	3	2	3	1	0	2	5
Gazteak emantzipatzen diren adina atzeratzea, alegia, gerozeta beranduago hastea gazteak eurek konturabizitzen / El retraso de la edad de emancipación de la juventud, es decir, que las y los jóvenes se vayan a vivir por su cuenta cada vez más tarde	35	37	34	34	34	37	33	37	41	38	37	28
Nahikolarria / Bastante grave	43	38	43	45	43	41	44	39	40	44	40	45
Halaholakoa / Regular *	2	3	2	1	3	2	2	2	0	1	2	3
Ezolarria / Poco grave	16	15	16	16	16	16	15	16	14	15	18	15
Batererik ez / Nada grave	3	4	4	1	1	3	5	4	3	2	2	5
Ed-Ee / Ns-Nc	2	2	1	2	3	1	1	1	2	0	1	3
Osolarria / Muy grave	34	34	34	33	32	35	33	32	26	32	35	37
Nahikolarria / Bastante grave	38	41	37	38	43	35	40	42	44	36	39	36
Halaholakoa / Regular *	2	2	3	2	1	3	3	2	2	1	3	3
Ezolarria / Poco grave	20	19	21	21	20	21	20	18	24	25	21	15
Batererik ez / Nada grave	3	2	3	4	4	3	3	4	3	5	1	4
Ed-Ee / Ns-Nc	2	1	2	2	1	3	1	3	1	1	1	4
Ehunekobentilak / Porcentaje de personas mayores de 65 años	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
(absolutuak / absolute numbers)	(1202)	(300)	(500)	(402)	(221)	(459)	(577)	(625)	(156)	(288)	(410)	(348)

* Erantzun aukera hau ez zitzaion irakurri inkestakuei / Esta opción de respuesta no se le ofreció a los encuestados

Jarraian, erronkaden agrafoarekin zerikusitatu behar beste arazo batzuk indurrikatuz. Esadazu, mesedez, zure ustez horietako bakoitza Euskadin etorkizun hurbilean arazo oso larria bilkatuko den, nahiko larria, ez den oso larria izango edo ez daterik larria izango... / A continuación, le voy a leer otros problemas relacionados con el reto demográfico, dígame, por favor, si le parece que cada uno de ellos representa o no un problema muy grave, bastante grave, poco grave o nada grave...

	Guztira/ Total	IKASKETAK / ESTUDIOS				LANEGOERA / SITUACIÓN LABORAL				KLASE SOZIALA / CLASE SOCIAL			
		≤1. mailakoak/ Primarios	2. mailakoak/ LH/ Secundarios, FP	Unibertsitate mailakoak/ Universitarios		Lanean / Trabajando	Langabezia / En paro	Exekolana / Labores del hogar	Jubilatu, pentsiorduna/ Jubilado/a, pensionista	Baxua / Baja	Erdikoa / Media	Altua / Alta	
Haur gutxi jaioztea / Que nazcan pocos niños y niñas	Osolarria / Muy grave	44	38	47	49	53	37	38	26	39	46	43	52
	Nahikolarria / Bastante grave	37	35	38	39	33	40	41	55	38	34	39	36
	Halahalakoa / Regular *	3	6	2	2	2	0	2	1	6	3	4	3
	Ez osolarria / Poco grave	12	13	11	9	10	19	14	14	11	13	11	6
	Batere larria ez / Nada grave	3	7	1	1	1	3	5	4	4	3	3	3
	Ed-Ee / Ns-Nc	1	2	1	0	0	0	0	0	2	1	1	1
Lan egiteko adinaduen nahikoa jende ezegotea lanpostu guztiak betetzeko / Que no haya suficientes personas en edad de trabajar para cubrir los puestos de trabajo	Osolarria / Muy grave	43	42	46	39	50	29	44	50	36	46	39	51
	Nahikolarria / Bastante grave	35	36	34	36	30	40	35	40	39	32	38	31
	Halahalakoa / Regular *	1	2	1	1	1	0	2	0	3	2	1	1
	Ez osolarria / Poco grave	13	12	11	19	13	26	15	10	11	14	14	8
	Batere larria ez / Nada grave	5	4	6	4	4	5	4	0	8	5	5	5
	Ed-Ee / Ns-Nc	2	5	2	1	3	0	1	0	4	2	3	3
Gazteak emantzipatzen diren adina atzeratzea, alegia, gerozeta beranduago hastea gazteak euren konturabizitzen / El retraso de la edad de emancipación de la juventud, es decir, que los jóvenes se vayan a vivir por su cuenta cada vez más tarde	Osolarria / Muy grave	35	35	37	31	38	48	28	40	28	44	30	24
	Nahikolarria / Bastante grave	43	39	43	47	40	38	41	46	48	37	46	50
	Halahalakoa / Regular *	2	3	1	3	1	2	2	0	3	2	2	1
	Ez osolarria / Poco grave	16	17	15	15	17	12	23	14	13	13	17	22
	Batere larria ez / Nada grave	3	6	2	2	2	1	2	0	6	2	4	1
	Ed-Ee / Ns-Nc	2	2	1	2	1	0	4	0	2	2	1	2
Landa eremuak hustutzea, alegia, geroz eta jende gutxiago bizitzea herri txikietan eta gerozeta gehiagohiri handietan / La despoblación rural, es decir, que cada vez viva menos gente en los pueblos pequeños y más en las ciudades	Osolarria / Muy grave	34	39	33	28	32	32	38	19	38	41	30	28
	Nahikolarria / Bastante grave	38	35	40	38	39	43	29	50	36	34	41	40
	Halahalakoa / Regular *	2	4	1	2	1	1	2	0	4	3	2	1
	Ez osolarria / Poco grave	20	15	21	27	24	20	21	31	15	16	22	27
	Batere larria ez / Nada grave	3	4	3	3	2	4	3	0	4	5	2	4
	Ed-Ee / Ns-Nc	2	4	1	1	2	0	5	0	2	1	3	0
Ehunekabertikak / Porcentaje verticales		100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
n (absolutu hartzatutagabeak) / n (absolutos sin ponderar)		(1202)	(236)	(497)	(469)	(600)	(94)	(74)	(51)	(360)	(419)	(584)	(176)

* Erantzun aukera hau ez zitzaien irakurri inkestarek / Esta opción de respuesta no se leyó en los encuestados

Jarratzen, errorkadetan, agrafoikoekin zerikusiak dituzten beste arazo batzuk irakurriko dituzkizut. Esadazu, mesedez, zure ustez horietako bakoitzak Euskadin etorkizun hurbilean arazo oso larria bihurtuko den, nahikoa larria, ez den oso larria izango edo ez daterela larria izango... / A continuación, le voy a leer otros problemas relacionados con el reto demográfico, dígame, por favor, si le parece que cada uno de ellos se presentará o no en Euskadi un problema muy grave, bastante grave, poco grave o nada grave...

	JAIO TERRIA / LUGAR DE NACIMIENTO				BIZIKIDETZA / CONVIVENCIA			SEME-ALABARIK / HIJOS/AS		DEPENDIENTEN ARRETA / ATENCIÓN A DEPENDIENTE			
	Guztira/ Total	EAE+ Nafarroa/ CAPV+ Navarra	Estatua/ Estado	Atzerria/ Extranjero	Pertsona bakarra/ Hogar de una sola persona	Guraso bakoitzeko familia, etxean bizi diren seme-alabekin / Madre o padre solo/a, con hijos/as que viven en casa	Bikotea, etxean bizi diren seme- alabarik gabea / Pareja, sin hijos/as que vivan en casa	Bikotea, etxean bizi diren seme- alabekin / Pareja, con hijos/as que viven en casa	Bai/ Sí	Ez/ No	Bai / Sí	Ez / No	
Haur gutxi jaiotzea / Que nazcan pocos niños y niñas	Osolarria / Muy grave	44	46	42	44	31	43	46	51	46	42	46	44
	Nahikolarria / Bastante grave	37	37	39	29	42	28	39	35	35	41	37	37
	Halaholakoa / Regular *	3	3	5	1	4	9	2	2	4	1	4	3
	Ez osolarria / Poco grave	12	11	9	20	18	12	9	10	11	13	11	12
	Baterre larria ez / Nada grave	3	2	4	7	3	6	3	2	3	2	1	4
	Ed-Ee / Ns-Nc	1	1	0	0	2	2	1	0	1	1	0	1
	Osolarria / Muy grave	43	42	44	48	35	41	43	46	41	46	43	43
	Nahikolarria / Bastante grave	35	35	37	28	39	34	33	37	37	31	33	36
	Halaholakoa / Regular *	1	1	3	0	1	1	3	1	1	1	2	1
	Ez osolarria / Poco grave	13	13	9	20	15	17	13	10	12	16	15	13
Que no hayasuficientes personas en edad de trabajar para cubrir los puestos de trabajo	Baterre larria ez / Nada grave	5	6	5	3	5	6	6	4	5	5	6	5
	Ed-Ee / Ns-Nc	2	3	1	1	5	1	3	2	3	0	2	3
	Osolarria / Muy grave	35	36	34	33	31	44	33	36	34	35	37	34
	Nahikolarria / Bastante grave	43	41	48	43	41	34	46	44	42	44	43	43
Gazteak emantzipatzen diren adina atzeratzea, alegia, geroz eta beranduago hastea gazteak euren konturabizitzen / El retraso de la edad de emancipación—cómo de la juventud, es decir, que las y los jóvenes se vayan a vivir por su cuenta cada vez más tarde	Halaholakoa / Regular *	2	2	4	0	2	2	3	1	2	1	2	2
	Ez osolarria / Poco grave	16	17	11	20	18	14	14	16	16	15	15	16
	Baterre larria ez / Nada grave	3	4	2	3	6	5	3	1	3	3	3	3
	Ed-Ee / Ns-Nc	2	2	1	2	2	1	2	1	2	1	2	2
	Osolarria / Muy grave	34	32	39	37	36	32	33	33	34	33	31	35
	Nahikolarria / Bastante grave	38	39	35	39	29	40	41	40	38	37	37	38
Landa eremuak hustutzea, alegia, geroz eta jende gutxiago bizitzea herri txikietan eta gerozeta gehiagohiri handietan / La despoblación rural, es decir, que cada vez va menos gente en los pueblos pequeños y más en las ciudades	Halaholakoa / Regular *	2	2	5	0	3	3	2	1	3	2	3	2
	Ez osolarria / Poco grave	20	21	19	20	21	20	18	23	19	23	24	19
	Baterre larria ez / Nada grave	3	4	1	5	6	5	2	2	3	4	3	3
	Ed-Ee / Ns-Nc	2	2	2	0	5	1	4	0	2	2	1	2
Erurak bertikalki / Porcentajes verticales													
(absolutu harriztatugabeak) / n (absolutos sin ponderar)													
(1202) (889) (230) (99) (178) (112) (328) (446) (782) (418) (336) (862)													

* Erantzun aukera hau ez zitzaien irakurri inkestakuei / Esta opción de respuesta no se le dio a los encuestados

2.1.4-Erronka demografikoarekin lotutako arriskuak / Riesgos asociados al reto demográfico

Alldketa demografi-ko hauek zergen bi lketaneragi naitzazakezte, ondorioz, justduzu datozen 10 urteetan Euskadi nentsi oia mantendu dhalreizatearen arriskuzango dela oso handia, nahiko handia, nahiko txikia? Etakali tatezkezer bi tzupubli kodimantendu dhalreizatearen arriskua? /

Estos cambios demográficos podrían afectar la recaudación de impuestos, como consecuencia de ello, ¿crees tú que en los siguientes 10 años habrá riesgo de no poder mantener las pensiones a su nivel actual? ¿Y el riesgo de no poder mantener servicios públicos de calidad?

	Guzdra/ Total	LURRALDEA/TERRITORIO			UDALERRITAMAINA/TAMAÑO MUNICIPIO			SEXUA/SEXO		ADIN TALDEAK/GRUPOS DEEDAD				
		Araba	Bizkaia	Cipuzkoa	Txikia/ Pequeño	Ertaina/ Mediano	Hiriburua / Capital	Gizona / Hombre	Emakumea / Mujer	18-29	30-45	46-64	≥65	
Pentsioiak mantendu ahal ez izatearena / Eldenopoder mantenerlas pensiones	Osohandia / Muy alto	27	28	26	27	26	28	25	27	27	29	34	30	18
	Nahikohandia /Bastante alto	49	46	49	49	50	50	47	48	50	53	49	49	47
	Nahikobixkia /Bastante bajo	13	13	13	12	12	11	15	13	12	13	10	11	16
	Osobixkia / Muy bajo	6	5	5	7	7	4	7	7	5	3	5	6	7
	Ed-Ee / Ns-Nc	6	8	6	5	5	7	6	5	7	2	2	4	12
Kalitatezko zerbitzupublikoak mantenduahal ezizatearena / Eldenopoder mantenerservicios públicosde calidad	Osohandia / Muy alto	29	29	31	26	31	31	27	25	33	32	34	30	24
	Nahikohandia /Bastante alto	45	47	43	47	43	44	47	45	44	41	45	47	44
	Nahikobixkia /Bastante bajo	15	14	16	14	16	14	15	19	11	22	12	14	15
	Osobixkia / Muy bajo	5	3	4	7	5	5	5	7	3	3	7	6	4
	Ed-Ee / Ns-Nc	6	6	6	6	6	6	6	4	8	2	2	3	13
Ehuneko bertikalak / Porcentajes verticales n (absolutu harriztatugabeak)/n (absolutoss inponderar)		100 (1202)	100 (300)	100 (500)	100 (402)	100 (221)	100 (459)	100 (522)	100 (577)	100 (625)	100 (156)	100 (288)	100 (410)	100 (348)
	Guzdra/ Total	IKASKETAK / ESTUDIOS			LANEKOERA / SITUACIÓN LABORAL			KLASE SOZIALA / CLASES SOCIAL						
		≤1. mailakoak/ ≤primarios	2. mailakoak, LH/ Secundarios, FP	Unibertsitate mailakoak / Universitarios	Lanean / Trabajando	Langabezia / En paro	Exekolanak/ Labores del hogar	Jubilatu, pentsioduna/ Jubilado/a, pensionista	Baxua / Baja	Erdikoa / Media	Altua / Alta			
Pentsioiak mantendu ahal ez izatearena / Eldenopoder mantenerlas pensiones	Osohandia / Muy alto	27	27	28	28	24	32	28	23	34	19	31	22	31
	Nahikohandia /Bastante alto	49	45	50	47	52	51	44	47	51	48	44	54	46
	Nahikobixkia /Bastante bajo	13	12	11	16	16	9	16	13	15	16	11	12	15
	Osobixkia / Muy bajo	6	7	6	4	4	5	6	4	0	8	6	6	5
	Ed-Ee / Ns-Nc	6	9	5	4	4	3	6	14	0	9	7	6	3
Kalitatezko zerbitzupublikoak mantenduahal ezizatearena / Eldenopoder mantenerservicios públicosde calidad	Osohandia / Muy alto	29	33	31	21	21	33	32	25	37	24	40	23	21
	Nahikohandia /Bastante alto	45	41	43	54	54	46	45	40	39	46	38	48	54
	Nahikobixkia /Bastante bajo	15	12	16	17	17	13	17	16	22	15	10	18	17
	Osobixkia / Muy bajo	5	4	6	4	4	6	4	3	3	4	5	5	5
	Ed-Ee / Ns-Nc	6	10	4	4	4	2	2	15	0	11	6	6	3
Ehuneko bertikalak / Porcentajes verticales n (absolutu harriztatugabeak)/n (absolutoss inponderar)		100 (1202)	100 (236)	100 (497)	100 (497)	100 (469)	100 (600)	100 (94)	100 (74)	100 (51)	100 (360)	100 (419)	100 (584)	100 (176)

Aldeketa demografiko hauek zergeng biltzen eragintzen ari zara zerkete, ondorioz, 10 urteetan Euskadiko pentsioak mantendu behar izango diren arren, ahal bezain azkarren erantzun behar izango da. Horregatik, Euskadiko pentsioak mantendu behar izango diren arren, ahal bezain azkarren erantzun behar izango da. Horregatik, Euskadiko pentsioak mantendu behar izango diren arren, ahal bezain azkarren erantzun behar izango da.

	JAOTERRIA / LUGAR DE NACIMIENTO			BIZIKIDETZA / CONVIVENCIA			SEME-ALABARRIK / HIJOS/AS		DEPENDIENTEN ARRETA / ATENCIONA DEPENDIENTES	
	Guzdria / Total	EAE+ / Nafarroa / CAPV+ / Navarra	Estatua / Estado	Atzerria / Extranjero	Pertsona bakarra / Hogar de una sola persona	Guraso bakoitzeko familia, etxean bizi diren seme-alabekin / Pareja, sin hijos/as que vivan en casa	Bikotea, etxean bizi diren seme-alabekin / Pareja, sin hijos/as que vivan en casa	Bikotea, etxean bizi diren seme-alabekin / Pareja, sin hijos/as que vivan en casa	Bai / Sí	Ez / No
Oso handia / Muy alto	27	28	19	35	26	28	22	29	25	29
Pentsioak mantendu ahal ez izatearena / Eldenopoder mantener las pensiones	49	49	48	48	43	50	48	52	48	51
Nahikohandia / Bastante alto	13	12	19	6	18	9	13	11	13	12
Nahikotxia / Bastante bajo	6	5	7	8	7	7	6	5	7	4
Oso txikia / Muy bajo	6	6	7	3	6	6	11	2	7	4
Oso handia / Muy alto	29	30	25	34	24	34	26	30	29	35
Nahikohandia / Bastante alto	45	44	48	36	40	44	46	48	44	40
Nahikotxia / Bastante bajo	15	15	16	15	17	8	16	15	14	17
Oso txikia / Muy bajo	5	5	3	10	4	7	4	5	6	3
Ed-Ee / Ns-Nc	6	6	7	5	14	8	8	1	7	4
Brutalkortik / Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
(absolutuaz / en términos absolutos)	(1202)	(869)	(230)	(99)	(178)	(112)	(328)	(446)	(782)	(336)
										(862)

52

¿Cuál cree Ud. que podría ser la solución para hacer frente los problemas demográficos de población que estamos comentando?

Unkstatuek espontaneokieng
Ehnekoenbaturaezda 100 bie

Aipatzenari garen arazo demografiko, edo biztanleriaren irizpiderikusi adierazteari, aurreigiteko, zeinusteduzuzuki zandaitakeela irteerbidieopki ena? / ¿Cuál cree Ud. que podría ser la solución para hacer frente a los problemas demográficos de población que estamos comentando?

	Guztira/ Total	IKASKETAK / ESTUDIOS			LANEGORRA / SITUACIÓN LABORAL				KLASE SOZIALA / CLASES SOCIALES			
		≤1. mailakoak/ ≤primarios	2. mailakoak, LH/ Secundarios, FP	Unibertsitate mailakoak / Universitarios	Lanean / Trabajando	Langabezia / Enparo	Exekolana / Labores del hogar	Ikasten/ Estudiando	Jubilatu, pentsioduna/ Jubilado/a, pensionista	Baxua / Baja	Erdikoa / Media	Altua / Alta
Enplegua sortu / Creación de empleo	23	28	23	14	20	32	25	21	23	28	20	15
Laguntza ekonomikoak / Ayudas económicas	17	11	21	20	19	12	13	24	16	16	19	18
Kalitatezko enplegua eta soldatakinak / Empleo de calidad y salarios dignos	14	13	15	14	17	19	8	21	11	15	12	15
Jaiotzak tasak handitzea sustatu / Fomento de la natalidad	12	6	13	18	12	6	14	12	12	9	13	15
Immigrazioa sustatu / Fomento de la inmigración	11	5	13	17	11	11	7	1	14	8	12	17
Gazteen emantzipazioa sustatu / Fomento de la emancipación juvenil	8	5	8	11	12	4	5	11	5	8	8	9
Kudeaketa publikoaren hobetzea (ustelkeria gutxiago, kudeaketa hobea) / Mejorar la gestión pública (menos corrupción, mejor gestión)	8	10	7	6	8	11	4	5	8	10	5	8
Kontziliazioa erraztu / Facilitar la conciliación	7	5	7	12	10	11	3	0	4	5	9	9
Zergen birbanaketa justuagoa / Distribución equitativa de los impuestos	7	6	6	8	7	9	2	8	7	8	6	6
Landa eramua sustatu / Fomento del mundo rural	6	7	5	6	6	5	6	8	7	5	6	7
Etxebizitza merkatua arautu (etxebizitza sozial gehiago, prezioak jaitsi) / Regular el mercado de la vivienda (más vivienda social, bajas precios...)	5	3	7	5	5	9	9	14	2	7	5	2
Hezkuntza-balioak landu / Incidir en la educación-valores	3	2	4	4	3	6	2	3	4	3	3	5
Errejo ro aurreratua erraztu / Facilitar la jubilación anticipada	3	1	4	3	4	4	5	6	1	3	3	2
Ekonomia hobetu / Mejorar la economía	2	1	2	2	2	3	3	4	0	1	2	2
Egiturazko aldaketa osoa-estruturala / Cambio total-estructural del sistema	2	2	1	2	1	2	2	2	1	3	1	1
Beste / Otras	7	8	6	9	7	6	9	9	8	8	7	8
Batere ez, ezda arazobata / Ninguna, no es un problema	1	0	1	1	1	0	0	1	0	1	1	1
Ed-Ee / Ns-Nc	19	30	13	12	13	15	37	20	23	16	22	16
$n(\text{absolutu huztatu gabek})/n(\text{absolutos imponderar})$	(1202)	(236)	(497)	(469)	(600)	(94)	(74)	(51)	(360)	(419)	(584)	(176)

Inkestatuek espontaneoki eman dako erantzunak ondoren kodifikatu dira / Se ha realizado una codificación posterior de las respuestas dadas espontáneamente por las personas encuestadas. Ehuneko enbaturaz da 100 bierantzun eman ahal zirelako / Los porcentajes no suman 100 porque se podían dar dos respuestas.

Aipatzen ari garen arazo demografiko, eta biztanleriaren zerikusi adierazten duen, gure erregioak o, zein nstuden zuzuki zardai tekeen laurter bide egokiena? /
¿Cuál cree Ud. que podría ser la solución para hacer frente a los problemas demográficos de población que estamos comentando?

	JAOTERRIA / LUGAR DE NACIMIENTO				BIZIKIDETZA/CONVIVENCIA				SEME-ALABARIK/ HIJOS/AS		DEPENDIENTEEN ARRETA / ATENCIÓN A DEPENDIENTES	
	Guzdria/ Total	EAE+ Nafarroa/ CAPV+ Navarra	Estatua/ Estado	Atzerria/ Extranjero	Pertsona bakarra/ Hogar de una sola persona	Guraso bakoitzeko familia, etxean bizi diren seme-alabekin/ Madreopadreen solo/a, con hijos/as que vivan en casa	Bikotea, etxean bizi diren seme- alabekin / Pareja, sin hijos/as que vivan en casa	Bikotea, etxean bizi diren seme- alabekin / Pareja, con hijos/as que vivan en casa	Bai/ Sí	Ez/ No	Bai/ Sí	Ez/ No
Enplegu asortu / Creación de empleo	23	20	22	39	20	23	23	24	19	22	23	23
Laguntza ekonomikoak / Ayudas económicas	17	18	17	17	15	30	14	19	18	17	17	17
Kalitatezko enplegu eta soldatak / Empleo de calidad y salarios dignos	14	14	12	21	15	18	11	15	13	17	13	13
Jaiotzak tasak handitzea sustatu / Fomento de la natalidad	12	12	11	11	8	6	14	12	10	11	12	12
Immigrazioa sustatu / Fomento de la inmigración	11	13	9	4	14	7	16	8	10	13	11	11
Gazteen enpleguaz arduratu / Fomento de la emancipación juvenil	8	10	3	8	5	9	8	10	7	11	9	8
Kudeaketa publiko hobetu (ustelkeria gutxiago, kudeaketa hobea) / Mejorar la gestión pública (menos corrupción, mejor gestión)	8	8	7	5	6	6	6	8	8	6	9	7
Kontziliazioa erraztu / Facilitar la conciliación	7	8	5	8	7	6	6	11	8	5	8	7
Zergen birbanaketak gutxiago / Distribución equitativa de los impuestos	7	7	6	5	6	6	6	7	7	7	6	6
Landa eremuak sustatu / Fomento del mundo rural	6	7	5	3	7	9	7	4	6	7	6	6
Etxebizitza merkatua arautu (etxebizitza sozial gehiago, prezioak jaitsi) / Regular el mercado de la vivienda (más vivienda social, bajas precios...)	5	5	7	7	4	7	5	5	4	8	7	4
Hezkuntza-balioak landu / Incidir en la educación-valores	3	3	2	11	4	3	4	4	3	3	3	3
Erretiroa erraztu / Facilitar la jubilación anticipada	3	4	0	1	2	2	3	4	2	4	4	3
Ekonomia hobetu / Mejorar la economía	2	2	1	0	0	1	2	2	1	3	2	2
Egiturazko aldaketak osoa-estruturala / Cambios totales-estructurales	2	2	1	0	2	0	2	1	2	2	2	2
Beste / Otras	7	7	8	10	8	8	7	6	7	8	10	7
Batere ez, ez da arazo bat / Ninguna, no es un problema	1	1	0	1	0	0	0	1	1	1	0	1
Ed-Ed / NS-Nc	19	17	26	15	28	15	22	14	20	15	15	20
n (absolutuak) / n (ponderatzen)	(1202)	(869)	(230)	(99)	(178)	(112)	(328)	(446)	(782)	(418)	(336)	(862)

Inkestarek spontaneoki emanako erantzunak ondoren kodifikatu dira / Se ha realizado una codificación posterior de las respuestas espontáneas por las personas encuestadas
Ehuneko baturaz 100 / Los porcentajes no suman 100 porque se podían dar dos respuestas

2.2.2-Instituzioak eta ugalkortasunaren sustapena/Instituciones y fomento de la natalidad

Uste duzuerakurdeek notali tadoedo jaiotzataskandi tze kolan egi nbehar dutela, edo uste duzuegi hori gizti zpiribatua dela, pertsona edo familiabakoi tzarena?

	LURRALDEA / TERRITORIO		UDALERRITAMAINA / TAMAÑO MUNICIPIO		SEXUA / SEXO		ADINTALDEAK / GRUPOS DEEDAD						
	Guzdra / Total	Araba	Bizkaia	Gipuzkoa	Txikia / Pequeño	Ertaina / Mediano	Hiriburua / Capital	Gizona / Hombre	Emakumea / Mujer	18-29	30-45	46-64	≥65
Erakundeek jaiotza tasa handitzeaz bultzatu behar dute / Las instituciones deben promocionar la natalidad	52	52	50	55	51	52	53	59	46	48	52	53	52
Guztizgai pribatuada, familiabarrukoak / Es un tema exclusivamente privado de cada familia	41	39	44	38	43	43	38	34	47	48	43	37	42
Ed-Fe / Ns-Nc	7	9	6	7	6	5	9	6	7	4	5	10	6
Erakundeek jaiotza tasa handitzeaz bultzatu behar dute / Las instituciones deben promocionar la natalidad	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
n (absolutu/haztatugabeak) / n (absolutos / imponderar)	(1202)	(300)	(500)	(402)	(221)	(459)	(522)	(577)	(625)	(156)	(288)	(410)	(348)
	IKASKETAK / ESTUDIOS				LANEGOERA / SITUACIÓN LABORAL				KLASE SOZIALA / CLASE SOCIAL				
Guzdra / Total	≤1. mailakoak / ≤primarios	2. mailakoak, LH / Secundarios, FP	Unibertsitate mailakoak / Universitarios		Lanean / Trabajando	Langabezian / En paro	Ereketan / Labores del hogar	Ikasten / Estudiando	Jubilatu / Jubilado/a, pensionista	Baxua / Baja	Erdikoa / Media	Altua / Alta	
Erakundeek jaiotza tasa handitzeaz bultzatu behar dute / Las instituciones deben promocionar la natalidad	52	39	56	63	55	43	39	48	55	48	56	52	
Guztizgai pribatuada, familiabarrukoak / Es un tema exclusivamente privado de cada familia	41	56	37	29	37	47	58	47	39	46	37	43	
Ed-Fe / Ns-Nc	7	5	7	8	7	9	3	5	6	6	7	5	
Erakundeek jaiotza tasa handitzeaz bultzatu behar dute / Las instituciones deben promocionar la natalidad	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
n (absolutu/haztatugabeak) / n (absolutos / imponderar)	(1202)	(236)	(497)	(469)	(600)	(94)	(74)	(51)	(360)	(419)	(584)	(176)	
	JAIO TERRIA / LUGAR DE NACIMIENTO			BIZIKIDETZA / CONVIVENCIA				SEME-ALABARIK / HIJOS / AS		DEPENDIENTEN ARRETA / ATENCIÓN A DEPENDIENTES			
Guzdra / Total	EAE+ Nafarroa / CAPV+ Navarra	Estatua / Estado	Atzerria / Extranjero	Pertsona bakar / Hogar de una sola persona	Gurasobakarreko familia, etxean bizi diren seme-alabekin / Madregapadre solo/a, con hijos/as que viven en casa	Bikotea, etxean bizi diren seme-alabekin / Pareja, con hijos/as que viven en casa	Bikotea, etxean bizi diren seme-alabekin / Pareja, con hijos/as que viven en casa	Bai / Sí	Ez / No	Bai / Sí	Ez / No		
Erakundeek jaiotza tasa handitzeaz bultzatu behar dute / Las instituciones deben promocionar la natalidad	52	53	53	38	45	49	59	55	52	51	56	51	
Guztizgai pribatuada, familiabarrukoak / Es un tema exclusivamente privado de cada familia	41	40	41	54	46	41	35	39	41	43	38	42	
Ed-Fe / Ns-Nc	7	7	6	9	8	10	6	6	7	6	7	7	
Erakundeek jaiotza tasa handitzeaz bultzatu behar dute / Las instituciones deben promocionar la natalidad	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
n (absolutu/haztatugabeak) / n (absolutos / imponderar)	(1202)	(869)	(230)	(99)	(178)	(112)	(328)	(446)	(782)	(418)	(336)	(862)	

2.2.3-Seme-alabak izateagatik euskalinsdtuioek ematen dituzten laguntzenezagutza/
Conocimiento de las ayudas de las instituciones vascas por tener hijos/as

Badakizu euskal insrtuioek laguntzarerbatenaten duten seme-alabak izateagatik?/
¿Sabe Ud. si hay alguna ayuda que dan las instituciones vascas por tener hijos o hijas?

	Guzdra/ Total		LURRALDEA/TERRITORIO		UDALERRITAMAINA/TAMAÑO MUNICIPIO		SEXUA/SEXO		ADIN TALDEAK/GRUPOS DEEDAD				
	Araba	Bizkaia	Gipuzkoa	Txikia/ Pequeño	Ertaina/ Mediano	Hiriburua/ Capital	Gizona / Hombre	Emakumea / Mujer	18-29	30-45	46-64	≥65	
Bai / Sí	46	41	45	51	49	45	46	47	45	47	58	44	41
Ez / No	37	41	37	34	35	37	37	36	37	45	31	37	37
Ed-Ee /Ns-Nc	17	18	19	14	16	18	16	17	18	8	11	19	23
Ehunekabertikalak / Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
n (absolutu hartzatutugabeak)/n (absolutoss inponderar)	(1202)	(300)	(500)	(402)	(221)	(459)	(522)	(577)	(625)	(156)	(288)	(410)	(348)
	Guzdra/ Total		IKASKETAK / ESTUDIOS		LANEGOERA / SITUACIÓN LABORAL		KLASE SOZIALA / CLASES SOCIAL						
	≤1. mailakoak/ ≤primarios	2. mailakoak, LH / Secundarios, IP	Unibertsitate mailakoak / Universitarios	Lanean / Trabajando	Langabezian / En paro	Etxeakolana/ Labores del hogar	Ikasten/ Estudiando	Jubilatua, pentsioduna/ Jubilado/a, pensionista	Baxua / Baja	Erdikoa / Media	Altua / Alta		
Bai / Sí	46	36	51	54	54	51	44	34	44	43	45	46	56
Ez / No	37	43	34	32	32	34	45	46	41	36	37	37	30
Ed-Ee /Ns-Nc	17	21	15	14	14	15	11	20	15	21	18	17	15
Ehunekabertikalak / Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
n (absolutu hartzatutugabeak)/n (absolutoss inponderar)	(1202)	(236)	(497)	(469)	(469)	(600)	(94)	(74)	(51)	(360)	(419)	(584)	(176)
	Guzdra/ Total		JAOTERRIA / LUGAR DENACIMIENTO		BIZIKIDETZA/CONVIVENCIA		SEME-ALABARIK/ HIJOS/AS		DEPENDENTEEN ARRETA / ATENCIÓN A DEPENDIENTES				
	EAE+ Nafarroa/ CAPV+ Navarra	Estatua/ Estado	Atzerria/ Extranjero	Pertsona bakarra/ Hogar de una sola persona	Gurasobakarreko familia, etxean bizi diren seme-alabekin/ Madreopadre solo/a, con hijos/asque viven en casa	Bikotea, etxean bizi diren seme- alabarikgabea/ Pareja, sin hijos/as que vivan en casa	Bikotea, etxean bizi diren seme- bizi diren seme- alabekin / Pareja, con hijos/as que viven en casa	Bai / Sí	Ez / No	Bai / Sí	Ez / No		
Bai / Sí	46	49	39	44	43	49	51	45	46	47	48	46	46
Ez / No	37	34	39	48	37	36	32	38	36	38	34	37	37
Ed-Ee /Ns-Nc	17	17	22	8	21	15	17	17	18	15	18	17	17
Ehunekabertikalak / Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
n (absolutu hartzatutugabeak)/n (absolutoss inponderar)	(1202)	(666)	(666)	(666)	(666)	(782)	(418)	(336)	(782)	(418)	(336)	(862)	(862)

Esan diezadkezu ematen duten laguntza horietakoren bat? / ¿Me podríais decir alguna de las ayudas que dan?

Caldera hau soilik euskarazko laguntza ematen ematen dute laguntza horietakoren bat? / Pregunta realizada únicamente a quienes saben que hay alguna ayuda que dan las instituciones vascas por tener hijos o hijas (46%)

	Guztira/ Total	LURRALDEA/TERRITORIO			UDALERRITAMAINA/TAMAÑO MUNICIPIO		SEXUA/SEXO		ADIN TALDEAK/GRUPOS DEEDAD			
		Araba	Bizkaia	Gipuzkoa	Txikia/ Pequeño	Ertaina/ Mediano	Gizona/ Hombre	Emakumea/ Mujer	18-29	30-45	46-64	≥65
Laguntza ekonomiko zuzenak seme-alabak izateagatik / Ayudas económicas directas por tener hijos/as	52	48	55	49	47	54	44	59	33	64	53	48
Ordaindutako baimenak, lanaldi-murrizketak, kontziliazioarako laguntzak / Permisos remunerados, reducciones de jornada laboral, ayudas a la conciliación	17	15	16	19	14	16	18	16	7	16	21	18
Familiaugarientzako eta guraso bakarrekofamilientzako laguntzak / Ayudasafamiliasnumerosasymonoparentales	13	9	13	14	15	13	15	11	21	14	11	11
Seme-alabak izateagatik enkarterio dedukzio fiskalak / Deducciones fiscales por nacimiento de hijos/as	12	10	12	13	11	9	15	9	20	14	10	9
Beste gizarte-laguntza batzuk / Otras ayudas sociales	12	9	10	14	14	11	12	11	17	9	13	10
Ed-Ee / Ns-Nc	10	11	9	11	12	10	12	9	10	9	10	11
n (absolutu hartzatatu gabek) / n (absolutos imponderar)	(590)	(137)	(242)	(211)	(108)	(224)	(282)	(308)	(69)	(171)	(196)	(154)

	Guztira/ Total	IKASKETAK / ESTUDIOS			LANEGOERA / SITUACIÓN LABORAL		KLASE SOZIALA / CLASE SOCIAL		
		≤1. mailakoak / primarios	2. mailakoak, LH / Secundarios, FP	Unibertsitate mailakoak / Universitarios	Lanean / Trabajando	Exekolanean / Labores del hogar	Baxua / Baja	Erdikoa / Media	Altua / Alta
Laguntza ekonomiko zuzenak seme-alabak izateagatik / Ayudas económicas directas por tener hijos/as	52	52	48	58	56	52	54	52	47
Ordainutako baimenak, lanaldi-murrizketak, kontziliazioarako laguntzak / Permisos remunerados, reducciones de jornada laboral, ayudas a la conciliación	17	14	14	24	19	2	16	17	17
Familiaugarientzako eta guraso bakarrekofamilientzako laguntzak / Ayudas a familias numerosas y monoparentales	13	7	17	13	10	17	16	10	15
Seme-alabak izateagatik enkarterio dedukzio fiskalak / Deducciones fiscales por nacimiento de hijos/as	12	6	11	18	13	9	9	10	24
Beste gizarte-laguntza batzuk / Otras ayudas sociales	12	12	13	8	10	7	13	11	8
Ed-Ee / Ns-Nc	10	11	10	9	10	13	8	12	13
n (absolutu hartzatatu gabek) / n (absolutos imponderar)	(590)	(87)	(248)	(255)	(322)	(48)	(190)	(289)	(102)

Inkestak espontaneoki emandako erantzunak ondoren kodifikatu dira / Se ha realizado una codificación posterior de las respuestas dadas espontáneamente por las personas encuestadas. El número de respuestas da el 100 por ciento de las respuestas que se dan por 100 porque se podían dar dos respuestas.

Esan diezadakezu eraten duten laguntza horietakorik bat? /
¿Me podríadeclararlagunde esasayudas?

Caldera hau soilik euskal instituzioek seme-alabakizateagalk laguntza erabiltzen ematen dutela dakiten egin zale (%46) /
Pregunta realizada únicamente a quienes saben que hay alguna ayuda que dan las instituciones vascas por tener hijos o hijas (46%)

	JAOTERRIA / LUGAR DE NACIMIENTO				BIZIKIDETZA/CONVIVENCIA				SEME-ALABARIK/ HIJOS/AS		DEPENDIENTEEN ARRETA/ ATENCIÓN A DEPENDIENTES	
	Guztira/ Total	EAE+ Nafarroa/ CAPV+ Navarra	Estatua/ Estado	Atzerria/ Extranjero	Persona bakarra/ Hogar de una sola persona	Guraso bakoitzeko familia etxean bizi diren seme-alabekin/ Madre o padre solo/a, con hijos/as que viven en casa	Bikotea, etxean bizi diren seme- alabarik gabekoa/ Pareja, sin hijos/as que vivan en casa	Bikotea, etxean bizi diren seme- alabarik gabekoa/ Pareja, sin hijos/as que viven en casa	Bai/ Sí	Ez/ No	Bai/ Sí	Ez/ No
Laguntza ekonomikoak ematen dituzten seme-alabakizateagatik / Ayudas económicas directas por tener hijos/as	52	50	54	67	48	52	49	55	57	41	54	51
Ordaindutako kobaimenak, lanaldi-murrizketak, kontziliazioerako laguntzak / Permisos remunerados, reducciones de jornada laboral, ayudas a la conciliación	17	17	23	5	12	11	24	17	19	12	15	17
Familia ugariarentzako eta guraso bakarrekofamilientzako laguntzak / Ayudas a familias numerosas y monoparentales	13	15	9	10	10	19	11	12	10	19	19	11
Seme-alabakizateagatik enkarri edo dedukzio fiskalak / Deducciones fiscales por nacimiento de hijos/as	12	13	7	12	8	7	14	16	10	15	12	12
Beste gizarte-laguntza batzuk / Otras ayudas sociales	12	10	13	24	7	20	9	11	12	12	10	12
Ez-Ez / No-No	10	12	8	4	15	11	11	9	10	12	9	11
$n(\text{dbsoluhaztatutagabeak})/n(\text{dbsoluhaztatutagabeak})$	(590)	(448)	(97)	(44)	(83)	(58)	(165)	(227)	(394)	(195)	(168)	(421)

Inkestatuak espontaneoki emandako erantzunak ondoren kodifikatu dira / Se ha realizado una codificación posterior de las respuestas dadas espontáneamente por las personas encuestadas
Ehuneko baturaz da 100 bierantzun eman ahal zirelako / Los porcentajes no suman 100 porque se podían dar dos respuestas

2.2.4-Erronka demografikoariurre egiteko neurrien lehentasuna / Prioridad de ciertas actuaciones para hacer frente al reto demográfico

Arazo demografikoei aurre egiteko erakunde publikoek hainbat neurri erabakiak hartu dituzte, irakurri kodizakizunak eta tati kesa dazuz, mesedez, zein lehentasun maila izan behar du lukeen 0tik 10erako eskalan, non 0k esan nahiduen "ez lukeela inolako lehentasunik izan behar" eta 10k "erabateko lehentasuna izan behar du lukeela". En general, existendi ferentes nedi daso y das que el os poder es públi cos pueden ofrecer par dar frente al os problemas demográficos, entre los que le voy a leer a continuación el índice que Ud. que prioridad cree que deberían tener en una escala de 0 a 10, en la que 0 quiere decir que "no deberían tener prioridad" y 10 que "deberían tener una prioridad muy alta".

	Guztira/ Total	LURRALDEA/TERRITORIO			UDALERRITAMAINA/TAMAÑO MUNICIPIO			SEXUA/SEXO		ADINTALDEAK/GRUPOS DEEDAD			
		Araba	Bizkaia	Gipuzkoa	Txikia/ Pequeño	Ertaina/ Mediano	Hiriburu/ Capital	Gizona/ Hombre	Emakumea/ Mujer	18-29	30-45	46-64	≥65
Lana eta haurren zaintza bateratu edo kontziliatzeko eratzasunak eta malgutasuna / Facilidad de flexibilidad para poder conciliar trabajo y cuidado infantil	8,8	8,5	8,9	8,8	8,8	8,8	8,8	8,6	9,0	9,0	8,9	8,8	8,7
$n(\text{absolutu}) / \text{haztatu} (\text{ugabeak}) / n(\text{absolutos} / \text{imponderar})$	(1193)	(299)	(497)	(397)	(219)	(456)	(518)	(573)	(620)	(156)	(287)	(409)	(341)
0 eta 2 urte arteko haurtzaindegia doan / Gratuidad de las guarderías de 0 a 2 años	8,7	8,3	8,8	8,8	8,9	8,9	8,5	8,7	8,8	8,4	8,5	8,9	8,8
$n(\text{absolutu}) / \text{haztatu} (\text{ugabeak}) / n(\text{absolutos} / \text{imponderar})$	(1189)	(298)	(494)	(397)	(219)	(454)	(516)	(573)	(616)	(156)	(285)	(408)	(340)
Gizonak eta emakumeak familiaren zaintza maila berean arduratu daitezkeen neurriak hartzea / Medidas para favorecer que hombres y mujeres se responsabilicen por igual del cuidado de la familia	8,7	8,6	8,7	8,8	8,9	8,8	8,5	8,5	8,9	8,8	8,5	8,7	8,9
$n(\text{absolutu}) / \text{haztatu} (\text{ugabeak}) / n(\text{absolutos} / \text{imponderar})$	(1184)	(298)	(493)	(393)	(216)	(455)	(513)	(572)	(612)	(156)	(285)	(404)	(339)
Adineko senitateko independenteak zaintzeko laguntza ekonomikoak ematea / Aumento de las ayudas económicas para cuidado de familiares ancianos dependientes	8,6	8,5	8,6	8,6	8,7	8,5	8,5	8,4	8,8	8,3	8,5	8,7	8,7
$n(\text{absolutu}) / \text{haztatu} (\text{ugabeak}) / n(\text{absolutos} / \text{imponderar})$	(1194)	(299)	(495)	(400)	(220)	(455)	(519)	(574)	(620)	(156)	(286)	(409)	(343)
Exeibitzak eskuratzea eta interesik gabeko malleak gabeentzat / Préstamos sin intereses para el acceso a vivienda a las y los jóvenes	8,2	7,9	8,3	8,3	8,4	8,4	8,0	8,0	8,4	8,4	8,1	8,4	8,1
$n(\text{absolutu}) / \text{haztatu} (\text{ugabeak}) / n(\text{absolutos} / \text{imponderar})$	(1185)	(298)	(494)	(393)	(218)	(455)	(512)	(572)	(613)	(156)	(287)	(407)	(335)
Ordaindutako arnatasun eta aitatasun baimen luzeagoak / Permisos por maternidad y paternidad remunerados más largos	7,9	7,7	8,0	7,8	8,1	7,9	7,8	7,6	8,1	8,2	8,2	7,8	7,7
$n(\text{absolutu}) / \text{haztatu} (\text{ugabeak}) / n(\text{absolutos} / \text{imponderar})$	(1180)	(296)	(493)	(391)	(216)	(453)	(511)	(569)	(611)	(154)	(286)	(407)	(333)
Landa eremu garapenerako laguntzak / Ayudas para el desarrollo de áreas rurales	7,9	7,9	7,9	7,9	8,2	7,9	7,8	7,6	8,1	7,7	7,5	7,9	8,3
$n(\text{absolutu}) / \text{haztatu} (\text{ugabeak}) / n(\text{absolutos} / \text{imponderar})$	(1191)	(299)	(493)	(399)	(220)	(457)	(514)	(575)	(616)	(156)	(287)	(406)	(342)
Seme-alabengatik ematen dituzten laguntza ekonomikoak / Aumento de las ayudas económicas por hijos e hijas	7,8	7,4	7,8	7,9	7,8	8,0	7,6	7,6	8,0	7,6	7,7	7,7	8,1
$n(\text{absolutu}) / \text{haztatu} (\text{ugabeak}) / n(\text{absolutos} / \text{imponderar})$	(1177)	(294)	(492)	(391)	(217)	(449)	(511)	(569)	(608)	(156)	(282)	(405)	(334)

Batez bestekoak (0=eza luke inolako lehentasunik izan behar; 10=erabateko lehentasuna izan behar) / Medias (0=no deberíatener prioridad absoluta; 10=deberíatener una prioridad muy alta)

Prospekzio Soziologikoen Kabinetea - Eusko Jaurlaritzako Lehendakaritza / Gabinete de Prospección Sociológica - Presidencia del Gobierno Vasco

Batezbestekoak (0=ez luke inolako lehentasunik izan behar; 10=erabateko lehentasuna izan behar koloke) / Medias (0=no no debetate ner prioritad en absoluto; 10=deberiatene ner prioritad en absoluto; 10=deberiatene ner prioritad muy alta)

2.2.5-Immigrazioa irtenbide moduan /La inmigración como parte de la solución

Zu gehienbat ados dagoen bat kontrara zaude baietzaper honetara: "Euskadi roietorikink etortzea biztanleriaren zartze arnare egi teko irterbi de tateko batizan daiteke"? / ¿Está ud. más biende acuerdo o no así en en desacuendo con que "La llegada de población inmigrantea Euskadi puede ser la solución de parte del problema de la emigración de la población"?

	Guzdra/ Total	LURRALDEA / TERRITORIO		UDALERRITAMAINA / TAMAÑO MUNICIPIO		SEXUA / SEXO		ADIN TALDEAK / GRUPOS DE EDAD					
		Araba	Bizkaia	Gipuzkoa	Txikia/ Pequeño	Ertaina/ Mediano	Hiriburua / Capital	Gizona/ Hombre	Emakumea / Mujer	18-29	30-45	46-64	≥65
Gehienbat ados / Más biende acuerdo	65	65	64	67	66	64	67	69	62	73	65	61	68
Gehienbat kontra / Más bien endesacuerdo	25	26	27	22	24	28	22	26	24	24	31	26	21
Ed-Ee / Ns-Nc	9	9	9	10	10	8	10	5	13	3	5	13	11
Ehuneko bertsikalkak / Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
n (absolutu hartatutugabeak) / n (absolutos inponderar)	(1202)	(300)	(500)	(402)	(221)	(459)	(522)	(577)	(625)	(156)	(288)	(410)	(348)

	Guzdra/ Total	IKASKETAK / ESTUDIOS			LANEGERA / SITUACIÓN LABORAL			KLASE SOZIALA / CLASESOCIAL				
		≤1. mailakoak/ ≤primarios	2. mailakoak, LH/ Secundarios, FP	Unibertsitate mailakoak / Universitarios	Lanean / Trabajando	Langabezia / Enparo	Etxekolana/ Labores del hogar	Ikasten/ Estudiando	Jubilatu, pentsioduna/ Jubilado/a, pensionista	Baxua / Baja	Erdikoa / Media	Altua / Alta
Gehienbat ados / Más biende acuerdo	65	57	67	75	67	55	59	76	68	64	66	65
Gehienbat kontra / Más bien endesacuerdo	25	29	25	19	27	42	23	22	20	25	23	33
Ed-Ee / NS-Nc	9	14	8	5	6	3	18	2	12	10	11	2
Ehuneko bertsikalkak / Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
n (absolutu hartatutugabeak) / n (absolutos inponderar)	(1202)	(236)	(497)	(469)	(600)	(94)	(74)	(51)	(360)	(419)	(584)	(176)

	JAIO TERRIA / LUGAR DE NACIMIENTO				BIZIKIDETZA/CONVIVENCIA			SEME-ALABARIK/ HIJOS/AS		DEPENDIENTEEN ARRETA/ ATENCIÓN A DEPENDIENTES		
	Guzdria/ Total	EAE+ Nafarroa/ CAPV+ Navarra	Estatua/ Estado	Atzerria/ Extranjero	Pertsona bakarra/ Hogar de una sola persona	Gurasobakarreko familia, etxean bizi diren seme-alabekin/ Madresopadre solo/a, con hijos/asque viven en casa	Bikotea, etxean bizi diren seme-alabarik gabea/ Pareja, sin hijos/as que viven en casa	Bikotea, etxean bizi diren seme-alabekin / alabekin / Pareja, con hijos/as que viven en casa	Bai/ Sí	Ez/ No	Bai/ Sí	Ez/ No
Gehienbat ados / Más biende acuerdo	65	64	64	79	67	59	72	63	64	69	62	67
Gehienbat kontra / Más bien endesacuerdo	25	26	26	17	21	36	16	29	25	25	27	24
Ed-Ee /Ns-Nc	9	10	9	5	11	5	11	7	11	6	11	9
Ehuneko bertsikalkak / Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
n (absolutu hartatutugabeak)/n (absolutos inponderar)	(1202)	(869)	(230)	(99)	(178)	(112)	(328)	(446)	(782)	(418)	(336)	(862)

2.2.6--Erronka demografikoariurre egiteko neurri eraginkorrenak / Medida más eficaz para hacer frente al reto demográfico

Hairibatlan postubetetzeko etorkizunaren egon daitekeen larri lefaltarikurre egiteko, indurmi kodizizadurren irratizileinusteduz izandaitetee la egakiena? Eta bigarrene gakieta? / De entre las medidas que le voy a leer a continuación para hacer frente a lo posible le falte el tema de obra en el futuro, ¿cuál cree Ud. que podría ser la más adecuada? ¿Y la segunda más adecuada?

	Guzdria/ Total	LURRALDEA / TERRITORIO	UDALERRITAMAINA / TAMAÑO MUNICIPIO	SEXUA / SEXO	ADINTALDEAK / GRUPOS DE EDAD
		Araba Bizkaia Gipuzkoa	Txikia/ Pequeño	Gizona / Hombre	18-29 30-45 46-64 ≥65
Seme-alaba gehiago izateko laguntzak ematea / Apoyar que se tengan más hijos e hijas	64	64 60 70	60	65 63	66 68 63 61
Euskadira immigranteak edo etorkinak lanera etortzeko erraztasunak ematea / Favorecer que venga población inmigrante a trabajar a Euskadi	60	55 59 63	59	63 57	69 60 59 57
Jubilazio adina atzeratzea / Retrasar la edad de jubilación	10	10 12 6	8	12 8	11 9 8 12
Asteko lan ordutegia handitzea / Aumentar el número de horas de trabajo semanales	9	9 10 8	11	9 9	12 6 8 11
Beste / Otras	10	9 10 10	12	9 11	8 10 13 8
Bat ere ez / Ninguna	27	33 27 25	29	25 29	25 28 30 24
Ed-Ed / Ns-Nc	3	1 4 3	3	2 4	1 2 2 6
$n(\text{absolutu harriztatutugabeak})/n(\text{absolutu osinponderatua})$	(1202)	(300) (500) (402)	(221)	(577) (625)	(156) (288) (410) (348)

	IKASKETAK / ESTUDIOS			LANEKOERA / SITUACIÓN LABORAL			KLASE SOZIALA / CLASE SOCIAL					
	Guzdria/ Total	≤1. mailakoak/ ≤primarios	2. mailakoak, LH/ Secundarios, FP	Unibertsitate mailakoak / Universitarios	Lanean / Trabajando	Langabezia / En paro	Etxekolana / Labores del hogar	Ikasten/ Estudiando	Jubilatu, pentsioduna/ Jubilado/a, pensionista	Baxua / Baja	Erdikoa / Media	Altua / Alta
Seme-alaba gehiago izateko laguntzak ematea / Apoyar que se tengan más hijos e hijas	64	53	68	72	70	57	52	70	62	58	69	64
Euskadira immigranteak edo etorkinak lanera etortzeko erraztasunak ematea / Favorecer que venga población in- migrante a trabajar a Euskadi	60	52	62	68	63	53	50	73	60	58	63	58
Jubilazio adina atzeratzea / Retrasar la edad de jubilación	10	13	7	10	6	22	16	9	11	8	10	17
Asteko lan ordutegia handitzea / Aumentar el número de horas de trabajo semanales	9	15	6	5	7	14	10	9	10	10	8	12
Beste / Otras	10	12	11	6	11	14	6	4	9	13	8	7
Bat ere ez / Ninguna	27	29	28	24	27	27	31	28	26	30	25	26
Ed-Ee / Ns-Nc	3	6	2	2	2	0	11	0	4	3	4	2
$n(\text{absolutu harriztatutugabeak})/n(\text{absolutu osinponderatua})$	(1172)	(223)	(489)	(460)	(594)	(94)	(68)	(51)	(345)	(410)	(569)	(172)

Ehuneko baturaz da 100 bierantzun eman ahal zirelako / Los porcentajes no suman 100 porque se podían dar dos respuestas

Hainbat lanpostu betetzeko etorkizunarekin egon daitezkeen langile faltari aurre egiteko, iradurrik kodizatu ondoren, murrizketak ezinbestekozko izandakitekeela egokiera? Eta bigarren egokiera? / De entre las medidas que le voy a leer a continuación para hacer frente a la posible falta de mano de obra en el futuro, ¿cuál cree usted que podría ser la más adecuada? ¿y la segunda más adecuada?

	JAOTERRIA / LUGAR DE NACIMIENTO			BIZIKIDETZA/CONVIVENCIA			SEME-ALABARIK/ HIJOS/AS		DEPENDIENTEN ARRETA / ATENCIÓN A DEPENDIENTES		
	Guztira/ Total	EAE+ Nafarroa/ CAPV+ Navarra	Estatal/ Estado	Atzerria/ Extranjero	Pertsona bakar/ Hogar de una sola persona	Guraso bakoitzak bere familia, etxean bizi diren seme-alabekin / Madres y padres solos/a, con hijos/as que viven en casa	Bikotea, etxean bizi diren seme-alabarik gabek / Pareja, sin hijos/as que viven en casa	Bai / Sí	Ez / No	Bai / Sí	Ez / No
Seme-alabegia izateko laguntzak ematea / Apoyar que se tengan más hijos e hijas	64	65	61	60	58	55	67	71	64	64	65
Euskadira immigranteak edo etorkinak lanera etortzeko erraztasunak ematea / Favorecer que venga población inmigrante a trabajar a Euskadi	60	58	59	76	58	56	65	60	58	63	62
Jubilazioa indaratu eta zehaztea / Retrasar la edad de jubilación	10	9	12	11	13	9	10	9	10	10	10
Asteko lan ordutegia aldatzea / handitzea / Aumentar el número de horas de trabajo semanales	9	7	11	18	10	14	10	6	9	10	9
Beste / Otras	10	10	11	8	13	12	6	12	11	8	9
Bat ere ez / Ninguna	27	31	22	15	21	35	25	26	27	29	25
Ed-Ee / Ns-Nc	3	2	7	3	7	0	2	2	4	2	3
$n(\text{dbsolutu hartzatutako gabeak})/n(\text{dbsolutos inponderatuak})$	(1202)	(889)	(230)	(99)	(178)	(112)	(328)	(446)	(782)	(418)	(862)

Ehuneko baturaz da 100 bierantzun eman ahal zirelako / Los porcentajes no suman 100 porque se podían dar dos respuestas

2.3-Erakundeak /Instituciones

2.3.1-Erronka demografikoazarduratubeharko litzateken erakundea /Institución que deberíaocuparse delreto demográfico

Etazurestuez, zein erakunde arduratubeharko litzateken urri hantzi gogon Euskadiko errokkade mografikoarri i interbidemateaz? / En su opinión, ¿qué institución debería ocuparse en mayor medida de dar solución al reto demográfico en Euskadi?

	LURRALDEA / TERRITORIO			UDALERRITAMAINA / TAMAÑO MUNICIPIO		SEXUA / SEXO		ADINTALDEAK / GRUPOS DEEDAD					
	Guzdria / Total	Araba	Bizkaia	Gipuzkoa	Txikia / Pequeño	Ertaina / Mediano	Hiriburua / Capital	Gizona / Hombre	Emakumea / Mujer	18-29	30-45	46-64	≥65
Euskojaurlaritzaz / El Gobierno Vasco	41	41	43	38	41	42	41	44	40	39	50	42	36
Europar Batasuna / La Unión Europea	11	9	12	12	12	13	9	12	10	14	9	13	10
Espainiako Gobernua / El Gobierno Español	10	11	10	10	7	11	11	10	10	18	12	9	7
Udalak / Los ayuntamientos	7	4	6	9	7	7	6	6	7	10	4	5	9
Foru Aldundiak edo Diputazioak / Las Diputaciones	6	6	5	6	6	6	5	7	5	7	5	5	7
Guztion arteko elkarlana edo kolaborazioa / Colaboración entre todas*	21	23	21	20	23	17	25	18	23	10	17	24	25
Bat ere ez ez du inongo instituzio horien arduraz behar duenik / Ninguna, no cree que sea responsabilidad de ninguna de esas instituciones	1	3	0	0	1	0	1	1	1	0	0	1	1
Ed-Fe / Ns-Nc	3	3	3	4	3	3	3	2	4	2	3	1	5
Ernekobertikaldak / Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
n (absolutu hantzi gogon) / n (absolutos inponderar)	(1202)	(300)	(500)	(402)	(221)	(459)	(522)	(577)	(625)	(156)	(288)	(410)	(348)
	IKASKETAK / ESTUDIOS				LANEKOERA / SITUACIÓN LABORAL			KLASE SOZIALA / CLASE SOCIAL					
	Guzdria / Total	≤1. mailakoak / primarios	2. mailakoak, LH / Secundarios, FP	Unibertsitate mailakoak / Universitarios	Lanean / Trabajando	Langabezian / En paro	Exekolana / Labores del hogar	Ikasten / Estudiando	Jubilatu, pentsioduna / Jubilado/a, pensionista	Baxua / Baja	Erdikoa / Media	Altua / Alta	
Euskojaurlaritzaz / El Gobierno Vasco	41	44	41	38	48	40	33	35	36	40	44	35	
Europar Batasuna / La Unión Europea	11	13	11	9	10	9	9	15	13	12	11	12	
Espainiako Gobernua / El Gobierno Español	10	10	10	10	10	15	18	26	6	12	9	11	
Udalak / Los ayuntamientos	7	7	7	6	5	6	10	7	8	7	7	7	
Foru Aldundiak edo Diputazioak / Las Diputaciones	6	4	6	7	6	2	9	6	6	5	5	9	
Guztion arteko elkarlana edo kolaborazioa / Colaboración entre todas*	21	16	22	26	19	27	20	11	25	20	21	24	
Bat ere ez ez du inongo instituzio horien arduraz behar duenik / Ninguna, no cree que sea responsabilidad de ninguna de esas instituciones	1	2	0	0	1	0	0	0	1	1	1	0	
Ed-Fe / Ns-Nc	3	5	2	3	2	2	3	0	6	3	3	2	
Ernekobertikaldak / Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
n (absolutu hantzi gogon) / n (absolutos inponderar)	(1202)	(236)	(497)	(469)	(600)	(94)	(74)	(51)	(360)	(419)	(584)	(176)	

* Erantzun aukera hau ez zitzaie inongo instituzioei / Esta opción de respuesta no se le dio a ninguno de los encuestados

Eta zure ustez, zein erakunde arduratut beharko litzateke enurri handiagoan Euskadi lo erronkade mografiakoari interbi dea emateaz? / En su opinión, ¿qué institución debería ocuparse en mayor medida en dar solución al reto demográfico de Euskadi?

	JAIO TERRIA / LUGAR DE NACIMIENTO				BIZIKIDETZA / CONVIVENCIA				SEME-ALABARIK / HIJOS / AS		DEPENDIENTEEN ARRETA / ATENCIONA DEPENDIENTES	
	Guzdria / Total	EAE+ Nafarroa / CAPV+ Navarra	Estatua / Estado	Atzerria / Extranjero	Pertsona bakarra / Hogar de una sola persona	Guraso bakarreko familia, etxean bizi diren seme-alabekin / Madre o padre solo/a, con hijos/as que viven en casa	Bikotea, etxean bizi diren seme-alabekin / Pareja, sin hijos/as que viven en casa	Bikotea, etxean bizi diren seme-alabekin / Pareja, con hijos/as que viven en casa	Bai / Sí	Ez / No	Bai / Sí	Ez / No
Eusko Jaurlaritza / El Gobierno Vasco	41	42	35	52	40	38	41	45	42	40	36	44
Europar Batasuna / La Unión Europea	11	11	10	15	13	11	11	9	11	11	13	11
Espainiako Gobernua / El Gobierno Español	10	10	11	12	6	12	10	12	9	13	14	9
Udalak / Los ayuntamientos	7	6	8	9	9	11	5	5	7	6	7	7
Foru Aldundiak edo Diputazioak / Las Diputaciones	6	6	5	2	9	6	6	4	5	7	6	6
Guztion arteko elkarlana edo kolaborazioa / Colaboración entre todas*	21	22	25	7	19	17	22	23	21	20	23	20
Bat ere ez ez duu beste instituzio horien ardura izan behar duenik / Ninguna, no cree que sea responsabilidad de ninguna de esas instituciones	1	1	2	0	1	1	1	0	1	1	1	1
Ed-Ee / Ns-Nc	3	2	5	3	4	4	3	1	3	2	2	3
Ehunek berritailak / Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
n (absolutu hantutatu gabeak) / n (absolutos sin ponderar)	(1202)	(869)	(230)	(99)	(178)	(112)	(328)	(446)	(782)	(418)	(336)	(862)

* Erantzun aukerak ez zituzten erantzunak estatuei / Esta opción de respuestas no se le dio a los encuestados

2.3.2 -Eusko Jaurlaritza lantzen ari den egitasmoaren ezaugarriak / Conocimiento del proyecto que está elaborando el Gobierno Vasco

Ertzain duzu Eusko Jaurlaritzaren proposamen bat prestatzerari iderik arazo demografikoei eta biztanleriaren hazterazari buruz egiteko? / ¿Ha oído Ud. hablar de la propuesta que está llevando cabo el Gobierno Vasco para responder a los problemas demográficos y al crecimiento de la población?

	LURRALDEA / TERRITORIO		UDALERRITAMAINA / TAMAÑO MUNICIPIO		SEXUA / SEXO		ADIN TALDEAK / GRUPOS DEEDAD						
	Guzdria/ Total	Araba	Bizkaia	Gipuzkoa	Txikia/ Pequeño	Ertaina/ Mediano	Hiriburua / Capital	Gizona / Hombre	Emakumea / Mujer	18-29	30-45	46-64	≥65
Bai / Sí	10	10	9	12	13	10	10	12	9	6	8	9	14
Ez / No	87	88	88	85	84	88	88	87	87	91	90	90	82
Ed-Fe / Ns-Nc	3	2	3	2	3	3	3	1	4	4	2	1	5
Ehunak bertikalak / Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
n (absolutu harriztatugabeak) / n (absolutos inponderar)	(1202)	(300)	(500)	(402)	(221)	(459)	(522)	(577)	(625)	(156)	(288)	(410)	(348)
		IKASKETAK / ESTUDIOS				LANEGOERA / SITUACIÓN LABORAL				KLASE SOZIALA / CLASE SOCIAL			
	Guzdria/ Total	≤1. mailakoak / primarios	2. mailakoak, LH / Secundarios, FP	Unibertsitate mailakoak / Universitarios		Lanean / Trabajando	Langabezia / En paro	Etxeko lanak / Labores del hogar	Jubilatuak, pentsioduna/ Jubilado/a, pensionista	Baxua / Baja	Erdikoa / Media	Altua / Alta	
Bai / Sí	10	5	13	12	9	5	11	4	13	7	12	16	
Ez / No	87	90	86	86	90	91	82	92	83	90	86	83	
Ed-Fe / Ns-Nc	3	5	2	2	1	3	6	4	4	4	2	1	
Ehunak bertikalak / Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
n (absolutu harriztatugabeak) / n (absolutos inponderar)	(1202)	(236)	(497)	(469)	(600)	(94)	(74)	(51)	(360)	(419)	(584)	(176)	
		JAIO TERRIA / LUGAR DE NACIMIENTO		BIZIKIDETZA / CONVIVENCIA				SEME-ALABARIK / HIJOS/AS		DEPENDENTEEN ARRETA / ATENCIÓN A DEPENDIENTES			
	Guzdria/ Total	EAE+ Nafarroa / CAPV+ Navarra	Estatua / Estado	Atzerria / Extranjero	Pertsona bakarra / Hogar de una sola persona	Guraso bakoitzeko familia, etxean bizi diren seme- alabekin / Madreopadre solo/a, con hijos/asque viven en casa	Bikotea, etxean bizi diren seme- alabarik gabea / Pareja, con hijos/as que viven en casa	Bai / Sí	Ez / No	Bai / Sí	Ez / No		
Bai / Sí	10	12	7	5	16	4	15	8	10	11	14	9	
Ez / No	87	86	90	91	82	91	82	91	87	88	85	88	
Ed-Fe / Ns-Nc	3	2	3	4	3	5	3	2	3	1	1	3	
Ehunak bertikalak / Porcentajes verticales	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
n (absolutu harriztatugabeak) / n (absolutos inponderar)	(1202)	(869)	(230)	(99)	(178)	(112)	(328)	(446)	(782)	(418)	(336)	(862)	

2. dokumentua

Erronka

Demografikorako

2030 Euskal

Estrategia

I.

ESPARRU OROKORRA

ERRONKA DEMOGRAFIKOA

2030 ERAKO EUSKAL ESTRATEGIA

2022ko ekainaren 21a

Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusia

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

Sinergia... Auzolana

Sinergia da sistema baten zatiek, modu isolatuan jardun beharrear, modu itunduan egiten dutenean lor daitekeen balio positibo erantsia.

Definizio horrek bat egiten du Auzolana kontzeptuaren egungo adierarekin: auzokide guztien artean zereginak partekatuz egindako lana.

Aurkibidea

Sarrera.

1. Eusko Jaurlaritzaren jardunaren memoria.

1.1. Gazteen eta familien emantzipazio-politikak diagnostikatzeko, ebaluatzeko eta planifikatzeko prozesuen zenbait emaitza.

1.1.1. Gazteen emantzipazioari dagokionez.

1.1.2. Familia-proiektuak eraikitzeari dagokionez.

1.1.3. Biztanleriaren zahartzeari, autonomiaren sustapenari eta zaintza sozialen eta sanitarioen bermeari dagokienez.

1.1.4. Migranteen gizarteratzeari dagokionez.

1.2. Lehenengo gogoetak, balantzetik abiatuta.

2. Foru aldundien jardunaren memoria.

2.1. Jarduera-ardatz estrategikoak.

2.1.1. Gazteen emantzipazioa.

2.1.2. Familia-proiektuak eraikitzea.

2.1.3. Biztanleriaren zahartzea, autonomiaren sustapena eta zaintza sozialen eta sanitarioen bermea.

2.1.4. Migranteen gizarteratzea.

2.2. Landa-balioa handitzearen zeharkako ardatza.

2.2.1. Gipuzkoa.

2.2.2. Bizkaia.

2.2.3. Araba.

3. Nazioarteko esperientzien erreferentziak.

3.1. Errealitate demografikoa EBko testuinguruan kokatzeko zenbait datu.

3.2. Familientzako gizarte-gastua, guztizko gizarte-gastuaren eta BPGaren ehunekoan.

3.3. Familia-bizitza garatzen laguntzeko jarduera nagusiak.

3.4. Bikote gazteek etxebizitza eskuratzeko jarduketa nagusiak.

3.5. Hainbat herrialdetan berriki hartutako neurriak.

3.6. Emaitzarik onenak dituzten bi herrialde.

4. Ondorioak.

4.1. Egindakoaren balantzea.

4.2. Nazioarteko erreferentzia nagusiei dagokienez.

5. Erronka demografikorako 2030 Euskal Estrategia baterako gakoak.

5.1. Oinarri etikoak.

5.2. Premisa estrategikoak.

6. Orientabide orokorrak.

Sarrera

I. Estrategia hau sortzeko prozesua

Eusko Jaurlaritzaren XII. Legegintzaldiko Gobernu Programaren arabera, erronka demografikoa hamar herri-helburuetako bat da. Bere konpromiso espezifikoaren artean, *2030erako euskal estrategia* idaztea eta bultzatzea aurreikusten du arlo horretan, eta Lehendakariatzako Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusian uzten du hori egiteko koordinazioa.

Helburu programatiko horrekin bat etorritik, 2020ko urriaren 29an, legez besteko proposamen baten bidez, Eusko Legebiltzarrak Eusko Jaurlaritzari planteatu zion sailen eta erakundearen arteko erronka demografikoari buruzko plan bat egiteko beharra, besteak beste, jaiotza-tasa sustatzeko, lana eta familia uztartzen laguntzeko, zahartze aktiboa bultzatzeko, emakumeen eta gizonen arteko berdintasun eraginkorra sustatzeko eta landa-eremuak despopulazioaren aurka borrokatzeko politika publikoak garatzeko.

Bi aurreikuspen horiekin bat etorritik, 2021. urtearen hasieratik, Eusko Jaurlaritzak erronka demografikoari buruzko deliberazio-prozesu bat bultzatu zuen. Lehenengo etapan, ekainera arte, sailen artekoa izan zen, eta bigarrenetan, 2021eko azarora arte, foru aldundiekiko proiektzioa izan zuen. Hamaika hilabete horietan sortutako dokumentazioak lan-dokumentu izaera hartu zuen. Hau da, une horretan oraindik osagarriak izateko irekita daude.

2021eko abenduaren 14an, dokumentazio hori Gobernu Kontseiluetan aurkeztu zen, bai foru aldundietan, bai Eusko Jaurlaritzan, jakinaren gainean egon zedin, eta Eusko Legebiltzarrera eta EUDELera bidali eta jendaurrean jarri zen. Harrezkero, 2022ko martxoaren 31ra arte, ekarpenak jasotzeko aldi bat ireki zen, bai erakundearen aldetik, bai gizarte-eragileek eta herritarren aldetik.

Jasotako ekarpenen artean, nabarmentzekoa da EUDELen Batzorde Exekutiboak martxoaren 10ean erabaki zuela Erronka Demografikorako 2030 Euskal Estrategiaren oinarrien proposamen-dokumentua baliozkotzea, berreskuratze demografikoaren bideari ekiteko abiapuntu gisa.

Prozesu horren esparru kronologikoan, Eusko Legebiltzarrak osoko bilkura monografikoa deitu zuen 2022ko maiatzaren 18an, hamarkada batean indarrean egongo den Estrategia Demografikoaren zuzendaritza, lehentasunak eta ekimen garrantzitsuenak legebiltzar-taldearen artean eztabaidatu, partekatu eta zehazteko.

Eusko Jaurlaritzak iragarri zuen bere asmoa zela Legebiltzarreko eztabaida horretatik sortutako ebazpenak estrategian sartzea. Azkenik, 74 ebazpen onartu ziren, eta horietako asko oposizioeko parlamentu-taldeek ere aurkeztu edo babestu zituzten. Horiek guztiak bat datoz 2030erako Euskal Estrategian erronka demografikorako ezarritako jardueraren esparruarekin, eta guztiak sartu dira azken dokumentu honetan.

Prozesu honen hasieran ezarritako kronogramaren arabera, ekarpenak kontuan hartu eta txertatu ondoren, 2030erako Euskal Estrategiak 2022ko ekainean izan beharko luke behin betiko onarpena. Aurreikuspen hori betetz, Gobernu Kontseiluak 2022ko ekainaren 21ean berretsi du estrategia-proposamena. Bi dokumentu bereizitan egituratuta dago: I. Esparru Orokorra eta II. Dokumentu operatiboa.

Lehen dokumentu honetan, jarduera-plana deskribatzen duen dokumentu operatiboan proiektatutako erabakien oinarri den esparrua deskribatzen da. Bost puntutan egitura-tuta dago: (1) Eusko Jaurlaritzaren jardunaren memoria, (2) Foru aldundien jardueraren memoria, (3) Nazioarteko esperientzien erreferentziak, (4) Ondorioak, (5) 2030eko estrategiako gakoak, eta (6) Orientabide orokorrak. Eranskin bat erantsi du Prospekzio Soziologikoen Kabineteak erronka demografikoari buruz egindako azterlanarekin.

II. Tokiko eta mundu mailako kezka-eremua

Egoera demografikoa lehentasunezko kezka da, bai tokiko ikuspegitik, bai ikuspegi globaletik. Hari heltzea oso konplexua da, eta, aldi berean, aukera-iturri ere bai. Gaiari buruzko jakinduriatik abaniko poliedrikoa eskaintzen da, eta, batzuetan, proposamen posiblen abaniko kontraesankorra.

Paradoxikoki, Europako eremuan gainbehera demografikoa, neurri handi batean, politika publikoen arrakastaren ondorio da, pertsonen oinarrizko eskubideak babesteko eta hedatzeko, hala nola emakumeen osasuna eta amatasun librea, edo bizi-itxaropena eta osasuntsu bizitzeko edo desgaitasunik gabekoa luzatzeko.

Nazio Batuak

Erronka demografikoak zeregina eta kezka eragiten ditu Nazio Batuen eremuan. Nazio Batuetako Ekonomia eta Gizarte Galetako Saileko Biztanleria Dibisioak argitaratu du *“Munduko Biztanleriaren Ikuspegiak 2019: nabarmendutako alderdiak”* txostena eta bertan munduko joera eta ikuspegi demografikoen ikuspegi globala eskaintzen du. Amaitzeko, esan du munduko populazioak punturik gorenera irits litekeela mende honen amaieran, ia 11.000 milioi pertsonako mailarekin.

Munduko biztanleria zahartzen ari dela berresten du, jaiotzako bizi-itxaropenak gora egin duelako eta ugalkortasun-mailak behera egin duelako. Biztanleriaren tamaina murrizten ari diren herrialdeen kopurua handitzen ari da. Azkenik, uste du munduko biztanleriaren tamainan, osaeran eta banaketan gertatzen diren aldaketek ondorio garrantzitsuak dituztela Garapen Iraunkorreko Helburuak (GIH) lortzeko. Helburu horiek mundu osoan adostu dira oparotasun ekonomikoan eta gizarte-ongizatean hobekuntzak lortzeko eta ingurumena babesteko.

Erronka demografikoari erantzutea Nazio Batuen 2030 Agendaren ikuspegi estrategikoaren parte da. Belaunaldien arteko elkartasuna eta lurralde-kohesioa GIHen eta oreka demografikoaren funtsezko osagaiak dira. Biak epe ertain eta luzerako eraldaketa-prozesuetan kokatzen dira.

2030 Agendak oinarriak ezartzen ditu gizarte osoak ondasunei ordainsari egokia eman diezaien, eta hori gizarte-kontratu berriaren parte izan behar da. Belaunaldien arteko kontratua eta landa-eremuen eta hiri-eremuen artekoa. 2030 Agendan, unibertsal eta integratua, ezin da hiri iraunkorrik egon belaunaldien arteko elkartasunik gabe eta landa-eremu iraunkorrik gabe.

Horregatik, 2030 Agendak behin eta berriz aipatzen du demografia. Bereziki lotuta dago 1. GIHrekin (Pobreziaren amaiera), 5. GIHrekin (Genero-berdintasuna), 8. GIHrekin (Lan duina eta hazkunde ekonomikoa), 9. GIHrekin (Industria, Berrikuntza eta Azpiegitura), 10. GIHrekin (Desberdintasunak murriztea), 11. GIHrekin (Hiri eta komunitate jasangarriak) eta 17. GIHrekin (Helburuak lortzeko aliantzak).

Europa

Era berean, EBk modu prospektiboan adierazi du demografia-desoreka gero eta handiagoa hurrengo urteetako makro joera handietako bat dela. 2020ko ekainean, EBko

Kontseiluak, *Erronka demografikoen aurrean jarraitu beharreko bidea* izeneko dokumentuan, estatu kideei eskatzen die politika demografikoen esparru bat egiteko eta eguneratuta izateko, gizarte-solaskideen, gizarte zibilaren eta beste alderdi egoki batzuen parte-hartzearekin, beren eskumenen arabera.

Eskulanaren eskaintzaren eta eskariaren arteko egungo eta etorkizuneko desfaseei heltzeko eskatzen du, kontuan hartuta bai eraldaketa digitala bai globalizazioa eta aldaketa demografikoak lan-merkatuaren eskaria modelatzen ari direla, lanpostuak sortuz eta suntsituz eta dauden okupazioen izaera eraldatuz. Eraldaketa digitalaren eta globalizazioaren abantailak baliatzea iradokitzen du, eskualde guztietan lan-aukera berriak sortzeko.

Estatu kideek politika egoki, berritzaile eta koordinatuak susta ditzaten bultzatzen du, familiei, batez ere haurrek dituzten familiei, hainbat laguntza-mota errazteko, hainbat neurriren bidez, hala nola ordaindutako baimenak, seme-alabengatiko prestazioak, zerga-kenkariak, gizarte-prestazio egokiak, etxebizitzarako laguntzak, ikasleei laguntzekoak...

2021eko urtarrilean, Europako Batzordeak *Zahartzeari buruzko Liburu Berdea. Belaunaldien arteko elkartasuna eta erantzukizuna sustatzea* aurkeztu zuen, eztabaida politiko zabal bati ekiteko Europako gizarte zahartzearen erronkei eta aukerei buruz; eztabaida horretan Eusko Jaurlaritzak ere parte hartu zuen. Gizarte-babeseko gure sistemetarako konponbide iraunkorren eta belaunaldi arteko elkartasunaren arteko oreka egokia aurkitzearen garrantzia azpimarratzen du.

Europako Batzordeko Joint Research Centrek 2021eko otsailean argitaratutako *EBko lurraldeen ikuspegi demografikoa* txostenak antzeko gakoetan sakontzen du. Nabarmenezkoa da jaiotza-tasak, heriotza-tasak eta migrazio-tasak direla zahartze-prozesuak gehien baldintzatzen dituzten faktoreak. Lehenengo biak biztanleria naturalarekin lotuta daude, eta gehienak, espazioari dagokionez, uniformeak dira; migrazioa eta, bereziki, barne-migrazioa, aldiz, lurraldearen erakargarritasunaren mende daude, lan-aukerei, azpiegituretarako, zerbitzuetarako edo prestazioetarako sarbideari dagokienez.

Txostenak nabarmentzen du lurraldeen bizitasun ekonomikoa zahartze-erritmoarekin lotuta dagoela. Zenbat eta biziagoa izan, orduan eta zahartze txikiagoa. Prozesu hori nabarmen aldatzen da lurralde-eremuen arabera, baina EB osoko konbergentzia-joera orokorraren barruan agertzen da.

Estatu espainiarraren kasuan, *2030erako Estrategia nazionala erronka demografikoaren aurrean* dokumentuak gai hori aurkeztu du gizarte- eta lurralde-kohesioari heltzeko eta pertsona guztien eskubide- eta aukera-berdintasuna bermatzeko eskakizun gisa. Familiei eta kontziliazioari laguntzeko politiken alde egiten du, gizarte-, kultura- eta kirol-baliabideak hedatzearen alde, bizilekuaren bereizketarik egin gabe, eta migrazio ordenatu, erregular eta segururako erreformak bultzatzearen alde. Gainera, legeak, programak eta inbertsio-planak egitean eragin demografikoa txertatzea proposatzen du.

Euskadi

Euskadin, jaiotza-tasak behera egin du, eta amatasunaren adinak gora egin du eta bizitza luzeagoa da. Horrek guztiak biztanleria zahartzea ekarri du, eta zahartze horren ondorioak, arriskuak eta aukerak aztertu behar ditugu, gaur egun horiek eragin dezaketen larritasunetik harago. Joera hori ez da ez bat-batekoa ez XXI. mendekoa bakarrik. 70eko eta 80ko hamarkadetan gertatutako aldaketa kultural eta ekonomikoetatik dator.

Gure herrialdean, Europako beste lurralde batzuetan bezala, 80ko hamarkadako krisi ekonomikoa sakonak eragin argia izan zuen belaunaldi berrietan ohiko emantzipazio-prozesuak aldatzean. Gazte helduen artean nagusi zen lan- eta gizarte-prekarietateak portaera demografikoak nabarmen aldatzen lagundu zuen.

Errealitate hori indartu egin da gaur egun, ondoz ondoko hainbat krisialdiren ondoren (2008, 2020), eta eragin handia du enpleguan eta belaunaldi gazteenek beren bizi-proiektuak hedatzeko eta etxe eta familia berriak eratzeko dituzten aukeretan.

Errealitate hori honako hauekin batera gertatu da: osasunerako, hezkuntzarako eta gizarte-zerbitzuetarako eskubidea unibertsal bihurtzearekin; emakumeek beren amatasunari buruz erabakitzeak, lan-merkatuan sartzeko eta bizitza publikoan parte hartzeko duten eskubidea aitortu eta benetan baliatzearekin; eta kontsumorako sarbidea demokratizatzearekin. Horrek guztiak erabaki indibidualak hartzeko kontzientzia ahalbidetu du, oinordetzan hartutako gizarte- eta kultura-ohituren gainetik.

Egitura demografikoan gertaera bikoitz horrek (ondoaz ondoko krisiek eta eskubideen aitortpenak) izandako adierazpen nagusia ugalkortasunaren eta jaiotza-tasaren bat-bateko beherakada izan zen, are handiagoa Euskadin EBko gainerako herrialdeetan baino. Estatuko ugalkortasun-tasak behera egin zuen 70eko hamarkadaren erdialdean emakume bakoitzeko 2,8 seme-alaba izatetik (Europako batez bestekoaren gainetik, 2,1 baitzen hori) munduko mailarik apalenera arte 1998an (1,15). XXI. mendearen hasieran, emakume bakoitzeko seme-alaben kopuruak gora egin zuen pixka bat, 1,15etik 1,46ra igarota 2008an, herrialde garatu gehienetan bezala, baina goranzko joera horrek ez zuen iraun.

Hurrengo taulan, *ama izatean batez besteko adinari eta ugalkortasun-indize sintetikoari* buruzko datuak erakusten dira, Euskal Autonomia Erkidegoa,¹ Estatua eta EB alderatuta 2016tik aurrera.

URTEA	Batez besteko adina lehen seme-alaba izatean			Batez besteko seme-alaba kopurua emakume bakoitzeko		
	EUSKADI ²	EGOERA	EB-28	EUSKADI	EGOERA	EB-28
2019	33	31,10		1,25	1,24	
2018	33	31,02	29,2	1,30	1,26	1,56
2017	32,8	30,90	29,1	1,34	1,31	1,59
2016	32,9	30,80	29,0	1,35	1,34	1,60
2011	32,4			1,33		
2006	32,2			1,20		
2001	32,2			1,03		
1996	31,3			0,92		
1976	28,6			2,67		

Serie hori hobeto kokatzeko aldera, aipatzekoa da lehen seme-alaba izatean batez besteko adina 30 urtetik gorakoa izan dela joan den mendearen amaieratik (31,3 urte 1996an). 1976an, ordea, adierazle hori 28,6 urtekoa zen. Eta emakume bakoitzeko batez besteko seme-alaba kopuruari dagokionez, urte horretan bertan 2,67 ziren, baina hogeitau urte geroago, 80ko eta 90eko krisialdien ondoren, 0,92an kokatu zen, eta hortik aurrera gora egin zuen, 2011ko 1,35era iritsi arte, eta hortik aurrera behera egin zuen, beste krisi baten eraginez, 2019ko 1,25era arte.

Euskadiko serie historikoak aukera ematen digu helburuak testuinguruan kokatzeko, eta badirudi ondoz ondoko krisiek datu demografikoetan eta, bereziki, emakume bakoitzeko

1 https://www.eustat.eus/elementos/ele0011100/indice-sintetico-de-fecundidad-y-edad-media-a-la-maternidad-en-la-ca-de-euskadi-por-rango-de-nacimiento-territorio-historico-y-comarca-segun-ano/tbl0011112_c.html

2 Iturria: Eustat/INE/Eurostat.

seme-alaben batez besteko kopuruan izan duten eragina ere erakusten duela, nahiz eta oraindik ere iraunkorrak diren beste joera batzuk ere badauden, hala nola lehen seme-alaba izatean batez besteko adina handitzeko joera, faktore desberdinekin lotuta.

2021ean 14.247 haur jaio ziren Euskadin, 2020an baino 474 gutxiago, 2019an baino 1.171 gutxiago eta 2008an baino 6.474 gutxiago, aurreko krisiaren aurreko urtean. Jaiotzen kopururik txikiena da 1941etik, eta are gehiago murriztea aurreikusten da.

Bestalde, 2021eko udazkenean Euskadin ama izan ziren emakumeen % 27,2k atzerriko nazionalitatea zuen, 2020ko aldi bereko % 30etik eta 2019ko % 28,4tik behera. Halaber, % 82,2k baino gehiagok 30 urte baino gehiago zituen. 40 urtetik gorako amak (% 11,2) 25 urtetik beherakoak (% 7) baino gehiago izan ziren. Ama atzerritarren batez besteko adina 31,4 urte izan zen, eta espainiar nazionalitatekoena, 34,5.

Azken urteotako jaiotza-tasaren gutxitzearekin lotuta dagoen faktoreetako bat –beste faktore sozial, kultural eta ekonomiko batzuekin batera– amatasunaren pixkanakako atzerapena izan da. Lehen semea edo alaba jaiotzean, emakumeen batez besteko adinak gora egin du azken urteotan Europa osoan. 2017an, lehen semea edo alaba jaiotzean batez besteko adinik handiena izan zuten estatu kideak Italia (31,1), Espainia (30,9) eta Luxenburgo (30,8) izan ziren. Euskal emakumeek lehen seme-alaba izateko batez besteko adina 32,63 da. Batez besteko adin txikiena izan zuten hiru estatu kideak Bulgaria (26,1), Errumania (26,5) eta Letonia (26,9) izan ziren.

Euskadin, 2018an 16.090 haur jaio ziren, 2017an baino % 5,8 gutxiago, Eustaten datuen arabera. 2012-2017 bosturtekoan, Euskal Autonomia Erkidegoan 7,8 jaiotza izan ziren mila biztanleko, Europar Batasuneko bigarren tasarik baxuena; Italiaren atzetik soilik. Espainiako tasa 8,4koa da, eta Europar Batasuneko batezbestekoa 9,9koa. Datu onenak dituzten herrialdeak Irlanda (12,9 jaiotza, batez beste, mila biztanleko), Suedia (11,5) eta Erresuma Batua eta Frantzia (11,4) dira.

Azken batean, ugalkortasunari eta jaiotza-tasari buruzko datu baxuenak dituzten Europako herrialdeen artean dago Euskadi. Eta hori, batez ere mende honetako lehen hamarkadan, seme-alabak izatea aukeratu zutenentzat proposamen pizgarriak egin baziren ere –eta zenbait aitzindariak izan baziren ere, hala nola gizonen eszedentziak lehenestea, erantzukidetasun handiagoa lortzeko–, horiek ez zuten lortu aurreko urteetako joera aldatzea.

Paradoxikoa bada ere, joan den mendeko 50eko hamarkadaren erdialdetik 70eko hamarkadara arte izandako leherketa demografikoak, “baby boom” izenez ezagutzen denak, eta aipatutakoak bezalako beste faktore batzuek, berekin dakar orduan jaiotako pertsonak biltzen dituen adin-tarteak hazkunderik handiena izatea 2030erako. Eta belaunaldi horretako seme-alabak dira zailtasunak dituztenak nahi dutenean emantzipatzeko eta, hala bada, nahi dituzten seme-alabak nahi dutenean izateko.

Eustaten 2021erako, 2041erako eta 2061erako proiektzio demografikoek erakusten dutenez, errealitate horrek ondorioak ditu, besteak beste, biztanleriaren egituraren, jarduera ekonomikoan edo gizarte-babeseko sistemetan, eta epe labur eta ertainean heldu behar zaie.

III. Euskal erakundeek egindako bidea

Gai demografikoari buruzko kezkak aurrekariak ditu Euskadin, erakundeek jardun-eremu zehatzetan islatzen direnak. Azken urteotan, euskal erakunde guztiek gauzatu dituzte demografiaren errealitatean zuzenean edo zeharka eragina izan duten jarduerak, familiei, kontziliazioari, lanari, etxebizitza edota gizarte-babesari zuzendutako politika publikoen bidez.

Eusko Jaurilaritza

2016ko inbestidura-eztabaidan, aurreko legegintzaldian, erronka demografikoa herrialdearen lau erronketako bat zela aipatu zuen Lehendakariak. XI. legegintzaldi hartako Eusko Jaurilaritzaren Programak bere printzipioetan jaso zuenez, Euskadik, Europako gizartearen zati handi batek bezala, politika sozial eta demografikoak garatzeko erronka dauka, gizartearen zahartzeari eta jaiotza-tasa sustatzeko beharrari aurre egiteko. Bigarren zutabearen berriz, zehaztu zuen euskal gizartea demografikoki aldatzeko eta gazte-tzeko erakunde arteko estrategia bat sustatzea, familiei eta haurrei laguntzeko politiken bitartez, genero-ikuspegiarekin.

2017ko urtarrilean, 2011 eta 2015eko EAEko Familiei Laguntzeko Erakunde arteko III. Planaren ebaluazio-txostenak agerian utzi zuen, besteak beste, ugalkortasunak eta haurren pisuak behera egin zutela EAEko egitura demografikoan, atzeratu egin zirela familia eratzeko unea eta lehen jaiotzako adina, eta murriztu egin zela emakume bakoitzeko batez besteko seme-alaben kopurua.

2017ko lehen *seihilekoan*, *Familietan eta Haurtzaroan Inbertitzeko Euskal Estrategia-rako Oinarrien Dokumentua* egiten amaitu da. Dokumentu hori adituen eta akademi-koen talde zabal baten laguntzarekin egin da, eta gizarte-inbertsioaren paradigmaren ildoko politiken orientazioa aldatzearen alde egiten du, emakumeen eta gizonen arteko berdintasun-maila handiagoak bermatzeko, pertsona guztien ugalketa-itxaropenak gauzatzea errazteko eta desberdintasuna belaunaldien artean errepikatzea saihesteko. 2018ko urtarrilean, Eusko Jaurilaritzak, gainerako erakundeekin batera, *Familien eta Haurren aldeko Euskal Ituna* sinatu zuen.

Era berean, Eusko Jaurilaritzako sei sailek parte hartzen dute soldata-arrakalaren aurka-ko estrategian eta estrategia horrek erronka horrekin hertsiki lotutako hainbat alderdi mahaigaineratu ditu, hala nola seme-alaben eta mendeko pertsonen zaintzan erantzunkidetasuna indartzen laguntzea, edo emakumeen autonomia ekonomikoa edo lan-eremu desberdinetan duten presentzia bultzatzea, besteak beste.

XII. Legegintzaldiari dagokionez, *“Euskadi abian” 2020-2024 Gobernu Programak* honako hau aurreikusten du herrialde-helburu gisa: % 10 handitzea jaiotza-tasak. Programak lau ardatz ditu: oparotasuna, pertsonak, planeta eta autogobernua. Denetan aurki daitezke aurreikusitako edo abian dauden jarduera sorta zabala, erronka demografikoaren arloan sailen arteko politika publiko bat eratuz elkarlotzen diren jarduera sorta.

I. ardatzean (Oparotasuna), eragin pandemikoari erantzuteko, *Ekonomia Suspertzeko eta Enplegurako 2020-2024 Berpiztu Programa* nabarmendu behar da. Programa horrek erronka eta aukera handitzat jotzen du biztanleriaren zahartzea.

Programak hainbat ekintza-ildo jasotzen ditu, hala nola gizonen eta emakumeen arteko soldata-arrakala murriztea; prekarietatea murriztea; erantzunkidetasuna eta lan-eta familia-bizitza uztartzea sustatzea; talentua garatu eta erakartzea; eta enpresa-eredu inklusiboago eta parte-hartzaileago baterantz aldatzea. Ildo beretik, gazteen enpleguaren aldeko apustuak eta gazteek etxebizitza eskuratzeko berariazko ekintzek oinarri estrategiko bat eratzen dute, bi helburu horiekin artikulatutako jardueraildoak dituen.

II. ardatzaren barruan (Pertsonak), Gobernu Programaren funtsezko zutabeetako bat seme-alabak dituzten familiei laguntzeko eta jaiotza-tasa sustatzeko estrategia integral bat garatzea da, baita soldata-arrakalaren aurka 5. GI Hari (Genero-berdintasuna) eta 10. GI Hari (Desberdintasunak murriztea) lotutako talka-planaren aplikazioa sustatzea ere.

III. ardatzean (Planeta) jasangarritasunaren eta trantsizio energetiko bidezkoaren ikuspegitik, hainbat jarduera aurki daitezke, eta horiek eragin demografikoa dute 7. GI Harekin

(Energia eskuragarria eta ez-kutsatzailea), 9. GIHrekin (Industria, berrikuntza eta azpiegiturak) eta 13. GIHarekin (Klimaren aldeko ekintza) lerrokatzean eta lotzean.

IV. ardatzean (Autogobernua. Trantsizio Soziala eta 2030 Agenda), Gobernu Programaren 140. konpromisoak bigarren ekimenez hartzen du Planaren sailen arteko, erakundearen arteko eta gizartearen arteko koordinazioa bultzatzea erronka demografikoaren arloan, politiken koherentziaren ikuspegia sustatuz, maila anitzeko lankidetzaren ikuspegi integral eta sistematiko batekin. Hain zuzen ere, *erronka demografikoaren arloko 2030erako euskal estrategia* honen xedea da.

Ardatz guztietan eragina izanik, *2021-2026 aldiko Berreskuratze eta Bizitzeko Euskal Programaren edo Euskadi Next Programaren* garrantzia azpimarratu behar da.

Programak erronka demografikoarekin lotutako hainbat proiektu jasotzen ditu, hala nola Gipuzkoa *Zaintza Lurraldea*, Bizitza Luzeko Berrikuntzarako Mugaz Haraindiko Poloa, Zaintzen Ekonomia, *Osasunberri*, *Adinberri*, edo *Elkar-ekin lanean* osasunaren edo pertsonen zaintzaren eremuan; EAEko Lanbide Heziketan *trantsizio berderako Plan Integrala*; Pertsonen Gaikuntza eta ETEen lehiakortasun jasangarriko laguntza; *Gazteen ahal-duntze programa*; Ekintzailetzarako Nazioarteko Zentro bat (Bizkaia Dorrea) edo LEINN Digital bat sortzea bizialdi osoko ikaskuntzaren esparruan; hiru euskal hiriburuetako mugikortasun iraunkorreko planak edo birgaitzea, hiri-habitatari dagokion eremuan enplegua sortzeko aukera gisa.

Horrekin batera, Lan eta Enplegu Sailak *2030erako Enpleguaren Euskal Estrategia* bultzatu du. Estrategia horrek zahartzeak enpleguan dituen ondorioei erantzuten die, hainbat ikuspuntutatik, belaunaldien arteko erreleboa barne, eta gazteei kalitatezko enplegua eskuratzen laguntzen die –bai eta zaintzaileen lanbide-profilen kualifikazio handiagoa lortzeko proiektu bat ere–, Zain Lab proiektua.

Era berean, Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Saila *EAEko Gizarte Zerbitzuen II. Plan Estrategikoa* egiten ari da, gizarte-zaintzetan trantsizio-politika bat sustatzera bideratuko dena, zaintza instituzionala indartuz eta, beraz, familia-zaintzaren garrantzia murriztuz, eta pixkanaka arreta-piramidea inbertituz, komunitatean lehen eta bigarren mailako arreta indartuz.

Sail hau *EAEko Familiei Laguntzeko Erakunde* arteko IV. Plana 2018-2022. Familietan inbertitzea, *hautzaroan inbertitzea* ere sustatzen ari da, baita kontziliazio erantzukidetzaren arloko hainbat neurri ere, langileei eta enpresei zuzenduak.

Eta 2030erako Gazteriaren Euskal Estrategia diseinatzeko eta hedatzeko prozesuari ekin dio, Lan eta Enplegu Sailarekin eta Lurralde Plangintza, Etxebizitza eta Garraio Sailarekin lankidetzan. Gazteen emantzipaziorako politika eta neurri espezifikoak izango ditu estrategia horrek, hala nahi duten gazteei jatorrizko familia-etxetik ateratzen laguntzeko.

Azkenik, Lurralde Plangintza, Etxebizitza eta Garraio Saila *2021-2023 aldirako Etxebizitzaren Plan Zuzentzailea* egiten ari da, eta zeharkako ikuspegi bat hartzen ari da, plana diseinatzen denetik gazteria-politikekin eta gizarte-politika guztiekin lotzen duena.

Foru aldundiak eta EUDEL

2018ko urtarrilean, Eusko Jaurlaritzak, foru aldundiek eta EUDELek *Familien eta Haurren aldeko Euskal Ituna* sinatu zuten, aldez aurretik Familiaren Euskal Kontseiluan aho batez onartua. Itun hori Euskadin datozen urteetan haur eta familien politikak estrategikoki antolatzeko ibilbide-orria da, eta, bestek bestea, *Familiei Laguntzeko Erakunde* arteko IV. Planean gauzatzen da.

2021ean, Familiei Laguntzeko Erakunde arteko IV. Planaren (2018-2022) bitarteko ebaluazioa egin ondoren, Itunaren jarraipenerako batzorde politiko eta teknikoak eratu dira, egindako jardueri buruzko informazioa eguneratzeko eta osatzeko, eta, egoki iritziz

gero, Itunari egin dakizkiokeen doikuntzak eta/edo aldaketak planteatzeko, ituna eraginkorra izaten jarrai dezan.

Itunak politika-sorta koordinatu bat egituratu nahi du, egiturazko izaera duten bi fenomeno erantzuteko: alde batetik, jaiotza-tasa txikiak, eta, batez ere, pertsonen familia-proiektua hastea eta nahi duten seme-alaba kopurua izatea eragozten duten oztopoen iraunkortasuna; eta, bestetik, desberdintasunaren belaunaldien arteko transmisioa prebenitzea eta seme-alabak dituzten familien pobrezia-egoerak ahalik eta gehien murriztea.

Abiapuntu horrekin, 2018ko martxoaren 21ean, Eusko Legebiltzarrak familia-politikari eta erronka demografikoari buruzko saio monografiko bat egin zuen, eta 95 ebazpen onartu zituen. Urte bereko ekainaren 19an, 2018-2022 aldirako Familiei Laguntzeko Erakunde arteko IV. Plana onartu zen Gobernu Kontseiluan. Plan horrek 116 jarduera biltzen ditu, eta horietatik 35ek, gutxienez, eragina dute demografiaren gaian.

Hori guztia lau ardatzetan egituratuta dago: 1. Gazteen emantzipazioa eta familia berrien prestakuntza bultzatzea; 2. Norberaren bizitza, familia eta lana uztartzen laguntzea, eta seme-alaben zaintzan erantzunkidetasuna bultzatzea; 3. Familiei laguntzea (prestazio ekonomikoak); eta 4. Haurren eta nerabeen ongizatea sustatzea.

Osasun Sailak eta Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Sailak, foru aldundiekin eta EUDELekin batera, zahartzearekin eta zainketa instituzional, sozial eta sanitarioekin lotutako bi estrategia onartu dituzte, zainduei zein zaintzaileei zuzenduak: *Euskadiko Arreta Soziosanitarioko Estrategia* (EASE) eta *Familia Zaintzaileei Laguntzeko Estrategia Soziosanitaria*.

Eusko Legebiltzarra

Eusko Legebiltzarrak ere arreta jarri du demografiaren gaian. Familia-politikari eta erronka demografikoari buruzko 2018ko martxoaren 21eko saio monografikoaz gain (95 ebazpen onartu ziren), bereziki bi ekimen parlamentario nabarmentzen dira.

Alde batetik, 2020ko urriaren 29ko osoko bilkuran onartutako legez besteko proposamenak planteatzen du sailen eta erakundeen arteko erronka demografikoari buruzko plan bat eduki behar dela, zeharkako neurriekin. Eusko Jaurlaritzari eskatzen dio sakondu dezala, gainerako erakundeekin lankidetzan, politika publikoen garapenean, besteak beste, jaiotza-tasa sustatzeko, lana eta familia uztartzen laguntzeko, zahartze aktiboa bultzatzeko, emakumeen eta gizonen arteko berdintasun eraginkorra sustatzeko eta landa-eremuko despopulatzaren aurka borrokatzeko.

Bestalde, 2022ko maiatzaren 18ko Osoko Bilkura monografikoa, hamarkada batean indarrean egongo den Estrategia Demografikoaren zuzendaritza, lehentasunak eta ekimen garrantzitsuenak legebiltzar-taldearen artean eztabaidatu, partekatu eta zehazteko. Osoko Bilkuran 74 ebazpen onartu ziren.

IV. Aztertze eta lantzeko esparrua

Erronka demografikoa lehen mailako erronka da euskal gizartearentzat, eta XXI. mendearen lehen erdian aurre egin beharreko hiru trantsizioetako batekin lotzen da, teknologiko-digitalarekin eta ekologiko-ingurumenarekin batera. Trantsizio lotuak dira, demografikoki orekatua, sozialki kohesionatua, teknologikoki aurreratua eta garapen iraunkorra duen gizarte baten alde.

Gizarte hori, testuinguru globalean, bere baitan bildu beharrean, plurala, irekia, berri-tzailea eta lankidetzakoa eratu eta izan nahi duena. Erronka horiekin lotutako politikak *trantsizio-politikak* dira, egoera berri bat lortzera bideratuak, ikuspegi sistemiko batetik, eta funtsezko helburuetan eta faktore berrietan oinarritutako kudeaketaren bitartez.

Erronka demografikoaren dimentsioak eta urgentziak, gainera, estrategia talka-plan gisa diseinatzea eskatzen du, denboran luzaroko jarduerak barnean hartuta, baina eraldaketa esanguratsuak (eraldaketa-palankak) eragiteko behar adinako intentsitatearekin.

Eta erronka demografikoaren izaera sistemikoak *zeharkako politika* bat eskatzen du, jarduera- eta biztanleria-sektoreetan zentratutako sailen lankidetzarekin eraikitakoa eta hedatua, Lehendakaritzaaren lidergoarekin eta foru aldundiekin eta udalekin, gainerako sektoreekin eta gizarte-eragileekin eta ardatz atlantikoko edo Euroeskualdeko beste eskualde batzuekin lankidetzan. 2030 Agenda eta Gizarte Eskubideen Europako Zutabea, eta horien ekintza-plana, funtsezko erreferentziak dira hurrengo bi hamarkadetan euskal erakundeek eta gizarteak egin behar duten ahaleginerako.

Kontuan hartu beharreko dimentsioak

Erronka demografikoa ez da jaiotza-tasaren murrizketaren eta horren ondorioen arabera soilik ikusi behar. Hori da erronka demografikoaren alderdi desberdinen adierazpen nabarmenetako bat, baina ez da kontuan hartu behar den faktore bakarra.

Lehenik eta behin, analisiak, zeharka, *genero-ikuspegia* hartu behar du kontuan. Pobreziaren eta zahartzearen feminizazioa, lan-prekarietatea, lan- edo lanbide-proiektuen garapen pertsonala edo hazkuntzako rolen banaketa harreman estua erakusten duten adibide batzuk baino ez dira.

Euskadin egindako azterlan soziologikoetan honako datu hauek nabarmentzen dira: alde batetik, emakumeek beren ugalketa-estrategiei buruz erabaki nahi dute, eta, bestetik, adierazi dute nahi baino seme-alaba gutxiago dituztela, eta, azkenik, gizonen baino gehiago bizi dira eta handitu egiten da kohorte zaharragoetan emakumeen ehunekoa.

Emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna, eskubide bat izateaz gain, aurrerapen-faktore bat da, migratzaileen etorrerak gure garapen ekonomiko eta soziala bultzatzen duen bezala. Eta zahartzea aukera bat da adinekoek gizartean parte hartzeko eta ekarpenak egiteko, bai eta ekonomian eta enpleguan ere, eta bizi-itxaropen osasungarria handitzea lorpen handia da gizartean. Historiako euskal gizarterik anitzena dugu, eta, maila guztietan, sexu, adin eta jatorri desberdineko pertsonen ekarpen gero eta handiagoa eta garrantzitsuagoa, trantsizio sozialaren funtsezko zutabea.

Berdintasunean eta gizarte-kohesioan egindako aurrerapenak, gizarte-babeseko sistemen garapenaren eta, bereziki, pertsonen emandako prestazioen eta zerbitzuen (diru-sarrerak bermatzea, etxebizitza, hezkuntza, osasuna, gizarte-zerbitzuak...) ondorio dira, eta euskal gizartearen funtsezko lorpen bat ekarri dute. Eta eragin demografiko kuantitatibo eta kualitatibo gero eta handiagoa dute, zeinu desberdinekoa, eta epe labur, ertain eta luzera heldu behar zaio. Aurreikusitako egoeran, *helburua ez da sistemak etorkizuneko beharretara egokitzea soilik, baizik eta gazteen eta adinekoen egituran eta egoeran eragitea, beharrei erantzuteko etorkizuneko gaitasuna ziurtatzeko.*

Gai demografikoa aztertzeko eta tratatzeko beste gako erabakigarri bat *belaunaldi-dimentsioa* da. Gazteen emantzipazio-adina atzeratzen ari da. Horrek, zalantzarik gabe, balantze demografikoan eragiten du, eta aurreko garaietako gazteen belaunaldiekiko zailtasun bereizgarriak adierazten ditu bizitza-, etxebizitza- edo familia-proiektu autonomo bat garatzeko. Adierazle negatiboa da, eta erantzun sendoak piztu behar ditu politika publikoetan.

Emantzipazioa eta jaiotza-tasa, dimentsio bereizi gisa, erronka demografikoaren dimentsio estrategikoak dira. Baina belaunaldien dimentsioan, zahartzeari ere lehentasuna eman behar zaio. Adinez nagusienak diren biztanleak ugaritu egin dira, bai eta urte gehiagoan gaitasun onetan bizitzeko gaitasunak ere, zahartze osasungarriaren eta bizitza osoaren itxaropena hobetuz. Nazio Batuek 2021etik 2030era bitarteko aldia *Zahartze*

Osasuntsuaren Hamarkada izendatzea erabaki dute. 2019tik 2030era bitarte, 60 urtetik gorako pertsonen kopurua % 38 haziko dela aurreikusten da, 1.000 milioitik 1.400 milioi-
ra, eta, oro har, gazteen kopurua gaindituko duela.

Esparru-estrategia horretan, *erronka demografikoaren kudeaketa* ardatz gisa hartzea erabaki da, *biztanleriaren piramidearen oreka berrezartzeko eta euskal gizartea gaztetzeko*, gazteen bizi-proiektu pertsonalak eta familiarak bultzatzeari dagokionez. Horrek ez du eragozten beste faktore batzuetan eragitea, horiek ere lehentasunezkoak baitira, behar adina biztanle izateko, gizartearen eta lan-merkatuaren beharretara ego-
kitutako gaitasunak izateko, eta banaketa egokia izateko garapen ekonomikoa, gizarte-
eta lurralde-kohesioa, gizarte-babeseko sistemak eta pertsona guztien bizi-proiektuak sustatzeko.

Erronka demografikoaren testuinguruan, gazteen bizi-proiektuak bultzatzea, berezko hel-
burua izateaz gain, gizartea gaztetzeko bitarteko bat ere bada. Jokoa dagoena gazteen
etorkizuna da, euskal gizartea bezalako gizarte txiki batena, testuinguru global batean, eta
gure gizarte-ereduarena, zalantzarik gabe hobe daitekeena baina barrutik eta kanpotik ba-
liaoetsia. Ondoz ondoko krisiek gazteengan duten inpaktuak emantzipazio-politika urgen-
teak eta espezifikoak eskatzen ditu, *eta baby-boomaren* belaunaldiaren erreleboa kudea-
tu beharreko gizartearentzako aukera bat da. Jaiotza-tasaren jaitsierak gure etorkizuna ere
konprometitzen du, eta seme-alabak izan nahi dituztenen bizitza-proiektuak bultzatzen
dituzten eta bizitza pertsonala, familiakoa eta lanekoa uztartzea ahalbidetzen duten poli-
tikak eskatzen ditu.

Lehentasunezkoztat jo behar da, halaber, *Migrazio-dimentsioak* erronka demografikoan
duen eragina ere. Alde batetik, euskal gizarteak migratzaileen ekarpena behar du bere de-
fizit demografikoak eta esku-lanaren eta profesionalen premiak konpentsatzeko lan-mer-
katuan. Bestetik, migratzaileek zailtasun larriak dituzte modu erregularrean iristeko. Lor-
tzen badute, nola edo hala, gizarteratzea, laneratzea eta kulturen barneratzea konplexua
da, bereziki tokiko hizkuntzak ezagutzen ez badituzte.

Beste funtsezko elementu bat erronka demografikoaren *dimentsio espaziala* edo egitura
demografikoaren adierazpenak gurea bezalako lurralde batean marrazten dituen erron-
kak dira, gure lurraldea oso anitza eta landa-eremua duena baita, biztanlegune ugari di-
tuen, eta biztanleria bereziki zahartua eta aukera berriak eta erantzun egokituak eska-
tzen dituen. Dimentsio horren barrukoak dira, halaber, eskualdeko eta mugaz gaindiko
lankidetzak erronka demografikoaren alderdi jakin batzuei heltzeko dituen aukerak ere,
biztanleria-eskala handiagoa behar denean.

Azkenik, ez da ahaztu behar *dimentsio pandemikoa* errealitate demografikoan eragin-
go duen faktore gisa. Horri dagokionez, Nazio Batuek adierazi dute koronabirusak era-
gindako gaixotasunaren pandemia (COVID-19) mehatxu polifaketikoa dela, eta propor-
tziorik gabeko eragina duela oraindik ere pertsonen biziraupenean, bizi-baliabideetan
eta duintasunean, bereziki kalteberatasun-egoeretan daudenengan, batez ere adineko
pertsonei dagokienez, eta erantzun inklusiboak eskatzen dituela, genero-gaiekiko sen-
tikorrak, integralak eta prebentziara bideratuak, pertsona guztien babesa eta ahaldun-
tzea indartzeko.

Arriskuak eta aukerak

Eraldaketa sakoneko garaiak bizi ditugu, eta horiek aztertu, epaitu eta hautatu egin
behar dira. Beraz, erantzukizun berezia eskatzen duten garaiak. Zorabioa, autarkia, popu-
lismoak eta errezeta autoritario zaharrak eragiten dituzten ziurgabetasunak; baina baita
konpromiso pertsonala, parte-hartze soziala, sektoreen arteko lankidetzak eta etengabe
eraldatzen ari den mundu interkonektatu baterako irekitasuna ere eragiten dituztenak
ere. Erronka demografikoa lehen mailako erronka da euskal gizartearentzat, arriskurik
edo mehatxuetatik salbuetsi gabe, aukera ugari ere badituen.

Arriskuen ikuspegitik, agian handiena oreka galtzea da, eta demografia-, gizarte- eta ekonomia-faktoreen zirkulu kaltegarri bat aktibatzea, pertsonen eta familien bizitza proiektuak eta giza garapenaren indize handia duen euskal gizartearen etorkizuna arriskuan jartzeko.

Globalki garatzeko dinamikak eta zentroak isolatzea edo pixkanaka deskonektatzea oreka-galera horren ondorio eta, aldi berean, kausa izango litzateke, eta galera horrek gizarte gero eta zaharragoa, ekonomikoki tertziarizatua, pobretua eta hirugarrenen mendekoa bihurtuko gintuzke, eta gizarte-ehunaren eta giza kapitalaren galera handia izango luke.

Globalizazioaren eta elkarren mendekotasunaren testuinguruan, gure tamaina ahulezia bat da, baina baita aukera bat ere, baldin eta berrikuntza indartzeko, barneko eta kanpoko lankidetzak bultzatzeko (aliantza egonkorren bidez), inbertsioak erakartzeko, gure ongizate-ereduan sakontzeko eta gizarte-babeseko gure sistemak sendotzeko nahitaezko premiarekin lotzen bada, gizartea zahartzen ari den egoera batean.

Gainera, *indargune* argiak ditugu: gure zerga-autonomia; gure industria-oinarria eta gure ekonomiaren dibertsifikazioa; gure esportazio-gaitasuna; oinarri parte-hartzailea eta komunitarioa duen kultura bati lotutako gure enpresa-ereduak; tokikoa eta globala, erkidegoa eta erakundea, norberarena eta guztiona, nortasuna eta irekitasuna... artikulatzeko ohitura, mendeetako tradizioa duena; gure gizarte-sarea eta familia- eta komunitate-sarea; gizarte gero eta anitzagoa eta, aldi berean, kohesionatua, abegikorra, eta gizarte-kohesioa bultzatzen duen gizarte-babeseko sistema propio eta garatua duena.

Erronka demografikoari zuzenean lotutako *aukera* batzuei erreparatzen badiegu, nabarmentzekoa da gora egin duela bizi-itxaropen osasungarriak edo desgaitasunik gabek. Gainera, historiako gaitasun handieneko adinekoen belaunaldien egungo eta etorkizuneko ekarpenak, emakumeak produkzio-lanean eta eremu publikoan sartzeak eta gizonak ugalketa-lanean eta eremu pribatuan sartzeak, baita migrazio-fluxuak ere, euskal gizarte anitzena eta historiako gaitasun gehien duena izatea ekarri digute. Hala gara, eta are gehiago izango gara. Beraz, talentu hori aprobetxatu eta bideratu egin behar da.

Gizartea zahartzea ere aukera bat da eremu horretan jarduera ekonomikoa bultzatzeko (silver economy) eta zainketak indartzeko, lidergotik eta erantzukizun publikotik eta lau sektoreen lankidetzatik abiatuta. Horrek esan nahi du zaintza instituzionala indartu behar dela eta familiako zaintza erantzunkidea eta kontziliagarria sustatu behar dela, eremu horretako jarduera ekonomikoa bultzatuz eta arautuz, baita elkartasun antolatua, boluntariora eta elkarrekiko laguntza, zaintza komunitarioa eta autozainketa ere.

Sistemen eta sektoreen lankidetzak, erantzukidetasuna eta belaunaldien arteko elkartasuna dira etengabe egin behar den ahalegin horri eusteko funtsezko printzipio edo balioak. *Egoera* berri batean jarri behar dugu *2030eko hamarkadan*, baby-boomaren belaunaldia gaur egun ahultasun- eta mendekotasun-egoerak sortzen diren adinetara iristen denean.

Esparru orokorra

Ikusi ahal izan denez, foru aldundiek, udalek eta Eusko Jaurlaritzako sailek eta arloek hainbat urte daramatzate bilakaera demografikoan eragin positiboa duten jarduerak garatzen: hezkuntza, enplegua, etxebizitza, migrazioa eta asiloa, osasuna, edo elkartasuneko, integratioko eta gizarte-kohesioeko politikak, besteak beste. Guraso-baimenei dagokienez, Euskadik, adibidez, jarrera aitzindaria hartu du Europar Batasuneko politika aurreratuenekin bat egiteko.

Ez da demografia-arloko politikarik eza dokumentu hau idazteko arrazoia, baizik eta tresna bateratu eta monografiko bat izateko beharra, ulertu ahal izateko zentzu-batasun beraren barruan diagnostiko, estrategia, helburu, jarduera-programa eta ebaluazio bat da-goela gainbehera demografikoari emandako erantzunean zentratua bereziki.

Politika publikoen eremu batzuetan, argi eta garbi identifika daitezke problematika bati aplikatuta epe laburrean emaitza positiboa izango duten jardunak. Hala ere, bada beste eremu batzuk, zeinetan ondorio/soluzio bat sustatzen duten akzioen eta kausen arteko erlazio hori aurreikusteko zailak diren aldagaiek eta ezezagunek baldintzatzen duten. Demografiari dagokionez, erronka *zail* horietako bat dugu aurrean. Beharbada, horregatik hedatu da, hain zuzen ere, “erronka demografikoa” izeneko kontzeptua. Oso garrantzitsua da premisa gisa onartzea aurrean dugun errealitatearen konplexutasun izugarria.

Erantzun demagogikorik ematen ez badugu, onartu behar da oraingoz ez dagoela erantzun argirik, behin betikorik edo unibokorik galdera giltzarrietarako: Zergatik jaitsi da jaiotza-tasa? Zer izango litzateke lagungarria pertsona edo familia bakoitzak benetan nahi dituen seme-alabak izatea sustatzeko? Zer faktorek atzeratzen dute amatasunaren adina edo gazteen emantzipazio-prozesuak? Zer laguntza izango lirateke eraginkorrenak joera horiek urratzeko? Nola orekatu hobeto hiri-ingurunearen eta landa-ingurunearen arteko arrakala? Zenbat urte behar dira errealitate horiei eragingo dieten aldaketak abiarazteko?

Arazo handi eta konplexu baten aurrean gaude, eta ez du konponbide erraz edo azkarrik; bereizketa-prozesu partekatu bat eta epe ertaineko politiketan lasai inbertitzeko prozesu bat behar ditu. Ez dago berehalako ondorio mirarizkoak dituen konponbide demagogikorik.

Epe ertaineko lan-hipotesien gainean jardun behar dugu, nazioarteko jardunbide onenetatik eta gure esperientziatik ondorioak ateratzeko. Erakundeen artean eta gizartean ahalik eta adostasun handiena lortu behar dugu pertsonen eguneroko bizitzarekin, haien bizitza- eta familia-proiektuekin eta haien autonomiarekin zerikusia duen gai sentikor baten inguruan.

Dokumentu honen helburua ez da, beraz, arazo demografikoari konponbidea emateko errezeta bat eskaintzea. Lan honen helburua da erronka demografikoaren aurrean erakundeen arteko eta gizartearen arteko adostasunerako PROZESU baten ardatzak proposatzea eta bultzatzea. Adostasun horrek estrategia bat definitu behar du 2030erako. Egindakoaren balantzean oinarritu behar du, eta politika publikoen eremu horretan jarduteko partekatutako lehentasunak identifikatu behar ditu.

Prozesu hori EAEko erakundeek 2030 Agendaren garapenarekin duten konpromisoaren barruan kokatzen da. Erronka Demografikorako Euskal Estrategiaren xedea izango da helburuak eta ekintza-ildoak GIHeKin lerrokatzea. Filosofia horrekin, dokumentu hau abiapuntua da eztabaida eta adostasuna sustatzeko.

Ibilbide horren bidez, estrategia bat sustatu nahi da PDCA ziklo bat garatzeko (ingelesez, “Plan, Do, Check, Act”; alegia, Planifikatu, Egin, Egiaztatu eta Jardun) erronka demografikoaren kudeaketaren inguruan. Erronka demografikoa honela uler daiteke:

- Bizi-ziklo osoa kontuan hartuta, biztanleria-piramidearen oreka egokia, nahitaez ezegonkorra, eratzea eta horri eustea;
- Komunitate batek behar beste biztanle izan ditzan, profil eta gaitasun egokiak izan ditzan, eta banaketa egokia izan dezan (adinarena, geografikoa...), garapen ekonomiko, bizi-kalitatea eta gizarte- eta lurralde-kohesioa bermatzeko;
- Pertsonen eta familien bizi-proiektuak beren aukeren arabera eta ahalik eta autonomia handienarekin garatu ahal izan ditzaten.

Gurpil zoro bat prebenitzea eta zirkulu bertutetsu bat sortzea da kontua, faktore demografikoari erreparatuta, gizartearen premien eta gaitasunen arteko oreka lortzeko, pertsonen eta familien bizi-proiektuak hedatzea ahalbidetuz.

Piramide demografikoaren oreka, beraz, ez da berez helburu bat; aitzitik, erronka demografikoaren kudeaketaren bidez, eta oreka hori gaur egun baldintzatzen duten faktoreak kontuan hartuta, *ikuspegi* bat sustatu nahi da: *“Askotariko euskal gizartea, plurala, parte-hartzailea eta lankidetzakoa, nortasun eta balio partekatuak dituen, belaunaldi guztien gaitasunak balioan jartzen dituen, ekitatiboa, gizarte-babeseko sistema bidezkoak eta komunitate harreragile eta solidarioak dituen, irekia, erakargarria, bizi-kalitatearekin, eta pertsona guztiek beren bizi-proiektuak gara ditzaketena.”*

Dokumentu horretan, emantzipazioa eta familietan inbertitzea sustatuz gazteen bizitza proiektu pertsonalak eta familiakoak bultzatzea funtsezko faktorea da erronka demografikoari dagokionez, baita berezko helburua ere. Gauza bera gertatzen da adinekoen autonomia sustatzearekin.

Eremu geografikoari dagokionez, Euskal Autonomia Erkidegoaz ari gara, landa-eremuari eta hura osatzen duten lurraldeei arreta jarritz, baina baita Eurohiriaz, ABEN Euroeskualdeaz (Akitania Berria-Euskadi-Nafarroa) edo Bizkaiko Golkoko hinterlandean ere, gaur egungo globalizazioaren, interdependentziaren eta lehiaren testuinguruan, nazioarteko mailan.

Belaunaldien arteko errelebo-zikloaren kudeaketa funtsezko prozesua da erronka demografikoari dagokionez, eragin sozial eta ekonomiko handia du, eta sektore publikoak, enpresek, hirugarren sektoreak eta familia eta komunitateek bideratu behar dute, pertsonengan, familietan, enpresa eta erakundeetan edo administrazio publikoetan duen eragina minimizatzeke.

1. Eusko Jaurlaritzaren jardunaren memoria

Ondoren jarduketa estrategikoko ardatz gisa definitzen denari dagokionez (gazteen emantzipazioa eta familia-proiektuak eratzea), Eusko Jaurlaritzaren ekintzak azken bi legegintzaldietan gauzatu dira, batez ere *Familiei Laguntzeko Erakunde arteko III. eta IV. Planean*, bai eta *IV. Gazte Planean* ere, eta gazteen emantzipazioa ardatz nagusia izan da ekintza-kopuruaren eta gastuaren ikuspegitik. Horregatik, bi planen ebaluazioa funtsezko tresna da balantze honetarako.

Lehentasunez kotzat jotako jarduera-ardatzei dagokienez, adinekoen bizitza autonomia eta osoa sustatzeari dagokionez ere jardun garrantzitsua egon da, baita arreta soziosanitarioari dagokionez ere, *EAEko Gizarte Zerbitzuen I. Plan Estrategikoaren* eta *Lehentasun Estrategiko Soziosanitarioen* bitartez egituratuta.

Bi tresna horien ebaluazioa egin da. Maiatzaren 3an onartu zen Euskadiko Arreta Soziosanitarioko Estrategia (EASE), aldi estrategiko berri baterako, eta *EAEko Gizarte Zerbitzuen II. Plan Estrategikoa* prestatzen ari da, lehen planaren ebaluazioa jasotzen duen gomendio edo orientabide sorta batetik abiatuta.

Eusko Jaurlaritzaren zahartzeari buruzko lehen proiektu estrategikoa 2010eko azaroaren 17an egin zuen Lehendakariaren gizarte- eta ekonomia-gaietarako aholku-batzordeak ("Demografia, hazkunde ekonomikoa eta kontu publikoen jasagarritasuna"). Hortik sortu zen, IX. Legealdi horretan, *zahartze aktiboko* lehen plana edo Beti On bultzatzeko plana. Osasun-sistema egokitu egin zen, zenbait berrikuntzekin, hala nola txartel elektronikoa edo telemedikuntza (X. legealdian onartu zen, eta osasun-erakundearen egokitzapenaz gain, 2012-2020ko plana ere landu zen).

Ondoren, *EAEko Gizarte Zerbitzuen I. Plan Estrategikoa* aurrera egin zuen Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistema sendotzen eta hedatzen, katalogoko prestazioak eta zerbitzuak eskubide subjektibotzat hartzen dituen egoera batean. Eta, autonomia eta adinekoekin hiri adiskidetsuak sustatzearen ikuspuntutik, bultzada handia jaso dute *Euskadi Lagunkoia sustraia*etik bezalako tresnek, eta *zahartze aktiboko* eta *adinekoekiko gobernanzako estrategiak* garatu dira, metodologia berritzaileak barne, hala nola *Nagusi Agenda*.

Jarduera horiek adinekoentzako euskal estrategia berriaren ernamuina dira, tresna bakar batean integratu nahi baititu hauskortasun-, mendetasun- edo bakardade-egoeran dauden adinekoek nahiz adineko autonomoei (gehienak) zuzendutako politikak. Testuinguru horretan, adinekoen bizi-proiektu indibidualak, familiarak eta kolektiboak sustatzera bideratutako programa pilotuak diseinatzeko ari dira, eta baliabideak (gizarte-zentroak) eta zerbitzuak edo prestazioak (informazioa, orientazioa, bitartekaritza, gaikuntza...) profil berrietara eta adinekoen belaunaldi desberdinetara egokitu nahi dira, bizi-ziklo osoan ahalik eta autonomia handiena sustatuz.

Era berean, migrazio-txertatzeari dagokionez, garrantzitsua da migrazioen eta bizikidetzaren arloko ekintza, *Migraziorako euskal itun soziala* lortuz eta *2018-2020 aldirako herritartasunaren, kulturartekotasunaren eta immigrazioaren eremuan jarduteko V. Plana* bultzatuz, eraldatzeko funtsezko tresna gisa. Azkenik, landa-balioa handitzearekin lotutako jarduera batzuk ere garatu dira, baina arlo horretan estrategia global bat bultzatu behar da.

Euskal erakundeek eta gizarteak ekintza-esparru bat definitu dugu urratsez urrats, erronka demografikoari erantzuteko agendan pixkanaka eta etengabe irauteko. Bada ekintza instituzional eta sozial garrantzitsu bat, gero eta handiagoa eta jarraituagoa, dimentsio desberdinei dagokienez, euskal gizartearen erronka horren ikuspegi integral eta sistemiko batetik abiatuta. Eta orain, lehen aldiz, horien guztien inguruko ekintza esparru estrategiko, komun eta zeharkako batean egituratzen da, baita talka-plan batean ere, jarduera hori bultzatu eta diagnostiko, plangintza, berrikuntza eta ikaskuntza partekatuak sustatzeko.

1.1. Gazteen eta familien emantzipazio-politikak diagnostikatzeko, ebaluatzeko eta planifikatzeko prozesuen zenbait emaitza

1.1.1. Gazteen emantzipazioari dagokionez

Gazteen emantzipazioa, oro har, familia-etxetik benetan ateratzea helburu duen prozesua da. Prozesu hori aldi baterakoa edo behin betikoa izan daiteke, eta hainbat helbururekin eta hainbat baldintza eta testuingurutan planteatu daiteke.

•Euskadiko gazteen egoeraren diagnostikoa emantzipazioari dagokionez, 2020

a. Euskadiko gazteen batez besteko emantzipazio-adina 30,2 urtekoa da.

2019an, EAEko biztanleen batez besteko emantzipazio-adina 30 urtekoa da. Batez besteko adin hori ez da asko aldatu azken urteetan (2001ean 29,1 zen). 2020an, 15-29 urteko pertsonen 24,5 urte jotzen zituzten, batez beste, emantzipatzeko adin idealtzat. Emantzipazioa, beraz, ia sei urte geroago gertatzen da. Gainera, Euskadin emantzipatzeko batez besteko adina Europako batez bestekoa (25,9) baino lau urte geroagokoa da, eta, hain zuzen ere, EBko zaharrena.

b. Berandu emantzipatzearen ondorioak pertsonalak eta sozialak dira

Gazteen emantzipazio berantiarrek ondorio negatiboak ditu gazteentzat eta gizarte osoarentzat. Maila indibidualean, besteak beste, bizitza independenteko proiektuen garapenean atzerapena dakar eta, hala badagokio, familien eraketan, eta nahi adina eta/edo seme-alaba izateko aukeran eragiten du.³

Datu estatistikoen arabera, amek lehen seme-alaba izateko batez besteko adina atzeratu egin da: 31,9 urte 2019an. Europako tasarik altuena da, 2018ko datuen arabera (eskuragarri dagoen azken datua), eta Europako batez bestekoa 29,2 urtekoa da. 2019an, Euskadin jaio-tako haurren % 18,2 baino ez ziren izan 30 urtetik beherako amenak. Berrito ere, Europako ehunekorik txikiena da, eta alde handia dago Europako batez bestekotik (% 41,1).

Gainera, lehen seme-alaba izateko batez besteko adina atzeratzeak jaiotza-tasa murriztea dakar, eta, beraz, gizartea zahartzen ari da; izan ere, 2019an 46,7 urte zituen batez beste, EBko zaharrena, Italiarekin batera.

Aldaketa sozial horiek arazo bat dakarte ekonomiarentzat eta gizarte-babeseko sistementzat. Emantzipatzeko zailtasunak faktore bat dira ugalkortasun-tasak txikia izaten jarrai dezan eta biztanleriaren ordezkapena gerta ez dadin, lan-merkatuaren beharrei erantzuteko eta belaunaldien arteko elkartasun-sistemei eusteko, hori baita ongizate-estatuaren oinarria, immigraziorik, erretiro-adinaren atzerapenik eta/edo zerga-presio handiagorik ezean.

c. Gazteen ekonomia- eta lan-egoera

2017an, emantzipatu nahi zuten 30 urtetik beherako gazteen % 63,8k adierazi zuten diru-sarrerarik ez izatea emantzipatzeko oztopoa zela.

Diru-sarrerarik gabe, eta diru-sarrera nahikorik gabe, ezinezkoa da emantzipatzea. 18 eta 29 urte bitarteko gazte soldatadun baten hileko batez besteko soldata garbia 1.199 eurokoa zen Euskadin 2019an.

Zailtasun horiei gehitu behar zaie enpleguen behin-behinekotasun eta partzialtasun handia, neurri handiagoan eragiten baitie emakume landunei (% 38,7), gizonezkoiei baino (% 25,4).

³ Datu adierazgarri gisa, 2019an, seme-alabarik gabeko 30 urtetik beherako hamar gaztetik zazpik (% 71,8k) adierazi zuten nahiko lituzkeela (asko edo dezente) etorkizunean seme-alabak. Lehen seme-alaba izateko adin ideala, batez beste, 29,7 urte zen. Hala ere, seme-alabak izan nahi zituztenen % 63,9k soilik uste zuten adin horretan izan zitzaketela.

Euskadin, 30 urte bete aurretik, gazteen erdiak baino gutxiagok egiten du lan. 16-19 urtekoen taldean, % 97,8 ikasten ari da, eta 20-24 urtekoen taldean, % 71,2.

Ehuneko hori nabarmen jaisten da 25-29 urtekoen taldean, % 19,3k ikasten jarraitzen baitu, baina gehienak lan-merkatuan sartu dira.

Prozesu horiek, neurri batean behintzat, lan-merkatuan sartzeko zailtasunen ondorio izan daitezkeen arren, datuek ideia hau indartzen dute: gazteen emantzipazioa bultzatzeko ahaleginak 25-34 urteko pertsonengan zentratzen dira, emantzipatzeko batez besteko adina ere kontuan hartuta, eta pixkanaka, nahi den adinera jaisten joaten da.

Pandemiak, beste ondorio batzuen artean, negozioak ixtea edo aldi baterako enplegu-e-rregulazioko espedienteak egitea ekarri du. 2019tik 2020ra, enpleguarekin lotutako adierazleek bilakaera negatiboa izan dute.

Enplegu-tasak behera egin du 2020an, eta urteko azken hiruhilekoan pixka bat gora egin badu ere, ez da pandemiaren aurreko mailetara iristen. Langabezia-tasa 2019an eta 2020ko lehen hiruhilekoan erregistratutako zifren gainetik mantentzen da (kontuan hartu behar da ERTE eta EREko pertsonak ez dutela zenbatzen langabezia-ehuneko horietan). Gazteen Euskal Behatokiaren estatistiken arabera, langabezia gehiago ari da hazten gizon gazteen artean.

Emantzipazio politikak publikoek modu espezifikoan hartu behar dute kontuan COVID-19 delakoak gazteen emantzipazioan duen eragina, ez bakarrik emantzipazioaren hasierako atzerapenari dagokionez, baita emantzipazio-prozesua hasi zuten gazteak familiaren etxera itzultzeari dagokionez ere.

d. Etxebizitzaren garestitzea Euskadin

Adinak eta, horrekin batera, enplegu-tasek eta diru-sarrera propioek gora egin ahala, gora egiten du, halaber, bi urteko epean etxebizitza eskuratzeko aukera dutela uste dutenen ehunekoak.

Etxebizitza premian dauden eta diru-sarrera propioak dituztela dioten pertsonen ehunekoa % 65,5ekoa da Euskadin. Hala ere, diru-sarrera propioak dituzten hiru pertsonatik batek (% 34,9k) baino ez du uste etxebizitza bat eskuratzeko diru-sarrera nahikoa eta egonkorra direnik.

2017an, emantzipatu nahi zuten 30 urtetik beherako gazteen % 68,4k zioten etxebizitza garesti egotea zailtasun handia zela beren kontura bizi ahal izateko.

Merkatu libreko prezioek gora egin dute, eta gazteen batez besteko soldatak nahiko egonkor mantendu dira azken urteotan. Horren ondorioz, etxebizitza alokairuan eta jabetzan eskuratzeko kostuak gora egin du.

Hipoteka edo alokairu-errenta ordaintzea soldataren erdia da 18 eta 34 urte bitarteko soldatapekoen artean. Horrek esan nahi du adin horretan emantzipatutako pertsonak merkatuko batez bestekoa baino etxebizitza merkeagoak erabiltzen dituztela, eta bakarrik bizi direnak % 17,2 baino ez direla.

Etxebizitza eskuratzeko tipologiari dagokionez, 2019an, emantzipatutako gazteen % 45,1 alokatutako etxebizitza batean bizi dira, % 42,3 jabetzako etxebizitza batean, eta gainerakoak (% 12,5) familiakoek edo enpresak doan edo merke lagatako etxebizitzetan.

Adinak funtsezko aldea dakar edukitze-erregimenean. 30 urtetik beherako pertsona emantzipatuen artean, alokairua da formula ohikoena (% 65,5), eta aukera hori gutxiengoa da 30 eta 34 urte bitartekoaren artean (% 36,1), gehienek erostearen alde egiten baitute (% 54,1).

Alokairuan emantzipatutako 18 eta 34 urte bitarteko gazteen ehunekoak nabarmen egin zuen gora hamarkada batean, 2006tik 2016ra, segur aski higiezinaren burbuilaren boomari erantzuteko; izan ere, jabetzako etxebizitzaren prezioak nabarmen egin zuen gora. Horre-

la, 2007an Euskadin eskrituratutako etxebizitzaren batez besteko prezioa 279.702 eurokoa zen, Notariotzaren Kontseilu Nagusiaren arabera.

Emantzipazioko Oinarrizko Errenta (alokairua ordaintzeko zuzeneko laguntzen multzoa) 2008an ezartzeak ere lagundu zuen alokairuko erregimenean emantzipatutako gazteen ehunekoa handitzen. Izan ere, orduan, alokairua gazteen emantzipazio-arazoaren konponbidetzat hartzen zen, erosteko etxebizitza garesti zegoelako. Nolanahi ere, 2006an, emantzipatutako gazteen % 19,0 soilik bizi zen alokatutako etxebizitza batean, eta 2016an, berriz, % 43,3.

Hala ere, alokairuan emantzipatutako gazteen ehunekoa nahiko egonkorra izan da 2016 eta 2019 artean. Orain arteko goranzko joera eten izanaren arrazoia izan daiteke alokairu-errentek gora egin dutela, eskaria handitu delako eta alokairu-parkea osatzen zuten etxebizitzak turismorako erabili direlako.

Euskadin etxebizitza-premia duten 18 eta 34 urte bitarteko gazte emantzipatu gabeek adierazi digute zein diren, beren ustez, etxebizitzaren arazoa konpontzen lagunduko luketen neurri nagusiak, proposatutako zerrendaren barruan (Gazteen Euskal Behatokiaren inkesta), eta alokairu-erregimena sustatzea nabarmendu dute, alokairu-errenta merkeagoekin, etxebizitza babestuen sustapen handiagoarekin eta etxebizitza erosteko laguntzekin.

Azken batean, gazteek alokairua eta erosketa helburu duten irtenbideak bilatzen dituzte, nahiz eta irtenbide nagusia errenta merkeagoak dituen alokairu-erregimena sustatzea den, nahiz eta adinean gora egin ahala erostera bideratutako neurrien alde dauden ehunekoa ere gora egiten duen.

e. Euskal gazteen emantzipazio-aurreikuspena

Euskadin, etxebizitza-premia duten 18 eta 34 urte bitarteko gazte emantzipatu gabeen heren batek (% 34,6k) uste du litekeena dela bi urteko epean emantzipatzea. % 23,6k uste du lau urte baino lehenago egin ahal izango duela, baina % 41,8k uste du ezingo duela epe horretan egin. Aurreko urteekin alderatuta, ikusten da bi urteko epean emantzipatzeko aurreikuspenak zertxobait jaitsi direla 2015arekin alderatuta (% 38,1), baina modu nabarmenean 2017koekin alderatuta (% 46,6).

•2020rako Gazteen Euskal Estrategia ebaluatzea

2020rako Gazteen Euskal Estrategiak 5 ardatz, 10 arlo, 23 helburu eta 40 ebaluazio-adierazle ezartzen ditu. Emantzipazioaren eta autonomiaren ardatzari honako 10 helburu eta 19 adierazle hauek dagozkio, arloka: enplegua, etxebizitza eta hezkuntza. Helburuen betetze-maila ebaluatzeko, egoera oinarrizko ildoarekin alderatu da, eta helburua lortu den edo, lortu ez bada, joera positiboa edo negatiboa den baloratu da.

Enpleguaren arloan, 10 adierazleren bidez neurtutako bost helburu ditu, eta ikuspegi orokorra ona da 2020an ezarri zen horizonteari dagokionez, nahiz eta helburu bakoitzaren aniztasunak eta pisu estrategikoak zenbait argibide behar dituen:

- Hezkuntza-eremutik lan-eremurako bidea hobetzen dute, bai eta beste alderdi batzuk ere, hala nola enplegu egokitua (prestakuntzarekin lotua), eta zenbait helburu lortzen dira behin-behinekotasunaren arloan eta, ia, baztertuta geratzeko arriskuan dauden gazteen enpleguaren edo laneratzearen partzialtasunaren arloan, nahiz eta, testuingurua kontuan hartuta, aurrerapen koiunturalak izan daitezkeen.

- Ez dira lortu kalitatezko enpleguaren eta gazteen langabezia-tasa murriztearen helburuak, gehienez bigarren mailako ikasketa ez-profesionalak amaitu dituzten gazteen kasuan izan ezik. Norberaren konturako enplegua ere ez da lortzen (gazteen ekintzailatza). Eta COVID-19ak gazteen enpleguan duen inpaktuak zaildu egingo du gazteek enplegua lortzea eta haien lan-baldintzak hobetzea.

Ardatza	Arloa	Helburua	Adierazlea	Betetzea
Emantzipazioa eta Autonomia	Enplegua	Hurbiltasun eta abiadura handiagoa hezkuntza-eremua lan-esparrutik igarotzean	Laneratze-tasa unibertsitate-ikasketen ondoren	
			Laneratze-tasa LHko ikasketen ondoren	
		Kalitatezko enplegua duten gazteagoak	Gazteen langabezia-tasa	
			Egokitutako enplegua	
		Gazteen lan-baldintzak hobetzea	Laneko ezbehar-tasa	
			Soldatapekoen behin-behinekotasun tasa	
			Lanaldi partzialeko enplegu-tasa	
		Gazte ekintzaile gehiago	Norberaren konturako enplegu-tasa	
		Baztertuta geratzeko arriskuan dauden gazteak lane-ratzea	Iraupen luzeko langabezia-tasa	
			Gehienez lanbidekoak ez diren bigarren mailako ikasketak egin dituzten gazteen langabezia-tasa	
	Etxebizitza	Etxebizitza eskuratzeko aukera gehiago gazteentzat	Emantzipazio-tasa	
			Emantzipatzeko batez besteko adina	
			Etxebizitza librea alokairuan hartzearen kostua	
			Emantzipazioa alokairu-erregimenean	
	Hezkuntza	Balioetan hezteak	Intolerantzia ideologikoa	
		Euskal gazte elea-niztun gehiago	Hirueletasun-tasa	
		Aukera-berdintasuna hezkuntza-sisteman	Eskola-uzte goiztiarraren tasa	
			Goi-mailako hezkuntzako prestakuntzaren ehunekoa	
		Gazte ikertzaile gehiago	Gainditutako doktoretza-tesiak	

Etxebizitzaren arloan, emantzipazio-tasa eta emantzipazio-adina bi adierazleren balioak ez dira askorik aldatu azken urteetan, eta biak 2020rako aurreikusitako helburuaren azpitik daude. Egungo batez besteko adina 30,2 urtekoa da, eta 28koa EB28an. Nolanahi ere, helburu hori ez zaio berariaz egotzi behar arlo horri.

Etxebizitza eskuratzeari dagokionez, zehazki, alokairuaren kostua etengabe igo da, eta alokairuko gazteen ehunekoa gelditu egin dela dirudi, 2006 eta 2016 artean azkar igo ondoren, aurreikusitako helburuak lortu gabe.

Hezkuntzaren arloan, eta autonomia- eta emantzipazio-prozesuekin lotura handiena duten inpaktu-adierazleei dagokienez, nahiz eta ez den lortu “aukera-berdintasuna hezkuntza-sisteman” helburua, eskola-uzte goiztiarraren tasaren eta goi-mailako hezkuntza-ko prestakuntzaren ehunekoaren bidez neurtuta, bi adierazle horien balioak EB27aren balioak dira nagusi, eta, beraz, helburu hori norabide onean doa.

a. Erronka demografikoaren ikuspegitik gazteen emantzipazioaren arloan bultzatu beharreko jarduera-ildoak

Hezkuntza, enplegua eta etxebizitza, bai eta informazioa, orientazioa eta laguntza espezializatua eta pertsonalizatua ere, funtsezkoak dira gazteek bizi-proiektu independente bat garatu ahal izateko. Faktore objektibo horiekin batera, izaera pertsonal eta/edo kultureko beste batzuk ere aurki ditzakegu.

Hala, adierazi den bezala, garrantzitsua da gazteen emantzipazioaren arloko bi jardun mota gauzatzea: a) politika espezifikoak bultzatzea, jomuga-taldeetan zentratuta, eta funtsezko faktoreetan eragiten duten trakzio-ekintzak bultzatzea; b) emantzipazio-prozesuetan laguntza integrala eta pertsonalizatua emateko zerbitzu espezializatuak garatzea (GazteBizHitza 2.0).

b. Gazteen Emantzipaziorako Estrategia diseinatzea 2030era begira

Estrategiak gazteen emantzipaziorako politika espezifikoak eta hainbat profil, egoera, ibilbide eta abarretara egokitutako (jomuga-taldeak) laguntzak definitzen eta hedatzen lagundu behar du, emantzipatzeko batez besteko adina murrizteko helburuarekin. Adierazitako egoeran, egokia dirudi 25-34 urteko adin-tartean edo COVID-19aren ondorioz familiaren etxera itzuli behar izan dutenetan eragitea, kolektibo horiek, oro har, egoera hobean egon baitaitezke emantzipazio-prozesuak hasteko edo berriro hasteko.

Xede-taldeak identifikatu nahi dira, emantzipazio-prozesuak ahalbidetzen dituzten funtsezko faktoreetan (jatorrizko familia-etxetik irtetea) eragiten duten trakzio-ekintzak bideratzeko. Emantzipazio-politika espezifiko eta integraletan sartutako ekintzak, sailarte-koak eta erakundeartekoak, biztanleria-sektoreetan zein jarduera-sektoreetan zentratuta. Hori guztia gizarte osoaren (erakundeak, enpresak, hirugarren sektorea, familiak...) eta belaunaldien arteko konpromisoarekin, gazteen gizarte-itunean adierazia.

XII. Legegintzaldiko Gazte Arloko Gobernu Programak argi eta garbi emantzipaziora bideratutako politika integral baten garapenean jartzen du arreta.

Hala, adierazi du “Euskadik lehenbailehen bizkortu behar duela belaunaldien ordezkape-na, gazteria ‘ez sartzearen’ kostu sozial, ekonomiko eta kulturala izugarria delako. Beharrezkoa da Gazteriaren aldeko Itun Soziala lortzea”. Eta bi konpromiso eta ekimen bakar ezartzen ditu gazteriaren arloan:

91. konpromisoa. Gazte-politika integrala garatzea.

1. ekimena. Gazteen Legea onartu. Lege horrek gazteen ikuspegia txertatuko du politika publiko guztietan, eta gazteen laneratzea izango du helburu nagusi, Euskadiko kapital sozialari ekarpenik onena egiteko.

92. konpromisoa. Gazteen emantzipazio-estrategia.

1. ekimena. Gazteen emantzipaziorako zeharkako estrategia zehaztu, bultzatu eta koordinatu. Estrategia hori sail arduradunekin lankidetzan gauzatuko da, eta funtsezko zutabeak izango ditu Gazte Enplegurako Plana egitea eta abian jartzea, bai eta Gazte Etxebizitzak errazteko neurriak garatzea ere.

Joan den martxoan onartutako Gazteen Euskal Legeak emantzipatzeko adina aurreratzeko helburua azpimarratzen du nagusiki, 2030erako 28 urtekoa izan dadin. Legearen aurreikuspenen esparruan, Gazte Emantzipaziorako Euskal Estrategia (2030) amaitzen ari da, Lan eta Enplegu Sailarekin eta Lurralde Plangintza, Etxebizitza eta Garraio Sailarekin lankidetzan.

Gazteak biztanleria-sektore gisa hartzen dituzten politiken esparruan, beharrezkoa da gazteen bizi-proiektuei laguntzeko tresna aurreratu bat sustatzea, zerbitzu presentziala eta digitala, pertsonalizatua, espezializatua eta integrala emanez, informazioa, orientazioa, bitartekotza, laguntza eta abar emateko, dagoen⁴ zerbitzuaren bilakaera edo eraldaketa gisa, mugikortasun- eta migrazio-prozesuetan laguntzea barne, eta gazteen parte-hartzea aintzat hartuta haien diseinuan, gauzatzean eta ebaluazioan.

Gizartea gaztetzeko, gazteak erakarri eta atxiki ere egin behar dira. Eta euskal gazteak, edo Euskadin denbora batez bizi izan direnak, euskal enpresek, erakundeek edo instituzioek parte hartzen duten garapen ekonomiko eta sozialeko ekimenekin konektatzea mehatxu bat aukera bihurtzea da.

Lan eta Enplegu Sailak 2030erako Enpleguaren Euskal Estrategia bultzatu du. Gazteek kalitatezko enplegua lortzea lehenesten du, eta zahartzeak enpleguan eta belaunaldi-erreleboan dituen ondorioei erantzuten die. Immigrazio-politika ordenatu eta adimenduna behar dela aurreikusten du, lan-merkatuaren beharrei erantzuteko eta ongizate-es-tatuari eusteko.

Lurralde Plangintza, Etxebizitza eta Garraio Sailaren 2021-2023 Etxebizitza Plan Zuzentzaileak 2.400 pertsonaren eta 74 agenteren iritzia eta proposamenak jaso ditu. Euskadin alokairu merkea sustatzea du ardatz nagusi.

Lehentasunezko helburuetako bat da gazteei 4.500 laguntza-lerro ematea alokairua Gaztelagun bidez ordaintzeko 2023ra arte. Gainera, ahalegin handiagoa egingo da gazteentzako alokairuko parke publikoa handitzeko. Hori guztia, plana diseinatzen denetik gazte-politikekin eta gizarte-politika guztiekin lotzen duen zeharkako ikuspegia hartuta.

Nabarmentzekoa da Gaztelagun programaren agindu berria, gazteentzako etxebizitzaren alokairua arautzen duena. Joan den apirilaren 26ko Gobernu Kontseiluan onartu zen. Gazteen emantzipazioa bultzatzeko asmoz, programan parte har dezaketen pertsonen kopurua, horiek jasotzeko denbora eta laguntzen zenbatekoak handitzen ditu.

1.1.2. Familia-proiektuak eraikitzeari dagokionez

•Familiei Laguntzeko Erakunde arteko III. Planaren (2011-2015) ebaluazioa

Ebaluazioak honako hauek nabarmendu zituen: egitura demografikoan haurren ugalkortasunaren eta pisuaren beherakada, familia-prestakuntzaren atzerapena eta lehen jaiotzaren adina, eta emakume bakoitzeko seme-alaben batez bestekoa murriztea, familia-proiektuak gauzatzeko oztopo garrantzitsuak diren eta uztartzeko zailtasunak aragotzen diren testuinguru batean, laguntzen ezagutza urriarekin eta gizonen eta emakumeen arteko erabilera desorekatuarekin batera.

Testuinguru horretan, *esku-hartze publikoaren paradigma berri bat* sustatu nahi da familiei eta haurrei dagokienez, eta, 2017ko lehen sei hilekoan, *Familietan eta Haurtzaroon Inbertitzeko Euskal Estrategia* baterako *Oinarrien Dokumentua* egin da. Dokumentu horrek EAEko gizarte-politiken norabidean norabide-aldaketaren alde egiten du, gizarte-inbertsioaren paradigmaren ildotik, emakumeen eta gizonen arteko berdintasun-maila handiagoak bermatzeko, pertsona guztien ugalketa-itxaropenak gauzatzea errazteko eta pertsona guztien arteko ugalketa saihesteko.

4 <https://www.gazteukera.euskadi.eus/gaztebizhitza/inicio/>

Halaber, 2018ko urtarrilean, Eusko Jaurlaritzak, foru aldundiek eta EUDELeK *Familien eta Haurren aldeko Euskal Ituna* sinatu zuten, aldez aurretik Familiaren Euskal Kontseiluan aho batez onartua. Ibilbide-orri bat da, haurtzaroko eta familiako politikak estrategikoki antolatzeko, pertsonen familia-proiektua hastea eta nahi adina seme-alaba izatea eragozten duten oztopoei erantzuteko eta seme-alabak dituzten familien zailtasun ekonomikoak arintzeko.

Ituna *Familiei Laguntzeko IV. Planean (2018-2022)* gauzatzen da, partaidetza-prozesu garrantzitsu baten eta diagnostiko honen zati baten ondoren.

- Aldaketak ikusten dira familia-prestakuntzako eta familia-ereduen dibertsifikazioko dinamiketan, bai eta herritarrek seme-alabak dituzten familiei laguntza emateko orduan administrazioak gehiago inplika daitezen laguntzeko dinamiketan ere.
- Elementu positibo gisa, nabarmentzekoa da Euskadiko haurren egoera, oro har, ona dela eta haurrak zaintzeko zerbitzuen estaldura-tasa handiak direla 0tik 3ra bitartekoak.
- Hala ere, jaiotza-tasak behera egiten jarraitzen du, ugalkortasunaren susperraldi hasiberriarekin batera, eta zailtasunak daude gazteen ugalketa-itxaropenak gauzatzeko, bai eta gazteen emantzipaziorako eta bizi-proiektu autonomoak eraikitzeko ere.
- Mantendu egiten dira, halaber, lan- eta familia-bizitza uztartzeko zailtasunak, genero desberdintasunak eta seme-alaben hazkuntzan erantzunkidetasun-defizitak, eta bateragarritasunerako prestazioen eredu hobetu bat.
- Haur-pobreziari dagokionez, etxean haurrak egoteari lotutako pobrezia-diferentzialak bere horretan jarraitzen du, baita haurren aldeko prestazio ekonomikoen sistemak ere, seme-alabak dituzten familien artean pobrezia behar baino gutxiago murrizten duena.
- Eta, oro har, familiako eta haurtzaroko gastu publikoaren maila txikiak ikusten dira, EBko herrialdeen batez bestekoarekin alderatuta.

Ondorio horiek, argitaratu ziren egunean kokatuak, balio eta interes handikoak dira, berretsi egiten baitute arazo demografikoak gero eta garrantzi handiagoa duela. "Iraunkortasuna" hitzak puntu berean elkartzen diren alderdi desberdinak elkartzen ditu. Arazoek mugatu egiten dute erronka demografikoaren aurrean jarduteko mapa.

Testuinguru horretan, dokumentuak honako jarduketa-printzipio hauek planteatzen ditu: familia-aniztasuna aitortzea eta babestea, tratu-berdintasuna eta diskriminaziorik eza; erantzukidetasuna, genero-berdintasuna eta kontziliazio erantzukidea; zuzeneko arretako zerbitzuen eta prestazio ekonomikoen konbinazioa; unibertsaltasun progresiboa, haurtzaroan inbertitzea eta eragile publiko eta pribatuen arteko lotura.

•Familiei Laguntzeko Erakunde arteko IV. Plana 2018-2022

Erronka *demografikoari dagokionez*, IV. Planak honako helburu estrategiko hauek ezartzen ditu, familiei laguntzeko plana gazteen⁵ emantzipazioarekin lotzen duen lehen ardatz bat barne.

⁵ Estrategia horren esparruan, eta bereziki talka-planaren esparruan, gazteen emantzipazioa familia berriak prestatzeko tresna edo bitarteko gisa ez ezik, berezko helburu gisa ere hartzen da. Eta, beste alde batetik, xede-taldeetan (adibidez, 26 eta 31 urte bitartean) eta neurri espezifikoetan oinarritutako emantzipazio-politika espezifikoak bultzatzeagatik, neurri orokorrekin bestelakoak, adibidez, gazte-enpleguak (Lehen Aukera, eta abar), nekez izango baitute eragin zuzena eta berehalakoa familia-etxetik irtetea.

-1. ardatza. Gazteen emantzipazioa eta familia berrien prestakuntza bultzatzea. Enplegua lortzea. Enplegu-politika aktiboak eta gazteek kalitatezko enplegua lortzea indartzea. Etxebizitza eskuratzea. Seme-alabak dituzten pertsonen eta gazteen etxebizitza eskuratzeko laguntza.

-2. ardatza. Kontziliazioa eta erantzukidetasuna erraztea seme-alabak zaintzean. Bizitza pertsonala, familiakoa eta lanekoa uztartzea (erantzukidea). Gurasoek beren seme-alabei behar duten denbora guztia eskaini ahal izatea erraztea, familien premietara hobeto egokitzen den gizarte-denboraren antolaketa sustatuz, eta erantzukidetasunezko gizarte-antolaketa bultzatzea. Gurasotasun positiboa eta atxikimendu segurua sustatzea. Hazkuntzarako guraso-trebetasunak eskuratzea sustatzea, lotura eta atxikimendu segurua sustatzea, eta familiei laguntza eskaintzea zailtasun-egoeretan.

-3. ardatza. Familiei laguntza. Seme-alabak dituzten familientzako laguntza ekonomikoa eta haur-pobreziaren prebentzioa. Seme-alabak dituzten familia guztiei gutxieneko baliabide ekonomikoak bermatzea eta haurren pobrezia prebenitzea. Familia-aniztasuna eta belaunaldien arteko harremanak. Familia-formen eta -loturen aniztasuna laguntzea eta babestea, eta belaunaldien arteko harremanak sustatzea. Haurren arreta. Haur guztiek haurrak zaintzeko zerbitzu irisgarriak, eskuragarriak eta kalitatezkoak jaso ditzaten bultzatzea.

-4. ardatza. Euskadin familia- eta haurtzaro-politiken lidergoa eta gobernantza bultzatzea. Informazioa, sentsibilizazioa eta kontzientziak. Familia- eta haurtzaro-politikaren esparruan egituraturako laguntza eta zerbitzuen berri ematea, eta gizarte kontzientziak familian eta haurtzaroan inbertsio-politikak garatzeko beharraz.

IV. Planaren tarteko ebaluazioa egin ondoren, Itunaren jarraipenerako batzorde politiko eta teknikoak eratu dira, egindako jardueren buruzko informazioa eguneratu eta osatzeko, eta, egoki iritzi gero, Itunari egin dakizkikeen egokitzapenak eta aldaketak planteatzeko, itunak eraginkortasunari eutsi diezaion.

Plana indarrean dago oraindik, eta, beste politika publiko batzuek bezala, urtebetez baino gehiagoz eragin dio Covid inpaktuak. Horrela, hasieran aurreikusitakoaz gain, pandemiaren inpaktuaren ondorioz, Eusko Jaurlaritzak Covid Funts bat jarri du abian, gizarte-laguntza osagarriekin. Bai COVID-19ak bai neurri horiek eragina dute errealitate demografikoan.

Adibide gisa, honako programa hauek aipa daitezke: familia eta lana bateragarri egiteko programa zabaltzea (15.000.000 €); salbuetsitako errentetarako eta gizarte-alokairuko komunitate-gastuetarako ordainketak (3.000.000 €); eta jantoki-bekei eustea (4.048.000 €).

2020an, Familiei Laguntzeko Erakunde arteko IV. Planaren (2018-2022) tarteko ebaluazioa egin zen, eta bertan jasotako helburuen % 94,5 jarri zen abian. Planak jasotzen dituen 18 helburuetatik 12 (% 66,7) ezarri gisa sailkatu dira, bost (% 27,8) hasierako fasean daude eta helburu bakarra hasi gabekotzat jotzen da. Egutegi-erregimeneko III ekintzetatik (bost ez daude egutegituta) 76 2018-2020 aldian jarri ziren abian, ekintza guztien % 68,5; horietatik 49k (% 44,1) garapen-maila handia lortu dute, eta 27 (% 24,4) ekintzek hasita jarraitzen dute. 35 jarduera (% 35,1) hasi gabe zeuden, horietako batzuk ez zeudelako aldi horretarako egutegirik.

Hurrengo koadroan, demografia-erronkan eragina duten aurreikusitako eta abian diren jardueren zerrenda ageri da.

1. Ardatza. Gazteen emantzipazioa eta familia berrien prestakuntza bultzatzea

Helburua	Jarduketa
1. helburua. Gazteei zuzendutako enplegu-politika aktiboak eta kalitatezko enplegua lortzea indartzea, batez ere emakumeen eta gazteen artean.	·Aurretiazko lan-esperientzia gutxi edo batere esperientziarik ez duten pertsonen lehen lan-esperientziak errazten ari zaie: -Lehen Aukera programak. -Global Training bekak. -Nazioartekotzeko bekak. ·Langabezia dauden gazte tituludunak eta unibertsitarioak praktiketan kontratatzeko edo atzerriko zentroak dituzten enpresetan lanbide-heziketa egiteko laguntzak.
	·Autoenplegua sustatzen ari da euskal gazteen artean: -Balioak zabaltzea eta ekintzailatza-programak indartzea. -Ekimen ekintzaileak garatzeko eta abian jartzeko laguntza integrala.
	·Esperientzia duten gazteen kontratazioa bultzatzen ari da: -Gazteak itzultzeko programak. -Birziklatzeko programak edo prestakuntza-ekintzak eta bigarren aukerak. -Tokiko eta eskualdeko enplegu-planak.
	·Gazteen enplegu-aukerak sustatzen ari dira: -Merkataritza-sektorea hobeto ezagutzeko bekak. -Sormen- eta kultura-industriekin lotutako laguntza-programak. -Esparru zientifikoko ikerketari lotutako prestakuntza-programak garatzea.
	·Iraupen luzeko langabezia-egoeran eta/edo intentsitate txikiarekin dauden seme-alabak dituzten pertsonak enplegu-ekimen aktiboetara iristea bultzatzen ari da.
	·Errelebo-/berritze-programak bultzatzen ari dira: -Enpresa-plantillak berritu daitezen sustatzea, gazteak sar daitezen. -Enpresei informazioa eta sentsibilizazioa ematea. -Sektore publikoan belaunaldi-erreleboa planifikatzea eta kudeatzea. -Langileak txandakatzeko plan ordenatu bat egitea, langabezia- eta prekaritate-tasa handienak dituzten kolektiboek –gazteek...– Kalitatezko enplegu batera igaro daitezen.
	·Seme-alabak, mendetasun-egoeran edo osasun-egoera oso larrian dauden senitartekoak zaintzeko eszedentzia hartu edo lanaldia murriztu duten pertsonak ordeztzeko laguntza ekonomikoak mantentzen ari dira.
	·Emakumeentzako enplegu gehiago sortzea eta sektore ekonomiko feminizatuaren lan-baldintzak hobetzea bultzatzen ari da. ·EEE 2030 onartzea.

2. helburua. Se-me-alabak dituzten pertsonen eta gazteen etxebizitza eskuratzeko laguntzea.	·Gazte Planean, gazteentzako lehentasunezko etxebizitza-erreserba jaso da: -3/2015 Legean etxebizitzarako eskubide subjektiboa arautzen duen Dekretua garatzea. -2012ko urriaren 15eko Agindua berrikustea, eta kupoak ezartzea kolektiboen arabera, horietako bat gaztea izanik.
	·Gazteen alokairua errazteko formula eta neurri berriak garatzen ari dira: -Zuzkidura-bizitokiaren garapena bultzatzea. -Gazteentzako etxebizitza partekatuen programa berrikustea. -Belaunaldien arteko bizikidetzarako ekimenak. -Hiri-apartzeriako proiektu pilotua, etxebizitza, birgaitzea eta enplegua erlazionatzeko.
	·Gazteek merkatu pribatuan alokairuko etxebizitzak eskura ditzaten laguntzen ari da, prestazio ekonomiko baten bidez. Gaztelagun programa abian jartzea.

2. Ardatza. Norberaren bizitza, familia eta lana uztartzen laguntzea eta seme-alabak zaintzeko erantzunkidetasuna erraztea

Helburua	Jarduketa
3. helburua. Gura-soek seme-alabei behar duten denbora eskaini ahal izatea erraztea, denbora sozialaren antolaketa egokiagoa sustatuz.	·EAEko sektore publikoan lan egiten duten pertsonen bizitza pertsonala, familia eta lana uztartzen laguntzeko neurriak sartu dira: -16 asteko gurasotasun-baimena bikoteko kide bakoitzarentzat, transferiezina. -Edoskitzeko baimena, 150 ordukoa, 12 hilabete baino gutxiagoko semea edo alaba zaintzeagatik. -Gutxienez zortzi orduko baimena eta kreditua mediku-kontsultetara laguntzeko.
	·Mendetasun-egoeran edo osasun-egoera oso larrian dauden senitartekoak zaintzeko lana eta familia bateragarri egiteko laguntzak hobetu dira.
	·Eszedentzia-egoeran dauden langileentzako laguntzak birbideratu dira, aitalasunagatik eszedentzien estaldura ekonomikoa bermatzeko.
	·Haurdun ez dagoen gurasoarentzat transferitu ezin diren 16 astera arteko lan-eszedentzia estaltzeko prestazio ekonomikoa, jaiotzaren edo adopzioaren ondorengo 12 hilabeteetan.
	·Lan-eszedentziako egoeran dauden langileentzako egungo laguntzak birbideratu dira, premia bereziko egoeran dauden familien kasuan seme-alabak zaintzeko eszedentzien estaldura ekonomikoa hobetzeko: -Laguntza ekonomikoaren zenbatekoa handitzea guraso bakarreko familien, familia ugarien, mendekotasuna edo desgaitasuna duen kideren bat duten familien eta genero-indarkeriaren biktimaren bat duten familien kasuan.
	·Salbuespeneko laguntza-lerro berri bat gaitu da, 2020/2021 ikasturtean seme-alabak zaintzeko langileak kontratatzeko.
	·Dekretu berri bat izapidetzen ari da, 14 urtetik beherako seme-alabak zaintzeko langileak kontratatzeko laguntzei buruzkoa. Dekretu hori datozen asteetan onartu eta argitaratuko da, eta 2021eko uztailaren 1etik aurrera izango du atzeraeragina. Dekretu horrek aurrera egiten du laguntzen progresibotasunean eta kolektibo kalteberenetan laguntzen hobekuntzan.
	·Hitzarmen kolektiboetan familia eta lana bateragarri egiteko neurriak sartzen ari dira, gizarte-eragileen, enpresen eta sindikatuen arteko akordioa sustatuz.
	·Lana, familia eta bizitza pertsonala uztartzeko planak sustatzen ari dira enpresetan: -Enpresentzako aholkularitzaren gidaritza. -Emakunderen berdintasun-planerako diru-laguntzekin koordinatuta, diru-laguntzen lerroa. -Sentsibilizazio-kanpainak eta kontziliazio-neurriak sustatzea. -Kontzilia webgunea bultzatzea. Kontziliazioa sustatzen duten eta, Kontzilia webgune berriaren bidez, kontziliazioaren arloko aholkularitza pertsonalizatua ematen dieten enpresen komunitate bat jarri da martxan.
	·Kontratazio publikoko prozesuetan enpresek kontziliazio-neurriak hartzea baloratzeko klausulak bultzatzea eta txertatzea aurreikusten da.
	·Norberaren bizitza, familia eta lana⁶ bateragarri egiteko neurriak hartzen dituzten enpresei zerga-pizgarriak emateko aukera aztertuko da.
	·Kontziliazio- eta erantzunkidetasun-neurrien aplikazioan lider eta erreferente diren enpresek duten eginkizuna aitortzea aurreikusten da, sarien eta aintzatespenen sistema baten bidez.
	·Enpresa-eremuan kontziliazio-neurriak egiaztatzeko eta ziurtatzeko sistemak bultzatzea aurreikusten da.

⁶ Horixe da, hain zuzen ere, fiskalitatea GJHein lerrokatzeko proiektuan aurreikusitako jarduketa-eremuetako bat.

Nabarmentzekoa da, halaber, norberaren bizitza, familia eta lana uztartzearen arloan neurri aurreratuak sartu direla EAEko sektore publikoan lan egiten duten pertsonentzat.

Azpimarragarriena da bikoteko kide bakoitzarentzat 18 asteko baimena, transferitu ezin dena, eta, horrez gain, edoskitze-baimena, 150 ordukoa, 12 hilabetetik beherako semea edo alaba zaintzeko.

Era berean, mendetasun-egoeran dauden senitartekoak zaintzeko lana eta familia bateragarri egiteko laguntzak hobetu dira, eta eszedentzia-egoeran dauden langileentzako laguntzak birbideratu dira, aitasunagatiko eszedentzien estaldura ekonomikoa bermatzeko.

Era berean, prestazio ekonomiko bat ezarri da haurdun ez dagoen gurasoarentzat transferitu ezin den 16 astera arteko lan-eszedentzia estaltzeko jaiotzaren edo adopzioaren ondorengo 12 hilabeteetan. Eusko Jaurlaritzak 8 asteko eszedentzia-laguntza mantentzen du 12 hilabetetik beherako semea edo alaba zaintzeko guraso bakarreko familientzat.

3. ardatza. Familiei laguntzea

Helburua	Jarduketa
4. helburua. Seme-alabak dituzten familia guztiei gutxieneko baliabide ekonomikoak bermatzea eta haurren pobrezia prebenitzea.	-Adingabeak ardurapean dituzten familia-unitateen tratamendua hobetu nahi da DSBEan: -Erroldatze-aldia bi urtera murriztea. -DSBEaren zenbatekoak eta osagarriak berrikustea. -Laguntza osagarria handitzea guraso bakarreko familientzat.
	-Erakunde arteko lantalde bat sortzeko prozesuan dago, ardurapeko seme edo alabagatiko prestazioak eta ondorengoengatiko kenkari fiskalak integratzeko aukera aztertzeko.
	-Seme-alabagatiko aldizkako prestazio ekonomikoak pixkanaka hobetu nahi dira: -Bigarren semeagatiko edo alabagatiko laguntzak hiru urte-sari batean zabaltzea. -Familiaren etxean bizi diren 18 urtetik gorakoak eta 25 urtetik beherakoak sartzea. -Adopzioan edo tutoretzan eskaerak aurkezteko epearen data aldatzea. -Adopzioagatiko edo tutoretzagatiko urteko tratamenduaren baliokidea jaiotza-koarekin.
5. helburua. Haur guztiek haurrentzako arreta-zerbitzu irigarriak eta kalitatezkoak jaso ditzaten bultzatzea.	-Errentarik txikiak dituzten familiek haur-eskoletan sartzeko neurriak garatu dira, 18.000 eurotik beherako errentak dituzten familiak tarifetatik salbuetsita.
	-Landa-ingurune haur-eskolak egokitzen eta modernizatzen ari dira.
	-Hiru urtetik beherako haurrak zaintzeko pertsonak kontratatze kontziliaziorako laguntzak hobetzen ari dira.
	-Behar bereziko egoera puntualetan haurrak zaintzeko programa pilotuak garatzen ari dira. -Dekretu berri bat izapidetzen ari da, 14 urtetik beherako seme-alabak zaintzeko langileak kontratatze laguntzei buruzkoa. Dekretu hori datozen asteetan onartu eta argitaratuko da, eta 2021eko uztailaren 1etik aurrera izango du atzeraeragina. Dekretu horrek aurrera egiten du laguntzen progresibotasunean eta kolektibo kalteberenetan laguntzen hobekuntzan.

Azkenik, *XII. Legegintzaldirako Gobernu Programak*, 2018-2022 aldirako Familiei Laguntzeko IV. Planaren ildotik, herrialde-helburu gisa planteatzen du jaiotza-tasak % 10 handitzea, eta, horretarako, honako konpromiso eta ekimen hauek hartzen ditu.

83. konpromisoa. Haurrak babesteko, prebenitzeko eta sustatzeko plan integrala.

4. Ekimena. Haurrak babesteko sareak zabaltu, hirugarren sektoreko erakundeen eta sektore publikoaren arteko lankidetzak bultzatu.

85. konpromisoa. Seme-alabak dituzten familiei laguntzeko eta jaiotza-tasa sustatzeko estrategia integrala garatzea.

1. Ekimena. Eusko Jaurlaritzak familia-politika integratu eta koherentea bultzatu Euskadi osoarako, aldundiekin eta udalekin lankidetzan.

2. Ekimena. Seme edo alabagatiko laguntzak arian-arian handitu, eta sinplifikazio administratiboa lortzen saiatu, Europar Batasunarekiko bateratasunean aurrera egiteko, Familiei Laguntzeko abenduaren 12ko 13/2008 Legean aurreikusitakoaren arabera.

3. Ekimena. Foru aldundiekin batera, hausnarketa bat ireki, seme-alabengatiko kenkari fiskalak zabaltzeko eta familien tratamendu fiskalean progresibotasun handiagoko elementuak sartzeko.

4. Ekimena. Sektore pribatuan gutxienez 16 asteko aitatasun- eta amatasun-baimen berdinak eta besterenezinak sustatu.

5. Ekimena. Kontziliazio erantzukidea bultzatu, lan-bizitza eta gurasotasun positiboa uztartzea sustatzen duten neurrien bidez, etxeko lanen eta zaintza-lanen banaketa ekitatibo eta paritarioan aurrera egiteko gizonen eta emakumeen artean.

6. Ekimena. Sentsibilizazio-kanpainak egin, zaintzaren ekonomiari gizartean prestigioa emateko, jarduera ekonomikoari egiten dion ekarpena ikusaraziz.

Aurreko bi ardatz estrategikoetan baino xehetasun gutxiagorekin, lehentasunezko gisa definitutako beste bi ardatzei buruzko gogoeta batzuk aipatzen dira hurrengo ataletan.

1.1.3. Biztanleriaren zahartzeari, autonomiaren sustapenari eta zaintza sozial eta sanitarioen bermeari dagokienez

Zainketak bizi-zikloan zehar planteatzen dira, harreman-osagai bat dute eta, beti, pertsonen autonomia sustatzera bideratzen dira. Atal honetan adinekoen (60 eta 100 urte bitartean edo gehiago) gizarte- eta osasun-zainketak eta autonomiaren sustapena aztertzen dira.

•EAEko Gizarte Zerbitzuen lehen Plan Estrategikoaren ebaluazioa

EAEko Gizarte Zerbitzuen lehen plan estrategikoaren ebaluaziotik eta lehentasun estrategiko soziosanitarioetatik ateratako ondorio nagusiak, erronka demografikoari eta, bereziki, zahartzeari dagokionez, honako hauek dira:

Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistema eta Euskal Osasun Sistema epe ertainean bidegurutze batean kokatuko dira, bi faktore hauen ondorioz: batetik, bizi-itxaropenaren igoera, desgaitasunik gabekoa eta ez duena, eta, bestetik, zaintzen eredu tradizionalaren krisia –neurri handi batean familiaren zaintzan eutsia, batez ere urtean 365 egunez eta egunean 24 orduz zaintzen duten emakumeen zaintzan.

Eremu horretan, bizi-itxaropenaren igoerak (ez beti osasun onean edo desgaitasunik gabe) eta bereziki dementziek egoitza-zentroetako eta zentro soziosanitarioetako plazak ugaritzea eta dibertsifikatzea eskatuko dute, betiere mendetasun larrian dauden pertsonengana bideratuta. 2018an, plaza horiei eustea Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistemako gastu korrante publikoaren ia % 30a zen.

Horrek egoitza-zentroetako osasun-arreta eta arreta psikosoziala indartzea eskatuko du, eta arreta eta horren intentsitatea erabiltzaileen profilaren eta premien bilakaerara egokitzea:

-Egoitza bakoitzean, bizikidetza-unitate txikiagoekin eta, agian, arretaren intentsitate-maila desberdinekin;

-Eta egoitza-zentroen sarean, osasun-prestazioen intentsitate-maila desberdinekin eta, agian, zentro bati baino gehiagori euskarria eskaintzen dieten osasun-ekipoekin.

Gainerako kasuetan, etxetik kanpo bizitzea behar eta eskatzen dutenentzat, laguntza-dun ostatu-aukerak diseinatu beharko dira, gehiago, askotarikoagoak eta adineko pertsonen belaunaldi berrien ezaugarri eta itxaropenetara hobeto egokituak, arreta gero eta intentsitate handiagoarekin emanez eta gizarte-zerbitzuetako sare osoarekin konektatuz (OGZ, eguneko zerbitzuak eta zentroak, telelaguntza...) erkidegoko adinekoentzat (lehen mailako arretatik bigarren mailako arretara).

Gizarte- eta osasun-zainketen iraunkortasun sozialak eta ekonomikoak, bai eta Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistemarenak ere, inbertsioa eskatzen du, bereziki adinekoen arretan.

Eta bilakaera demografikoari eta zaintzen eredu tradizionalaren krisiari erreparatuz gero, hurrengo hamarkada erabakigarria izango da, baby boomaren belaunaldia 75-80 urtera iritsi baino lehen. Adin horretan, gaur egun, areagotu egiten dira hauskortasun- eta mendetasun-egoerak.

Ildo horretan, beharrezkoa da Gizarte Zerbitzuen II. Plan Estrategikoak –egiten ari dena eta gizarte-zainketetan trantsizio-politika bat sustatzera bideratuko dena, zaintza instituzionala indartuz eta familia-zaintzaren pisua murriztuz– eta zaintzaren, gizartearen eta osasunaren alorreko iraupen luzeko balizko estrategiak hiru helburutan eragitea, erronka demografikoarekin lotura zuzena izanik. Honako hauek dira

Ildo horretan, beharrezkoa da Gizarte Zerbitzuen II. Plan Estrategikoak eta epe luzeko zaintza-, gizarte- eta osasun-arloko balizko estrategia batek erronka demografikoarekin lotura zuzena duten hiru helburutan eragitea. Hauek dira:

•Arreta-piramidea inbertitzea, etxean eta komunitatean lehen eta bigarren mailako arreta, soziala eta sanitarioa sustatuz, mendekotasuna prebenitzeko eta etxean ahalik eta autonomia handienarekin bizitzen jarraitzea ahalbidetuko dieten zerbitzuak eta prestazioak eskatuko dituzten adinekoen kopuru gero eta handiagoari arreta emateko.

Funtsezkoa da adinekoentzako egoitza-zentroek GZESan egiten duten gastu osoaren gainean egiten duten gastuaren ehunekoa gordetzea edo, ahal den neurrian, murriztea, eta zaintza, gizarte eta osasun arloko tokiko ekosistemak eta euskarri digitala duen gizarte-teknologia sustatzea, harreman-arreta zainduz.

•Erakunde- eta familia-zaintzaren oreka berri bat sustatzea, lehenengoaren alde, berdintasunean aurrera egiteko eta familia-zaintzaileen kopurua etengabe murrizteari eta zaintzaren eredu tradizionalaren krisiari erantzuteko (365 egun, 24 ordu).

Zainketak desfamilizatzea eta desfeminizatzea da helburua, zainketen gizarte-antolaketako eredu baterantz aurrera eginez (Social care), lau sektoreen lankidetzatik (erakundeak, enpresak, hirugarren sektorea eta familiak–Komunitatea) eta erakunde-lidertatik (welfare model) abiatuta, ordaindu gabeko zainketa-lana murriztuz, birbanatuz, aitortuz eta ordezkatzuz (4R), eta gizonek beren bizitza instituzionala eta familiarra zaintzeko eta bizitza pertsonala uztartzeko duten erantzukizuna sustatuz, bai eta bai eta bai zaintza instituzionala

Oreka berri hori oinarritzeko da, halaber, familiaren edo lehen mailako zaintza babesteko (familiarren laguntza, elkarrekiko laguntza, auzokoen laguntza...), zaintzaileei zuzendutako prestazioak eta zerbitzuak indartuz (zaintzaileei laguntzeko zerbitzuak, aurrez aurrekoak eta online, atsedena, familia-ingurunean zaintzeko prestazio ekonomikoa...) eta estatutu batean zaintzaileen eskubideak arau bidez aitortzeko bidean aurrera eginez. Alderdi horiek eta beste batzuk Arreta Soziosanitarioko Euskal Kon-

tseiluak maiatzean onartutako Familia Zaintzaileei Laguntzeko Estrategia soziosanitarioan jasotzen dira.

·Adinekoentzako egoitza-zentroen eta ostatu-zerbitzuen eredua eraldatzea, biak dibertsifikatuz, eta arreta eta prestazio sozial eta sanitarioen intentsitatea zentro bakoitzeko eta sare osoko hartzaileen premien bilakaerara egokituz, arretaren jarraitutasun eta pertsonalizazio handiagoa lortzeko, osasun-talde partekatuak egoteko aukera kontuan hartuta, lehen mailako arretan ez ezik, bigarren mailako arretan ere.

Gainera, adierazi den bezala, adineko gehienak autonomoak izanik, politikak hauskortasun- eta mendetasun-egoeran dauden pertsonengan zentratzen dira, eta funtsezkoa da, prebentzioaren ikuspegitik eta adinekoen autonomia eta bizitza osoa sustatzeko helburuarekin, adineko autonomoei zuzendutako politikak indartzea, eta, bereziki, haien bizi-proiektu indibidualak eta kolektiboak garatzera bideratutakoak, haien parte-hartze soziala ere sustatuz.

Bestalde, gizarte-zerbitzuen lehen plan estrategikoaren ebaluazioak GZESaren erronka demografikoarekin, autonomiaren sustapenarekin eta iraunkortasun sozial eta ekonomikoarekin lotutako desgaitasunaren arloko zenbait neurri ere jasotzen ditu, hala nola:

·Komunitatean arreta emateko eredu berri bat diseinatu eta bultzatzea, etxean edo familia-etxe batean bizi direnentzat, iraunkorra, soziala eta ekonomikoa.

·Desgaitasuna duten pertsonentzako egoitza-eskaintza zabaltzea eta dibertsifikatzea, bizitza independenterako eta desinstituzionalizaziorako trantsizioak erraztera bideratuta. Eta desgaitasun intelektuala duten pertsonentzako eguneko zerbitzuak eta egoitza-zentroak indartzea.

·Prestazio eta zerbitzu espezifikoen sarea bi erronketara egokitzea. Alde batetik, desgaitasuna (intelektuala) duten pertsonen zahartzea eta, bestetik, laguntza gutxiago behar duten desgaituei erantzutea, bereziki gazteenen artean (adimen-desgaitasuna, osasun mentala...).

·Bizitza independenterako laguntza-zerbitzua eta Laguntza Pertsonalerako Prestazio Ekonomikoa (LPPE) bultzatzea, desgaitasuna duten pertsonak modu independentean bizitzeko eta komunitatean sartzeko behar adina laguntza (laguntza pertsonala, etxeko laguntza eta komunitatean laguntzeko beste zerbitzu batzuk, autonomia pertsonalerako laguntza-produktuak) izan ditzaten. Eta, aldi berean, autonomia pertsonalerako laguntza-produktuak bultzatzea, garapen eta berrikuntza teknologikoak txertatuz.

Bestalde, Arreta Soziosanitarioko Euskal Kontseiluak maiatzean onartutako Euskadiko Arreta Soziosanitarioko Estrategiaren helburua da:

·Gobernantza soziosanitarioa, aurrerapausoak emanez gobernantza-ereduaren artikulazio juridikoan (gobernantza soziosanitarioko dekretua), Osasun Sailean zuzendaritza soziosanitario bat eratzea eta erakunde guztiek partekatzen duten finantzaketa-esparru komun bat definitzea.

·Elkarreragingarritasun soziosanitarioa, funtsezko lau proiektuekin: historia soziosanitario elektronikoa, datuetan oinarritutako erabakiak hartzeko aginte-koadroa, historia klinikorako sarbidea egoitza-zentroetatik eta elkarreragingarritasuna garatzeko dekretua.

·Gizarte- eta osasun-zainketen eredu berri bateranzko trantsizio-politikak, adierazita-

ko zentzuan, prebentzio soziosanitarioa eta lehen mailako arreta soziosanitarioaren hedapena.

·I+G+B eremu soziosanitarioan atari soziosanitarioaren bidez, I+G+B soziosanitarioko politika eta ekimenei buruzko erreferentzia-nodoa eta bottom-up proiektuen sustapena.

1.1.4. Migranteen gizarteratzeari dagokionez

Joan den mendearen amaieratik, Euskadin ezohikoa den fenomeno baten aurrean gaudela, garai modernoetan: atzeritar asko iritsi dira. Gizarte pobrea eta emigrantea izatetik, immigrazioa modernoa, aberatsa eta erakargarria izatera igaro gara. Eta, zorionez, denak adierazten du horrela izaten jarraituko duela, gutxienez epe labur eta ertainean.

Atzerriko immigrazioa geratzeko iritsi da, eta gero eta aniztasun kultural handiagoa ez da egoeraren arabera fenomeno, baizik eta etorkizuneko euskal gizartearen definituko duten egitura-gakoetako bat.

Immigrazioa koiunturazko sarreratzat jotzea oinarritzko aurrebaldintza da ibilbide luzearen integrazio- eta aniztasun-estrategiak lantzeko eta gizartean ez sortzeko bidean dagoen biztanleria delako ideia faltsua. Aitzitik, erronka demografikoari emandako erantzunetako bat da, gizartearentzat funtsezkoa da eta presentzia egonkorra pertsona eta familia horien bizi-proiektuekin bat dator.

Gehienek Euskadin geratzeko asmoa dute, datuek berresten duten bezala. Ez da fenomeno iragankor edo koiunturala, baizik eta egiturazko errealitate bat, indarrean dauden ideiak eta erroldatzeko, erregularizatzeko, berriz elkartzeko eta nazionalizatzeko mekanismoak eta prozesuak birpentsatzea eskatzen duena.

Ezinbestean antolatu behar dira gizarteratzea eta aniztasunaren kudeaketa. Legeek eta neurriek irauteko borondate horrekin batera joan behar dute, eta etorkinak ez dira salbuespen-egoera batera kondenatu behar.⁷ Kontua ez da eguneroko integrazio-prozesuak geroratzeko. Lege-aurreikuspenek integrazio hori sustatu eta lagundu behar dute.

Helburua da ezkutuan existitzen den immigrazio-eredu propio bat agerian jartzea eta legez arautzea.

Egiturazko egitate berri horrek gizarteratzeko oinarritzkoenak eta funtsezkoenak diren alderdiak kudeatzea eskatzen du –kudeaketa materiala–, baita harrera-gizartean kultura-aniztasuna kudeatzea ere, eta aniztasun hori areagotu egiten da immigrazioa iristen denean.

Kudeaketa materialak eskatzen du Eusko Jaurlaritzak politikoki sartzea agintaritzaren zentralerik egiten dituen negoziazio-prozesuetan immigrazioari dagozkion kuestio-gaiak –neurri batean Kataluniako Autonomia Estatutuaren azken idazketan jaso zirenen antzekoak–, harrerarekin, integrazioarekin eta, bereziki, Euskadiko etorkin atzeritarren lan-baimenekin zerikusia duten gaietan. Era berean, beharrezkoa da Euskadin familia berrelkartzea errazteko neurriak ezartzea.

Euskadi ziklo demografiko berri batean sartzen ari da, Europaren zati garrantzitsu batean bezala, baina areagotu egin da, jaiotza-tasa txikiagoa baita eta familia-politiken defizit historikoa baitago joan den mendearen amaierara arte.

Prospekzio jakin batzuen arabera, milaka pertsona gutxi gorabehera kualifikaturen gabezia nabarmentzen da, gero eta konplexuagoa eta aldakorragoa den lan-ingurune baterako. Gabezia hori, funtsean, biztanleria aktiboa ordeztzea ahalbidetzen ez duten adin-tarte gazteenen estutzeak eragin du.

Era berean, ekonomia feministak planteatu duen bezala, bizitzaren ugalketaren eredu 7. Behartutako salbuespen hori agerian geratzen da, adibidez, aurreikuspen demografikoak egiten direnean eta aurreikuspen horietan adierazten denean etorkizunean euskal biztanleriaren ehuneko jakin batek jatorri emigrantea izango duela, gaur egun euskal gizartearen osatzen duten pertsonak barne.

muak lanaren eta enpleguaren bereizketa errotik birplantatzea eskatzen du, baita zaintza-premiak, familia-premiak edo etxeko lanen banaketa betetzeko modua ere.

Eta egiturazko testuinguru horretan gehitzen badugu biztanleria zahartua, bolumenean haziko dena, eta familia txikiak, horrek guztiak atzerritarren parte-hartzea eskatzen du, eta hori da, hain zuzen ere, Euskaditik bultzatu den eredu: nabarmen feminizatutako immigrazioa. Laburbilduz, hazkunde begetatiboak biztanleria-premiak konpontzen ez dituenean, immigrazioa behar bat da. Ez da kasualitatea, haren ondorio saihestezina da.

Izan ere, mendebaldeko ekonomiek 2008 eta 2013 bitartean krisialdi ekonomikoa izan ondoren, atzerritar jatorriko pertsonen etorrera-bolumenak behera egin zuen, eta adierazle makroekonomikoak eta etorkizunerako aurreikuspenak hobetu zirenez, fenomeno hori berpiztu egin zen, eta 2015az geroztik agortutzat jotzen ziren harrobi edo nazionalitateak berpiztu ziren.

Migrazio-mugimenduek erantzun europarra behar dute, bai eta estatukoa, EAEkoa, foru aldundikoa eta udalekoa ere. Globalizazioak, alde batetik, eta bidegabekeriak eta desberdintasunek, bestetik, eskumen-maila guztiei eragiten dieten migrazio-prozesuak sortzen dituzte.

Gaur egun, migrazio-mugimenduen barruan, errealitate desberdinak nahasten dira: errefuxiatuak, asilo-eskatzaileak, sistematik kanpo geratzen diren asilo-eskatzaileak, aberrigabeak, familia erreferenterik gabeko adingabeak, familia erreferenterik gabeko gazteak, iragaitzazko edo geratzen diren migratzaile ekonomikoak, Europako beste herrialde batzuetatik itzulitako migratzaileak, ahultasun-egoeran dauden migratzaileak...

Bestalde, migrazio-erronkak badu zerikusirik demografia-erronkarekin. Europako gizarteak eta, bereziki, euskal gizarteak, etorkinen ekarpenaren premia objektiboa dugu ongizate-ereduari eusteko. Gaur egun, munduan oparoenak diren herrialdeak dira migrazio-fluxuak hartzen eta integratzen hobekien jakin dutenak eta beren baitan kulturen eta erlijioen arteko bizikidetzak sustatzen hobekien jakin dutenak.

Migrazio-erronkari erantzutea agindu etiko bat da, elkartasuna eta arau-agindu bat; baina aurrerapen- eta oparotasun-agindu bat ere bada.

Euskal instituzioek eta gizarte-entitateek migrazio-fenomenoei erantzun ordenatua eta solidarioa emateko sistema bat sortu dute Euskadin, beren eskumen-eremuetatik harago ere. Sistema hori ez da perfektua eta ez dago bukatuta; baina integrala da eta errealitate aldakorari erantzunak ematen saiatzen da.

Hala ere, hori guztia beharrezkoa denez, ez da nahikoa. Ezinbestekoa da hobetzen jarraitzea gure garaiko konplexutasunaren ezaugarri den erronka bati ematen zaion erantzunean.

Testuinguru horretan, Eusko Jaurlaritzak honako ekimen hauek hartu ditu bere gain hartutako konpromisoari eta orain arte egindakoari jarraipena emateko, eta estrategia horren esparruan ibilbidea izan behar dute.

- Europako eremuan, *SHARE proposamena* aurkeztea, Europako eremuan eta zeharkako izaerarekin migratzaileak hartzeko eta integratzeko ahaleginaren lurralde-banaketarako gako bat adosteko. Proposamen hori hainbat gobernu azpiestatalekin partekatzen da jada, bultzada partekatua aztertzeko, Europako erakundeei eskaintzen eta zuzentzen zaion konpromiso gisa. 2021eko maiatzean Ceutan bizi izandako krisiaren ondoren, Espainiako Estatuko Gizarte Politiken Ministerioa proposamen horretan oinarritu zen Marokotik iritsitako 200 adingabeak banatzeko.

- Estatuan, *lurralde arteko kontseilu* bat deitzea, migrazio-politikak aztertzeko eta migrazio-erronkari erantzun integrala eta Europakoa emateko.

- Euskadiren eremuan, *Migraziorako Euskal Itun Soziala*, hainbat eremutan sortutako

erakunde arteko lan-mahaiak eta lan-mahai sozialak sendotuz eta horiek Immigrazioaren aldeko Foroarekin koordinatzea proposatuz ikuspegi integral eta global bate-tik, bai eta *Euskarri Estrategia* ere, ahulezia-egoeran dauden gazteak gizarteratzeko eta laneratzeko, migratzaileak izan ala ez, babes-saretik kanpo.

Mahaien eta lan-taldearen egitura horrek, gutxienez, bost helburu izango ditu: (1) "Erregulatutako immigrazioa sustatzea"; (2) "Errefuxiatuei erantzun egokia ematen saiatzea"; (3) "Beharrezkoak diren baliabideak antolatzea, solidarioki eta humanitarioki erantzun ahal izateko migratzaileen arautu gabeko etorrerari", (4) "Harrerako eta integrazioarako erantzunak koordinatzea eta optimizatzea, migratzaileei begira, eta, bereziki, familia-sarerik ez duten adingabe eta gazteei arreta berezia eskaintzea" eta (5) "Migrazioarako Euskal Itun Soziala bultzatzea".

Alde horretatik, 2021eko abenduan, 2022-2025 aldirako Herritartasunaren, Immigrazioaren eta Asiloaren VI. Kultura arteko Plana onartu zen.

Plan honek aurreko planean proposatzen ziren ildo estrategikoak berresten ditu (Herritartasunaren, Kulturartekotasunaren eta Immigrazioaren Esparruan Jarduteko V. Plana, 2018-2020) eta hamarkada honetan ildo nagusi izan beharko luketenak aurreratzen ditu, immigrazio- eta asilo-politikan koherentzia-esparru bat bermatzeko eta egoitzako herritartasunaren oinarriak finkatzeko.

Azken 20 urteetan metatutako esperientzia baliagarria izan da euskal gizarteak dagoe-neko mekanismo, tresna eta baliabideak izan ditzan atzeritar jatorriko pertsona horien etorrerari eta harrerari aurre egiteko.

Ekintza-eremu estrategiko hori, bizikidetzaren oinarria, alde batera utzi gabe, immigrazio-prozesuak egiturazkoak direlako, gaur egungo testuinguruan garrantzi berezia hartzen du euskal gizartearen aniztasunaren kudeaketak, herritartasunari, eskubideak berdintasunean eskuratzeari eta aniztasuna errespetatzen duen elkarreraginaren ondoriozko euskal kultura berri baten eraikuntzari dagokienez, kulturartekotasuna egungo eta etorkizuneko estrategia eta ekintza-politika gisa hartuta.

1.2. Lehenengo gogoetak, balantzetik abiatuta

Eusko Jaurlaritzak egindakoaren balantzetik, honako gogoeta hauek atera daitezke, jarduera-ardatz nagusien diagnostikoari eta orientazioari dagokienez:

•**Emantzipazioa.** Enpleguaren eta etxebizitzaren arloko jarduera garrantzitsuak identifikatu dira, baina emantzipatzeko batez besteko adina, 30 urte ingurukoa, egonkor mantendu da azken hamarkadan. Arlo horretako jardunak birpentsatzen eta indartzen ari dira, eta norabide horretan aurrera egiten jarraitu behar da.

Gainera, emantzipazio-politika espezifikoak behar ditugu (enplegua, etxebizitza, gazte-ria-zerbitzuak), familia-etxetik irteteari eta hori finkatzeari dagokionez diseinatu eta eba-luatu daitezkeen. Ildo horretan, gazteentzako informazio- eta orientazio-zerbitzuak indartu behar dira, gazte-zerbitzuetatik emantzipazio- eta mugikortasun-ibilbideetara laguntza pertsonalizatua emanez (talentua itzultzea, erakartzea, atxikitzea eta konektatzea).

•**Familiak eratzea.** Jarduera garrantzitsu bat dago fiskalitatearen arloan. Zenbait zerga-neurri mantenduz, familia berrientzako laguntza ekonomikoak indartu eta berregituratu behar ditugu.

Familia-aniztasunari zuzendutako familia-politikak ditugu, ahultasun handieneko egoe-ran daudenei arreta berezia eskainiz (migratzaile batzuk, guraso bakarreko emakume asko), baina, erronka demografikoaren ikuspegitik, berariazko eta zeharkako politika bat indartu behar dugu (laguntza edo prestazio ekonomikoak, hezkuntza, gizarte-zerbitzuak, kontziliazioa...), familia berriak eta seme-alaben bizitzako lehen urteak eratzeko.

•**Zahartze osoa eta osasungarria.** Estrategiaren testuinguruan, erantzunak adineko per-

tsona gehiago eta gehienak autonomoak dituen gizarte batera egokitu nahi dira. 2010eko hamarkadan gizarte-zerbitzuak bultzatu dira, bereziki mendetasun-egoeran edo arriskuan dauden adinekoentzat. Bereziki, egoitza-zentroak eta eguneko zentroak, eguneko arreta-zerbitzuak eta telelaguntza.

Nolanahi ere, eta pandemiaren ondoren (premiatzko politikak), trantsizio-politikak garatu behar dira. Egungo sarea eta pandemiaren aurreko politikak ezin dira luzatu hazkunde kuantitatibo hutsez, ez baitatoz bat aurreikusitako premien bilakaerarekin. Beharrezkoa da adineko autonomoentzako politikak eta zaintza sozial eta soziosanitarioen eredia eraldatzeko politikak bultzatzea 2030eko hamarkadaren horizontean, baby boomaren sorrera 75 urtera iristen denean; izan ere, une honetan, hauskortasun- eta mendetasun-prozesuak hasten dira, egoitza-ereduaren aldaketa sustatuz, baina, batez ere, arreta etxean eta komunitatean garatuz.

•**Migranteen gizarteratzea.** Gaur egungo euskal gizartea historiako anitzena da, adinaren eta jatorriaren arabera, baina migrazio-tasa ez da oso handia. Gizarte abegikorra da, gero eta anitzagoa, eta xenofobiak irismen txikiagoa du. Etorkizunean, atzeritar jatorriko biztanleen tasa handitu behar dugu, pertsona eta familia gazteen atxikipenean eta itzuleran eragiteaz gain.

Horretarako, orain arte aplikatutako politiketan jauzi bat egin beharko da, kuantitatiboa eta kualitatiboa, harrera-eredu euskal bat diseinatuz, iristen denetik edo iritsi aurretik ere bai, harrera eta integrazioa, aukera-berdintasuna eta inklusioa sustatzeko. Zehazki, ezinbestekoa da familiaren laguntza-sarerik ez duten gazteak gizarteratzea eta helduarrora igarotzea.

•**Landa-balioa handitzea.** Euskadin, erronka demografikoaren ikuspegi sistemikoa izateko eta lurraldea artikulatzeko helburua lortzeko, herri-ikuspegiarekin, beharrezkoa da zeharka txertatzea lurralde-oreka eta aukera-berdintasuna bilatzen duen landa-balioa handitzearen ardatza, eremu horretan ere. Adinekoen arreta gaztetzak eta egokitzeak ere adierazpen bat izan behar du landa-eremuan.

2. Foru aldundien jardunaren balantzea⁸

Hasteko, komeni da adieraztea foru aldundiak bultzatzen ari diren ekimen eta politiken garrantzia, balantze honetan jasotzen den bezala.

Garrantzi kuantitatiboa eta kualitatiboa, adibidez, zainketen edo landa-errebalorizazioaren arloko trantsizio-politikei lotutako proposamenak diseinatzen eta abiarazten ari direlako.

Aldi berean, emantzipatzeko batez besteko adinaren geldialdia eta jaiotza kopuruaren eta jaiotza-tasaren bilakaera negatiboa direla-eta, ezinbestekoa da:⁹

“Erronka demografikoari lotutako politikak bultzatzea, ikuspegi sistemiko batetik (5 ardatz), eta gazteen emantzipaziorako eta familia-proiektuak eraikitzeke politika espezifikoa garatzea (ardatz estrategikoak), politikek epe labur eta ertainean herrialdearen gaztetzeari duten eragina maximizatzeko, ahal den neurrian jaiotza-tasa areagotuz (herri-helburua = % 10) eta, osagarri gisa, pertsona eta familia gazte migrazioaileak sartuz.”

Ikuspegi hori jauzi kualitatiboa da, herrialdea gaztetzeko helburuaren inguruan alienatutako politiken elkarreraginaren ikuspegitik, gaitutako ikuspegi eta tresna berriek datu horien bilakaera aldatzeko aukera eman dezaten.

Estrategia, beraz, helburu bat lortzeko funtsezko faktoreetan zentratutako estrategia da, eta haren lehen bi ardatzak (gazteen emantzipazioa eta familia-proiektuak eratzea) estrategikotzat jotzen dira. Eta estrategia bizia, hau behar baitugu:

- Piramide demografikoaren oinarria zabaltzean eragiten duten faktoreei buruz ikastea, ebaluaziotik abiatuta: emantzipazioa, familia berrien eraketa eta jaiotza-tasa, alde batetik, eta migrazioak, bestetik, identifika daitezkeen beste faktore batzuekin batera.
- Identifika daitezkeen faktore eta ekintza-proposamen berriak sartzeko estrategia.
- Kasu arrakastatsuak txertatzea, esperientzia eraginkorrak transferituz eta eskalatuz.

Jarraian, ardatzen arabera jardueren xehetasun bat aurkeztuko dira, erronka demografikoarekin lotura zuzenagoa duten ekimenetan zentratzen dena, ekimenak sartzeko adostutako irizpideekin bat etorritik.

Era berean, etorkizunean erabilgarriak izan daitezkeen esku hartzeko jardunbide edo irizpide batzuk identifikatu edo azpimarratu nahi dira, esperientziaren arabera.

⁸ Aurreko atalean aurkeztutako diagnostikoak Euskadi osoa hartzen du ardatz, baina ez bakarrik Jaurilaritzaren ekintza. Kontuan izan behar da ebaluazioa islatzen duten plan gehienak erakunde arteko planak direla. Orain egiten den balantzea aldundien berariazko jarduerari dagokio, nahiz eta batzuetan baterako diagnostikoarekin eta lehen aipatutako erakunde arteko planekin lotuta egon. Landa-errebalorizazioari buruzko atala foru aldundien eskumen-eremuan soilik lantzen da.

⁹ Gazteen batez besteko emantzipazio-adina 30,2 urtekoa zen 2019an (eskura dugun azken datua), eta aurreko hamarkadan ez zen ia aldaketarik izan. Jaiotzen kopurua 14.739 izan da, eta jaiotza-tasa % 6,7 izan da 2020an, eta pandemiaren eragin negatiboa espero da 2021ean.

2.1. Jarduera-ardatz estrategikoak

2.1.1. Gazteen emantzipazioa

Aldaketa sozial sakonek, COVID-19aren krisiak areagotutakoek, ziurgabetasun soziala eragin dute, ia egiturazkoa, batez ere gazteei eragiten diena eta, besteak beste, lan-arloan agertzen dena, lan-baldintzen ezegonkortasun eta prekarietate gero eta handiagoarekin, eta horrek emantzipatzeko adinean eta etxebizitza independentea eskuratzeko aukeran atzerapen nabarmena eragiten du, batez ere etxebizitzaren prezioa nabarmen handiagoa duten lurralde eta eremuetan.

Beraz, gaur egun, honako ezaugarri hauek dituzten gazteak daudela esan dezakegu: lan-bide-ibilbideen konplexutasun handiagoa, emantzipazioa edo familiaren etxetik irtetea atzeratzea eta gaztaroa artifizialki luzatzea, hasierako goiztiarrak eta helduarorako trantsizioa osatzeko atzerapenak eraginda. Datuek egiaztatzen dute ez datozela bat gazteek emantzipatu nahi duten adina eta emantzipatzeko baldintzak betetzen dituzten adina.

Beste alde batetik, haurrak, nerabeak eta gazteak sustatzeko zerbitzu publikoen eremuan ("gazteria-sistema"), azken urteotan, haur eta nerabeen esku-hartzeetan protagonismo handiagoa izatea izan da ezaugarri nagusia, gazteriaren eremuan baino. Joera mailakatu da, eta inertzia inkontzientea ere bai. Hala ere, 80ko hamarkadan sail, atal, gazteria-zerbitzu edo gazteria-zerbitzu generiko gisa jaio ziren zerbitzu publiko askok haur eta nerabeen eremura bideratu dituzte ahaleginak gaur egun, eta, neurri txikiagoan, gazteengana. Ez, ordea, zeharkako politiken kasuan, hau da, gazte-planen barruan dauden administrazio publikoen maila desberdinetako politiken kasuan. Horietan, gazteen emantzipazioaren ardatzak eta, bereziki, enpleguaren edo etxebizitzaren arloko ekintzek garrantzi berezia izan dute.

Gazteak sustatzeko politiketatik, ez dagokie foru aldundiei etxebizitzako, enplegu edo hezkuntza formaleko politika aktiboak egitea, politika horiek guztiak funtsezkoak baitira gazteen emantzipazioari dagokionez. Ez dagokie, ezta ere, jaiotza-tasa sustatzea. Hala ere, gure eginkizunaren barruan sartzen da gazte-politika integralak koordinatzea eta bultzatzea, bai eta emantzipazio-politika espezifikoak eta faktore anitzekoak ere, eta gazteen potentzialaren garapen osoa eragozten duten gizarte-oztopoak kentzea (kultura, hezkuntza, informazioa, etab.). Emantzipazioa eta borondatezko amatasuna edo aitatasuna garapen-potentzial horren parte dira, gaur egun argi eta garbi atxikita dagoena. Eta hortxe uste dugu, beste estamentu batzuen lankidetzarekin, Gazte-sistemak zeregin garrantzitsua izan behar duela eta izan dezakeela.

Emantzipatzeko politika onak izatea bezain garrantzitsua da gazteek politika horiek hautematea eta ezagutzea. Horretarako, uste dugu beharrezkoa dela bitartekaritza profesionala, hurbiltasunetik eta konfiantzatik abiatuta, ez baitira nahikoak, baina ezinbestekoak, gazteen esparruan gutxieneko bermeekin esku hartu nahi denean.

Erakundeak, neurri handiagoan edo txikiagoan, gazte-sustapenaren eremutik jarduten ari gara orientazioko, laguntzako, esku-hartzeko, hezkuntzako (ez-formala), aholkularitzako eta bizitza komunitarioan parte-hartze aktiboa errazteko estrategien bitartez. Eta hori guztia, haurren (Haurtxokoak) eta nerabeen (Gaztelekuak) udal-titulartasuneko zerbitzu-sare baten bidez, eta, neurri txikiagoan, gazteria-zerbitzuen sarearen bidez (gazte-informazioko bulegoak, Gazteguneak edo Gaztetxeak).

Hori da, hain zuzen ere, gazteen sustapenean esku hartzeko dagoen defizit handienetako bat: gazteentzako hurbileko zerbitzu publikoen behar adinako hedapenik eza. Zerbitzu horiek gazteen eskaerei eta premiei erantzuteko diseinatuta daude, gizarte-mailan adostutako eredu baten oinarrien gainean. Gure eremuan orain arte izan den antzekotasunik handiena gazte-informazioko bulegoak izan dira, haien kopurua eta irismena ahulduz joan baita, batez ere Internet agertu zenetik.

Bestalde, gaur egun, administrazioaren eta gazteen arteko zubiak, herritarren espazio hibridoak, non elkartzen diren eta elkarrekin bizi diren, urriak dira, nahiz eta sustatu beharreko esperientzia berritzaileak eta partaidetzarako eta baterako sorkuntzarako gune malguak dauden. Horiek gabe, gazteek sektore publikoari buruz duten ikuspegia, urrutikoa eta interesik gabea, betikotu egingo da eta kultura politiko aurreratua sortzeko aukera galduko da, gazteekin lan egiteak beti ekarriko duen karga gatazkatsua modu zibilizatuan konpondu eta integratzeko gai izango dena.

Gazteen arloan eskumen sektorialak dituzten sailek, halaber, gazteek, oro har, emantzipaziorako, partaidetza sozialerako eta abarrerako gaitasunak eskuratzeko edo garatzeko berariazko programak bultzatzen dituzte, hala nola Gipuzkoako Foru Aldundiaren TREBA GAZTEA programa, bai eta lurraldean dauden administrazio publikoen arteko lankidetzarako guneak eta tresnak ere, gazte-politikak garatzeko, gazteen emantzipazioa barne.

Espazio eta tresna batzuk, hala nola gazteria-arloko emantzipazio- eta informazio-proiektuak sustatzeko UDAL GAZTE DI Sarea (12 eskualde, 112 udal eta mankomunitate, eta Bizkaiko Foru Aldundia) edo, Gipuzkoan, "GAZTEMATIKA".

Gazteen emantzipazioa bultzatzeari dagokionez, zaila da emantzipazio-politika edo -ekimen espezifikoak aurkitzea, gazte-enplegua bultzatzeaz gain, oro har, jomuga-talde desberdinen familia-etxetik irteteko ibilbideak erraztera, bizkortzera edo sendotzera eta emantzipatzeko batez besteko adina murriztera bideratuta daudenak.

Hiru foru aldundiek enpleguaren –eta etxebizitzaren– arloko politikak eta ekimenak bultzatzen dituzte, oro har gazteei edo gazteen profil espezifikoari zuzendutakoak. Enplegu-politikak eta -ekimenak, espezifikoak familia-etxetik irtetera bideratuta ez badaude ere, emantzipazio-ibilbideak erraztu ditzakete. Horrela:

- Gipuzkoako Foru Aldundiak 8 programa bultzatzen ditu arrisku- edo bazterketa-egoeran dauden 18 eta 30 urte bitarteko gazteen enplegarritasuna, gizarteratze aktiboa eta gizarteratzea eta laneratzea bultzatzeko: oinarritzako gizarte-zerbitzuek edo foru-baliabideen sareak bideratutako pertsonak, desgaitasuna duten pertsonak, migrazioaileak eta ijitoak.

- Bizkaiko Foru Aldundiak ere gazteen enplegurako ekimen ugari garatzen ditu, oro har, edo gizarte-bazterketako egoeran edo arriskuan dauden gazteekin, bereziki. Ekimen hauek: a) prestakuntza-jarduerak; b) enplegu eta prestakuntzako programa mistoak; c) gaikuntza, orientazio, bitartekotza eta gizarteratzerako programa integralak; d) lan-kontratuen bidez enplegarritasuna sustatzeko programak; e) praktika- eta beka-programak, atzerrian ikasketak egiteko; f) autoenplegu, ekintzailatza eta berrikuntzako programak, gazte guztiei edo gehienera zuzenduta daudenak. Era berean, etxebizitzaren arloan, PFEZn kenkariak aurreikusten ditu erosketagatik eta alokairuagatik, eta etxebizitza aurrezteko kontua.

Programa horiek guztiek eragina dute, besteak beste, enplegarritasunean, bitartekotzan eta laguntza pertsonalizatu eta jarraituan gizarteratze- eta laneratze-prozesuan, besteak beste trebakuntza-, prestakuntza-, orientazio-, bitartekaritza- edo laneratze-tresnen bitartez.

Halaber, foru aldundiek kenkari bat aurreikusten dute sozietateen gaineko zergaren eremuan, lan-merkatuan sartzeko zailtasun bereziak dituzten kolektiboetan enplegua sortzeagatik (sozietateen gaineko zerga, adinaren arabera banakatua, 2020).

Eta, lurraldeko beste eragile batzuekin batera, Bizkaia Talent bultzatzen du, zeinak, besteak beste, Talentia zerbitzua garatzen baitu 3 programarekin: Talentia Skills, Talentia Challenge eta Be Basque Ambassadors.

Gazteen emantzipazio-ibilbideak, hau da, familiaren etxetik irteteko bideak, lotuta daude mugikortasun- edo migrazio-proiektuekin, Europako mugikortasun-programekin edo nazioarteko lankidetzaz-jarduerekin, bai eta talentua erakartzeko, atxikitze, itzultze eta konektatzeko ekimenekin ere; ekimen horiek gero eta gehiago ulertu behar dira osotasun gisa.

Bestalde, Gipuzkoako Foru Aldundiak Elkar-EKIN lanean estrategiari ekin zion 2019an. Estrategia horren ardatz dira, besteak beste, kualifikazio-maila txikia duten 16-23 urteko pertsonak, migratzaileak edo genero-indarkeriaren biktima diren eta emantzipazio-prozesuan dauden emakumeak. Modu deszentralizatuan hedatuz, eskualdeko enplegu- eta gizarteratze-sareen eta lurraldean jarduten duten eragile instituzional, ekonomiko eta sozialekin lankidetzan oinarritutako gobernantzaren bidez, Elkar-EKIN Lanean programaren helburua da kalitatezko enplegua gizarteratzeko palanka izatea, Gipuzkoa Europako desberdintasun sozial txikienerako lurralde bihurtzeko ikuspegiarekin.

Deszentralizazioa, tokiko sareak sortzea eta elkarlaneko gobernantza barne, funtsezkoak dira, halaber, sektore publikoak enplegua eta gizarteratzea eta gazteen emantzipazioa helburu duten ekimenak garatzeko.

Bestalde, hiru foru aldundiek babes-sareko ikasketak amaitu dituzten gazteak (gizonak eta emakumeak) emantzipatzeko baliabideak dituzte.

Eta, zehazki, emantzipaziorako prestaketa-zentroak eta emantzipazio-etxebizitzak, uztailearen 8ko 131/2008 Dekretuak, gizarte-babesgabetasuneko egoeran dauden haur eta nerabeentzako egoitza-harrerako baliabideak arautzen dituenak, eta Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistemaren prestazio eta zerbitzuen zorroari buruzko urriaren 6ko 185/2015 Dekretuak jasotzen dituzten adingabeentzako egoitza-zentroen bi mota (nahitaezkoak). Edo emakumeentzako baliabide espezializatuekin.

Gazteak, gizonak eta emakumeak, familia-laguntzako sarerik gabe, babes-saretik kanpo egon ala ez, heldutasunera igarotzeak gazteen emantzipaziorako estrategia edo programen dimentsioa izan behar du, eta helburu-kolektibo edo -taldeen emantzipazio-profil eta -ibilbide desberdinetara egokitu behar dira.

Helduarora igarotzeko eta babesgabetasunaren eta bazterkeriaren eremuko baliabideen arteko beharrezko loturari dagokionez, beste baliabide batzuk ere aipatu behar dira, hala nola gizarte-laguntzako ostatu-alternatibak, horietako batzuk espezifikoki hainbat egoeratan dauden emakumei zuzenduak (babes-sareko egresatuak, haurdunak edo ama bakarrek familiaren kargura daudenak eta gizarte-arazoak dituztenak...) edo Bizkaiko Foru Aldundiak eskaintzen dituen Gizarteratzeko Laguntza Bereziak.

Azkenik, gazteen emantzipazioari dagokionez, garrantzitsuak dira etxebizitza eskuratzeari eragiten dioten Eusko Jaurlaritzaren, foru aldundien eta udalen politikak.

Udalen kasuan, etxebizitza-parke publikoaren garapenari eta alokairu-eskaintzari dagokionez, bai eta alokairurako edo emantzipaziorako laguntza ekonomikoei dagokionez ere.

Lurralde historikoen kasuan, zerga-eremuan, Ondare Eskualdaketen eta Egintza Juridikoaren gaineko Zergan zerga-tasarik txikiak zituzten etxebizitzak eskualdatzeagatik dokumentuak, bai eta ohiko etxebizitza erostegatik eta alokatzeagatik kenkari fiskalak ere, 2019an 326 eta 97 milioi euro baino gehiago, hurrenez hurren, eta 442.000 aitorpen baino gehiagotan aplikatu ziren.

2.1.2. Familia-proiektuak eraikitzea

Ardatz horri dagokionez, foru aldundiek oso esku-hartze garrantzitsua egin dute zergen arloan eta, bereziki, kenkari fiskalen arloan.

Horrela, foru aldundiek, aurreko ardatzean aipatu berri denaz gain, ondorengoengatik PFEZren kenkariak, 6 urtetik beherako ondorengoengatik kenkari osagarri bat eta eli-

kagaiengatiko urteko kenkariak jasotzen ditu. Kenkari horiek eragin handia izan zuten errentari dagokionez, eta 2019an 56, 8 (zenbateko zenbatetsia) eta 0,9 milioi eurokoak izan ziren Araban, 140, 15 eta 2,2 milioi eurokoak Bizkaian eta 102, 10 eta 1,5 milioi eurokoak Gipuzkoan, hurrenez hurren.

Horrela, foru aldundiek, aurreko ardatzean aipatu berri denaz gain, PFEZn kenkariak aurreikusten dituzte ondorengoengatik, 6 urtetik beherako ondorengoengatik eta elikagaiengatiko urteko kuotengatik. Kenkari horiek, Bizkaian, 140, 15 eta 2 milioi eurokoak izan ziren 2019an, hurrenez hurren.

Kontziliazio erantzukidea bultzatzea erakundeek bultzatutako lan-ildo da, eta gero eta gehiago azpimarratzen ditu esperientziak erakutsi dituen funtsezko gakoak, hala nola: a) emakumeen eta gizonen artean kontziliazio-neurrien erabileran dauden desberdintasunak; b) gizonen erantzunkidetasun txikia seme-alabak eta adinekoak zaintzeko eremuan.

Adibidez, 2017tik aurrera, Gipuzkoako Foru Aldundiak kontziliazio erantzukiderako I. Plana (2017-2019) bultzatu zuen, bi errealitate horiei erantzuteko ekintzak sustatzeko eta, oro har, lan-eremuan emakumeen eta gizonen berdintasunaren kultura sustatzeko.

EHUrekin batera egindako ikerketa batek, enpresen kontziliazio-neurriei eta neurri horiek gizonek eta emakumeek modu desberdinean erabiltzeari buruzkoak, bai eta enpresaren esparruan laborategi-izaerako ekintza esperientzial batek ere, Etorkizuna Eraikizen esparruan, Erantzunkide Sarea sortu zuen. Sare hori ekintza horren esparruan diseinatutako lan-metodologia abian jarri duten 40 enpresak osatzen dute, eta beste 500 enpresak parte hartu dute luzetarako behatoki eta azterketa gisa.

Egindako azken azterketaren gai nagusia izan zen COVID-19ak izandako eragina kontziliazio-neurrien erabileran eta tipologian, eta agerian geratu da emakumeek neurri handiagoan hartu dituztela ordaindu gabeko lan-baimenak adingabeak edo mendetasun-egoeran dauden pertsonak zaintzeagatik (% 60), eta gizonek neurri handiagoan (% 53,3) hartu dituztela ordaindutako baimenak. Telelanari dagokionez, enpresen % 40k erabili du lehen aldiz pandemian, eta % 28k kontziliazio-neurriak hartu ditu lehen aldiz.

Bestalde, 1. ardatzean aipatu den bezala, hiru foru aldundiek baliabide esanguratsuak dituzte babesgabetasunaren eremuan, eta gizarte- eta hezkuntza-zentro eta -zerbitzu psikosozialen garapen garrantzitsua dute, esku-hartze terapeutikoak (banakakoak, taldekoak eta familiakoak), psikopedagogikoak edo logopediakoak barne, landa-eremuari ere lekua emanez.

Esku hartzeko programa edo zerbitzu espezifikoak ere badaude gutxiengo etnikoekin eta adingabeekin genero-indarkeriaren esparruan. Familia-proiektuak eratzeari dagokionez, adopzioari eta familia-harrerari laguntzeko zerbitzuak ere nabarmendu behar dira. Eta, berritzaileak izateagatik, adingabeentzako edo gazteentzako eguneko zentro edo zerbitzu foralak, eta gaixotasun mentala dutenentzako laguntza psikosozial komunitarioko programak. Biak ere, adopzioarako eta familia-harrerarako laguntza bezala, desinstituzionalizazioaren eta arreta komunitarioaren sustapenean kokatzen dira, 3. ardatzarekin batera.

Erakunde arteko koordinazio-protokoloek, bereziki udalekin, baina baita erakunde arteko ere, aukera ematen dute Familiei Laguntzeko 2018-2022 Erakunde arteko IV. Planarekin zerikusia duten esku-hartze multzo hori bultzatzeko.

Ildo horretan, gizarte-, osasun- eta hezkuntza-arloko arreta nabarmendu behar da, garatzen ari den eta indartu behar den espazio gisa, haurrei eta nerabeei arreta integrala eskaintzeko. Esate baterako, Arabako Foru Aldundiak adierazi du lankidetzaren protokolo bat prestatzen ari direla Gizarte Zerbitzuen, Hezkuntzaren eta Osakidetzaren artean (haur eta gazteen osasun mentala barne), babesgabetasun-egoeran dauden adingabeei arreta emateko.

Nabarmendu behar da Araban Barnahus eredua ezartzeko pilotajearen bidez, Gizarte Politiketako Sailburuordetzak sustatuta, protokoloak prestatzen ari direla sistema judizialak koordinatzeko (Fiskaltza, Epaileak, Auzitegi Medikuntzako Institutua, Talde Psikosozial Judizialak), sanitarioak (Osakidetza), hezkuntzakoak (Hezkuntza saila), gizarte-hezkuntza (Eusko Jaurlaritza, Arabako Foru Aldundia eta udaletako oinarritzko gizarte-zerbitzuak) eta segurtasuna (Ertzaintza eta Udaltzaingoa), babes integrala emateko eta sexu-indarkeria jasaten duten adingabeen birbiktimizazioa saihesteko.

Alderdi hori 3. ardatzarekin lotuta dago berriz ere, eta zaintzen ekosistemak, sozialak, sanitarioak eta, kasu honetan, hezkuntzakoak ere sustatzen ditu.

2.1.3. Biztanleriaren zahartzea, autonomiaren sustapena eta zaintza sozialen eta sanitarioen bermea

Ardatz horri dagokionez, hiru foru aldundiek eta Jaurlaritzak hainbat ekimen abiarazi dituzte, zainketa sozial eta soziosanitarioen arloan trantsizio-politikak bultzatzeko. Bultzada koherentea EAEko Gizarte Zerbitzuen I. Plan Estrategikoaren ebaluazioarekin eta gobernu-programak aurreikusten dituen jarduerekin.

Trantsizio-ekimenak dira, eta kasu askotan pilotuak, baina horien diseinua eta gauzatzea ere abian dira. Horregatik, dagokion erakundeak bere lurralderako funtsezkotzat jotzen dituen batzuk proposamen gisa sartu eta zehazten dira ondoren.

Ekimen horietako batzuk gizartearen zahartzeak eta adineko pertsonen belaunaldi berrien premien eta itxaropenen bilakaerak planteatutako erronkei erantzuten diete, etxeko bizitzara eta adinekoen komunitatera bideratutako politikak eta baliabideak indartuz, edo adineko pertsonentzako egoitza-zentroen eraldaketa bultzatuz. Beste batzuek, autonomia sustatzekoak, desgaitasunaren eremuan bizimodu independentearen eredua sustatu nahi dute.

Nahi ez den bakardadeari aurre egiteko kezka ere partekatzen da, bereziki adineko emakumeen artean, baina pertsona bakarreko etxekoek unitateen gorakada kontuan hartuta, adin-tarte desberdinetan, ezaugarri soziodemografiko gisa. Eta, ildo horretatik, egokia dirudi diagnostiko komun batean eta estrategia partekatu batean aurrera egitea, erakundeek arteko elkarriketatik abiatuta, pandemiak areagotu duen errealitateari erantzuteko, eta, aldi berean, detektatzeko aukera eman du, bereziki, gizarte-zerbitzuetatik.

Hala, hiru eremuetan, hiru foru aldundiak eta Eusko Jaurlaritza estrategiak edo ekimen edo programa zehatzak sustatzen ari dira, eta horietako batzuk pilotuak dira.

Arabako Foru Aldundiak, besteak beste, bizitza independenterako laguntza-eredu bat, nahi ez den bakardadearen aurkako estrategia bat eta zainketen sistema komunitarioaren berrikuntza- eta eraldaketa-ildo bat garatzea sustatzen du. Azken horri ondoren proposamenetan adieraziko diren proiektuak edo ekimenak lotzen zaizkio.

Bizimodu independenterako laguntza-eredu bat garatzea dibertsitate funtzionala duten pertsonen eta horiek ordezkatzeko dituzten erakundeek behar eta errebindikazio legitimoaren ondorio da. Eta bat egiten du nazioarteko aurrerapenekin, ikuspegi-aldaketari, aldaketa filosofikoari eta sozialari, eta berariazko laguntza-neurrien¹⁰ diseinuari eta ezarpenari dagokienez.

Bizitza Independentearen ikuspegia autodeterminazioaren ideian oinarrituta eraikitzen da, hau da, pertsonak beren bizitzari buruz erabakitzeke duten gaitasunean eta aukeran

¹⁰ Nazio Batuek nazioartean aitortu dute bizitza independenterako eskubidea, Desgaitasuna duten Pertsonen Eskubideei buruzko Konbentzioaren 19. artikuluan), bai ikuspegi filosofiko eta sozialari dagokionez, bai bizitza independentea laguntzeko neurri espezifikoak diseinatu eta ezartzei dagokionez.

oinarrituta, gainerako pertsonen baldintza berberetan: nola bizi nahi duten, non bizi nahi duten, norekin partekatu nahi duten eta beren bizi-proiektua garatu ahal izateko beren premietara eta lehentasunetara hobekien egokitzen diren laguntza motak erabakitzea.

Araban, beste lurralde batzuetan bezala, Bizitza Independenteari Laguntzeko Zerbitzuaren modalitate gisa identifika daitezkeen zerbitzu edo programak daude, hala nola Autonomia Pertsonaleko Foru Zentroa (KPL) eta Gizarte Ongizaterako Foru Erakundearekin hitzarmena duten gizarte-ekimeneko erakundeen hainbat programa, bai eta laguntza-produktuak erosteko eta garraio egokiturako laguntza ekonomikoak ere.

Baina ereduak proposatzen du, Zorroari buruzko Dekretuaren erreferentziarekin, biztanleria hartzailea zabaltzea honako hauetara: a) % 60ko edo hortik gorako desgaitasun fisikoa edo organikoa aitortuta duten pertsonak; b) % 33ko edo hortik gorako desgaitasun sentzoriala aitortuta duten pertsonak; c) desgaitasun fisikoa, organikoa edo sentzoriala duten pertsonak, mendekotasun-arrisku aitortua dutenak; d) desgaitasun fisikoa, organikoa edo sentzoriala aitortua duten pertsonak.

Gipuzkoako Foru Aldundiak honako hauek ditu: a) modu independentean bizi diren edo bizi nahi duten (bakarrik, bikotean edo taldean) eta modu autonomoan jarduteko eta komunitatean aktiboki parte hartzeko laguntza-sistema dinamiko, malgu eta pertsonalizatua eskaintzen duten bizimodu independenteari laguntzeko zerbitzua; b) bizimodu independenteari laguntzeko programa bat, desgaitasun fisikoa duten pertsonentzat.

Testuinguru horretan, Berdintasun, Justizia eta Gizarte politiketako Saila bizitza independentearen ereduak garatzeko lanean ari da, EAEko Gizarte Zerbitzuen Plan Estrategikoaren ardatzetako bat den aldetik.

“Araba prest: adineko pertsonen nahi gabeko bakardadeari aurre egiteko estrategia”. 42.800 pertsonak, Arabako biztanleriaren % 13k, pertsona bakarreko etxeak osatzen dituzte (EIN, 2020), eta 65 urtetik gorako 16.800 pertsona (% 70) bakarrik bizi dira.

Proiektu honen edo beste batzuen premisa partekatu batzuk honako hauek dira: a) nahi ez den bakardadeari aurre egitea erronka konplexu gisa eta detektatzen zaila den eta lehen hurbilketa batean oharkabea igaro ohi den egoera gisa; b) beste administrazio, erakunde eta kolektibo batzuekin batera lan egitea, pertsona kalteberenekiko hurbiltasunetik eta elkartasunetik, gaitasun eta informazio eguneratua baitute; c) ekimen komunitario aktibo eta dinamizatzaile zehatzen sare bat ehuntzea; desiragarri ez diren ekimen ez-sozial eta eraginkorrenak inplementatzea desiragarrien gainean; d) gogoeta kolektiboa sustatzea.

NAGUSILAB berrikuntza sozialeko proiektu bat da, Vital Fundazioarekin batera finantzatua. Haren helburu nagusia zainketen sistema komunitarioa birpentsatzea eta irtenbideak elkarlanean sortzea izan da, Arabako gizarteko segmentu desberdinak inplikaturik, zainketa-modu formal eta ez-formal berriak eta adinekoen laguntza hobetzeko edo sortzeko, zeharkako ikuspegi zabal batetik (osasun fisiko eta afektiboa, bizi-kalitatea, afektuak, memoria informalak, bizimodu formalak, etxebizitza, mugikortasuna, eskubideak eta askatasunak) baino gehiago.

Helburu horrekin, AuzoLabs dinamizatu da (Konexio Inprobableen metodologiaren formatu bat), adineko pertsonen bizi-kalitatea berritu eta hobetzea ahalbidetuko duten irtenbideak batera sortzeko, arreta soziosanitarioko eremuekin lotutako prototipoak diseinatuz eta prozesu kolektibo bat gauzatuz oinarri artistiko eta kulturalerako eta sormen aplikatuko metodologiaren bidez, berrikuntza irekia eta lankidetzakoa sustatzea ahalbidetuko dutenak.

Horrek Arabako sektore artistiko eta kulturalarekin lan egitea ekarri du, bertako kideak ohiko praktika artistikoetatik kanpo ere atera daitezkeen eta berrikuntza irekiko prozesuetan lan egin dezaten, orain arte eskuratzerik izan ez duten sektore eta erakundeetan.

Irteera-lerroan, Etxean Bai eta Gizarea bezalako funtsezko proiektuak daude. Proiektu horiek zainketen arloko trantsizio-prozesu bati erantzuten diote, eta arreta indartu nahi dute etxean eta komunitatean, eta pertsonarengan eta haien harremanetan zentratutako arreta-eredu bat garatu nahi dute, baita bizitegi-testuinguruan ere.

Gipuzkoako Foru Aldundia, bestalde, bizimodu independenterako zerbitzu eta programari dagokionez aipatutakoaz gain, trantsizio-politika bat hedatzen ari da zainketen arloan, komunitatean arreta sustatzera bideratua, bai lehen mailakoa, bai bigarren mailakoa, soziala eta sanitarioa, lankidetzaren bidez, zaintzarako tokiko ekosistemak eratuz.

Trantsizio-politika integral horren garapenak, erantzunak adinekoen belaunaldi berrien premietara eta itxaropenetara egokitu nahi dituenak, jauzi kualitatibo bat dakar funtsezko alderdi batzuei dagokienez, hala nola sistemen (osasuna eta gizarte-zerbitzuak) eta euskal administrazio publikoen mailen arteko lankidetzeta eta informazio-trukea (hiru mailak esperientzia pilotuetan inplikaturik daude, hala nola Pasaia Herri Lab ereduak), bai eta beste sektore eta gizarte-eragile batzuekin ere, helmugaren arabera ikuspegi bakunetik.

Estrategia berri hori lurralde osora zabaltzen da Zaintza HerriLab ekimenaren bidez. Ekimen aitzindaria da Gipuzkoako lurraldeko udalerrietan zaintzarako tokiko ekosistemak sustatzeko, eta hauskortasun- eta mendetasun-egoeran dauden eta beren etxean bizi diren adinekoen arreta eta zaintza hobetzera bideratuta dago. Zaintza HerriLab mugarri historikoa da, lan-esparru berean eta lankidetzeta-helburu eta -estrategia berberekin bildu baititu eremu soziosanitarioko erakunde publiko, pribatu eta komunitario nagusiak Gipuzkoako udalerri askotan. Gipuzkoako bost udalerriek zaintzen dituzten tokiko ekosistemak sustatzen dituzte, Zaintza HerriLab estrategiaren pean, aipatutako Pasaiaz gain: Azpeitiak, Hernanik, Urretxuk, Usurbilek eta Zestoak.

Trantsizio-logika horrek inspiratzen ditu Gizarte Politiketako Sailak eta Adinberri Fundazioak eremu horretan sustatutako estrategia, proiektuak eta ekimen gehienak, erreferentzia-zentro eta berrikuntza-gune gisa.

Proiektu horiek, halaber, dimentsio garrantzitsua dute prebentzioan, detekzio goiztiarrean eta aurre egitean, hauskortasun-egoeretan edo bakardadean, eta autonomia sustatzean.

Ilido beretik, Bizkaiko Foru Aldundiak Nagusi Intelligence Center (NIC) bultzatu du, erreferentzia-zentro eta berrikuntza-gune gisa, zahartzeari, osasunari eta iraupen luzeko zaintzei dagokienez. Lankidetzeta publiko-pribaturako gune bat; berrikuntza, ekintzailatza eta Silver economy arloko prestakuntza bateratzen dituen living lab bat, zahartzearen balio-katearen inguruan egituratzen dena eta eragin eraldatzaile garrantzitsua duena: garapen ekonomikoa, enplegua sortzea eta kalitatearen arabera doitutako bizi-itxaropena handitzea.

Eta komunitatean lehen eta bigarren mailako arreta soziala eta soziosanitarioa eta IKTen erabilera indartuko dituen zainketa-eredu berri batera igarotzera bideratutako proiektu berritzaileak, proiektu bultzatzaile handiak garatuz, hala nola:

- EtxeTIC ereduko eguneko zentroak abian jartzea, etxean egoten laguntzeko estrategia gisa. Ekimen aitzindaria izango da, eguneko zentro baten berezko arreta eta etxean laguntza eta prebentzioa emateko teknologien bidez monitorizatutako eta etxean bertan erreferentziazko zentroari laguntza puntuala ematen dioten mendetasun-egoeran dauden pertsonen bolumen handiago bati arreta uztartuko diena. Azken horrek, hain zuzen, lehen esperientzia du Etxanin.
- Egoitza-zentroetan bizikidetzeta-unitateak sortzea egoitza-arreta pertsonalizatzeko estrategia gisa, egoitza-zentroetan 25 pertsonara arteko bizikidetzeta-unitateak garatzea, arreta pertsonalizatuagoa ahalbidetuko dutenak, etxearekiko ahalik eta antzekoenak izango direnak, komunitateari irekita egongo direnak, eta laguntza behar duten pertsonen premia, nahi eta itxaropenei erantzungo dietenak.

- Egoitza-zentroak eraldatzea eta dibertsifikatzea, Getxon belaunaldien arteko egoitza bezalako proiektuekin.
- Erreferentziazko eskualde-zentroak ezartzea egoitza-sare osorako laguntza-unitate gisa, bizikidetza-unitateetan antolatutako egoitza-sare osorako euskarri gisa jardungo dutenak.
- Profesionalen prestakuntza hobetzea zainketen eremuan.
- Bizkaiko Foru Aldundiak AAL (Active and Assisted Living) ekimenean parte hartzen du, eta Bay of Biscay, Bay of Care (Bizkaia, zainketen lurraldea) ekimena bultzatu du, iraupen luzeko zainketa-ereduari buruzko Europa mailako hausnarketa-prozesu bat.

Next Care Mugaz Gaindiko Polo Europarraren proiektuak, sail arteko eta erakunde arteko zaintza sozial eta soziosanitarioei buruzkoak, erreferentziazko zentroen eta poloen eta berrikuntza-proiektuen arteko lankidetzaren areagotu nahi du Euskadin eta NAEN Euroeskualdean (Akitania Berria, Euskadi, Nafarroa), hain zuzen ere 2030eko hamarkadaren horizontean zaintza-eredu berrirako trantsizioa bultzatzeko.

Proiektu horien eta beste batzuen bidez zaintza-eredu berri bateranzko trantsizioaren kudeaketak, bizitza independentea bultzatzearekin eta bazterkeria-sarea hobetzearekin batera, EAEko Gizarte-zerbitzuen II. Plan estrategikoaren hiru ardatzetako bat osatuko du.

Azkenik, autonomia sustatzeari eta mendetasuna artatzeari buruzko ardatz honetan, bai eta zahartzearen ondoriozko behar eta aukeren multzoan ere, berriz ere zerga-kenkarietresna gisa duten garrantzia azpimarratu behar da. Horrela, eta Bizkaiko datua ere kontuan hartuta, aurreko ahaideengatik, adinagatik (65 urtetik gorakoak) edo desgaitasunaren edo mendekotasunaren arloko PFEZeko kenkarien guztizko zenbatekoa 144 milioi eurotik gorakoa izan zen.

2.1.4. Migranteen gizarteratzea

Iritsieran eragiten duten faktoreetako asko hasierako harrerarekin lotuta daude, eta, bigarren une batean, gizarteratzearekin, laneratzearekin eta komunitate-arloarekin.

Ildo horretan, batez ere bi zerbitzu eta prestazio mota gaitzen dira: a) informazioa, orientazioa, bitartekotza eta bideratzea, legezko orientazioa barne; b) prestakuntza, bitartekotza eta laguntza gizarteratzean eta laneratzean. Horiei kulturarteko bitartekaritzako esku-hartze batzuk gehitu behar zaizkie.

Adibidez, Gipuzkoako Foru Aldundian, gizarteratzea sustatzeko eta bazterkeria prebenitzeko zerbitzuak atzeritarrei harrera egiteko programa bat gauzatzen du. Programa horrek SOS Arrazakeria eta Gurutze Gorria garatzen ditu, eta harrerarako, informaziorako, aholkularitzarako eta laguntzarako oinarritzako estaldura eskaintzen du, lege-orientazioa barne, eta hala eskatzen duten pertsonak gizarte-zerbitzuetara edo osasun-zerbitzuetara bideratzen ditu, haien premia soziosanitarioei erantzuteko. Kulturarteko bitartekotzako esku-hartze bat ere garatzen da.

Eremu soziorabolean, 1. ardatzean aipatutako Gipuzkoako Foru Aldundiaren enplegarritasunari, gizarteratze aktiboari eta gizarteratze soziorabolarari laguntzeko zortzi programetako bi etorkinei zuzentzen zaizkie bereziki.

MIRIAM programa da, Cáritas kudeatzen duena, eta prestakuntza-programa, enplegu-poltsa eta enplegua aktiboki bilatzeko planak dira. Eta etorkinentzako Informazio eta Orientazio Zerbitzuarena, Gurutze Gorriak kudeatzen duena eta pertsona ahulenei lan-merkatuan sartzen, mantentzen eta sustatzen laguntzen diena, batez ere etorkinei eta enplegua lortzeko zailtasunak dituzten emakumeei. Banakako ibilbidea egiten da, prestakuntza, orientazioa, bitartekotza eta sentsibilizazioa eskainiz.

Zailagoa da harrera-eredu integralak aurkitzea sektore publikotik, harrera informaleko mekanismoen ezagutza edo harrera komunitarioa sustatzeko programak barne hartzen dituz-

tenak, hala nola babes komunitarioko programak. Edo premiei modu integralean heltzen laguntzen duten estrategiak, Euskarrik migratzaile gazteentzat lortu nahi duen moduan.

Horrela, etorkizuneko erronka bat harreraren osotasunari heltzea da, eta, 1. ardatzean adierazten zen bezala, mugikortasun- eta migrazio-ibilbideei heltzea, pertsona eta familia gazteak, migratuak zein etorkinak, erakartzeko, atxikitzeko, itzultzeko eta konektatzeko prozesuen barruan.

Harreraren edo sentsibilizazioaren dimentsio komunitarioari dagokionez, sektore publikoak gehiago lantzen du sustapen-jardueratik (diru-laguntzak), dokumentu honetan ez sistematizatzea erabaki baita, baina ardatz honetan eta dimentsio horri dagokionez, nahitaez garapena izan behar du.

Adibidez, Bizkaiko Foru Aldundiak bi dirulaguntza-lerro aipatzen ditu: a) gizartea eraldatzeko sentsibilizazio- eta/edo hezkuntza-proiektuetarako; b) Bizkaiko kultura-aniztasunaren aitorpena eta kultura eta jatorri desberdinetako taldeen eta pertsonen arteko elkarriketa eta topaketa sustatzen duten proiektuak egiteko.

2.2. Landa-balioa handitzearen zeharkako ardatza

Araba da landa-errealitateak adierazpenik handiena duen Lurralde Historikoa, eta, logikoa denez, ardatz horrek garapen handiagoa du lurralde historiko horretan. Hala ere, Bizkaia eta Gipuzkoak ere garatzen dituzte alor horretako jarduerak.

2.2.1. Gipuzkoa

Gipuzkoako Foru Aldundiaren kasuan, 2015-2019 legegintzaldian Landagipuzkoa+ proiektua abian jartzearen helburua da lurraldearen egituraketa hobea sustatzea eta herri txikien beharrei eta errealitateari erantzutea, aukera-berdintasunaren (lurralde-oreka edo, gutxienez, berdintasuna edo ekitatea zerbitzuak eta azpiegiturak eskuratzean) eta landa-ingurunearen balioa handitzeko.

Herri txikien errealitatea azpimarratuz, orduz geroztik hainbat ekimen gauzatu dira 2.500 biztanle baino gutxiagoko 48 nukleoetatik banda zabala baserri bakoitzera hedatzearekin, elektrifikazioa hobetzearekin, landa-bideak berritzearekin, ur- eta etxebizitza-horniduraren arloko beharrak aztertzearekin, katastroa digitalizatzerekin (landa-lurzorua).

Horrekin guztiari, 2019an Landa Udalerrien Garapenerako Zuzendaritza Nagusia sortu izana gehitu behar da, aipatutako 48 guneen errealitatearen diagnostikoa egin duena –Arabian landa-errealitatearen inguruan egin den bezala– eta udal txikiei laguntzeko hainbat tresna abian jarri dituen: administrazio-kudeaketan laguntzea, administrazio elektronikoa ezartzeko laguntza, udalerriei arreta emateko gunea eta zerbitzuen katalogoa edo idazkari kontu-hartzaileentzako intranet bat.

2.2.2. Bizkaia

Bizkaiko Foru Aldundiak aipatutako politikek nekazaritza-, abeltzaintza- eta basogintza-jarduera dute ardatz, eta hainbat laguntza biltzen ditu: nekazaritza-ustategiak modernizatzeko laguntzak; nekazaritza-ingurumeneko laguntzak; mendi-nekazaritzako eta eremu kaltetuetako zailtasun naturalak konpentsatzeko laguntzak; nekazaritzako, abeltzaintzako eta basogintzako aseguru-primak; nekazaritza-ustategietako ordezkapen-zerbitzuak; ordainketa bakarra eta zuzeneko laguntzak (aitortutako eta kontroletik zehaztutako azalerari lotuak) eta abeltzaintza-primak. Izan ere, landa-ingurunea estu-estu lotuta dago lehen sektorearekin eta natura-inguruneako jarduerarekin: basogintza, abeltzaintza, nekazaritza... Hala ere, lehen sektoreak bizi duen prekarietatea dela-eta, jarduera ekonomiko hori aktiboak galtzen joan da.

Jarduera ekonomikorik ezaren, landa-eremuetarako migrazioaren eta biztanleriaren zahartzearen ondorioz, Bizkaiko landa-eremuak ekonomia dinamizatzeko politika be-

rriak behar ditu, Bizkaiko Foru Aldundiak BIZKAIMENDI Landa Garapeneko Elkarteen Federazioarekin lantzen dituenak.

BIZKAIMENDI, Landa Garapeneko Elkarteeke lankidetzaren programa, ikuspegi integrala hartzen du, eta landa-inguruneke bizi-kalitatea hobetzeko proiektuak sustatzera bideratuta dago. Ildo horretan, erakunde horiekin lankidetzan aritzeak aukera ematen du landa-ingurunea hobetzeko premiak identifikatzeko, Bizkaiko landa-biztanleriaren problematiken antena gisa. Erakunde horien bitartez, Bizkaiko eskualdeen garapen sozioekonomikorako ekintzak ezartzen dira. Ekintza horiek honako hauek dira: landa-ekintzailatza babestea; ekintzailatza-zentroak sustatzea; landa-ingurunean negozioak ezartzeko laguntzen sustapena eta aholkularitza; konektibitate- eta digitalizazio-proiektuak; landa-etxebizitzak hobetzea... Era berean, Bizkaiko Landa Garapeneko Elkartek landa-eremuetako garapen turistikoko eragileak dira, eta turismo-politikak ezartzea eta beste ekintza batzuk erakartzea ahalbidetzen dute.

Azkenik, 1. ardatzarekin lotuta, UDAL GAZTEDI sarea lurraldeko landa-eremuetara iristen dela gogorarazteaz gain, nekazari gazteentzako lehen nekazaritza-instalaziorako laguntzak eta Nekazaritza Lurren Funtsa (LUR FUNTSA) nabarmendu behar dira. Funts horren bidez, beharrezko baldintzak bermatu nahi dira, lurra oinarri duten nekazaritza-ustategietan nekazaritzan jardun nahi duten pertsona guztiei lurra eman ahal izateko, bai lehendik daudenei, bai sortu berriei, eta, horretarako, gazteak nekazaritzan eta elikagai-gintzan eta elkarte edo taldeetan sar daitezen erraztu nahi da.

Bizkaian, Herri Txiki Aukera Handi 2019-2023 proiektuak arreta berezia jartzen du, tokiko eragileekin batera, Bizkaiko herri txikien erroka komun konponbideak identifikatzean, zerbitzuei eta konektibitate fisiko eta digitalari dagokienez, betiere horiek kalitatezko zerbitzu publikoak izan ditzaten. Programa horren barruan, digitalizazioaren esparruan, operadoreek abiadura handiko banda zabaleko azpiegiturak eta zerbitzuak hedatzen ari dira, belaunaldi berriko azpiegiturarik eta hiru urteko epean hedatzeko planik ez duten landa-eremuetan.

Bizkaiko lurraldean oreka eta aukera-berdintasuna bermatzea da helburua, eta, horretarako, abiadura handiko banda zabaleko sareak (>300 Mbps) hedatzea sustatuko da, telekomunikazioke operadoreen planetatik kanpo geratzen diren landa-eremuk ere eremu sakabanatuetan, ekonomikoki errentagarriak ez direlako.

2.2.3. Araba

2.2.3.1. Arabake despopulazioaren fenomenoaren diagnostikoa

Arabake landa-balioa handitzeko politiken egoeraren diagnostikoa eta deskribapena abiapuntu eta oinarri bat dira arlo horretako politika integralak bideratzeko, lurralde historiko bakoitzaren eta koadrila, eskualde edo, azken batean, herri txiki bakoitzaren berezitasunekin.

Araba landa-bizitzaz beteriko lurraldea da, eta bere administrazio-errealitatea 333 kontzejutan, 51 udalerritan eta 7 koadrilatan oinarritzen da. Bestalde, biztanleriaren % 75 hiriburuan bizi da, eta % 25, berriz, Arabake gainerako hiriburuan, Trebiño barne. 434 biztanlegune ditugu; horietatik 417tan 1.000 pertsona baino gutxiago bizi dira, eta 252tan 50 baino gutxiago.

Biztanleriaren banaketa desberdin hori ez da fenomeno berria. 60ko eta 70eko hamarkadetan biztanleria Gasteizen inguruan metatzearen ondorioa da, hiriburuaren eta haren inguruaren batez ere industria-garapenaren ondorioz. Fenomeno globala da, bestalde.

Errealitate horren ondorioz, Foru Aldundiak berebiziko garrantzia izan du bizitza- eta administrazio-eskema horri eusteko. Eta Araba nortasun propioa duen lurralde bat da, Bizkaiko eta Gipuzkoako lurralde anaietakoaren desberdina den errealitate bat duena. Errealitate horrek foru-jarduera desberdinak eragin ditu, eta horietako batzuk nabar-

menduko ditugu, bizitzeko eta lan egiteko herri biziak eta erakargarriak izateko egiten duen ekarpenagatik.

Jarraian, Euskal Herriko Unibertsitateak Arabako biztanleriaren errealitateari buruz egingo dako azterlan baten ondorio nagusiak:

- Biztanleriaren egiturak eta, bereziki, zatikatzeak, eragina du despopulazio-prozesuan eta bizkortu egiten du. Era berean, despopulazioa areagotu egin da tokiko erakundeek eta eskualde-buru batzuen urritze demografikoan, eta hori mehatxua da.

- Tokiko nukleoek eta erakundeek ezaugarriak dagokien kokapen-sistemaren testuinguruan baloratu behar dira, batez ere kontuan hartuta funtzio indibidual eta kolektibo gehienak udalaz gaindikoak direla.

- 51 udalerritatik 43k nekazaritza-sektorean okupaturako biztanleriaren ehunekoak behera egin du 2001 eta 2019 artean, Guardia-Arabako Errioxa kuadrillako 8 udalerririk izan ezik, mahastizaintza eta ardogintzako jardueraren gorakadarekin batera.

- Datuek adierazten dute hobekuntza egon dela Arabako prestakuntza-mailetan: erdi-mailako eta goi-mailako ikasketak zituen biztanleriaren % 35,31tik (2001) % 42,49ra (2019).

- Demografia- eta ekonomia-atonia handiena duten landa-entitateei batez ere eragiten dien biztanleriaren zahartze eta gainzahartze gero eta handiagoa eta larria aukera bihur daitekeen ahulezia garrantzitsua da: adinekoei lan-nitxo gisa laguntzea lurralde horietako produkzio-testuinguruan.

- Aukera bat da gizarteak eta erakundeek gero eta kezka handiagoa izatea elikagaien kalitateaz eta segurtasunaz. Kezka horren ondorioz, kalitatezko zigiluak dituzten produktuak eta lurralde-jatorriko identifikazioa dituzten produktuak sustatu dira, eta nekazaritzako elikagaien sare alternatiboak sortu dira. Sare horiek, adibidez, hurbileko nekazaritza eta merkaturatzeko zirkuitu laburrak balioesten dituzte, eta akuilu eta aukera izan daitezke landa-eremu askotan.

- Esperientziak erakutsi du turismoa ez dela panazea landa-lurralde guztietarako, baina, jakina, garapen-aukerak ematen ditu natura- eta kultura-ondare baliotsua duten eremuetan, batzuetan behar bezala aitortu eta baloratu gabe.

- Nekazaritza-sistemek lurralde-garapenari egiten dioten ekarpenak eremu ekonomikoa gainditzen du; izan ere, elikagaien eta lehengaien ekoizpenarekin ia eskusiboki identifikatzen bada, funtzio anitzeko izaera nabarmentzen da orain, eta produkzioz kanpoko baliabideei balioa ematen zaie –paisaiak, ondarea, lurralde-kultura...–, aisialdiaren gizarteak aurrera egin duelako eta herritarrek produktu ukiezinaren inguruan egiten dituzten eskaera berriak direla-eta.

- Espainiako eta Euskadiko beste landa-lurralde batzuetako ekimenek kapital sozialaren eta ezagutzatik eta esperientziaz eratorritako lurralde-adimenaren garrantzia azpimarratzen dute. Hori aprobetxatu beharreko aukera bat da lurralde-eskumen esparru batean eremu bakoitzaren berezko ezaugarrietara egokitutako ekintza bereziak proposatzeko.

- Espainiako beste lurralde batzuetan atzerakada demografikoa eta despopulazioa tarteko hiriguneetara hedatu den bitartean, Araban neurri txikiagoan gertatu da hori (bai, ordea, Laudion), eta landa-eremuetan kontzentratu da nagusiki.

- Alde batera uzteko arrazoi indibidual nagusiak honako hauek dira: etxebizitza eskuratzeko eta egokitzeko zailtasuna; garraio publikoaren defizitak; lan-aukera gutxi; ekiteko zailtasunak; eta aisialdi-eskaintza eskasa.

- Funtsezkoa da lurraldearen zatien arteko loturak bermatzea, landa-biztanleria mantentzeko; horrela, mugikortasuna landatartasunaren euskarri eta zutabe gisa ulertzen da.

·Arrazoizkoa dirudi etxebizitza-politika eraginkorrak sustatzea, tokiko gazteen sustraitzea errazteko eta gazteak ez daitezen irten.

·Erronka bat da egoiliar berrien finkapena ez mugatzea herria logela gisa edo asteburuetako egonaldiatarako erabiltzera eta familia ibiltariagoen sustraitzea erraztera.

·Datozen hiru hamarkadetan, populazio-bolumen handia erretiratuko da Espainian, eta erretiratzeko adinera iristen direnek hiriguneetatik paisaia- eta ingurumen-kalitatea duten landa-eremuetara joan-etorriak egiteko joera dutela egiaztatu denez, aukera dago biztanleria-mota horretarako ezaugarri egokiak dituen etxebizitza-parke bat eskaintzeko, aldi berean zerbitzuak eta ekipamenduak biltzen dituzten gunetara joateko garraio publikoko eskaintza egokia gaituz.

·Telelana areagotzeko aukerak aukera ematen du lan egiteko adinean dauden herritarrek landa-eremuetara erakartzeko, Interneteko banda zabaleko estaldura eta paisaia- eta ingurumen-kalitate handia aprobetxatuz. 5G sistema hedatzea eta lurralde osoa digitalizatzea aukera bat izan daiteke ekonomiaren, lanaren eta gizartearen aldetik, berrikuntza hedatzeko bitarteko bat eta zerbitzu aurreratuak emateko bide paregabea (telemedikuntza eta telelaguntza, adibidez), justizia soziala eta lurralde-oreka lortzen lagun dezakeena.

·Komenigarria dirudi azterketa zehatza eta hausnarketa kritikoa egitea landa-eremu behartsuenetan abiarazitako landa-garapeneko neurrien ondorioei buruz, lurralde horiek izan baitira, aldi berean, despopulazio-prozesuaren aldekoenak.

·Aurrekoaren haritik, ikusi da lan-eskaintzak ez duela beti bermatzen biztanleria finkatzea; lanpostuak eta horien eskaintza landa-ingurunean deslokalizatu daitezke, eta, aldi berean, hiriguneetan bizitegiak pilatu.

·Azken hamarkadetako esperientziak erakutsi du funtsezkoa dela masa sozial kritikoa-ri eustea landa-garapeneko ekintza arrakastatsuei aurre egin ahal izateko.

·Funtsezkoa izango da landa-udalerrietan lotutako biztanleriaren mugikortasuna eta ondorioak sakon aztertzea; izan ere, fluxu asko eta asko estatistiketatik kanpo gertatzen dira, baina eragin handia dute gizartean, ekonomian eta lurraldean.

·Politika sektorialen koordinazioa eta hainbat mailatako lankidetzak, batez ere udalaz gaindikoa, funtsezkoak dira despopulazioari eta landa-garapenari arrakastaz aurre egiteko.

2.2.3.2. Arabako Foru Aldundiaren jarduera espezifiko garrantzitsuenak

Honako hauek dira Arabako Foru Aldundiak landa-ingurunean bultzatutako jarduerak nagusiak.

•Garapen ekonomikoa

-Koadrilen ekonomia suspertzeko planak: egoeraren diagnostikoa, premien identifikazioa eta egin beharreko jardueren proposamen arrazoitua. Araba Garapen Agentziak, foru-enpresak, planaren laguntza eta jarraipena egiten du.

-Arabako kuadrilla eta udalerrietan enplegua sustatzea. Enplegu-anezkak. Enpleguaren hobekuntza kantitatean, udaleko enplegu-anezken lanarekin jarraituz, kontratazioarako zuzeneko laguntzak eta enplegurako prestakuntzari laguntza, eta kalitatea, enpresaren barruan lanpostuz igotzeko aukerak erraztuz, Arabako langileen kualifikazioa, birziklapena eta akreditazioak hobetuz.

-Arabako kuadrilla eta udaletan turismoari laguntzeko programak. Ildo estrategiko honek arreta jartzen dio Arabako turismoaren aurrerapenari, tokiko erakargarri turistikoak sustatuz ostalaritza-sektorearen garapen eraginkorra lortzeko bitarteko gisa. Honela zehazten da: Araba Programa turismo irisgarriko erreferentzia gisa; lurralde osoko ekitaldi, kongresu eta jardueretarako laguntza koordinatua; landa-guneeta-

ko egoiliarrentzako turismo-gidak prestatzeko plana; tokiko produktuak eta saltokiak sustatzen dituzten proiektuetarako diru-laguntzak; turismo-enpresa eta -sustatzaileak babestea; turismo-erakargarriak aktibatzen dituzten proiektuetarako laguntza; Arabako turismo-mahaia sortzea; bisitari-tipologiaren arabera turismo-paketeak sortzea; erakargarrien eta baliabideen koadrila bakoitzetik informazio zentralizatua.

-Merkataritza-sektoreari laguntzea landa-eremuetan. Jarduera egituratu batzuk bil-tzen ditu, tokiko txikizkako merkataritzari laguntzeko, online erosteko ohitura berriek dakarten mehatxuaren aurrean: teknologia berrien erabilera eta tokiko merkataritza kudeatzeko programak sustatzea; landa-saltokien diagnostikoak egiteko eta berriz flotarazteko alerta-sistema indartzea; saltokien belaunaldi-transmisioa errazten duten ekintzak; merkataritza-eremuak hobetzea eta urte-sasoiko merkatuak bultzatzea; pre-mia handiko landa-saltokiak modernizatzea eta espezializatzea; marketineko eta mer-kataritza-ikusgarritasuneko jarduerak.

-Ardoaren Ekonomia eta Kulturaren Bikaintasun Zentroa sortzea. Arabako Errioxan zentro berri bat abian jartzea, ardoaren ekonomiaren eta kulturaren esparruan bikain-tasunaren erreferente izan dadin (mahastizaintza eta ardogintza, enogastronomia, enoturismoa, ardoaren eta mahastien ondarea eta kultura-paisaia). Berezko nortasu-na duen eta nazioan eta nazioartean aintzatespena duen zentro bat, Arabako Errioxa bikaintasuneko eta helmuga enogastronomikoko mahastizaintzako eta ardogintzako eskualde gisa garatzea eta proiektatzea sustatuko duena, prestakuntzaren, ikerketa-ren, berrikuntzaren, ekintzailatzaren sustapenaren, enpresen eta sektoreen lehiakorta-sunaren euskarriaren bidez (besteak beste, Arabako Errioxako ardoarentzako Bikainta-suneko Zigilu baten merkaturatzeari eta funtzionamenduari laguntzea), ardogintzaren sustapenaren eta balio-kateen bidez.

-Arabako Mendialdean Meatze Espazioak Garatzeko Masterra. Arabako Mendialdeko asfalto naturalen ustiatagietako meatze-paisaiak lehengoratzeko Master Plan bat egi-ten ari da, bai eta bertako natura-, kultura- eta ekoturismo-ondareari balioa emateko jarduerak formulatu eta garatu ere.

•Landa-ingurunea digitalizatzea

-Banda zabalaren hedapena. Araba Konektatua programa. Banda zabalak komuni-kazio interaktiboak areagotzen ditu, batez ere datuak transmititzeko eta prozesatzeko abiadura handitzearekin lotuta. Landa-eremuetara abiadura handiko sareak erama-teak ahalegin handia eskatzen du lurraldea egituztatzera bideratutako politiketan, hi-ri-eremuaren eta landa-eremuaren arteko arrakala murrizteko.

Horregatik, eta Arabako biztanleguneen populazio-dentsitatea txikia izan arren, lehen-tasuna izan da 2017an lurraldean lehen sustapen-eskaintza egin zenetik. Prozesu ho-rretan Arabako Foru Aldundia eta Eusko Jaurlaritza izan dira buru Araban, eta horri es-ker, abian diren sustapen-deialdiak osatu ondoren, Arabako nukleoen % 100ek banda zabalarekin konektagarritasuna izango dute. Arabako Foru Aldundiaren kasuan, inber-tzioak Foru Planaren aurrekontu-partiden zati izan dira.

Era berean, Arabako enpresa, negozio eta ekoizpenetan komunikazio-sareak hobetu eta modernizatzekeo pizgarriari ekin zaio. Gaur egun, enpresen % 99k baino gehiagok dute abiadura handiko sareetarako sarbidea, edozein lekutan daudela ere.

-ArabAMarket. Arabako landa-negozioen webgunea. Erakundeok konpromisoa har-tu dugu landa-garapena nekazaritzako, abeltzaintzako eta basogintzako osagaietan ez ezik, garapen inklusiboan ere oinarritzeko, ohiko negozioak eta berrikuntza handi-ko negozioak bateratuko dituen. Arabako landatartasunaren negozio guztiei balioa emateko, eta kuadrilla guztiek hala eskatuta, erakusleiko digital bat jarri da martxan, ArabAMarket izenarekin, landa-eremuko jarduera ekonomikoa bultzatzeko, konektibi-tatean, IKTetarako sarbidean, ekintzailatzen eta garapen iraunkorrean oinarrituta.

Proiektu horri lotuta, Vital Fundazioaren laguntzarekin, 5.000 biztanle baino gutxiagoko herriguneetan kokatutako landa-negozioei laguntzeko bonu-kanpaina bat jarri da abian, landa-negozio horien jardura ekonomikoa handitzen laguntzeko, are gehiago COVID-19 pandemiaren eragina jasan duten garai honetan.

-Araba Smart Lurraldea. Arabako lurraldearen konektibitate integral digitala da. Proiektuak oinarritzko bost jardura-ildo ditu:

- Banda zabala Arabako Lurralde Historikoaren % 100ean hedatzen amaitzea.
- 5G sarearen garapena Araban: 5G Araba Plana.
- IOT (Gauzen Internet) proiektu pilotua Arabako Kuadrilla batean.
- Ahotsa estaltzeko plan berezia lurraldeko herriguneak lotzen dituzten herri eta errepide guztietan.
- WIFI proiektu publikoa 100 biztanletik gorako guneetan.

•Lehen sektorea

Arabako lurzoruan nekazaritzara, abeltzaintzara eta basogintzara bideratutako azalera zabaltzeak jardura eta programa aniztasun handia dakar nekazaritzaren, abeltzaintzaren eta mendien arloetan, eta jardura eta programa horiek bilakaera izan dute denboraren poderioz, Araban beti izan den foru-eskumen batean.

-Nekazaritza eta abeltzaintzako ustategiak hobetzea. Beti uztartu izan dira nekazaritza- eta abeltzaintza-ustategiak modernizatzeko neurriak, haien bideragarritasuna eta lehiakortasuna hobetzeko, profesionalizazio handiagoa lortzeko eta belaunaldien arteko erreleboa bermatzeko: animalien ongizateari buruzko araudia betetzen laguntzea edo makineria erostea, nekazaritza-lurzorua kudeaketan eraginkortasuna eta iraunkortasuna hobetzeko eta ongarrien erabilera hobetzeko; edo, abeltzaintzaren arloan, ganadua energia aurrezteko edo gasak murriztea sustatzen duen teknologiarekin haztea sustatzea.

-Mendi Publikoak. Araba ezaguna da Arabako toki-erakundearen jabetzako mendi publikoen kontzentrazio handiagoa dagoelako, eta, horregatik, Foru Aldundiak kontrol-, zaintza- eta laguntza-politikak garatu eta garatzen ditu, Arabako mendiak mantentzeko eta hobetzeko. Landa-bideen sarea toki-erakundearen jabetzakoa da, eta foru-finantziazioko programa bat du. Programa horri esker, sarea mantendu ahal izan da, jabe publikoen botere ekonomikoa edozein dela ere.

-Arabako ardoak eta sagardoak sustatzea eta kokatzea. Ekintza estrategiko honek agerian uzten du Arabako nekazaritzako elikagaien sektoreak duen garrantzia eta ardoa eta sagardoa sustatzeko tratamendu individualizatuaren beharra, hala nola: Errioxa JDKn Arabako Errioxa Jatorri Deitura sustatzea; Errioxako Ardoaren eta Errioxa-Sonsierren Mahastiaren Paisaiaren Adierazpena lortzeko lankidetzaren ondare gisa; Arabako ardoen eta ardo-sagardoaren salmentarako Arabako ardoen eta ardo-sagardoaren merkatuetan posizionatzea; Arabako mahastizaintzako ustategietarako, upategi txikiak lortzeko eta sagardotegietarako minimis laguntzak; Arabako Errioxako ardoak, Arabako txakolina, ostalaritzaren kudeaketa eta mahastizaintzako eta ardogintzako esperientziak saltzeko marketplace plataforma; Arabako Errioxako upategi txikien banaketa logistikorako laguntza; mahasti zaharra mantentzea; mahasti markagarriak aitortzea eta babestea; mahastizaintzako erregistroaren digitalizazioa, eta abar.

-Ureztaketak handitzea, hobetzea eta modernizatzea. Lur ureztatuak modernizatzea eta handitzea bultzatzeko eta proiektuan dauden lur ureztatuen obrak hasteko jardura-ildoak. Eusko Jaurlaritzarekin batera ureztaketak eraikitzeak erakunde arteko plan bat barne hartzen du, bai eta ponpaketak, ureztatzaileak eta ihesak egokitzeko laguntzen mantentzea ere. Gainera, ureztatzaileen komunitateen kudeaketa berran-

tolatu eta aldatuko da, baterako jardueren ondoriozko sinergiak lortzeko: tarifak, urrez-tapen-egutegiak, baterako kontratazioak, etab. Proiektu zehatz hauek nabarmentzen dira: Arabako urreztapenen hobekuntza eta modernizazioa; Irrigal circulara; Irrigara-ba ekolife; eta urreztatze-laborantza berriak ezartzen laguntzea.

•Fiskalitatea

-Arabako landa-etxebizitzarako pizgarri fiskalak. Arabak araubide berezia du PFEZn kenkari espezifikoak egiten den kasuetarako, 4.000 biztanletik beherako udalerrietan ohiko bizilekua duten etxebizitzak alokatzeko ordainketetarako. Araubide horri esker, % 18ko kenketa orokorra % 20ra igo daiteke 4.000 biztanle baino gutxiago dituen Arabako udalerri batean ohiko bizilekua finkatzen duten zergadunentzat, eta % 25era irits daiteke 4.000 biztanle baino gutxiagoko guneeetan gazteek erositako etxebizitzetarako. Neurri horren helburua da kolektibo hori gure lurraldeko eremu jendetsuenetara erakartzea, urteko 2.346 euroko mugarekin.

-Fiskalitate Berdea. Landa-garapenarekin lotutako PFEZren gaineko hiru neurri barne hartzen ditu: kooperatibei ohiko etxebizitzari energia elektrikoa hornitzeko eguzki-energia fotovoltaikoa sortzeko instalazioak erosteko ekarpenagatik kenkaria, ohiko bizilekua 4.000 biztanle baino gutxiagoko udalerri batean duten zergadunek aplikatu beharrekoa; modu jasangarrian kudeatutako baso-finken ustiatzei diru-laguntzak emateko salbuespena; baso-ustiapen jasangarriko jardueretarako errendimendu garbiaren % 10eko murrizketa orokorra.

•Bideak eta mugikortasuna

-Landa-lotura. Arabako errepideen plan integralean oinarrituta, Arabako mugikortasuna errepide-sareari arreta emateko diseinatu zen, Euskadiko eta Europako gainerako lurraldeetatik mesetara sartzeko funtsezko lurralde batean. Hala ere, azkenaldiko aha-leginetako asko bigarren eta hirugarren mailako errepide-azpiegitura bat ehuntzera bideratu dira, herrigune guztietara iristeko bide seguru eta eraginkorrak erabiliz, ingurumena, zeharbide eta hiriguneetako segurtasuna eta nekazaritza- eta abeltzaintza-jardueren beharrak uztartuz. Era berean, Euskadiko Garraio Jasangarriaren Gida Plana 2020 delakoaren arabera, hobekuntzak egin dira lurraldeko garraio publikoaren sarean, banaketa jasangarriago baten bidez, eta ibilgailu pribatuaren erabilerak pisu txikiagoa izan du lurraldearen irisgarritasuna hobetzearekin batera, lurraldeko alde desberdinen arteko joan-etorrien denbora murriztuz, batez ere garraio publikoan.

-Landa-garraioa. Azken urteotan garraio publikoaren eskaintza asko optimizatu da. Landa-garraio publikoaren erabilerak nabarmen egin du gora; izan ere, "Eskarira hurbildu dira" (edo autobus geltokietara edo bestelako premietara hurbiltzeko zerbitzu espezifikoak), linea bakoitzeko zerbitzuen kopurua handitu da, eta kalitatezko garraio publikoaren finantzaketa hobetu egin da.

•Zerbitzu publikoak, despopulazioa eta lurralde-oreka

-Arabako administrazio-egoera. Toki-erakundeei laguntzea. 333 administrazio-batzarrak eta 7 kuadrillak foru-arauaren arabera eskumen propioak dituzten toki-erakundeak dira, eta Euskadiko Toki Erakundeei buruzko 2016ko Legean jasota daude. Foru Aldundiak eskumena du beren eskumenak kudeatzen laguntzeko, dagozkien toki-finantzaketa banatzeko eta indarrean dagoen legeriak arlo ekonomikoan ezarritako lege-kontrola egiteko.

Hala ere, Aldundiak duela 40 urte baino gehiagotik ditu laguntza bereziko programak (Foru-planaren programak eta obra txikiak), tokiko erakundeei aukera ematen dietenak beren eskumeneko azpiegiturak eraikitzeko eta mantentzeko, ur-hornidurarako, saneamendu-sareetarako, argiteria publikorako... Emandako diru-laguntzari esker,

norgehiagoka-eskema batean, herriek beren biztanleei bizi-kalitate handiko bizi-garapena ziurtatzeko behar dituzten zerbitzuak eduki ahal izan dituzte. Programa horiek gabe ezinezkoa izango litzateke Arabako herri gehienei eustea, orain ezagutzen ditugun moduan.

-Larrialdi-zerbitzuak. Foru Aldundiari dagokio suteak itzaltzeko eta salbamenduko zerbitzuen eskumena, bai eta Arabako Suhiltzaile Erakunde Autonomoa eta Foru Suhiltzaileak sortzea ere, Aiarako parkearen eta UCElen proiektuan oinarrituta jaio baita. Bira erabatekoa izan da, 24 orduko zerbitzua eskaini baitu lurralde osoan, eta Iruña Okako Parke Zentrala ireki baitu, 20 minutu baino gutxiagoko esku-hartzearekin.

-Mendialdea Biziberritzen plan pilotua. Planak berariazko 11 jarduera biltzen ditu Mendialdeko Kuadrillan, lurraldeko desoreka demografikoek gehien eragindako jardueretako bat. Udalek, Kuadrillak eta Foru Aldundiak gauzatu dituzte jarduera horiek, eta eskualdearen garapen ekonomikoa eta Arabako Mendialdean bizi diren eta bizi nahi duten pertsonen bizi-kalitatea hobetzea dute helburu nagusi. Gauzatutako planak erabat berresten du administrazioen arteko lankidetzaren, arrisku demografiko egoerei erantzun instituzionala emateko gaitasuna areagotzen duen gobernantza-modu gisa.

-Laia Eskola. Arabako Foru Aldundiak, Arabako landa-garapenaren premia gisa, landa-eremuan emakumeak ahalduntzeko prozesuak sortzea planteatu zuen. Horregatik jaio zen Laia Eskola. Arabako Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerako IV. Foru Planaren (2016-2020) funtsezko proiektua da. Partaidetza soziopolitikoa indartuko duten tresna eta dinamiken bidez garatzen du bere lana, eta, aldi berean, berdintasunaren alde lan egiten du, oro har, emakumeekin eta gizonekin. Proiektu horren helburua da, gure herriak bezalaxe, oinarri eta oztopo guztiak kentzea gizarte justu, diskriminaziorik gabe eta berdintasunezko gizarte bat lortzeko. Laia Eskola tokiko kuadrilla eta erakundeekin, gizarte-erakundeekin, mugimendu feministaren, emakumeen kolektibo eta elkarteekin eta Arabako landa-munduko beste eragile batzuen konpromisoari eta inplikazioari esker da posible.

3. Nazioarteko esperientzien erreferentziak

Gai demografiko konplexu bat ebaluatzean eta hartatik ondorioak ateratzean, komeni da beste herrialde batzuetako erreferentziekin lotzea. Logikoa denez, herrialde batzuen eta besteen arteko mota guztietako desberdintasunak gaingitu behar dira, baina, hala eta guztiz ere, beste testuinguru batzuetatik ikasitako irakaspenek gure errealitateak eskaintzen digun ikuspegia osa dezakete.

Dokumentuaren zati honetan, gure inguruko herrialde erreferenteetan demografiaren arloan egindako jardura nagusien deskribapen labur eta ez-zehatz bat jaso da.

3.1. Errealitate demografikoa EBko testuinguruan kokatzeko zenbait datu

2019an, EB-27ko batez besteko gazteek ez zuten familiaren etxea utzi 27,1 urtera arte, gizonak 25,2 urtera arte eta emakumeek¹¹ 26,2 urtera arte, batez beste.

Batez besteko hori aldatu egiten da estatu kideen artean. Kroaziak, Eslovakiak, Italiak eta Bulgariak izan zituzten batez besteko adinik aurreratuenak, guztiak 30 urtetik gorakoak. Aldiz, Suediak, Luxenburgok, Danimarkak eta Finlandiak 22 urte baino gutxiago zituzten.

Batez besteko adin txikiena Suedian izan zen (17,8) eta handiena Kroazian (31,8). EBtik kanpo herrialdeak kontuan hartuta, adinik handiena Montenegron izan zen, 33,1 urte batez beste.

Iparraldeko eta mendebaldeko herrialde gehienetan, gazteek 20 urterekin utzi zuten etxea batez beste, eta hegoaldeko eta ekialdeko estatuetan, berriz, 30 urte bitartean. Aipatzekoa da Luxenburgo eta Eslovakia oso desberdinak direla inguruko herrialdeekin alderatuta.

Herrialdeak sei taldetan bil daitezke.

- Lehenengoan, Danimarkak, Estoniak, Finlandiak, Luxenburgok eta Suediak osatuta, gazteek batez beste 24 urtetik behera utzi zuten beren familia-etxea.

- Bosgarren taldean, Bulgaria, Eslovakia, Espainia, Italia, Malta eta Serbia sartzen dira, 30 edo 31 urteko batez bestekoan.

- Seigarren eta azken taldea Kroazia, Montenegro eta Mazedonia Iparraldeak osatzen dute, eta batez besteko adina 32 urte edo gehiagokoa da.

Euskadin, 2019an, Gazteen¹² Euskal Behatokiaren arabera, emantzipatzeko batez besteko adina 30,2 urte zen, EBko batez bestekoa baino lau urte gehiago.

Bestalde, 2013 eta 2018 artean, EBko emakumeen batez besteko adinak gora egin du pixkanaka, 28,8 urtetik 29,3 urtera,¹³ hasieran adierazi dugun bezala. Aldaketarik handiena Estonian gertatu zen; bertan, batez besteko adina 1,2 urte igo zen, 26,5 urtetik 27,7 urtera; ondoren Letonia eta Lituania datoz (biak 1,1 urte). Aldi berean, aldaketa gutxi egon ziren Eslovakian eta Suedian (biak 0,2 urte), Txekian eta Eslovenian (biak 0,3 urte).

2018an, lehen seme-alaba jaiotzean emakumeen batez besteko adinik handiena zuten estatu kideak Italia (31,2 urte), Espainia (31,0 urte), Luxenburgo (30,9 urte), Irlanda (30,5 urte) eta Grezia (30,4 urte) izan ziren.

Aldiz, bi estatu kidetan, emakumeek 27,0 urte baino gutxiago izan zuten lehen seme-alaba: Bulgarian (26,2 urte) eta Errumanian (26,7 urte).

Euskadin, batez besteko adina 31,9 urtekoa izan zen 2019an.

¹¹ Iturria: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Being_young_in_Europe_today_-_family_and_society

¹² Iturria: https://www.euskadi.eus/contenidos/noticia/emantzipazioa_19/es_def/adjuntos/Informe_ENDV_Behatoki_es.pdf

¹³ Iturria: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/DDN-20200515-2#:~:text=The%20mean%20age%20of%20women,period%2C%20though%20to%20varying%20degrees>

3.2. Familientzakogizarte-gastua, guztizkogizarte-gastuaren eta BPGaren ehunekoan

EB-28ko herrialdeetan, familiei eta seme-alabei bideratutako gizarte-gastua, 2017an, administrazio publikoen guztizko gastuaren % 3,8 izan zen batez beste, edo % 2,3 BPGari¹⁴ dagokionez.

Administrazio publikoen guztizko gastuaren ehunekoari dagokionez, EBko herrialdeen arteko aldeak nabarmenak dira, % 8tik %2ra bitarteko zifrekin beheko muturrean.

Buru Luxenburgo (% 8,7) eta Danimarka (% 8,6) dituzte, eta ondoren Zipre (% 7,8).

Bulgariak, Poloniak eta Estoniak % 6 gainditzen dute; Finlandiak, Irlandak eta Suediak, berriz, % 5 inguruko gastua dute. Austria, Hungaria, Eslovenia, Belgika eta Frantzia % 4tik gora daude. Europako batez bestekoa (% 3,8) gainditzen duten herrialdeen artean ere ageri da Kroazia.

Herrialdeen artean Alemania eta Errumania daude, batez bestekoaren azpitik. Herbehereek, Italiak eta Lituaniak % 3,2 partekatzen dute. Erresuma Batua % 3,1era iritsi da. Kopurua dagoeneko % 2,4ra jaisten da Portugalen.

Espainia azkenurreko postuan dago Europako sailkapenean. Guztizko gastu publikoaren % 1,7 soilik bideratzen da familiei eta seme-alabei laguntzera, EBko batez bestekoaren erdia baino gutxiago. Atzetik Grezia dator, % 1,4rekin.

Euskadin, familia/seme-alaben gastua, gizarte-prestazioetako gastuarekiko, % 3,5 ingurukoa da, batez bestekoa¹⁵ baino apur bat txikiagoa.

Familiei bideratutako gizarte-gastuaren ehunekoari dagokionez, 2015ean ELGAko herrialdeen batez besteko gastua % 2 zen, eta Espainiakoa, berriz, % 1,2.

Euskadik 2019an izango duen gastuaren ehunekoa BPGaren¹⁶ % 0,85 izango da; Suedian, % 3,6; Frantzian, % 2,8; eta Alemanian, % 2,3.

¹⁴ Iturria: <https://www.ieemadrid.es>; Eurostat.

¹⁵ Iturria: Eustat. Gizarte-babesaren kontua.

¹⁶ Iturria: Eustat. Gizarte-babesaren kontua.

3.3. Familia-bizitza garatzen laguntzeko jarduera nagusiak

Herrialdea	Amatasun-baimena	Aitatasun-baimena	Gizarte-onurak
Frantzia ¹⁷	16 aste. Soldataren % 100.	11 egun. Soldataren % 100.	Hileko ordainketa 2. seme edo alabatik aurrera eta 20 urtetik beherako seme-alaba guztien arabera. Jaiotzean ordaintzea. Errentaren mende dauden edo ez dauden familia-osagarriak. Zergak % 50 murriztea hazkuntzarekin lotutako gastuetan.
Suedia ¹⁸	480 egun (16 hilabete) bikote bakoitzeko. Ez dira iraungitzen haurrak 8 urte izan arte. 90 egun besterenezinak guraso bakoitzarentzat. Soldataren % 80, azken 90 egunetan izan ezik, non tarifa finkoa kobratzen den.		16 urtetik beherako seme edo alaba bakoitzeko hileko ordainketa. Aparteko seme-alaba bakoitzeko hileko ordainketa gehigarria. Haur eskolen/eskolen gastuak, seme edo alaba bakoitzeko murrizten den gehienekora mugatuta; laugarrenetik aurrera ez da ordaintzen.
Alemania ¹⁹	Emakumeak haurdunaldi osoan eta erditu ondorengo lehen lau hilabeteetan bere lanpostuari eusteko eskubidea du. Gainera, langileak soldata ia oso-rik mantenduko du lan egiteari uzten dionean (oro har, erditu baino sei aste lehenago) eta erditu arte. Enpresak nahitaez mantendu behar die lanpostua gurasoei jaiotzaren ondorengo lehen hamabi hilabeteetan, aitatasunagatiko edo amatasunagatiko bajaran dauden bitartean. Aita eta ama hamabi hilabete horietan bana daitezke, nahi duten moduan.		Gurasoek estatuko laguntzak dituzte: 300 eta 1.800 euro artean hilean, seme-alaba jaio aurreko urtean gurasoen diru-sarreraren batez bestekoaren arabera, eta 184 euro finko seme-alaba bakoitzeko (25 urte bete arte).

¹⁷ Iturria: <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F2550>

¹⁸ Iturria: <https://www.informationsverige.se/es/mer-om-sverige/>

¹⁹ Iturria: <http://www.ipfe.org/>

3.4. Bikote gazteek etxebizitza eskuratzeko jarduketa nagusiak

Herrialdea	Gazteen alokairurako laguntza
Frantzia	·Caisse d 'Allocations Familiales (CAF) elkarteak etxebizitzarekin metatu ezin daitezkeen hiru laguntza ditu: ·L 'Aide Personnalisée au Logement (APL). Etxebizitza sozialetan alokairua duten maizterrei zuzendua. ·L 'Allocation de Logement Familiale (ALF). Beren kargura pertsonak dituzten maizterrei zuzendua (adingabeak, mendeko pertsonak, etab.). ·L 'Allocation de Logement Sociale (ALS). Ikasleek gehien eskatzen duten laguntza. Azken hori honako hauen arabera ematen da: urteko diru-sarrerak, etxebizitza dagoen zonakoak, altzariz hornituta dagoen ala ez, adina, ardurapean pertsonak dituen, bakarrik edo lagunduta bizi den, eta okupazioa. Adibidez, 24 urteko pertsona batek, ikaslea izanik, bakarrik bizi bada Parisko apartamentu batean (700 €-ko errenta du hilean) eta 10.000 €-ko diru-sarrerak baditu, 174,48 €-ko laguntza jasoko du hilean errenta ordaintzeko. ·L'avance Loca-Pass, zero intereseko mailegua da, 30 urtetik beherako gazteen-tzat, eta jabeak alokairua egiterakoan eskatzen duen fidantza osorik edo zati batean estaltzen du. Ematen den gehieneko zenbatekoa 1.200 €-koa da, gordailua eta errenta edozein direla ere, eta 25 hilabetez itzuli behar da, interesik gabe. Action Logement erakundeak kudeatzen du. ·Caution Locative Étudiante (CLÉ) edo abalik gabeko ikasleentzako alokairu-gordailuari esker, Frantziako abalik gabeko ikasleek errazago eskura dezakete alokairuko etxebizitza. Estatuko laguntza horiez gain, udalerriek emandako laguntzak ere badaude.
Suedia	29 urtetik beherakoentzat. Laguntza faktore hauen arabera da: diru-sarrerak, bakarrik edo norbaitekin bizi den, inoren laguntza behar duten pertsonak dituen, bizi den hiriko eremua eta apartamentuaren m² mailak.

3.5. Hainbat herrialdetan berriki hartutako neurriak

Arestian aipatutakoez gain, gure inguruko hainbat herrialdetan berriki hartutako²⁰ neurri batzuk nabarmendu behar dira. Arazo demografikoaren dimentsioa familientzako laguntzak bikoizten ari da, bai eta gazteenen emantzipazio-prozesuetarako laguntzak ere, Alemaniakoak kasu.

Alemania	·Gazte Estrategia: gazteentzako garrantzitsuak diren bederatzi ekintza-eremu aztertzen ditu, zer arlotan jardun behar den iradokitzen du, eta ekin beharreko neurri posibleak barne hartzen ditu.
Txekia	·Guraso-prestazioa handitzea.
Kroazia	·Guraso-bajagatiko kalte-ordaina handitzea.
Danimarka	·Guraso-prestazioa handitzea: familia behartsuenentzako seme-alabengatiko subsidio berri bat barne hartzen du, etxeko indarkeria jasaten duten haurrei laguntzeko zerbitzuetarako finantzaketa eta desgaitasuna duten gazteei heldutasunera arte laguntzeko finantzaketa.
Eslovenia	·Lizentziak gehitzea eta mozkin-sistemak.
Finlandia	·Seme edo alaba bakoitzeko prestazio batzuen igoera: hileko igoera txiki batzuk barne hartzen ditu aitatasunagatiko prestazioan, seme-alaba bat baino gehiago dituzten familientzako eta guraso bakarra duten familientzako seme-alabengatiko prestazioetan, eta mantenu-pentsioan. ·Lehen haurtzaroko hezkuntzan eta zaintzan klase-taldeen tamaina murrizteko proposamena.
Irlanda	·Haurrak zaintzeko plaza gehiago finantzatzea.
Lituania	·Seme-alabagatiko prestazioa handitzea.
Erresuma Batua	·Adopzio-familiei laguntzeko funts gehiago.
Italia	·Urtero 175 euroko laguntza unibertsala 21 urtera arteko seme-alaba bakoitzeko, familiaren egoera ekonomikoaren arabera.

Horrez gain, aurreko neurriak nabarmendu behar dira, hala nola ia herrialde guztietan familia ugariei finantza-laguntza emateko planak; Poloniako “500+” ekimena, bigarren eta ondorengo seme edo alaba bakoitzeko hileko laguntzak emateko; eta Italian hiru seme-alaba baino gehiago dituzten familiei lur-sailak hornitzea.

Pobreziaren aurkako ekimenen esparruan, honako hauek nabarmentzen dira: pobreziaren aurkako Frantziako plan integrala, haurrak eta gazteak ardatz dituen; Irlandan gobernu osoaren estrategia bat aplikatzea haurren pobreziari aurre egiteko; eta Danimarkako “1.000 egun” programa, 0 eta 3 urte bitarteko haurren hezkuntza eta zaintza, familia eta osasuna babesteko hainbat neurritarako funtsak emateko.

Azkenik, berdintasun-politikei dagokienez, 2018an, Alemanian amatasuna babesteko legedia zabaldu egin zen ikasleak, emakumeak borondatezko zerbitzu nazionalen eta emakumeak garapenerako lankidetzaz-zerbitzuan sartzeko.

Migrazioen eta itzulera-programen eremuan, Eskualdeetako Lantaldearen 2020ko otsailko zerebro-ihesari buruzko irizpenak planteatzen du, besteak beste, tokiko, eskualdeko,

²⁰ Iturria: the European Platform for Investing in Children (EPIC) December 2019 developments in child and family policy in EU member states. <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?CatId=89&furtherNews=yes&newsId=9526&langId=en>

nazioko eta EBko agintariak emigrazioa lehengoratzeko eta langileak erakartzeko ikuspegi funtzionaletan zentratu behar dutela.²¹

Ikuspegi horien artean daude ezagutzaren ekonomia sortzea, eskualdeen erakargarritasuna hobetzea, diasporaren eta hiri-gobernantzan ikuspegi funtzionala aplikatzearen arteko estrategiak garatzea.

Europako Batzordeak 2021eko martxoaren 24an onartu zuen Haurren Eskubideei buruzko Europar Batasunaren Estrategia eta Europako Haurren Bermea ezartzeko Gomendioa. Estrategia horren arabera, estatu kideek gutxienez Europako Gizarte Funtzen (FSE+) % 5 bideratu beharko dute haurren pobrezia desagerraraztera. Euskadiren kasuan, 2022an Haurrak Bermatzeko Estrategia landuko da.

Ikuspegi horien artean daude ezagutzaren ekonomia sortzea, eskualdeen erakargarritasuna hobetzea, diasporaren arteko estrategiak garatzea eta hiri-gobernantzan ikuspegi funtzionala aplikatzea.

Azkenik, landa-ingurunearen zahartzeari eta despopulazioari dagokienez, *Highlands and Islands Enterprise (HIE)*²² ekimena nabarmendu behar da. Ekimen horrek Eskoziako goi-lurretako eta uharteetako despopulazioa geldiaraztea eta lehengoratzeko lortu du.

Programak eragin nabarmena izan du eskualdean. Herrialdeko gizarte-enpresen % 22 hartzen du, baina Eskoziako biztanleriaren % 85 baino ez da. Gainera, enpresen % 60 emakumeak dira. Era berean, Highlands and Islands Unibertsitateak 2002tik 2007ra bitarte eskualdea uzten zuten gazteen ehunekoa % 30 murriztea lortu zuen. Unibertsitatearen arrakasta hezkuntza-eskaintza lurraldearen aukeretara egokitzean oinarritzen da.

3.6. Emaizariak onenak dituzten bi herrialde

Beherakada demografikoari emandako erantzunean emaitzarik onenak Frantziak eta Suediak izan dituzte. Modu esanguratsuan inbertitu dute seme-alaben hazkuntzari eta gazteen emantzipazioari laguntzeko politiketan, eta eragin positiboa izan dute ugalkortasun-tasaren bilakaeran.

Frantzia eta jaiotza-tasari dagokionez Europako rankingean buru diren herrialdeen artean, honako neurri hauek nabarmentzen dira: bikote gazteak alokairuan hartzea, alokairu sozialeko eta gazteen enplegararritasuneko plan baten bidez, eta familiei laguntza ekonomikoa ematea haurtzaro osoan zehar.

Haurrak dituzten familientzako laguntza luzeak sustatzea, ama langileen kotizazioak jaistea, biztanleriaren mentalitatea aldatzeko kanpainak egitea, etxebizitza eskuratzeko erraztasunak ematea eta seme-alabak dituzten bikoteak adostutako politiken bidez enplegatzea izan ziren plan estrategiko baten zenbait emaitza.

Suedian, politika demografikoaren ardatzetako batzuk honako hauek dira: familia-kontziliazioa, guraso-baimen zabalak eta jaiotza-tasarako eta hazkuntzarako laguntza handiak. Herrialde nordikoan, seme-alabak dituzten familiek gurasoen sorospena, mantenu-laguntza eta Suediako Gizarte Aseguruaren Agentziaren sorospena dute eskura.

Aseguru horri esker, lanean ari diren gurasoak bajaran egon daitezke semea edo alaba zaintzeko. Era berean, semea edo alaba gaixorik badago eta ezin bada haurreskolara edo eskolara joan, aitak edo amak, lan egiten badu, gurasoen sorospena ere jaso dezake.

Horrez gain, zortzi urtetik beherako edo lehen hezkuntzako lehen maila amaitu ez duen seme edo alaba batek lanaldia murrizteko eskubidea du. Bestalde, bigarren hezkuntza ikasten duten 16 eta 20 urte bitarteko gazteek ikasketetarako diru-laguntza jasotzen dute.

21 Iturria: <https://cor.europa.eu/EN/our-work/Pages/OpinionTimeline.aspx?OpId=CDR-4645-2019>

22 Iturria: <https://www.hie.co.uk/>

4. Ondorioak

Puntu honetan, egindakoaren balantzetik eta azterketa-eredu gisa aztertu ditugun nazioarteko erreferentzietatik atera ditugun ondorioetako batzuk laburbildu dira. Horiek guztiak Estrategiaren dokumentu operatiboan jasoko dira.

4.1. Egindakoaren balantzea

I. Euskal instituzioek eta, bereziki, Eusko Jaurlaritzak erronka demografikoaren arloan egiten dituzten jarduerak diagnostiko egokietan oinarritzen dira, kontzeptualki ondo orientatuta daude eta erronka horri erantzun integrala emateko jardun behar den eremuak hartzen dituzte barnean, batez ere gazteen emantzipazioa eta familia berrien eraketa, baina baita gizartearen zahartzeari eta etorkinen gizarteratzeari erantzuteko beste batzuk ere.

II. Sailen politika askok erronka demografikoari heltzen laguntzen dute. Enpleguko, etxebizitzako, hezkuntzako, osasuneko edo gizarte-zerbitzueta politika sektorialak; biztanleria-sektore edo -taldeetan zentratutako politikak, hala nola gazteak, haurrak eta familiak, migratzaileak eta asilo-eskatzaileak; eta zeharkako politikak, hala nola berdintasunekoak.

Horiek guztiak estrategia integratu eta koherente batean egituratu eta optimizatu behar dira, jarduera-sorta hori bateratuko duena eta demografiaren gaiari modu autonomoan helduko diona, sail arteko eta erakunde arteko zentzu- eta ikuspegi-batasunarekin.

III. Kontuan izan behar da biztanleriaren zahartze-joerak bere horretan jarraitzen duela, gazteen batez besteko emantzipazio-adinean ez dela aurrerapen nabarmenik gertatzen, eta jaiotza-tasetan ere ez dela aldaketa nabarmenik ikusten, familiek nahi duten seme-alaben kopurua eta nahi dutenean izan dezaten laguntzeko irizpidearen ildotik. Gainera, ziurrenik pandemiak eragin negatiboa izango du epe laburrean eta ertainean, bai emantzipazioan, bai jaiotza-tasan.

Testuinguru horretan, garrantzi handiko balio erantsia hartzen du gazteen emantzipazioaren batez besteko adina murriztera, familia berriak eratzea bultzatzera eta jaiotza-tasak handitzen laguntzera bideratutako eragin-plan bat duen estrategia bat definitzeak.

Helburuek xede-talde jakin batzuen gaineko neurri espezifikoak eta ekintza positiboko neurriak orientatu behar dituzte, helburu estrategiko horiek lortzeko, hargatik eragotzi gabe lehentasuneko beste alderdi batzuei heltzea estrategia horren esparruan, epe ertainean eta luzean. Adibidez, zahartzeari eta autonomiaren sustapenari dagokienez, 30eko hamarkadaren muga, edo migratzaileen inklusioari eta landa-eremuaren balioa handitzeari dagokienez. Nolanahi ere, gizarteak gaztetzeko eta demografia-piramidea inbertitzeko, ezinbestekoa da gazteen emantzipazioari eta jaiotza-tasari buruzko datuak aldatzea.

4.2. Nazioarteko erreferentzia nagusiei dagokienez

I. Nazioarteko erakunde guztiek gomendatzen dute lehentasun handiena ematea demografiaren beherakadari eta biztanleriaren zahartzeari. Politika publikoen ahaleginak *makrojoera* hori leheneratzera bideratzea proposatu dute, nahiz eta deialdi horrekin batera ez dagoen argi eta garbi zehaztutako politika-ildorik. Ekimen horiek aztertzeko eta adosteko gonbidapen orokor baten barruan kokatzen da, eta ekimen horien eraginkortasuna agerian geratu behar da oraindik. Horrek guztiak argi eta garbi aitortzen du zeregin honen konplexutasuna.

II. Aurreko oharra ez du eragotzi behar argi adieraztea Euskadiko datuek balantze demografiko txarrean duten Europar Batasuneko herrialdeen artean kokatzen gaituztela,

eta, beraz, lehen mailako premia eta erronka sozial baten aurrean gaudela. Horri gehitu behar zaio bai Espainiako estatuan bai Euskadin Ekonomi Lankidetzaz eta Garapenerako Antolakundearen batez bestekoaren azpitik gaudela familian inbertitzeko BPGaren ehunekoari dagokionez.

III. Konparazioan, balantze onenak eskaintzen dituzten herrialdeak bereizten dira gazteen bizimodu independenteko proiektuak sustatzeko baliabide gehiago erabiltzeagatik, askotariko neurriekin, eta familiei zuzeneko laguntza ekonomiko handiagoak eta luzeagoak emateagatik seme edo alaba bakoitzeko, uztartze-neurriak sustatzeaz eta migrazioaren etorrera eta gizarteratzea eta laneratzea bultzatzeaz gain, eta, bestalde, zahartze aktiborako eta osasungarriarako politikak sustatzeagatik eta adinekoen autonomia bultzatzeagatik, edo landa-ingurunea indartzeagatik.

5. Erronka demografikorako 2030 Euskal Estrategia baterako gakoak

5.1. Oinarri etikoak

Jarduteko edo esku hartzeko plan orok hura mugitzen duen *espirituari* edo *filosofiari* buruz hausnartzea eskatzen du. Zeregin konplexuari aurre egiteko behar dugun jarrerari buruzko alde aurreko hausnarketa partekatzea da haren funtsean dauden oinarriak identifikatzea, eta, kasu honetan, demografiaren moduko erronka bat da.

Atal honetan aurkezten diren oinarriek lotura dute 2030 Agendaren oinarriekin, eta une honetan, halaber, *Covid inpaktu* izenarekin dei daitekeena aztertze gakoekin lotzen dira. Horrek guztiak trantsizio sozial sakoneko agertokia eratzen du, eta, horretarako, ezinbestekoa da oinarri etikoak finkatzea.

5.1.1. Printzipioak

Dena dago aldaketaren mende. Hala ere, planteatu behar da ea oinarri etikoak aldatu behar diren garai bakoitzean edo edozein kontingentzia edo krisiren aurrean, edo, aitzitik, ea badagoen antzina-antzinateko jakinduriaren oinarri batzuk, berrikuntzaren eta gurekin batera datozen gizarte-erlaketak berrien erantzunaren oinarri izaten jarrai dezaketenak.

Estrategia horrek hartzen duen hipotesia da badirela oinarri unibertsal batzuk, ez kointzuralak, krisiaren ondoren bizirik irauten dutenak, eta, orain ere, baliagarriagoak izan daitezkeenak larritasun garaietan.

Umiltasunaren eta mugatu izatearen kontzientziaren printzipioa

Umiltasuna da gure mugak ezagutzea eta ezagutza horren arabera jardutea. Pandemiak agerian utzi du gure hausnartasuna, bai indibidualki, bai kolektiboki. Errealitate demografikoa ere etorkizunerako proiektzioa egiten du. Errealitate demografikoa eta haren konplexutasuna ere gure kalteberatasunaren adierazgarri dira.

Ezin dugu, eta ez dakigu dena. Hala da giza izaera. Gure perspektibak beti dira osatugabeak. Egin beharreko guztia errealitatearen printzipio ukaezin hori onartzetik abiatu behar da. Ikasi, elkarri lagundu eta elkarrekin lan egin.

Aitorpenaren eta balio positibo iraunkorraren kontzientziaren printzipioa

Beti dago eraikuntza-potentziaren faktore edo ikuspegi bat, errealitateari aurre egiteko garrantzi estrategikoa duena. Balio positibo iraunkorra da.

Edozein konponbide-prozesu eraikitzeko, daukagunaren eta positiboa denaren balioespen esplizituan oinarritu behar da. Krisi edo zailtasun bat gainditzea, kasu honetan erronka demografikoa, zailtasunen artean aukerak bilatzean eta bultzatzean datza neurri handi batean. Zerbait onuragarria dela argi esatea da erresilientziarako oxigeno psikologikoa eta komunitarioa.

•Erantzukizunaren eta kontzientzia etiko pertsonalaren printzipioa

Pertsona bakoitzak hauta dezake. Bere egintzen eta ondorioen erantzule da. Zentzu etikoarekin aukeratzeko kontzientzia dugu. Gure erabakiak gara. Errealitate horretaz jabetzeak erantzukizun-printzipioa onartzea dakar. Printzipio horrek interpelazio pertsonalizatua planteatzea dakar: *zer zati dagokit niri?*

Ez da soilik zer eska dezakegun, baizik eta zer eman dezakegun ere, ezinbestekoa den erantzun komunitario baten zati gisa. Kasu hori ere erronka demografikoari aplikatuta. Galdera hau lehen pertsonan planteatzeak eta erantzun etikoa bilatzeak erantzukizunaren printzipioa islatzen du.

•Elkartasunaren eta giza duintasunaren kontzientziaren printzipioa

Giza duintasunak pertsona izatearen zentzua adierazten du, eta giza eskubideen oinarria da. Proiektzio lokala eta unibertsala du. Krisiek desberdintasunak handitzeko joera dute. Giza duintasunaren kontzientziak baldintzak sustatzera bultzatzen du, krisi- edo zailtasun-egoera batetik kohesio eta justizia sozial handiagoarekin ateratzea ahalbidetzeko.

Elkartasun-printzipioak berdintasuna eta egoera ahulenean dauden pertsonen aldeko lana eskatzen ditu. Elkartasunaren eta giza duintasunaren kontzientziaren printzipioa gaur egun, 2022an, munduan eta Euskadin hiru hitzetan adierazten dira: Giza Garapen Jasangarria. Demografiaren gaiari ezin zaio heldu printzipio hori sartu gabe.

5.1.2. Balioak

Gaur egungo testuinguruan, balio positibo ugari eta askotarikoak aipa daitezke. Horregatik, beharrezkoa da irizpide ez-arbitrarioen bidez horiek hautatzea. Bidegurutze horretan egokienak aurkitu eta sustatu nahi dira.

Hemen, proposamen gisa, hiru irizpideri erantzuten dieten lau baliori ematen zaie lehenetasuna: oinarri etikoa duten balioak dira, eta elkarlaneko eta erabilgarritasun handiko kulturaren filosofia indartu dezakete demografiaren moduko erronka bati modu positiboan aurre egiteko.

•Elkarrizketa. Beste jarrera eta proposamen batzuk entzuteko eta kontuan hartzeko aldez aurreko jarrera adierazten du. Elkarrizketa lankidetzan aritu ahal izateko aurrebaldintza gisa eratzen den balio bat da. Elkarrizketa alternatiba lasaia ere bada, presaren edo indarkeriaren aurrean. Elkarrizketa da dogmatismoaren aurkako antidotorik onena.

•Lankidetzaketa. Lankidetzaketa konpromiso bat da, eta bateratze-lana, koordinazioa eta elkarlaneko gobernantza eskatzen ditu. Egungo testuinguruak lankidetzaketa-estrategia eskatzen du (eragile anitzekoa) norabide guztietan. Aliantza-dinamikak eta talde-lana sustatzen ditu. Lankidetzaketa unilateralismoari eta totalitarismoari aurre egiten die.

•Pertseberantzia. Krisi orotatik irteteko, eustean eta irmotasunean oinarritutako prozesuak behar dira. Pertseberantziaren bi osagaiak dira. Erresilientzia eta lankidetzaketa sustatzeko baldintza egokiak sortzen dituzte. Atzera egitearen aurrean, pertseberantziak zorrotasuna eta erantzunkidetasuna behin eta berriz azpimarratzea sustatzen du.

•Proaktibitatea. Bizi garen larrialdi-testuinguru berriak paradigma-aldaketak eskatzen ditu. Lehenengo gaia ez da *arazoa non dagoen eta erruduna nor den*, baizik eta *konponbidea non dagoen, nola eraikitzen dugun guztion artean eta zer ekarpen dagokidan*. Biktimismoaren eta kexaren kulturaren aurrean, proposamen-konpromisoa, eraikitze-konpromisoa eta inplikazioa.

5.2. Premisa estrategikoak

Jarraian azaltzen direnak dira demografiaren gaiari heltzeko eta dokumentu honekin bultzatu nahi den prozesua lantzeko esparru orokorra eratzen duten alderdi estrategikoetako batzuk. Premisa horiek erronka demografikorako 2030erako Euskal Estrategiaren II. Dokumentuan ere jasotzen dira, Jarduera Plana barne hartzen duen dokumentu operatiboan.

5.2.1. Perspektiba integrala, sistemikoa eta progresiboa

Estrategiak 2030 Agendaren Garapen Jasangarrirako Helburuekin lerrokatutako eraldaketa-ikuspegi sistemikoa eta progresiboa izan behar du. Ikuspegi integral horrek honako politika hauek eskatzen ditu: etxebizitza, enplegua, hezkuntza, soziosanitarioak, osasuna edo migrazioa eta gizarte-prestazioak, gaitasunak garatzeko laguntzak edo laguntza, bai eta hiri- eta landa-dimentsio bikoitza ere, epe labur eta ertaineko ekimenekin eta lau sektore hauen lankidetzarekin: publikoa, enpresa, hirugarren sektorea eta familia, sare komunitarioekin batera.

Begirada horrek bateragarria izan behar du jarduera politikoaren eta instituzionalaren erreforma-bokazioarekin. Epe labur eta ertaineko ondoz ondoko jarduketa-programetan zehaztu behar da, finkatutako helburu orokorrekin bat etorritik eskalatzeko eragin zuzena izan dezaten. Ikuspegi progresibo horren barruan, garrantzi berezia hartzen du lehentasun partekatuen arabera jardunak. Lehentasun horiek trakzio-proiektuetan eta lehen talka-planean islatu behar dira.

5.2.2. Genero-ikuspegia

Estrategia eta jarduera guztiek genero-ikuspegiaren eta ikuspegi intersektionalaren berri izan behar dute, eta arreta berezia jarri behar dute herritarren eskubideak benetan baliatzean eta zailtasun, bazterkeria edo diskriminazio anizkoitzeko egoeretan.

Helburua da baldintzak sortzea, pertsonak, hala aukeratzen badute, amatasuna/aitatasuna beren bizi-proiektuko beste alderdi batzuekin bateratu ahal izateko eta nahi duten seme-alaba kopurua eduki ahal izateko, nahi dutenean, eta nahi dutena baino kopuru txikiagoa edo nahi dutena ez den une batean edukitzeko baldintzarik edo bultzadarik ez izatea.

5.2.3. Aniztasunaren, tratu-berdintasunaren eta diskriminaziorik ezaren ikuspegia

Estrategia familia-egituren, familia-bizitzako ibilbideen eta familia barruko harremanen aldaketa-prozesu sakona onartzean oinarritzen da, eta familia-egitura guztiek babes sozial maila bera izatea bilatzen du. Azken batean, familia-aniztasuna, tratu-berdintasuna eta pertsonen eta familien diskriminaziorik eza aitortu eta babestu behar dute.

5.2.4. Erantzunkidetasunaren ikuspegia

Estrategia honetan jasotako jarduerak kontuan hartu behar dute gizarte-antolaketa erantzukide baterantz aurrera egiteko beharra, eredu bat garatuz, non bi gurasoek neurri berean parte hartzen duten produkzio- edo lan-zereginetan, eta ugalketa- edo zaintza-lanetan, jasotzaile bikoitzaren eta zaintzaile bikoitzaren eredutik abiatuta.

5.2.5. Iraunkortasunaren ikuspegia

Estrategia horren hedapenak, helburuek eta jarduerak kontuan izan behar dute belau-naldien ordezkapena zuzenean lotuta dagoela gizarte baten berrikuntzarekin eta haren iraunkortasunarekin. Desoreka demografikoak eragin zuzena du belau-naldien arteko elkartasun-politiketan eta gizarte-zerbitzu eta -politiketan. Era berean, lan-merkatuko eskulanaren birjarpenean gero eta defizit handiagoa eragiten du. Oreka demografikoaren bilaketa estu lotuta dago iraunkortasunaren irizpide gidariarekin, eta trantsizio sozialaren ardatz nagusietako bat da.

5.2.6. Adinekoen eskubideak, autodeterminazioa eta autonomia bermatzeko ikuspegia

Era berean, adinekoek beren etxean bizitza autonomia izateko bermeak izan behar dituzte, hala nahi izanez gero, beren bizitzako aldi laburrago edo luzeagoetan nahitaez beharko dituzten zainketak alde batera utzi gabe, autodeterminatuz.

2021ean 18.000 pertsona zeuden egoitzetan, baina milioi erdi baino gehiago ziren pentsiodunak; beraz, gehienak beren etxeetan bizi dira. Eta, aldi berean, gehien hazi diren etxe unitateak kide bakarrekoak (guztizkoaren heren bat inguru) eta bi pertsonakoak (aurrekoekin batera, etxe unitate guztien bi heren) dira.

Horrek esan nahi du beharrezkoa dela komunitatean arreta indartzea, lehen eta bigarren mailako arreta, zaintza instituzionala indartuz eta familiaren pisua modulatzuz, zaintza-eredua eraldatuz. Bestalde, adineko autonomoekin, gehienak baitira, politikak eta ekimenak bultzatu behar dira, eta adineko pertsonen autonomia, bizitza osoa eta parte-hartze soziala sustatu bizi-ziklo osoan, bizi-itxaropen osasungarria handitzen lagunduz eta politikak, zerbitzuak eta programak adinekoen belaunaldien itxaropenetara, gaitasunetara, interesetara... egokituz.

5.2.7. Gazteen emantzipazio-prozesuaren zentralitate-ikuspegia

Egungo krisi-egoera argien deskribatzen duten faktoreetako bat da gazteek gero eta zailtasun handiagoa dutela beren bizi-proiektua autonomiaz gauzatzeko. Emantzipazio-prozesua, beraz, erronka demografikoari lotutako gazte-politiken bizkarrezurra da, eta, beraz, jatorrizko familia-etxetik benetan ateratzea ahalbidetuko duten emantzipazio-politika espezifikak izan behar dute.

Zeharkako irizpidea baldintza egokiak sustatzea da, gazteek bizi-proiektu autonomo bat aukera faltak eragindako atzerapenik gabe garatu ahal izan dezaten.

5.2.8. Politiken zeharkakotasunaren eta koherentziaren ikuspegia

Zeharkakotasunak berekin dakar politikak artikulatzea *biztanleria-sektoreetan (gazteak, adinekoak, gizonak, emakumeak, migratzaileak...)* eta *jarduera-sektoreetan (enplegua, etxebizitza, osasuna, hezkuntza, gizarte-zerbitzuak...)* helburu partekatuen inguruan – gizartea gaztetzea, bizi-itxaropena eta desgaitasunik gabeko bizimodua areagotzea...–, helburu horiek lortzeko funtsezko faktoreak *azpimarratuz*, betiere *elkarlaneko gobernantzatik, politiken koherentziatik*, eta sektoreen lankidetzatik (4S) eta hartzaileen parte hartzetik abiatuta.

Horiek guztiak ezinbestekoak dira *trantsizio-politikak* bultzatzeko, sinergiak eta berariazko tresnak behar baitituzte, urgentziazko egoeretan (ez hain luzeak) edo egoera arruntetan (egonkorragoak) erabiltzen ez direnak.

Sinergiak eta lankidetzak publiko-publikoko, publiko-pribatuko eta publiko-sozialeko tresnak, edo mugaz gaindiko lankidetzak, garrantzi handiko, ibilbide luzeko, izaera globaleko eta izaera sistemikoko fenomenoei erantzuteko, hala nola gizarteak gaztetzeari, osasun-krisiaren inpaktu sozial eta ekonomikoari, eraldaketa digitalari edo klima-aldaketari.

5.2.9. Eskubideen ikuspegia eta babes soziala sendotzearen ikuspegia

Eskubideen ikuspegiak garapen sozial eta pertsonalaren osagai bat gehitzen dio erronka demografikoaren kudeaketari, *biztanleriaren piramidearen oreka eta garapen ekonomikoa* bilatuz, babes sozialeko sistemak, gizarte-kohesioa eta gure ongizate-eredu propioa sendotzeko bitarteko gisa.

Erantzukizun publikoa zabalduz, gure ereduaren oinarri komunitarioa galdu gabe, *esku-bideak benetan baliatu eta pertsona guztiek bizitza autonomoko proiektuak hedatu ahal izateko*.

Bizi-proiektuak garatzeko laguntza kolektibo bakoitzari egokitu behar zaio, eta izaera espezializatua eta, azken batean, pertsonalizatua izan behar du, laguntzak konbinatuz. Sektore publikoaren, pribatuaren, sozialaren eta familia-komunitatearen arteko lankidetzari (4S) eta laguntzen konbinazioari (pertsonalizazioa) esker, emaitza hobekak lor daitezke.

5.2.10. Belaunaldi arteko elkartasunaren ikuspegia

Elkartasuna maila pertsonalean, familiarrean, sozialean eta instituzionalean (elkartasun organikoa), behar bezala garatuz pentsio-sistema eta, oro har, babes sozialeko sistemak (Interes Orokorreko Gizarte Zerbitzuak, hezkuntza-, osasun- eta gizarte-sistemak barne). Sistema horiek ezinbestean jasan behar dira eta bateragarriak izan behar dute belaunaldien arteko baliabideen eta aukeren banaketarekin, arreta berezia eskainiz pertsona eta familia gazteei.

6. Orientabide orokorrak

Erronka demografikorako 2030 Euskal Estrategiaren Dokumentu Operatiboaren edukia honako orientabide orokor hauek ere kontuan hartuta eraikitzen da.

I. Eraldaketa demografikoak kultura-aldaketa sistemikoa eta integrala dakar berekin, eta horrek eragina du ia politika publiko guztietan eta maila guztietan.

Hala eta guztiz ere, progresibotasunaren ikuspegitik eta lehen fase gisa, badirudi beharrezkoa dela eraldaketa-indar bultzatzailea duten proiektuak adostu behar diren jarduketara estrategikoko eremuak identifikatzea. Alde horretatik, badirudi bi direla jardun-eremu estrategikoak, gizartea gaztetzeko eta oreka demografiko berri bat lortzeko: gazteen emantzipazio-prozesuei laguntzea eta familia-proiektuak eratzea.

Modu osagarrian, lehentasunezko jarduera-ardatz gisa, migranteak gizarteratzea, euskal gizartearen egitura demografikoari eragiteko gaitasunarekin. Eta, gaur egungo egitura demografikoak etorkizuneko behar, betebehar eta aukeretan izango duen eraginari aurrea hartu eta heldu nahian, zahartze aktiboa eta osasungarria bermatuko duten politika publikoak bultzatzea, adinekoen autonomia eta bizitza osoa sustatzea, eta zaintza sozial eta sanitarioak, baita landa-balioa handitzea eta lurraldearen oreka demografikoa ere.

II. Ildo horretan, erronka demografikorako 2030 Euskal Estrategiak inpaktu bikoitzeko irizpide metodologiko bat hartu behar du bere gain: epe laburrean eta ibilbide luzean.

Materiaren konplexutasunak ez du aukerarik ematen bat-bateko efektuen mirari-aukerak aurkezteko. Beharrezkoa da arlo horretako politika publikoak erabaki jasangarri eta, batez ere, iraunkor gisa planteatzea. Horri dagokionez, 2030erako erronka demografikorako euskal estrategiak eragin bikoitzeko irizpide metodologiko bat hartu behar du bere gain bere jarduerak egituratzeko orduan, bere helburua epe laburrean edo ibilbide luzean kartzearen arabera.

·Epe laburrerako eraginaren irizpidea: jarduera berriak bultzatzea. Helburu zehatza eta apala: datozen urteetan joera negatiboan aldaketa eragitea, bai emantzipazio-adinean, bai jaiotza-tasan. Baita berriak eta gehigarriak ere. Jarduketa horiek iraunkorrak eta jasangarriak izan behar dute, baita ibilbide luzean ere.

·Ibilbide luzeko inpaktuaren irizpidea: abian dauden jarduerak indartzea. Erronka demografikoari erantzuteak belaunaldi-erleboboko ziklo baten kudeaketaz hitz egitea esan nahi du. Eraldaketa horrek aldaketa sistemikoa eta kulturala dakar, eta epe ertain eta luzera proiektatu behar da. Begirada luzea eta zabala behar du. Batez ere, dagoneko martxan dauden eta mantentzen, indartzen edo sakontzen diren jarduerekin bat etorriko dira.

III. Estrategiak eta haren ekimenek erreferentzia nagusitzat hartu behar dute gazteek emantzipatzeko, familiak eratzeke, amatasun-adinerako eta seme-alaben kopururako duten nahiaren eta benetan gertatzen denaren arteko aldea.

Azken urteetako inkesta eta azterlan soziologiko guztiek datu-ildoa bera berresten dute: desiraren eta errealtatearen arteko aldea dago. I. dokumentu honen eranskinak Eusko Jaurlaritzako Prospekzio Soziologikoen Kabineteak 2022ko udaberrian demografiari buruz egindako azterlanaren datu nagusiak jasotzen ditu.

Euskaldunen ustez, emantzipatzeko batez besteko adin egokiena 25 urte da. Hala ere, euskal gazteen batez besteko emantzipazio-adina 30,2 urtekoa da. Inkestari erantzun diotenen iritziz, 28 urte da lehen seme-alaba izateko adinik egokiena. Hala ere, Euskadiko emakumeek lehen seme-alaba izateko duten batez besteko adina 32,6 da Euskadin. Era berean, batez bestekoaren arabera, seme-alaben kopuru ideala 2,2 da. Euskadiko jaiotza-tasa 1,28 da emakume bakoitzeko.

Ez erakundeek, ez politika publikoek ezin dituzte erabaki pertsonalak, familiakoak edo pribatuak baldintzatu. Hala ere, erabaki horiek baldintzarik ezak eragindako atzerape-nik edo mugarik gabe hartzen lagundu behar dute. Pertsonak autonomia pertsonaleko prozesuari dagokion adinean emantzipatzeko aukera izan behar dute, eta nahi duten seme-alaba kopurua izan behar dute, bai eta nahi dutenean ere.

IV. Azaldutako egoera demografikoa larriagotu egiten da kezka- eta ziurgabetasun-fak-tore berrien ondorioz. COVID-19aren pandemiak edo Ukrainaren inbasioaren inpaktuak zailtasun- eta ziurgabetasun-faktoreak dira, eta errekupeazio demografikoaren ikuspe-giaren aurka jarduten dute.

Helburuak ezartzerakoan eta jarduketa batzuk zehazterakoan kontuan hartu beharreko faktore garrantzitsuak dira. INEren arabera, 2021eko urtarrilean izandako jaiotzak % 20,9 jaitzi ziren Espainian, aurreko urteko hilabete beraren aldean. 2020ko abenduan, Italiako murrizketa % 21,6koa izan zen. 2021eko urtarrilean, jaiotzak % 13 jaitzi ziren Frantzia.

Euskadin, EUSTATEN arabera, 2021. urte osoa hartuta, jaiotzen behin-behineko kopurua 14.247 izan zen; hau da, % 3,3ko beherakada izan zen 2020. urtearekin alderatuta, urte ho-rretan jaiotzak 14.739 izan baitziren, aurreko urtean baino % 4,4 gutxiago.

Horrek guztiak berresten du estrategia bat eraiki behar dela egungo balantze demo-grafikoa eta haren joerak lehengoratzeko helburuarekin eta jarduketekin. Ildo horretan, beharrezkoa da garrantzi arauemaileko esparru bat artikulatzea, hala badagokio har dai-tezkeen neurriei babes juridikoa emateko. Helburu hori lortzeko, gomendagarria da ikus-pegia demografikoa legeen, erregelamenduen, planen eta inbertsio-programen lanke-tan duen eragina txertatzea.

V. Dokumentu honetan azaldutako guztia gorabehera, eta demografiaren gaiak zalan-tzarik gabe duen garrantzi estrategikoa gorabehera, haren tratamendu integrala ez da lehen lehentasun-lerrora iristen agenda publikoan, Gobernuaren komunikazioan, Lege-biltzarreko eztabaidetan edo komunikabideen arretan, ezta gizarte-kezken artean ere. Ezta Estatuan edo Europan ere.

Zenbait adierazpen, hala nola pentsioen etorkizuna edo duela gutxi zaintzak, nolabaite-ko zentraltasuna hartzen ari dira eztabaida sozialean eta politikoan, baina ez da gauza bera gertatzen erroka demografikoaren funtsezko dimentsioei dagokienez, hala nola gazteen emantzipazioa edo jaiotza-tasa, eta horrek pertsonengan, familietan eta gizar-tean duen eraginari dagokionez, adibidez, gazteen eta migranteen gizarteratzeari, edo babes- eta ongizate-eredua mantentzeko eta eraldatzeko dagokienez.

Estrategia horren prestaketak eta haren akordio-prozesuak eragiten dituen eztabaidek eta erreflexuek defizit hori neurri batean zuzendu dute. Hala ere, beharrezkoa da haus-narketa hori agenda publikoan intentsitate handiagoz sartzea, ikuspegi multidimentsio-nal eta errealista batetik, funtsezko gaiei buruzko adostasun soziala sustatuz, hala nola gazteen aukeren garapena, zeinengan bi krisialdi segidan eragin duten, familien politi-karen bultzada, euskal harrera-eredua, zaintzak, hezkuntza, gizartea eta osasuna, edo lurraldearen garapen orekatua ikuspuntu ekonomikotik, sozialetik eta demografikotik (landa-balioa handitzea).

II.

DOKUMENTU OPERATIBOA

ERRONKA DEMOGRAFIKOA

2030 ERAKO EUSKAL ESTRATEGIA

2022ko ekainaren 21a

Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusia

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

Sinergia... Auzolana

Sinergia da sistema baten zatiek, modu isolatuan jardun beharrear, modu itunduan egiten dutenean lor daitekeen balio positibo erantsia.

Definizio horrek bat egiten du Auzolana kontzeptuaren egungo adierarekin: auzokide guztien artean zereginak partekatuz egindako lana.

Aurkibidea

Sarrera.

Lehen zatia. Abiapuntua.

1. Azken urteetako esperientziaren ikaskuntzak.
2. Prospekzio soziologikoko azterlanen ondorio nagusiak.
3. Irizpide gidariak.
4. Esparru operatiboa.

Bigarren zatia. Jarduera-plana.

1. Lehen atala. Jarduera berriak bultzatzea, epe laburrerako eragin-irizpidearekin.

- 1. jarduera. Ardurapeko seme-alabengatiko zuzeneko laguntzak handitzea.
- 2. jarduera. Gazteen ekintzailatza-, prestakuntza- edo etxebizitza-proiektuetarako mailegu-programa.
- 3. jarduera. 0-2 urte bitarteko etaparen doakotasuna, Haurreskolak Partzuergoaren bidez.
- 4. jarduera. Ikuspegi demografikoaren arau-zeharkakotasuna.

2. Bigarren atala. Ibilbide luzeko inpaktu-irizpidearekin abian dauden jarduerak indartzea.

- I. ardatza: jarduera estrategikoa: gazteen emantzipazioa.
 1. Esparrua.
 2. Emantzipazio-ibilbideei laguntza pertsonalizatua emateko irizpideak eta jarduerak.
 - 5. jarduera. GAZ diseinatzea eta abian jartzea.
 3. Etxebizitzaren arloko irizpideak eta jarduerak.
 - 6. jarduera. Gaztelagun programa zabaltzea.
 - 7. jarduera. Pilotaje berritzaileak abian jartzea.
 4. Enpleguaren arloko irizpideak eta jarduerak.
 - 8. jarduera. Gazteen enplegurako talka-plana bultzatzea.
 - 9. jarduera. Txanda-plana diseinatzea.
 - 10. jarduera. Lan Ikuskaritzako kanpainen jarraipena.
 5. Prestakuntzaren eta laneratzearen arloko irizpideak eta jarduerak.
 - 11. jarduera. Prestakuntza eta, bereziki, Lanbide Heziketa eta Unibertsitate-Heziketa Duala bultzatzea, nagusiki, industria-sektorean emakumeek duten parte-hartzeari erreparatuta.
 - 12. jarduera. Lan-merkatuko beharren diagnostikoa eguneratzea.
 6. Garraio publikoko irizpideak eta jarduerak.
 - 13. jarduera. Tarifak egokitzea.
- II. ardatza: jarduera estrategikoa: familia-proiektuak eraikitzea
 1. Esparrua.
 2. Haur eta familiei laguntzeko irizpideak eta jarduerak.

- 14. jarduera. Haurrak bermatzeko programa bat diseinatzea eta abian jartzea.
- 15. jarduera. Guraso bakarra izateari buruzko txostena egitea.
- 3. Kontziliazioaren arloko irizpideak eta jarduerak.
 - 16. jarduera. Aitatasun- eta amatasun-baimenen luzapena.
 - 17. jarduera. Adingabeen adina luzatzea adingabeak zaintzeko kontratazioan.
 - 18. jarduera. Ordainsari-berdintasunari buruzko kanpainei eta berdintasun-planei eustea.
- III. ardatza: jarduera estrategikoari buruzkoa: adinekoen bizitza autonomia eta osoa sustatzea.
 1. Esparrua.
 2. Irizpideak eta jarduerak zahartze osoaren eta osasungarriaren esparruan.
 - 19. jarduera. Adinekoekin euskal estrategia bultzatzea.
 - 20. jarduera. Euskadi Lagunkoia Sustraietatik indartzea.
 3. Zainketen arloko irizpideak eta jarduerak.
 - 21. jarduera. Proiektu pilotuak aktibatzea.
 - 22. jarduera. Arrisku soziosanitarioko faktoreak detektatzea.
 - 23. jarduera. Belaunaldi-erreiboko zikloa kudeatzeko estrategia diseinatzea.
- IV. ardatza: jarduera estrategikoa: migranteen gizarteratzea.
 1. Esparrua.
 2. Migratzaileak gizarteratzeko irizpideak eta jarduerak.
 - 24. jarduera. Migraziorako Euskal Itun Sozialaren garapena eta urteko ebaluazioa.
 - 25. jarduera. Transferentzia lehenestea asilo-migrazioaren arloan, eta migratzaileak hartzeko eta integratzeko euskal eredua diseinatzea.
 3. Gizarteratzearen eta laneratzearen eta mugikortasunaren arloko irizpideak eta jarduerak.
 - 26. jarduera. Talentua atxikitze, garatzeko eta erakartzeko programa bat abian jartzea.
 - 27. jarduera. Euskarri Estrategiaren garatzea.

3. Hirugarren atala. Zeharkako jarduera-ildoak.

- 1. ildo, zeharkako jarduera: landa-balioa handitzea.
 1. Esparrua.
 2. Jarduerak.
 - 28. jarduera. Landa Garapeneko Legea onartzea.
 - 29. jarduera. Landa-ingurunearekin lotzeko pizgarriei buruzko azterlan egitea.
- 2. ildo, zeharkako jarduera: prospekzioa, dibulgazioa eta komunikazioa
 1. Esparrua.
 2. Jarduerak.
 - 30. jarduera. Urteko prospekzio-, dibulgazio- eta komunikazio-plan bat garatzea.
 - 31. jarduera. Aldizkako azterlan prospektiboak egitea.
 - 32. jarduera. Erronka demografikoak enpleguan dituen ondorioen azterketa bultzatzea.
 - 33. jarduera. Baliabideen gida bat egitea eta zabaltzea.
- 3. ildo, zeharkako jarduera: aurrekontua, jarraipena eta ebaluazioa.
 1. Esparrua.
 2. Jarduerak.

- 34. jarduera. Aurrekontuaren isla.
- 35. jarduera. Urteko jarraipen-memoriak egitea.
- 36. jarduera. Ebaluazio-prozesuak bultzatzea.

Eranskina. Erronka demografikorako 2030 Euskal Estrategiaren aginte-taula integrala.

Sarrera

Egoera demografikoa lehentasunezko kezka da, bai tokiko ikuspegitik, bai ikuspegi globaletik. Nazio Batuen 2030 Agendaren ikuspegi estrategikoaren parte da. Belaunaldien arteko elkartasuna eta lurralde-kohesioa epe ertain eta luzeko eraldaketa-prozesuak dira.

EBk ere azpimarratu du demografia-desoreka gero eta handiagoa dela datozen urteetako makrojoeretako bat. EBko Kontseiluak, *erronka demografikoen aurrean jarraitu beharreko bidea* izeneko dokumentuan, politika demografikoen esparru bat egiteko, mantentzeko eta eguneratzeko eskatu du, gizarte-solaskideen laguntzarekin.

Espainiako Gobernuaren kasuan, *2030erako Estrategia nazionala* dokumentuak erronka demografikoaren aurrean gai hori planteatzen du gizarte- eta lurralde-kohesioari heltzeko eta pertsona guztien eskubide- eta aukera-berdintasuna bermatzeko eskakizun gisa.

Euskadi, Espainiako Estatuarekin eta Italiarekin batera, ugalkortasunari eta jaiotza-tasari buruzko datu baxuenak eskaintzen dituzten Europako herrialdeen artean dago. Paradoxikoa bada ere, 50eko hamarkadaren erdialdetik joan den mendeko 70eko hamarkadara arte erregistratutako eztanda demografikoak, (baby boom moduan ezaguna dena), 2030. urtean gehien haziko den adin-tartea adierazten du. Belaunaldi horretako seme-alabak dira gaur egun emantzipatzeko eta, hala badagokio, nahi duten seme-alaba kopurua nahi dutenean edukitzeko zailtasunak dituztenak.

Euskal erakundeek egindako bidea

Azken urteotan, euskal erakundeek zenbait jarduera gauzatu dituzte, zuzenean edo zeharka, demografiaren errealitatean eragina izan dutenak, politika publiko aitzindarien eta berritzaileen bidez, familiei, kontziliazioari, erantzukidetasunari, enpleguari, etxebizitzari edo gizarte-babesari zuzenduta.

Adibiderik esanguratsuena 2018ko urtarrilean Eusko Jaurlaritzak, Foru Aldundiek eta EUDELe sinatutako *Familien eta Haurren aldeko Euskal Ituna* da. Itun hori alde aurretik aho batez onartu zen Familiaren Euskal Kontseiluan. Haur eta familientzako politiken ibilbide-orria da, eta, besteak beste, *Familiei Laguntzeko Erakunde arteko IV. Plan*ean gauzatu zen.

Plan horrek politiken pakete koordinatu bat antolatu zuen bi helbururi erantzuteko: alde batetik, jaiotza-tasa txikiak lehengoratzeari, eta, batez ere, pertsonen familia-proiektua hastea eta nahi adina seme-alaba izatea eragozten duten oztopoen iraunkortasuna; eta, bestetik, desberdintasunaren belaunaldien arteko transmisioa prebenitzea eta seme-alabak dituzten familien pobrezia-egoerak ahalik eta gehien murriztea.

Eusko Jaurlaritzaren XII. Legegintzaldiko Gobernu Programaren arabera, erronka demografikoa hamar herri-helburuetako bat da. Bere konpromiso espezifikoaren artean, *2030erako euskal estrategia* idaztea eta bultzatzea aurreikusten du arlo horretan, eta Lehendakaritzako Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusian uzten du hori egiteko koordinazioa.

Helburu programatiko horrekin bat etorritik, 2020ko urriaren 29an, lege besteko proposamen baten bidez, Eusko Legebiltzarrak Eusko Jaurlaritzari planteatu zion sailen eta erakundearen arteko erronka demografikoari buruzko plan bat egiteko beharra, besteak beste, jaiotza-tasa sustatzeko, lana eta familia uztartzen laguntzeko, zahartze aktiboa bultzatzeko, emakumeen eta gizonen arteko berdintasun eraginkorra sustatzeko eta landa-eremukopopulazioaren aurka borrokatzeko politika publikoak garatzeko.

Estrategia hori onartzeko prozesua

Bi aurreikuspen horiekin bat etorriz, 2021. urtearen hasieratik, Eusko Jaurlaritzak erronka demografikoari buruzko deliberazio-prozesu bat bultzatu zuen. Lehenengo etapa, ekainera arte, sailen artekoa izan zen, eta bigarrena, 2021eko azarora arte, erakundeartekoa foru aldundiekin. Hamaika hilabete horietan sortutako dokumentazioak lan-dokumentu izaera hartu zuen. Hau da, une horretan oraindik osagarriak izateko irekita daude.

2021eko abenduaren 14an, dokumentazio hori Gobernu Kontseiluetan aurkeztu zen, bai foru aldundietan, bai Eusko Jaurlaritzan, jakinaren gainean egon zedin, eta Eusko Legebiltzarrera eta EUDELera bidali eta jendaurrean jarri zen. Harrezkero, 2022ko martxoaren 31ra arte, ekarpenak jasotzeko aldi bat ireki zen, bai erakundeen aldetik, bai gizarte-eragileen eta herritarren aldetik.

Jasotako ekarpenen artean, nabarmentzekoa da EUDELen Batzorde Exekutiboak martxoaren 10ean erabaki zuela Erronka Demografikorako 2030 Euskal Estrategiaren oinarrien proposamen-dokumentua baliozkotzea, berreskuratze demografikoaren bideari ekiteko abiapuntu gisa.

Prozesu horren esparru kronologikoan, Eusko Legebiltzarrak osoko bilkura monografikoa deitu zuen 2022ko maiatzaren 18an, hamarkada batean indarrean egongo den Estrategia Demografikoaren zuzendaritza, lehentasunak eta ekimen garrantzitsuenak legebiltzar-taldearen artean eztabaidatu, partekatu eta zehazteko.

Eusko Jaurlaritzak iragarri zuen bere asmoa zela Legebiltzarreko eztabaida horretatik sortutako ebazpenak Estrategian sartzea. Azkenik, 74 ebazpen onartu ziren, eta horietako asko oposizioko legebiltzar-taldeen ere aurkeztu edo babestu zituzten.

74 ebazpen horiek heterogeneoak dira edukiari dagokionez. Batzuk printzipio, helburu edo irizpide orokorragoei erantzuten diete, eta beste batzuk, berriz, neurri eta proposamen zehatzagoei eta espezifikoei. Nolanahi ere, horiek guztiak bat datoz Erronka demografikorako 2030 Euskal Estrategian ezarritako jarduera-esparruarekin, eta guztiak sartu dira azken dokumentu honetan.

Prozesu honen hasieran ezarritako kronogramaren arabera, ekarpenak kontuan hartu eta txertatu ondoren, 2030 Euskal Estrategiak 2022ko ekainean izan beharko luke behin betiko onarpena. Aurreikuspen hori betetz, Gobernu Kontseiluak 2022ko ekainaren 21ean berretsi du estrategia-proposamena. Bi dokumentu bereizitan egituratuta dago: I. Esparru Orokorra eta II. Dokumentu operatiboa.

Lehenengo dokumentuak, alde batetik, Estrategiaren oinarriak jasotzen ditu; eta, bestetik, egindakoaren balantzea eta nazioarteko erreferentziak. Bigarren dokumentuan proiektatutako erabakien oinarri den esparrua deskribatzen du. Bigarren dokumentu honek bi atal ditu: estrategiaren abiapuntuak eta jarduera-plana.

Ondorioztatu behar da, abian jarri aurretik, Estrategia horrek bere aurretiko helburueta-ko bat bete duela. Planaren prestaketa parte-hartzailea izan da, sailen, erakundearen eta gizartearen ikuspegitik. Guztioi, guztion onerako, komeni eta interesatzen zaigu gai honetan adostasun handietan oinarrituta jardutea. Sinergia handia behar da erronka horri aurre egiteko. Jokoan dago Euskadiren proiektzioa datozen hamarkadetan.

Lehen zatia
Abiapuntua

1. Azken urteotako esperientziaren ikaskuntzak

1.1. Nazioarteko lehentasuna

Nazioarteko erakundeek gomendatzen dute lehentasun handiena ematea demografiaren gainbeherari eta biztanleriaren zahartzeari. Balantze onenak eskaintzen dituzten herrialdeak bereizten dira gazteen bizimodu independenteko proiektuak sustatzeko baliabide gehiago erabiltzeagatik eta familiei zuzeneko laguntza ekonomiko handiagoak eta luzeagoak emateagatik seme-alaba bakoitzeko.

1.2. Tokiko orientazioa

Euskadin garatutako jarduerak diagnostiko egokietan oinarritzen dira, eta erronka horri erantzun integrala emateko esparru guztiak hartzen dituzte barnean, batez ere gazteen emantzipazioa eta familia berrien eraketa, baina baita gizartearen zahartzeari, etorkinen gizarteratzeari eta gizarte-politika aurreratuen bidezko desberdintasunei erantzuteko beste batzuk ere.

1.3. Joera ezkorra

Hala ere, biztanleriaren zahartze-joerak jarraitzen du, eta ez da aurrerapenik ikusten emantzipatzeko batez besteko adinean. Jaiotza-tasen eta ugalkortasun-tasen beheranzko joerak ere ez du atzera egiten. Datuek balantze demografiko txarrena duten Europar Batasuneko herrialdeen artean kokatzen gaituzte.

1.4. Pandemia eta Ukrainako inbasioa

COVID eragina demografian ere faktore garrantzitsua da Europa osoan. Euskadin, EUSTATEN arabera, jaiotzen kopurua % 5,9 jaitsi zen 2020ko hirugarren hiruhilekoan, aurreko urteko aldi beraren aldean. Ukrainaren inbasioak eragindako ziurgabetasun sozioekonomikoaren inpaktuak indartu egiten ditu berreskurapen demografikoaren ikuspegiarako oztopoak. Errealitate horrek erronkaren konplexutasuna azpimarratzen du eta zuhurtzia eskatzen du helburuak ezartzerakoan.

1.5. Defizita

Aurreko guztia gorabehera, eta zalantzarik gabe garrantzi estrategikoa duen arren, 2022ko lehen seihilekora arte, demografiaren gaiak ez du lehen lerroko lehentasuna lortu agenda publikoan, parlamentarioan edo komunikabideetan, ezta gizarte-kezken artean ere. Ezta Estatuan edo Europan ere. Euskadin, estrategia hau aurkeztu izanari eta Eusko Legebiltzarrean egindako eztabaida monografikoari esker, neurri batean, gai horren lehentasuna birkokatu ahal izan da.

1.6. Beharra

Testuinguru horretan, ezinbestekoa da erakundearteko eta gizarteko euskal estrategia bat izatea, bi gako osagarri kontuan hartzen dituena: lehena, eraldaketa demografikoak aldaketa sistemiko eta kultural bat dakar, epe ertain eta luzera proiektatu behar dena; eta, bigarrena, lehentasunezkoa da egungo joera demografikoa aldatzen lagunduko duten epe laburreko inpaktu-jarduerak identifikatzea.

1.7. Eragile anitzeko lankidetzak: Auzolana

Eusko Legebiltzarrak 2022ko maiatzaren 18ko eztabaida monografikoan azpimarratu zuenez, "erakundeetako eta gizarteko eragile guztiei dagokie demografiaren gaia agenda politiko-instituzionalaren erdigunean kokatzea eta gizartearekin partekatzea haren irismen strategikoa". Hori herri-estrategia bat da. Metatutako esperientziak erakusten

duenez, bere helburuak ondo lortzeko ezinbestekoa da arlo publikoaren eta pribatuaren arteko lankidetzeta eta hirugarren sektore sozialaren parte-hartzea sustatzea erronka demografikoari aurre egiteko politiketan, bai eta gizarte-eskubideen onarpena indartzeko eta eskubide horiek benetan erabiltzen direla bermatzeko, biztanleria kalteberenaren beharrak ezagutzeko eta gizarte aurreratu baten berezko kohesio- eta gizarteratze-helburuak lortzea ahalbidetuko duten estaldurak ezartzeko ere. Talde-mentalitatea behar da, Auzolana.

2. Prospekzio soziologikoko azterlanen ondorio nagusiak

2022ko maiatzaren 16an, Eusko Jaurlaritzako Prospekzio Soziologikoen Kabineteak Euskadiko biztanleek erronka demografikoaren aurrean dituzten pertzepzioetan eta jarreretan oinarritutako azterlan bat argitaratu zuen. Landa-lana 2022ko martxoaren 28tik apirilaren 1era bitartean egin zen, eta, guztira, 1.202 inkesta egin ziren telefonoz. Azterlan horrek eta datu-multzo horrek aurreko azterlanetan eta inkestetan hautemandako joerak berretsi eta eguneratu zituzten. Gai demografikoaren garrantzi estrategikoa eta hurrengo hamarkadako ikuspegiaren duen lehentasuna ere berresten dute. Hona hemen ondorio nagusiak:

2.1. Nahi baino seme-alaba gutxiago

Idealarekin izandako benetako seme-alaba kopurua zenbateraino egokitzen den galdetuta, % 52k esan du nahi lukeena edo gustatuko litzaiokeena baino seme-alaba gutxiago izan dituela. 18 eta 29 urte bitartekoaren artean, berriz, % 81era iristen da ehuneko hori, baina horietatik gutxienez % 54k espero du etorkizunean izatea.

Biztanleen % 10ek dio, “0 seme-alaba izatea gustatuko litzaiokeela edo gustatu izango litzaiokeela”; ehuneko hori % 5ekoa zen duela sei urte. 18 eta 29 urte bitarteko gazteen % 15ek adierazi du hori. Azken batean, amatasunari eta aitatasunari uko egiteko jarrerak gora egin du. Hala ere, inkestari erantzun dioten pertsonen batez bestekoaren arabera, seme-alaben kopuru ideala 2,2 da. Euskadiko jaiotza-tasari dagokionez, 1,28 seme-alaba emakume bakoitzeko.

2.2. Lehenengo amatasuna edo aitatasuna, nahi baino 4 urte geroago

Lehen seme-alaba izateko adinari dagokionez, lortutako erantzun guztien batez bestekoa 28 urtekoa da. Hala ere, Euskadiko emakumeek lehen seme-alaba izateko batez besteko adina 32,6 da Euskadin.

2.3. Gazteen emantzipazioa, nahi baino 5 urte beranduago

Nahi baino beranduago seme-alabak izateko arrazoietakoa bat da gazteak beranduago emantzipatzen direla. Euskaldunen ustez, emantzipatzeko batez besteko adin egokiena 25 urte da. Hala ere, euskal gazteen batez besteko emantzipazio-adina 30,2 urtekoa da.

2.4. Demografikoa, lehentasunezko erronka

Herritarrei planteatutako etorkizuneko erronken artean, arazo demografikoak garrantzitsuenetakotzat hartzen dira, 10etik 7ko aldearekin “larritasun-eskalan”. “Desberdintasun sozialen eta pobreziaren” atzetik soilik kokatzen da (7,1).

2.5. Enplegua, laguntzak eta immigrazioa, konponbiderako bide nagusiak

Herritarrek planteatzen dituzten irtenbideek bi orientazio nagusi dituzte. Lehenik, enplegua (enplegua sortzea, % 23, eta kalitatezko enplegua, % 14); eta, bigarrenik, familiak eraikitzen laguntzea (laguntza ekonomikoak, % 17, eta jaiotza-tasa sustatzea, % 12).

Biztanleriaren bi herenek (% 65) uste dute biztanleria etorkinaren etorrera ere izan daitekeela biztanleriaren zahartzearen arazoaren irtenbidearen zati. Herritarren antzeko proportzio batek (% 64) uste du etorkizunean eskulan-faltari aurre egiteko neurririk eraginkorrena seme-alaba gehiago izatea dela.

3. Irizpide gidariak

3.1. Eraldaketa sistemikoa eta progresiboa

Estrategia horrek eraldaketa sistemiko eta progresibo bat proiektatzen du, 2030 Agendaren Garapen Jasangarrirako Helburuekin bat datorrena. Ikuspegi integral horrek berrekin dakar etxebizitza-, enplegu-, hezkuntza-, gizarte- eta osasun-politikak, migrazio- eta gizarte-prestazioen politikak eta gaitasunak garatzeko laguntzak, bai eta hiri- eta landa-dimentsio bikoitza ere, epe labur eta ertaineko ekimenekin eta lau sektore hauen lankidetzarekin: publikoa, enpresa, hirugarren sektorea eta familia, sare komunitarioekin batera.

3.2. Genero-ikuspegia

Estrategia eta jarduera guztien berri genero-ikuspegiak eta ikuspegi intersektionalak ematen dute. Helburua da pertsonen, hala aukeratzen badute, amatasuna/aitatasuna beren bizi-proiektuko beste alderdi batzuekin batera egin ahal izateko eta nahi duten seme-alaba kopurua nahi dutenean eduki ahal izateko baldintzak sortzea.

3.3. Aniztasunaren, tratu-berdintasunaren eta diskriminaziorik eza

Estrategia familia-egituren, familia-bizitzako ibilbideen eta familia barruko harremanen aldaketa-prozesu sakona aitortzetik abiatzen da, eta familia-adierazpenen aniztasun horrek gizarte-babes maila bera izatea bilatzen du. Azken batean, familia-aniztasuna, tratu-berdintasuna eta pertsonen eta familien diskriminaziorik eza aitortu eta babestu nahi dira.

3.4. Erantzukidetasuna

Estrategia honetan jasotako jarduerak gizarte-antolaketa erantzukide baterantz aurrera egiteko beharra biltzen dute, eredu bat garatuz non bi gurasoek neurri berean parte hartzen duten produkzio- edo lan-zereginetan, eta ugalketa- edo zaintza-lanetan, jaso-tzaile bikoitzaren eta zaintzaile bikoitzaren eredutik abiatuta.

3.5. Iraunkortasuna

Estrategia horrek barne hartzen dituen hedapenak, helburuek eta jarduerak kontuan hartzen dute belaunaldien ordezkapena zuzenean lotuta dagoela gizarte baten berrikuntzarekin eta haren iraunkortasunarekin. Desoreka demografikoak eragin zuzena du belaunaldien arteko elkartasun-politikei eta gizarte-zerbitzu eta -politikei eustean. Era berean, lan-merkatuan laneskua birjartzean gero eta defizit handiagoa eragiten du. Oreka demografikoa bilatzea oso lotuta dago iraunkortasunaren irizpide gidariarekin, eta trantsizio sozialaren ardatz nagusietako bat da.

3.6. Adinekoen eskubideen bermea

Estrategia horren lehentasunezko erreferentzia da adineko pertsonen autonomia, bizitza osoa eta parte-hartze soziala sustatzea bizi-ziklo osoan, bizi-itxaropen osasungarria handitzen lagunduz eta politikak, zerbitzuak eta programak adinekoen belaunaldi desberdinen itxaropen, gaitasun edo interesetara egokituz.

3.7. Gazteen emantzipazio-prozesuaren zentraltasuna

Gazteek beren bizi-proiektua errealitate bihurtzeko dituzten zailtasunak defizit-adierazle oso garrantzitsua dira. Emantzipaziorako baldintza egokiak sustatzea da estrategia honen ardatz nagusia erronka demografikoari lotutako gazte-politiketan, aukera faltak eragindako atzerapenik gabe.

4. Esparru operatiboa

Erronka demografikorako 2030erako Euskal Estrategia esparru estrategiko batean kokatzen da, eta esparru horren osagai nagusiak honako hauek dira: ikuspegia, misioa, helburuak, etapen programa, irizpide metodologikoa, jarduera-planaren egitura eta aurrekontu-zenbatespena.

4.1. Ikuspegia

Estrategia honetan identifikatutako jarduera-proposamenak eta horien aplikazioa baliagarriak izan daitezten lortzea, errealitate demografikoan eta eraldaketa sistemiko baten esparruan joera-aldaketa erabilgarria, bidezkoa, inklusiboa, iraunkorra eta jasangarria egin ahal izateko.

4.2. Misioa

Erronka demografikoaren izaera sistemikoaren arabera, estrategia honen misioa *sinergia* hitzari lotuta dago (*Auzolana*). Gutxienez, lau alderdi ditu:

- Sinergia instituzionala. Sailen arteko eta erakundeen arteko lankidetzak eta koordinazioa.
- Sinergia soziala. Kultura-aldaketaren eta lankidetzak publiko-pribatuaren eta publiko-sozialaren prozesua.
- Sinergia sektoriala. Askotariko gai- eta kudeaketa-eremuetako jardueren batura.
- Aldi baterako sinergia. Eragin metakorra, progresiboa eta jasangarria hamarkada-aldien arabera.

4.3. Helburuak

• Helburu orokorrak

- Jarduera-programa iraunkor bat garatzea, 2030erako ebaluazio- eta progresibotasun-ikuspegiarekin.
- Demografiaren gaia agenda politiko-instituzionalaren erdigunean jartzea eta gizartearekin partekatzea haren irismen estrategikoa.

• Helburu estrategikoak

• **Emantzipazioa.** Gazteen emantzipazioari laguntzeko politikak gure ingurunean emaitzarik onenak eskaintzen dituzten herrialdeen mailan kokatzea.

- 2025erako helburua: emantzipatzeko batez besteko adina 30,2 urtetik 29 urtera jaitea.
- 2030erako helburua: emantzipatzeko batez besteko adina 28 urtetik beherakoa izatea.

• **Jaiotza.** Familia-proiektuak eraikitze laguntzak eta jaiotza-tasarako laguntzak gure ingurunean emaitzarik onenak eskaintzen dituzten herrialdeen mailan kokatzea.

- 2025erako helburua: jaiotza-tasaren beheranzko joera aldatzea.
- 2030erako helburua: jaiotza-tasa %15 handitzea.

• Lehentasunezko helburuak

• **Errefortzua.** Politika publikoen emaitzak eta eragina kuantitatiboki eta kualitatiboki hobetzea lehentasunezko eremu hauetan, demografia-erronkari modu sistemikoan heltzeko:

- Landa-ingurunezko despopulazioari eta zahartzeari erantzutea.
- Migrazioa erakartzea eta gizarteratzea.
- Zahartze osoa eta osasungarria.

4.4. Etapen programa

Prozesu horren diseinuan hiru etapa hartu dira kontuan:

- **Prestakuntza**

2021eko urtarriletik 2022ko ekainera: elkarriketa eta akordioa estrategia eta proposamen partekatuak definitzeko.

- **Abian jartzea**

2022ko ekainetik 2025era: Estrategiaren lehen fasea prestatzea, garatzea eta ebaluatzea.

- **Finkatzea**

2026 eta 2030 bitartean: Euskal estrategia hedatzea eta sendotzea eta aldizka ebaluatzea.

4.5. Irizpide metodologikoa *(inpaktu bikoitzekoa)*

Erronka demografikorako 2030erako Euskal Estrategiak inpaktu bikoitzeko irizpide metodologikoa hartzen du bere gain jardunak bere helburua epe laburrean edo ibilbide luzean kokatzearen arabera egituratzeko garaian.

- **Epe laburrerako eraginaren irizpidea: jarduera berriak bultzatzea**

Errealitate demografikoak epe laburrerako eragina duten ekimenen programa bat eskatzen du, oso helburu zehatz eta apal batekin: datozen urteetan joera negatiboan aldaketa eragitea, bai emantzipazio-adinean, bai jaiotza-tasan. Bestela esanda, gain-behera demografikoko agertoki batetik berreskuratze demografikoko agertoki batera igarotzea. Logikoa denez, epe laburrean eragina izango duten jarduera horiek berriak eta gehigarriak izango dira. Gainera, iraunkorrak eta jasangarriak izan beharko dute ibilbide luzean ere.

- **Ibilbide luzeko inpaktuaren irizpidea: abian dauden jarduerak indartzea**

Erronka demografikoari erantzuteak belaunaldi-erleleboko ziklo baten kudeaketaz hitz egitea esan nahi du. Eraldaketa horrek aldaketa sistemikoa eta kulturala dakar, eta epe ertain eta luzera proiektatu behar da. Begirada luzea eta zabala behar du. Gutxienez 30 urteko horizonteaz ari gara. Epe laburreko eragin-jarduerak indartu eta osatu egin behar dira, ibilbide luzeko eragin iraunkor eta jarraitua duten ekimenen programa baten bidez. Batez ere, dagoeneko martxan dauden eta mantentzen, indartzen edo handitu egiten diren jarduerekin bat etorriko dira.

4.6. Jarduera-planaren egitura

Proposamen honek hiru atal handitan egituratzen du bere jarduera-plana. Lehenengo biek epe laburreko inpaktuaren eta ibilbide luzeko inpaktuaren ikuspegi bikoitza islatzen dute. Hirugarrenak zeharkako jarduera-ardatzak planteatzen ditu. Eranskinean aginte-taula integrala eta bere adierazle-sistema deskribatzen ditu.

• **Lehen atala. Epe laburreko eragina: jarduera berriak bultzatzea.** Lehentasunezko lau jardueratan zehazten dira:

- Ardurapeko seme-alabengatiko zuzeneko laguntzak handitzea.
- Gazteenekintzailatza-, prestakuntza- edo etxebizitza-proiektuetarako mailegu-programa.
- 0-2 urteko etaparen doakotasuna Haurreskolak Partzuergoaren bitartez.
- Ikuspegi demografikoaren arau-zeharkakotasuna.

• **Bigarren atala. Ibilbide luzeko inpaktua: abian dauden jarduerak indartzea.** Jarduera estrategikoko lau ardatzetan antolatzen dira:

- Gazteen emantzipazioa.
- Familien proiektuak eraikitzea.
- Adinekoen bizitza autonomoa eta erabatekoa bultzatzea.
- Migranteen gizarteratzea.

•**Hirugarren atala. Zeharkako ardatzak.** Osagarri gisa, jarduera-planak zeharkako euskarriko hiru ardatz gehitzen ditu:

- Landa-balioa handitzea.
- Prospekzioa, dibulgazioa eta komunikazioa.
- Aurrekontua, jarraipena eta ebaluazioa.

•**Eranskina.** Erronka demografikorako 2030erako Euskal Estrategiaren **Aginte Taula Integrala**.

4.7. Aurrekontu-zenbatespena

Estrategia honetan sartutako jarduera bakoitzak koadro operatibo bat du, eta koadro horrek honako hauek identifikatzen ditu: “Arlo Arduraduna”, “Abiarazteko Egutegia” eta “Aurrekontu-zenbatespena”. Prozeduraren ikuspegitik, estrategia hori onartzeak ez du oraindik lotzen azken eduki ekonomikoaren definizioa. Jarduera bakoitzaren ardura duen sail bakoitzari dagokio, prozedura egokien bidez, jarduera horren aurrekontu-izla garatzea, zehaztea eta jasotzea.

Hala ere, “1. ataleko jarduerak. Jarduera berriak bultzatzea, epe laburreko inpaktuaren irizpideari jarraituz” hasierako aurrekontu-zenbatespen bat jasotzen dute, garatu nahi den ekimenaren dimentsioa adierazteko eta deskribatzeko.

Bigarren eta hirugarren blokeetan, jarduketa asko eta asko abian dauden eta indartzen diren jarduketei dagozkien, eta jarduera horien izla dagokion arloaren edo sailaren aurrekontu arruntan xurgatzen da; beste jarduera batzuek, beren izaeratik, ez dute eragin gehigarririk aurrekontuan; eta, azkenik, beste kasu batzuetan, lehen fasean aurreikusitako txosten-, diseinu- edo zehaztapen-tresnak burutzeak baldintzatzen du jarduera horien aurrekontu-izla.

Ondorioz, jarduketa bakoitzaren eduki ekonomikoak, hala badagokio eta abian jarri aurretik, dagokion aurrekontu-izendapena eta tresna juridiko egokia beharko ditu.

Bigarren zatia
Jarduera-plana

LEHEN ATALA

Jarduera berriak bultzatzea, epe laburrerako inpaktu-irizpidearekin

•Orientazio estrategikoen esparrua

-Laguntza-sistema iraunkorra eta jasangarria bultzatzea, emantzipaziorako zein familiek nahi dituzten seme-alabak nahi dutenean izan ditzaten aldeko baldintzak sortuko dituen.

-Familiak eraikitzeke ekosistema egokia sustatzea eta, zehazki, familiek hazkuntzarako jasotzen dituzten pizgarriak areagotzea, ardurapeko seme-alabengatiko zuzeneko laguntzak handituz, ebaluazio- eta progresio-ikuspegiarekin.

-Gaur egun dauden maileguen ebaluazioa oinarri hartuta, gazteentzako mailegu-programak ezartzea, diruz lagunduak edo interesik gabeak, epe luzera itzultzeko aukera ematen dutenak, ekintzailetzako, prestakuntzako eta ohiko etxebizitza erosteko proiektuetarako.

-0-3 haur-hezkuntzan plaza publikoen eskaintza eta eskaria egokitzea eta 2023 urtearen amaieran 0-2 urteko etapan doakotasuna lortzea, Haurreskolak Partzuergoa indartuz, zerbitzu publikoa, unibertsala, kalitatezkoa eta doakoa den aldetik, eta haur kalteberenek plazak bete ditzaten sustatzea, informazio-kanpainen bidez, ordutegiak eta eredia malgutuz, unibertsaltasunean eta aukera-berdintasunean aurrera egiteko eta kontziliazioa indartzeko baldintzak sortzeko.

-Ikuspegi demografikoa sustatzea, politika publiko guztien garapenean kontuan hartu beharreko zeharkako dimentsio gisa.

•Helburuak

-Datozen urteetan joera negatiboan aldaketa eragitea, bai emantzipatzeko adinean, bai jaiotza-tasetan, epe ertainean beharakada demografikoko agertokitik errekupeazio demografikoko agertokira igarotzea errazteko. Horren ondorioz, lehenik eta behin joera-aldaketa lortu behar da, epe laburrean. Bigarrena, helburu hori lortzera bideratutako jarduerak ibilbide luzean ere iraunkorrak eta jasangarriak izango direla ziurtatzea da.

•1. jarduera. Ardurapeko seme-alabengatiko zuzeneko laguntzak handitzea

Hilean 200 euroko zuzeneko laguntza ematea ardurapeko seme edo alaba bakoitzeko, hiru urte bete arte. Laguntza hori bateragarria izango da 4 eta 7 urte bitarteko familia ugarietzako egungo prestazioekin, egungo zerga-kenkariarekin eta DSBEko seme-alabengatiko laguntzekin. Neurri hori UNICEFek sustatutako "Lehenengo 1.000 eguneko programekin" bat dator. Programa horien irizpidearen arabera, administrazio publikoek lehen 1.000 egun horietan egin behar dituzte inbertsioak, haurren bizitzako lehen hiru urteen garrantziagatik.

Arlo arduraduna	·Gizarte Politiketako Sailburuordetza.
Abian jartzeko egutegia	·2023an.
Aurrekontu-zenbatespena	·125 milioi euro.

·2.jarduera. Gazteen ekintzailetza-, prestakuntza- edo etxebizitza-proiektuetarako mailegu-programa

Mailegu subsidiatuen edo interesik gabekoen programa bat sortzea, epe luzera itzultzeko aukerarekin, ekintzailetzako, prestakuntzako edo gazteentzako etxebizitzako proiektuetarako. Programa bera ezarri aurretik, azterlan bat egingo da ekintzailetzari, prestakuntzari eta etxebizitzaren erosketari laguntzeko Euskal Autonomia Erkidegoan dauden ildo publikoak ebaluatzeko, programa berriarekin duen lotura eta osagarritasuna aztertzeko: adina, maileguaren kuantifikazioa, finantza-baldintzak, administrazio-prozesua eta erregulazio-irizpideak, besteak beste. Lehenengo lau urteetan, programa proiektu pilotu gisa mantenduko da, haren eragina ebaluatu ahal izateko eta ezaugarriak gazteen beharretara egokitzeko. Eskatzailearen kalteberatasun sozialeko edo landatartasuneko salbuespenezko baldintzak kontuan hartuta, maileguaren ehuneko bat itzuli beharrik gabeko diru-laguntza izan liteke.

Arlo arduraduna	·Gazteria Zuzendaritza.
Abian jartzeko egutegia	·2023an zehar.
Aurrekontu-zenbatespena (Aurretiaz aztertu ondoren zehaztu gabe)	·20 milioi euro.

·3.jarduera. 0-2 urte bitarteko etaparen doakotasuna, Haurreskolak Partzuergoaren bidez

Haur-eskolen doakotasuna bermatzea 0-2 urteko etapan, Haurreskolak Partzuergo indartuz. Ekimen horren helburua da kontziliazioa, hezkuntzaren unibertsaltasuna eta aukera-berdintasuna sustatzeko neurrien multzoa sendotzea.

Arlo arduraduna	·Hezkuntza Saila.
Abian jartzeko egutegia	·2023an zehar.
Aurrekontu-zenbatespena (Ikasturte oso baterako)	·7 milioi euro.

·4. jarduera. Ikuspegi demografikoaren arau-zeharkakotasuna.

Xedapen orokorrak egiteko prozedura ezartzen duen araudia aldatzea, legeak, arauak, estrategiak, sektoreko jarduera-planak edo inbertsio-programak egitean ikuspegi demografikoa kontuan har dadin, hala badagokio familiaren ikuspegia barne. (8/2003 Legea, abenduaren 22koa. Xedapen orokorrak egiteko prozedura)

Arlo arduraduna	·Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusia. ·Gobernantza Publikoa eta Autogobernu Saila.
Abian jartzeko egutegia	·2022an zehar.
Aurrekontu-zenbatespena	·Aurrekontuan eraginik ez dauka.

BIGARREN ATALA

Abian dauden jarduerak indartzea ibilbide luzeko inpaktuaren irizpidearekin

•I. ardatza, jarduera estrategikoa: **Gazteen emantzipazioa**

1. Esparrua

•Jarduera-ardatzaren deskribapen sintetikoa

-Belaunaldien arteko arrakala murriztea, belaunaldien arteko desberdintasuna konpentsatzea likideziaren eta bitartekoen eskuragarritasunean, gazteen bizi-proiektuei laguntzea eta, Gazteen Emantzipaziorako Euskal Estrategiaren arabera, emantzipazio-adina aurreratzea, eta, horretarako, gazteen bizi-proiektuak eraikitzeko ekintzailatza eta autonomia erraztuko duten enplegu-, etxebizitza-, prestakuntza- eta laguntza-politiketan eragitea.

•Lan-hipotesiak

-Emantzipazioaren arloko erronka demografikoari erantzuteko, lehenengo etapan, 26 eta 31 urte bitarteko gazteek:

- Likidezia handiagoa izatea emantzipazioa gauzatu ahal izateko.
- Enplegua eta etxebizitza eskuratzea, bereziki alokairu-erregimenean, beren diru-sarreretara egokitutako kostu batean.
- Emantzipazio-ibilbideak garatzeko informazio eta orientazio pertsonalizaturako eta espezializaturako sarbidea izatea.

•2030erako helburuak

-Euskadiko gazteen emantzipazio-adina 28 urtetik beherakoa izatea.

•Legegintzaldiko helburuak

-Emantzipazio-adina atzeratzeko joera indargabetzea, beste arrazoi batzuen artean eta oraindik zehazteke dagoen intentsitatearekin, COVID-19aren krisiaren inpaktua indartzen ari dena, eta emantzipatzeko batez besteko adina murriztea, 30,2 urtetik 29 urtera pasatuta.

-Estrategia aktibo eta ezagun bat hedatzea politika eta neurri espezifiko argiekin, gazteei emantzipatzen eta enplegua eta etxebizitza lortzen laguntzeko.

•Orientazio estrategikoak

-Gazteen emantzipazio-prozesuaren ikuspegia funtsezkoa da Erronka Demografikoko 2030 Estrategian, eta gazteek bizi-proiektuak autonomiaz eta aukerarik ezak eragindako atzerapenik gabe eraiki ahal izateko baldintza egokiak sustatzean oinarritzen da.

-Zehazki, estrategia horrek lehentasuna ematen die Gazteen Euskal Legeak gazteen emantzipazioari buruz ezartzen dituen aurreikuspenei, bai eta eremu horretan bertan ekimen berritzaileak abian jartzeari ere. Horren guztiaren helburua da 2030erako emantzipatzeko batez besteko adina 28 urtetik beherakoa izatea.

2. Emantzipazio-ibilbideei laguntza pertsonalizatua emateko irizpideak eta jarduerak

•Irizpideak

-Gazteei laguntza pertsonalizatua bermatzea emantzipazio-ibilbideetan eta bizi-proiektuetan, gazteen mugikortasuna eta migrazio-prozesuak barne (20 eta 40 urte bitarteko pertsona, bikote eta familia gazteak erakartzea, itzultzea eta konektatzea).

-Gazteek parte hartzeko espazioak sustatzea (panelak, tailerrak) askotariko bizi-proiektuei eta emantzipazio-ibilbideei laguntzeko diseinuan (baterako diseinua) eta informazio- eta orientazio-prestazioetan.

-Emantzipazioaren inguruko hedapen- eta sentsibilizazio-ekintzak bultzatzea, kultura eta emantzipazio-ibilbideak edo -prozesuak eta -praktikak azpimarratuz.

•Jarduerak

•5. jarduera. GAZ diseinatzea eta abian jartzea

Gazteen Emantzipaziorako Euskal Sarearen esparruan, GAZ (Gazteen ibilbideak Abian jartzeko Zerbitzua) diseinatzea eta abian jartzea –Ameslariak programa hartzen duena–, Gazteei buruzko martxoaren 10eko 2/2022 Legearen 23. artikuluan aurreikusitakoaren arabera, informazioa, orientazioa, bitartekaritza, aholkularitza eta laguntza integrala, jarraitua eta pertsonalizatua emateko zerbitzuari dagokionez, gazteen emantzipaziorako eta mugikortasunerako, itzulera barne. Bi programa horiek Eusko Jaurlaritzako beste sail batzuekin artikulatuko dira; bereziki gazteen emantzipazioa eta mugikortasuna sustatzera bideratutako foru- eta toki-ekimeneekin, bai eta talentua erakartzera, atxikitza, itzultza eta konektatzera bideratutakoekin ere; eta gazte-informazioko sarearekin eta baliabideekin.

Arlo arduraduna	·Gazteria Zuzendaritza.
Abian jartzeko egutegia	·2022ko azken hiruhilekoa.
Aurrekontu-zenbatespena	·Programen diseinua amaitzean sartuko da.

3. Etxebizitzaren arloko irizpideak eta jarduerak

•Irizpideak

-Etxebizitzarako eskubide subjektiboa erregelamendu bidez garatzea, EPOTik etxebizitzarako prestazio ekonomikorako trantsizio ordenatua bermatuz, eta Etxebizitzaren aldeko Itun Sozial bat, 2021-2023 Etxebizitza Bideratzeko Plana eta gazteentzako etxebizitza-programa berezi bat bultzatzea, horietan guztietan gazteen emantzipazioa helburu gisa sartuz eta neurri espezifikoak aurreikusiz.

-Familia mota desberdinak artatzea, familia ugariei arreta berezia eskainiz, familia-unitatea osatzen duten kideen kopurua kontuan hartuz eta etxebizitzaren tamaina aldatzeko premiei erantzunez.

-Etxebizitza hutsen gizarte-arazoa etxebizitza-politikaren zutabe nagusitzat hartzea, eta arazo hori gainditzeko hainbat aukera proposatzea, bai Etxebizitza Hutsei buruzko 149/2021 Dekretuaren garapenari dagokionez, bai zerga-neurriei dagokienez.

-Gazteentzako enplegua sortzea, hutsik dauden etxebizitzak birgaitzeko programak eta horri lotutako lanbideetan lanbide-heziketa duala bultzatuz.

•Jarduerak

•6. jarduera. Gaztelagun programa zabaltzea

36 urtetik beherakoak alokairuan hartzeko Gaztelagun programa garatzen jarraitzea, eta etxebizitza-gastu publikoa handitzen jarraitzea gazteentzat, bai eta programa horretaz baliatzen diren 26 eta 31 (34) urte bitarteko pertsonen ehunekoa ere.

Arlo arduraduna	· <i>Etxebizitza Sailburuordetza.</i>
Abian jartzeko egutegia	· <i>Jarduera hau aktibatuta dago.</i>
Aurrekontu-zenbatespena	· <i>Aurrekontuan sartuta dago.</i>

•7. jarduera. Pilotaje berritzaileak abian jartzea

Etxebizitza-proiektu pilotuak abian jartzea, bizikidetzarako gune komunitarioak sortzeko, zainketa-lanen eta bizitzari eusteko lanen erantzukidetasun sozial eta kolektiboa erdigunean jar dezaten; baita alokairu sozialeko politika eraginkor bat ere, etxebizitza eskuratzeko zailtasun handienak dituzten pertsonentzat, eta bizikidetza-proiektu komun bat eta nahi ez den bakardadea prebenitzeko proiektu bat duten komunitateak sustatzeko.

Arlo arduraduna	· <i>Etxebizitza Sailburuordetza.</i>
Abian jartzeko egutegia	· <i>2023an zehar.</i>
Aurrekontu-zenbatespena	· <i>Pilotajeak zehaztean sartuko da.</i>

4. Enpleguaren arloko irizpideak eta jarduerak

•Irizpideak

-Enplegu-politika aktiboak ebaluatzea, gazteen emantzipazioaren ikuspegitik, eta ikuspegi hori sartzeari euskal enpleguari buruzko legean, emantzipaziorako neurri espezifikoak txertatuz, gazteei enplegua lortzen laguntzera bideratutako beste neurri orokor batzuekin batera (gazteen bermea).

-Gazteen laneratzea hobetzea, talka-plan baten bidez eta kalitatezko enplegu egonkorra sustatzeko politiken bidez, ezinbestekoak baitira bizitza- eta familia-proiektuak sortzeko. Toki- eta foru-administrazioekin horiek abian jartzea koordinatzea, enplegu publiko bermatuarekin eta lan-baldintza duinak eta lan-eskubideen errespetua bermatzeko politiketan inbertsio handiagoa egitearekin.

-Sektore ekonomikoek eta kolektibo profesional feminizatuenek izango duten eraldaketa sakona kontuan hartuta, langileen errelebo-plan ordenatu eta eraginkorra egitea, honako hauek izango dituen:

—neurri bereziak, feminizatutako sektore eta kolektibo profesional horiek duintzeko eta haien lan-eremua kalitatezko enplegurako gune bihurtzeko. Besteak beste, zainketen eremuan emakume migratzaileak nagusi diren lan-baldintzak duintzeko neurriak berariaz jasotzea.

—belaunaldien arteko erreleboa bultzatzeko neurriak, kalitatezko enplegua sustatzeko pizgarrien bidez, enpresetan, erakundeetan eta instituzioetan ordezkapena belaunaldiz belaunaldi kudeatzeko planen esparruan.

•Jarduerak

•8. jarduera. Gazteen enplegurako talka-plana bultzatzea

Gazteen enplegurako talka-plan bat bultzatzea, enpleguaren eta suspertze ekonomikoaren esparru-programan integratua, honako jarduera-ardatz hauekin: gazteen enplegurako prestakuntza duala; hezkuntza-mundutik lan-mundurako trantsizioa; prestakuntza-bekak eta lan-esperientziakoak, kontratatze konpromisoarekin; gazteen laguntza pertsonalizatua eta tutoretza indartzea, enplegu-

rako eta garapen profesionalerako ibilbidean; ekintzailetzaren garapena, autoenplegua eta gazteen startupa; eskualdeen garapeneko eta gazte-prestakuntzako berariazko programak.

Arlo arduraduna	·Enplegu eta Gizarteratze Sailburuordetza.
Abian jartzeko egutegia	·2023an zehar.
Aurrekontu-zenbatespena	·Edukia diseinatu eta garatzean sartuko da.

·9. jarduera. Txanda-plana diseinatzea

Plan ordenatu eta eraginkor bat prestatzea, datozen urteetan EAEn langileak txandakatzeko, kalitatezko zerbitzu publikoak bermatzeko eta langabezia- eta prekaritate-tasa handienak dituzten kolektiboek –gazteek, emakumeek eta iraupen luzeko langabeek, batez ere– kalitatezko enplegu batera igarotzeko bidea egin dezaten.

Arlo arduraduna	·Enplegu eta Gizarteratze Sailburuordetza.
Abian jartzeko egutegia	·2023an zehar.
Aurrekontu-zenbatespena	·Edukia diseinatu eta garatzean sartuko da.

·10. jarduera. Lan Ikuskaritzako kanpainen jarraipena

Kontratazioko iruzurraren arloko Lan Ikuskaritzako kanpainei eustea, eta 2022ko martxoaren 15eko Gizarte Elkarriketako Mahaian onartu ziren gizarte-eragileen partaidetzarako neurriak babestea, Lan Ikuskaritzaren Aholku Batzordea sortuz, aurrekarizatutako eta feminizatutako sektoreei eta, bereziki, etxeko langileei begira.

Arlo arduraduna	·Lan eta Gizarte Segurantzza Sailburuordetza.
Abian jartzeko egutegia	·Jarduera hau aktibatuta dago.
Aurrekontu-zenbatespena	·Aurrekontuan sartuta dago.

5. Prestakuntzaren eta laneratzearen arloko irizpideak eta jarduerak

·Irizpideak

- Lanbide-heziketa eta unibertsitate-mailako prestakuntza duala sustatzea.
- Gazteak gizarteratzeko programa espezifikoak bultzatzea, orientazioaren, prestakuntzaren eta ekintzailetzaren garapenaren bidez.
- Gazteen laguntza pertsonalizatua eta tutoretza indartzea, enplegurako eta garapen profesionalerako bidean.
- Biztanleria osoa enplegurako prestakuntzara iristeko mekanismo arinak egituratzea.
- Bizi-proiektuak garatzea ahalbidetuko duen kalitatezko enplegua sustatzea.
- Talentua atxikitze eta erakartzeko programak abian jartzea, ikerketari eta berrikuntzari laguntzeko politika publikoen bidez.
- Belaunaldien arteko lankidetzaren programak garatzea, adinekoen eta gazteen artean eza-gutza transferitzea sustatzeko, eta enplegu-politika publikoak garatzea luzaroko langabeak laneratzeko, bai eta zainketen arretarako jarduerarik gabeko aldi luze baten ondoren

lan-merkatuan sartzea erabakitzen dutenak ere, orientazio-, prestakuntza- eta laguntza-ekintzen bidez, pertsona horiek birkualifikatzea eta lan-jardueran sartzea lortzeko.

•Jarduerak

•11. jarduera. Prestakuntza eta, bereziki, Lanbide Heziketa eta Unibertsitate Heziketa Duala bultzatzea, bereziki, industria-sektorean emakumeek duten parte-hartzeari erreparatuta

Lanbide Heziketa eta Unibertsitate Heziketa Duala bultzatzea Lanbide- eta Unibertsitate-Heziketako sektore guztietan, enplegarritasuna indartzeko, bereziki emakumeek industria-sektorean duten parte-hartzea, eta, era berean, gizarte-kohesioa eta gizarteratzea indartzeko.

Arlo arduraduna	·Lanbide Heziketako Sailburuordetza. ·Enplegu eta Gizarteratze Sailburuordetza.
Abian jartzeko egutegia	·2023ko lehen seihilekoa.
Aurrekontu-zenbatespena	·Aurrekontuan sartuta dago.

•12. jarduera. Lan-merkatuko beharren diagnostikoa eguneratzea

Gizarte-eragileekin eta hezkuntza-komunitatearekin (unibertsitateak, LHko zentroak eta profesionaltasun-ziurtagiriak eskaintzen dituzten zentroak) lankidetzan, premien azterketa bat egitea, gure lan-merkatuaren eskaerak eta lanbide-profilei dagokienez dauden gabezia nabarmenenak eguneratu eta identifikatzeko. Hori oinarri hartuta, eskaera horiekin bat datozen langileak erakartzeko kanpainak egitea.

Arlo arduraduna	·Lanbide Heziketako Sailburuordetza. ·Enplegu eta Gizarteratze Sailburuordetza. ·Unibertsitate eta Ikerketako sailburuordea.
Abian jartzeko egutegia	·2023ko lehen seihilekoa.
Aurrekontu-zenbatespena	·Azterlana diseinatzean sartuko da.

6. Garraio publikoko irizpideak eta jarduerak

•Irizpideak

-Gazteei erraztasunak ematea garraio publikoa erabiltzeko eta mugitzeko, emantzipazio-prozesuak errazten lagundu behar duten estalduren ekosistemaren beste neurri bat den aldetik.

•Jarduerak

•13. jarduera. Tarifak egokitzea

Gazteentzako garraio publikoaren prezioak berrikustea eta erabilera-tarifak aldatzea, Gazteria Legearen arabera gaztetzat jotzen den adin-tarteari dagozkion tarifak lurralde guztietan bateratuz.

Arlo arduraduna	·Garraio Sailburuordetza.
Abian jartzeko egutegia	·2023ko lehen seihilekoa.
Aurrekontu-zenbatespena	·Azterlana diseinatzean sartuko da.

•II. ardatza, jarduera estrategikoa: **Familia-proiektuak eraikitzea**

1. Esparrua

•Jarduera-ardatzaren deskribapen sintetikoa

-Politika zehatzak ezarri eta garatzea, familia bakoitzak nahi adina seme-alaba izan ditzan, haurren pobrezia prebenitzeko eta lehenengo amatasunaren atzerapena baldintza-defizitaren ondorioz ez behartzeko.

•Lan-hipotesiak

-Erronka demografikoari erantzuteko, beharrezkoa da gazteek iraunkortasun-ikuspegia izatea, beren familia-proiektuan aurrera egiteko, hala nahi badute. Ardurapeko seme-alaba bakoitzeko prestazio ekonomiko bat izatea, lau sektoreek kontziliazio erantzukiderako baimenak eta neurriak sustatzea eta gizarte-, osasun- eta hezkuntza-laguntzako sare bat eratzea eta arian-arian garatzea, 0 eta 6 urte bitarteko adinean, familia- edo komunitate-mailako laguntza-sarerik ez duten familia kalteberen kasuan zabal daitekeena, seme-alaben bizitzako lehen urteetan familia-proiektuei laguntzeko estrategia baten oinarriak dira.

•2030erako helburuak

-Helburu nagusia, haur-pobrezia prebenitzeaz gain, familia bakoitzak nahi adina seme-alaba izan ditzan ahalbidetzea da, bai eta lehenengo amatasuna atzeratzea ez behartzea ere, baldintzarik ez dagoelako, eta, horren ondorioz, bizitza-proiektu pertsonaletarako eta familia-proiektuetarako aukerak sortzea, familia-ereduen aniztasunetik abiatuta.

-Jaiotza-tasa % 15 handitzea eta ardurapean seme-alabak dituzten familien pobrezia-tasa % 20 murriztea.

•Legegintzaldiko helburuak

-Estrategia aktiboa eta ezaguna izatea, ardatz eta laguntza argiak dituen, familiak eraikitzen laguntzeko.

-Joera-aldaketa sustatzea, bai jaiotza-tasan, bai lehen amatasunaren atzerapen gero eta handiagoan, Covid inpaktuak eraginda.

•Orientazio estrategikoak

-Bizitza pertsonala, lana eta familia bateragarri egiteko politika integral bat bultzatzea, eta gizarte-antolaketa erantzukide baterantz irmoki aurrera egitea, gurasoek produkzio- edo lan-zereginetan, ugalketa-zereginetan edo zaintza-lanetan neurri berean parte hartzen duten eredu bat garatuz.

-Arreta berezia eskaintzea familia ugariei, guraso bakarreko familiei eta mendeko pertsonak ardurapean dituzten familiei.

-Patologia batek eragindako ugalkortasun-arazoak dituzten emakumeei laguntza bidezko ugalketa-tratamendua bermatzea Osakidetzaren bitartez, betiere mediku-kontraindikaziorik ez badago, eta tratamendu horretarako beharrezkoak diren dohaintzak sustatuko dituzten informazio- eta sentsibilizazio-kanpainak garatzea.

-Euskal Osasun Sistema Publikoaren bidez, haurdunaldia borondatez eteten dela bermatzea, baita emakumeen gorputza eta ugalketa-eskubideak errespetatzeko eta sarbide unibertsala bermatzeko ezinbesteko neurriak direla ere.

-Apurka-apurka handitzea 2030erako berdintasun-politiken aurrekontu-ahalegina, Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerako Legea bigarren aldiz aldatzen duen martxoaren 3ko 1/2022 Legearen bosgarren Xedapen gehigarrian ezarritakoaren arabera, eta, besteak beste, honako hauek sortzera, indartzera eta bultzatzera bideratzea:

- a) Sail guztietako berdintasunerako administrazio-unitateak.
- b) Indarkeria matxisten biktimen detekzioan, prebentzioan, arreta integralean, erreparazioan eta oroimenean espezializatutako zerbitzuak.
- c) 24 orduko krisi-zentroak koordinatzea, sexu-indarkeriaren biktimei laguntzeko.
- d) Haurren eta nerabeen sexu-esplotazioaren aurkako ekintza-planean aurreikusitako zerbitzuak eta jarduerak.
- e) Berdintasun-planak eta sexu-jazarpenaren eta sexuan oinarritutako jazarpenaren aurkako protokoloak EAEko administrazio guztietan eta 50 langile baino gehiago dituzten enpresa guztietan.

2. Haurrei eta familiei laguntzeko irizpideak eta jarduerak

•Irizpideak

-0-6 urteko seme-alabak dituzten familiei laguntzeko tokiko ekosistemak arian-arian garatzea, lidergo publikotik eta hiru sistemen eta lau sektoreen lankidetzatik abiatuta, gizarte-, hezkuntza- eta osasun-laguntzak egituratzeko eta hobetzeko, eta 18 urtetik beherako eta pobrezia- eta gizarte-bazterkeriako arrisku-egoeran dauden haur eta nerabeen aukera-berdintasuna sustatzen jarraitzea.

-Diru-sarrerak Bermatzeko eta Gizarteratzeko Euskal Sistemaren Legearen arauzko aurreikuspenak gauzatzeko behar diren bitartekoak eta baliabideak izatea, egoera ahulean dauden adingabeak dituzten familiak hobeto babesteko, bai eta Haurren Bermarako Euskal Estrategia bat ere.

-Haur eta Nerabeen Behatokia indartzea, legez dagozkion funtzioak behar bezala betetzeko beharrezkoak diren giza baliabideak eta baliabide ekonomikoak ezarri, bai eta EAEko haur eta nerabeen errealitatea eta eremu horretan aplikatzen diren politiken eragina aztertzeke ere.

-Ikasleen irakaskuntza-kalitatean eta banakako arretan sakontzea, eta hezkuntza-sistema errealitate demografiko berrira egokitzeko eta ikastetxeetan gero eta etorkin gehiago egoteko erraztasunak ematea.

•Jarduerak

•14. jarduera. Haurrak bermatzeko programa bat diseinatzea eta abian jartzea

Haurrak bermatzeko estrategia edo programa bat diseinatzea eta abian jartzea, pobrezia eta gizarte-bazterkeria jasateko arriskuan dauden 18 urtetik beherako haur eta nerabeen aukera-berdintasuna sustatzeko, hezkuntza-, gizarte-, osasun- eta etxebizitza-zerbitzuetarako sarbide eraginkorra eta doakoa bermatuz, eta diru-sarrerak bermatzeko errenta indartuz, ardurapean seme-alabak dituzten familien babesa hobetzeko.

Arlo arduraduna	·Gizarte Politiketako Sailburuordetza.
Abian jartzeko egutegia	·2023an zehar.
Aurrekontu-zenbatespena	·Programa definitu ondoren sartuko da.

•15. jarduera. Guraso bakarra izateari buruzko txostena egitea

Gure gizartean dauden guraso bakarreko familiei buruzko txostena egitea, tratu-berdintasunaren printzipioari jarraiki eta irizpide bateratuen bidez, guraso bakarreko familiei laguntzeko printzipio, eskubide, zerbitzu eta prestazio espezifikoak jasoko

dituen araudi egokiaren garapena sustatzera bideratuta, baita ekintza positiboko baliuzko neurriak eta beste batzuk ere, Euskadin feminizazioarekin eta pobreziaarekin lotuta dauden fenomenoak ezabatzen laguntzeko.

Arlo arduraduna	·Gizarte Politiketako Sailburuordetza.
Abian jartzeko egutegia	·2024ko lehen sei hilekoan.
Aurrekontu-zenbatespena	·Txostena egin ondoren sartuko da.

3. Kontziliazioaren arloko irizpideak eta jarduerak

•Irizpideak

-Lau sektoreen (publikoa, pribatua, soziala eta familia- eta komunitate-arlokoa) arteko lankidetzatik abiatuta, kontziliazio erantzunkideko neurriak bultzatzea eta erreformatzeari, kontziliaziorako eta hazkuntzari eta, oro har, zaintzari laguntzeko programak, presazioak eta zerbitzuak indartuz, eta kontziliazio- eta zaintza-egoeren aniztasuna kon-tuan hartuz bizikidetzaren eremuan.

-Udan eta eskolarik gabeko aldietan familiei lana eta familia bateragarri egiteko behar diren baliabideen eskaintza garatzea eta zabaltzea, lehentasuna emanez balio posi-tiboaren transmisioari, kirol- eta jolas-jarduerari eta ingelesaren praktikari.

-Zaintza eta kontziliazio erantzukidea sustatzea, EAEko gainerako administrazio publi-koekin koordinatuta, gurasotasun positiboa laguntzeko eta sustatzeko programak eta neurriak bultzatzea, bai eta Kontzilia Erkidegoa ere, kontziliazio-neurriak hedatzeko go-goeta-, azterketa- eta jardueraren esparru partekatu gisa.

-Lan- eta familia-bizitza bateragarri egiteko neurriak sar daitezkeen bultzatzea, bai eta erantzukidetasuna sustatzea ere, negoziazio kolektiboaren esparruan, hori baita ere-murik egokiena langileen beharretara eta enpresen eta sektoreen errealitatera ego-kitzeko, ordutegiak eta lanaldiak malgutzea aurreikusten duten uztartze-programak sustatuz, bai eta telelana ere.

•Jarduerak

•16. jardueraren Aitatasun- eta amatasun-baimenen luzapena

Elkarrizketa sozialaren bidez eta lau sektoreen inplikazioarekin, eremu pribatuan amatasun- eta aitatasun-baimenak, berdina eta besterenezinak, 18 astera zabaltzea bultzatzea, eta, lehen urrats gisa, Kontzilia Erkidegoak enpresetan ezarri beharreko kontziliazio-neurriari buruzko txosten bat egin dezan sustatzea.

Arlo arduraduna	·Gizarte Politiketako Sailburuordetza.
Abian jartzeko egutegia	·2024ko lehen sei hilekoan.
Aurrekontu-zenbatespena	·Txostena egin ondoren sartuko da.

•17. jardueraren Adingabeen adina luzatzea adingabeak zaintzeko kontratazioan

Egungo 3 urteetatik 14 urteetara luzatzea ondorengo adingabeak zaintzeko adina langileak kontratatuzko, 2021-2022 ikasturtera arteko atzeratzearekin.

Arlo arduraduna	·Gizarte Politiketako Sailburuordetza.
Abian jartzeko egutegia	·2022ko azken sei hilekoan.
Aurrekontu-zenbatespena	·Aurrekontuan sartuta dago.

•18. jarduera. Ordainsari-berdintasunari buruzko kanpainei eta berdintasun-planei eustea

Laneko Ikuskaritzak ordainsari-berdintasunari eta berdintasun-planei buruz egiten dituen kanpainei eustea, enpresek genero-berdintasunaren arloan dituzten bete-beharren jarraipena eta kontrola egiteko.

Arlo arduraduna	·Lan eta Gizarte Segurantzaren Sailburuordetza.
Abian jartzeko egutegia	·Jarduera hau aktibatuta dago.
Aurrekontu-zenbatespena	·Aurrekontuan sartuta dago.

•III. ardatza, jarduera estrategikoa: Adinekoen bizitza autonomia eta osoa sustatzea

1. Esparrua

•Jarduera-ardatzaren deskribapen sintetikoa

-Jardun-ildo bultzatzaile bat zehaztea eta garatzea adineko pertsona guztien autonomia, bizitza osoa eta parte-hartze soziala sustatzeko bizi-ziklo osoan zehar, bizi-itxaropen osasungarria handitzen lagunduz, politikak, zerbitzuak eta programak adinekoen belaunaldien itxaropenetara, gaitasunetara edo interesetara egokituz, zahartze aktiborako eta osasungarriko politikak ezarri eta adinekoen ekarpen soziala bultzatuz. Hori guztia, Zahartze Osasuntsuaren Hamarkadaren esparruan, OMEk sustatuta eta Europako Batzordearen *Zahartzeari buruzko Liburu Berdearen* arabera.

•Lan-hipotesiak

-*Zahartzeari buruzko Liburu Berdearen* tesiari heltzea: “Aurreko belaunaldiek baino urte gehiago eta osasun-egoera hobean bizitzea gure merkatuko gizarte-ekonomiaren arrakastaren eta indarraren seinale da. Hala ere, fenomeno horrek erronka berriak ere planteatzen ditu eta aztertu beharreko aukerak eskaintzen ditu. Eztabaida bat egin behar da zahartzen ari den biztanleriaren potentzial osoa aprobetxatzeko moduari buruz, aurkeztu duen berrikuntzarako pizgarriei buruz eta eskatzen dituen erantzun politikoei buruz”. (Dubravka Šuica, Europako Batzordeko Demokrazia eta Demografiako lehendakariordea).

•2030erako helburua

-Zahartze aktiboari eta osasungarriari bultzada estrategikoa ematea eta adinekoen autonomia pertsonala, parte-hartze soziala eta bizitza osoa sustatzea.

-Bizi-itxaropena 86 urtera arte eta bizi-itxaropen osasungarria edo desgaitasunik gabea handitzea.

-Helburu horri laguntzeko politikak emaitza onenak eskaintzen dituzten herrialdeen mailan kokatzea. Erreferentzia: zahartze aktiboaren indize europarra.

-Arreta soziosanitarioko eredu integral berri bat sustatzea eta tokiko zaintza-, gizarte- eta osasun-ekosistemak sustatzea, bereziki lehen mailako arreta eta prebentzio sozio-

sanitarioa indartuz, Euskadiko Arreta Soziosanitarioko Estrategiarekin bat etorriz.

•Legegintzaldiko helburua

-Adinekoekin estrategia integral bat bultzatzea, adinekoen belaunaldien autonomia, bizitza osoa eta parte-hartze soziala sustatzeko, bai eta hauskortasun- eta mendekotasun-egoerei arreta emateko ere.

-Bizi-itxaropena 85 urtera arte luzatzea.

-Zainketen aldeko itun soziala eta zaintzaileen estatutua bultzatzea.

•Orientazio estrategikoak

-Zahartze aktiboa eta osasungarria sustatzen jarraitzea, eta adinekoen beren gaitasunak eta talentua garatzen laguntzea, bizi-ziklo osoan zehar beren autonomia, bizitza osoa eta gizarte-ekarpena bultzatuz, bai eta gizarte-kohesioa, belaunaldien arteko elkartasuna eta adinekoen eta gazteen bizi-proiektuak sustatzea ere.

-Zahartze aktiboa bizitza osoaren ikuspegian txertatzea, adineko autonomoak zein laguntza eta zaintza gero eta handiagoak behar dituztenak kontuan hartuta.

-EAEko administrazio publikoen lankidetzat sustatzea, adineko pertsonen nahi gabeko bakardadea prebenitzeko eta horri arreta integrala emateko programen garapenean, zahartze osasungarria lortzeko funtsezko faktoretzat hartuta.

-Belaunaldien arteko harremanak sustatzea, batez ere gazteen eta adinekoen artekoak, interakziorako eta trukerako bitarteko gisa, lankidetzat eta elkarrekiko laguntza, elkar ulertzea, errespetua eta ezagutzak eta esperientziak transmititzea bultzatzeko.

-Adinekoen zaintza sozialen eta sanitarioen eredu berri bateranzko trantsizio-politikak bultzatzea, zainketetarako gaitasunen agenda bat landuz, pertsona guztiei beharrezko arreta eskainiko diena profesional kualifikatuak eta kalitatezko enpleguak dituzten profesionalak.

-Familien kontziliazioa eta erantzukidetasuna ziurtatuko duten neurriak sustatzea, erakundearen zaintza eta profesionalizazioa indartuz, zaintzaren sektorean zaintza profesionala eta kalitatezko enpleguak poltsak sortuz, eta lanbide-esperientziaren bidez edo bide ez-formalen bidez eskuratutako lanbide-gaitasunak egiaztatze sistemak bat abian jarritik, prestakuntza kualifikatzaile espezializatua sustatuz, profil profesional berriak garatuz eta plangintza estrategikoa eginez, besteak beste, gizonek zainketetan parte hartzea, erantzukidetasunari eta haiei zuzendutako zaintzei buruzko prestakuntza-planak bultzatuz. Era berean, zaintzaren eta erantzukidetasunaren arloko neurriak kontuan hartuko dute telelanak zainketan eta erantzukidetasunean duen eragina.

2. Irizpideak eta jarduerak zahartze osoaren eta osasungarriaren esparruan

•Irizpideak

-Zahartze osoa eta osasungarria sustatzeko politikak indartzea, adinekoekin Euskal Estrategia bat artikulatuz eta garatuz, gizarte-kohesioa eta belaunaldi arteko elkartasuna sustatuz.

-Adinekoen arteko elkarriketa, akordioa eta lankidetzat sustatzea. Horretarako, Euskal Autonomia Erkidegoko Adinekoen Batzordea eta Euskadi Langunkoia Sustraiaetik eta Adinekoen Batzordea sustatzen jarraitzea, adinekoen erakunde eta sareetako elkarriketa zibilaren adierazpen gisa.

-Adineko autonomoekin eta autonomia sustatzera bideratutako gizarte-politikak bultzatzea, baita hauskortasun- edo mendekotasun-egoeran dauden adineko pertsonenak ere.

-Belaunaldien arteko lankidetzeta-programak garatzea, adinekoen eta gazteen artean ezagutza transferitzea sustatzeko, bai eta baterako beste ekimen batzuk eta, oro har, belaunaldien arteko elkarrizketa eta lankidetzeta sustatzeko ere.

•Jarduerak

•19. jarduera. Adinekoekin euskal estrategia bultzatzea

Zahartze aktiboa bizitza osoko ikuspegian integratuko duen adineko pertsonetikiko Euskal Estrategia definitzen jarraitzea, adineko autonomoak eta autonomiarako laguntza (zaintza) gero eta handiagoak behar dituztenak kontuan hartuta, eta belaunaldien arteko elkartasunetik abiatuta, adinekoen bizitzako adin-aniztasunari edo faseei eta erretiroari aurre egiteko moduei buruzko eztabaida piztuko duena.

Arlo arduraduna	·Gizarte Politiketako Sailburuordetza.
Abian jartzeko egutegia	·Jarduera hau abian da.
Aurrekontu-zenbatespena	·Estrategiaren definizioa amaitu ondoren sartuko da.

•20. jarduera. Euskadi lagunkoia sustraiaetatik indartzea

Euskadi Lagunkoia Sustraiaetatik indartzen jarraitzea, estrategia tokiko planoarekin lotzeko eta hiri lagunkoiak adinekoekin sustatzeko tresna gisa.

Arlo arduraduna	·Gizarte Politiketako Sailburuordetza.
Abian jartzeko egutegia	·Jarduera hau aktibatuta dago.
Aurrekontu-zenbatespena	·Aurrekontuan sartuta dago.

3. Zainketen arloko irizpideak eta jarduerak

•Irizpideak

-Tokiko zaintza-, gizarte- eta osasun-ekosistemak sustatzea landa-ingurunean, zerbitzu ez-presentzialak (BetiON) edo deszentralizatuak (CRADak, adinekoentzako ostatu lagundurako alternatibak...) garatuz, desagertzeko arriskuan dauden landa-guneetan eta koadrila-buruetan (Maeztu...) jardunez, hala dagokionean.

-Zainketen sektorea profesionalizatzea, pertsona ardatz duen zainketa-eredu berriari lotutako enplegu-aukera berriak eta kualifikazio-eskakizunak aztertuz.

-Silver Economy sustatzea, enplegu-aukerak sortzeko ikuspegitik, eta, zehazki, ekimen berritzaileak sustatu eta bultzatzea zaintzaren ekonomiaren sektorearen barruan, sektore hori agerian jarri eta balioetsiz.

•Jarduerak

•21. jarduera. Proiektu pilotuak aktibatzea

Proiektu pilotuak diseinatu eta aktibatzea, definitutako jarduera-irizpideen arabera, ingurune hurbilenean edo etxean ahultasun-egoeran dauden adinekoek arreta zabaltzea eta indartzea ahalbidetuko dutenak.

Arlo arduraduna	·Gizarte Politiketako Sailburuordetza.
Abian jartzeko egutegia	·Jarduera hau aktibatuta dago.
Aurrekontu-zenbatespena	·Aurrekontuan sartuta dago.

•22. jarduera. Arrisku soziosanitarioko faktoreak detektatzea

EAEko 60 urtetik gorako pertsonen artean, arrisku soziosanitarioko faktoreak detektatzea ahalbidetuko duen tresna bat eraikitzea, iragarpen-faktore jakin batzuk definituz eta mailakatuz.

Arlo arduraduna	·Osasun Sailburuordetza.
Abian jartzeko egutegia	·2023an, lehen txostena.
Aurrekontu-zenbatespena	·Tresna zehaztu ondoren txertatuko da.

•23. jarduera. Belaunaldi-erlebozko zikloa kudeatzeko estrategia diseinatzea

Belaunaldien arteko errelebo-zikloa kudeatzeko estrategia diseinatzea eta abian jartzea hirugarren sektoreko erakunde, enpresa eta antolakundeetan.

Arlo arduraduna	·Gizarte Politiketako Sailburuordetza. ·Enplegu eta Gizarteratze Sailburuordetza.
Abian jartzeko egutegia	·Proposamenaren lehen zirriborroa 2023an.
Aurrekontu-zenbatespena	·Estrategia diseinatu ondoren txertatuko da.

•IV. ardatza, jarduera estrategikoa: Migranteen gizarteratzea

1. Esparrua

•Jarduera-ardatzaren deskribapen sintetikoa

-Erakartzeko jarduera-ildo bat zehaztu eta garatzea, migratzaileak iristeko zailtasunak gainditzeko, eta gizarte- eta hezkuntza-arloko laguntza-ibilbideak eta gizarteratzeko eta laneratzeko ibilbide erabilgarri eta eskuragarriak ezartzea.

•Lan-hipotesiak

-Gure herriaren demografiak migratzaileen ekarpena behar du. Horretarako lehenengo helburua integrazioa da. Premisa da bizileku- eta lan-baimenen arloko baldintzak aldatzea eta erraztea. Hala ere, ahalmen hori EAEko eskumen-eremutik kanpo dago. Bien bitartean, eta euskal erakundeek eskumenen barruan, lehentasunezkoa da gizarteratzea eta laneratzeko, eta, horretarako, beharrezkoa da ibilbide lagunduak eta sustatuak zehaztea, prestakuntza, trebakuntza, kualifikazioa, homologazioa eta profesionaltasun-ziurtagiria lortzeko.

•2030erako helburuak

-Gizarteratzeko eta Integratzeko Euskal Indize sintetikoaren oinarritzko zazpi dimentsioak % 10 handitzea, migratzaileak Euskadin integratzeari dagokionez, inoren kargura ez dauden adingabeak izateari uzten dioten gazte migratzaileak barne.

•Legegintzaldiko helburuak

-Migrazio-arloko eginkizunak eta zerbitzuak transferitzea, euskal administrazioak bere gain hartu ahal izan dezan lan-baimenen eta Euskadiren eskumen-tituluetan sar daitezkeen jarduera guztien kudeaketa.

-Migratzaileak iristeko zailtasunak ahal den neurrian murriztea eta harrerako euskal eredia definitzea eta bultzatzea.

-Migratzaileen prestakuntza-, gaikuntza-, kualifikazio-, homologazio- eta profesionaltasun-ziurtagirako ibilbideak definitzea, bai eta gizarteratze- eta laneratze-ibilbide erabilgarriak eta eskuragarriak ere.

•Orientazio estrategikoak

-Migraziorako Euskal Itun Soziala da euskal erakundeek eta gizarte-eragileek estrategia partekatua definitzen duen esparru orokorra, migratzaileen eta asilo-eskatzaileen harreraren eta integrazioaren arloan.

-Migratzaile guztiei harrera duina eta inolako diskriminaziorik gabea bermatzea eta herritarrentzat aurreikusitako sistemetatik erantzun egokia ematea.

-Herritarren, Immigrazioaren eta Asiloaren VI. Kulturarteko Plana (2022-2025), babes-sistemak eta gizarte-zerbitzuak, aurreikusitako neurriak, zerbitzuak eta baliabideak egokitztea eta indartzea, egoera bakoitzari behar bezala, duintasunez eta behar bezala erantzun ahal izateko.

2. Migratzaileak gizarteratzeko irizpideak eta jarduerak**•Irizpideak**

-Estatuko Gobernuari migrazio-arloko eginkizunak eta zerbitzuak transferitzeko eskatzen jarraitzea, Immigrazioari buruzko Euskal Itun Sozialean adostutako kontzeptu- eta programa-esparruan oinarrituta, migrazioa Euskadin erakartzeko, hartzeko eta integartzeko eredu bat gara dezan.

-Migratzaileei eta errefuxiatuei Euskadin kokatzeko eta gizarteratzeko beharrezkoak diren izapideak egiten laguntzea, bai eta gizarte-babeseko sistemetara iristeko prozesuan laguntzea ere, laguntza horiek beren egoera eta behar espezifikoetara egokituz.

•Jarduerak**•24. jarduera. Migraziorako Euskal Itun Sozialaren garapena eta urteko ebaluazioa**

Migraziorako Euskal Itun Soziala garatzen jarraitzea, itun horrekiko atxikimendua gizartean eta erakundeetan zabaltzea, eta haren betetze-mailaren jarraipena eta urteko ebaluazioa egitea.

Arlo arduraduna	·Gizarte Politiketako Sailburuordetza.
Abian jartzeko egutegia	·Urteko memoria eta ebaluazioa.
Aurrekontu-zenbatespena	·Jarduera berrien urteko memoria bakoitzarekin batera gehituko da.

•25. jarduera. Transferentzia lehenestea asilo-migrazioaren arloan, eta migratzaileak hartzeko eta integartzeko euskal eredia diseinatzea

Migrazioaren eta asiloaren arloko eskumenetik egiteke dauden transferentzien egutegian lehentasunezko izaerari eustea. Hori oinarri hartuta, migratzaileen ha-

rrerarako eta integraziorako euskal eredua diseinatu eta abian jartzea. Ereduek horren barruan, laguntza pertsonalizatuko euskal zerbitzu bat egongo da, migratzaileak gizarteratzera eta laneratzera bideratua, Gobernu Programaren 90. konpromisoaren 5. ekimenean aurreikusitakoaren ildotik.

Arlo arduraduna	·Gizarte Politiketako Sailburuordetza. ·Enplegu eta Gizarteratze Sailburuordetza.
Abian jartzeko egutegia	·Transferentziaren gauzatzearen arabera.
Aurrekontu-zenbatespena	·Definizioa egin ondoren sartuko da.

3. Gizarteratzearen eta laneratzearen eta mugikortasunaren arloko irizpideak eta jarduerak

•Irizpideak

-Migratzaileak laneratzeko ibilbide pertsonalizatuen lana indartzea, ikuspegi integral eta zeharkako batetik, orientazioaren, prestakuntzaren eta erregularizazio-prozesuetan laguntzearen bitartez, lan-eremura igarotzea ahalbidetzeko (Enplegu Zerbitzu Publikoa).

-Migratzaileak erakartzera bideratutako jarduera eta ekimen berritzaileak garatzea, lan-merkatuaren beharrei erantzuteko.

-Enplegu-zerbitzu publikoaren esparruan, eta beste administrazio batzuekin lankidetzan, migratzaileak laneratzeko sektore arteko programak garatzea, lan-merkatuan enplegu duineko baldintzetan sartzeko erregularizazio-prozesua hasi eta amaitu ahal izateko.

-Gazteen eta migrazioen mugikortasun-proiektuei laguntzea, pertsona eta familia gazteak erakartzen, atxikitzen eta itzultzen laguntzeko, edo, hala badagokio, Euskadin jaio edo bizi izandakoak orain Euskaditik kanpo bizi direnak euskal instituzioek, enpresek edo erakundeek parte hartzen duten ekimenekin lotzeko.

•Jarduerak

•26. jarduera. Talentua atxikitze, garatzeko eta erakartzeko programa bat abian jartzea

Talentua Euskadin atxiki, garatu eta zentzuz erakartzeko programa espezifiko bat abian jartzea, Gazteen Legean aurreikusitakoaren esparruan.

Arlo arduraduna	·Gazteria Zuzendaritza. ·Enplegu eta Gizarteratze Sailburuordetza.
Abian jartzeko egutegia	·2023an zehar.
Aurrekontu-zenbatespena	·Definizioa egin ondoren sartuko da.

•27. jarduera. Euskarri Estrategia garatzea

Helduarora igarotzeko prozesuetan, familiarentzako laguntza-sarerik ez duten gazteei laguntzeko programa pilotua eta Euskarri Estrategia garatzen jarraitzea, gazte horiek migratzaileak izan edo ez izan, eta babes-saretik kanpo egon ala ez.

Arlo arduraduna	·Gizarte Politiketako Sailburuordetza.
Abian jartzeko egutegia	·Jarduera hau aktibatuta dago.
Aurrekontu-zenbatespena	·Aurrekontuan sartuta dago.

HIRUGARREN ATALA

Zeharkako jarduera-ildoak

•1. ildoak, zeharkako jarduera: **Landa-balioa handitzea**

1. Esparrua

•Zeharkako jardun-ildo honen deskribapen sintetikoa

-Landa-garapenerako politika integrala bultzatzea, lurralde-orekan eta gizarte-kohesioan oinarritua, landa-ingurunearen zahartzea eta despoblazioa lehengoratzeko lagunduko duena eta Euskadiko landa-eremuak bizitzeko eta jarduera sozioekonomiko bideragarriak eta jasangarriak egiteko gune erakargarriak izan daitezen lortuko duena, hau da, bizi-kalitatearekin eta lehiakortasunarekin.

•Lan-hipotesiak

-Osasun demografikoak hiri-eremuaren eta landa-eremuaren arteko harreman ekologikoa dakar. Horretarako, baldintza egokiak sustatu eta babestu behar dira, landa-ingurunearen berezko proiektu sozioekonomikoen bideragarritasun- eta populazio-desorekak birbideratzeko.

•2030erako helburuak

-Landa-ingurunea zahartzeko eta despoblartzeko joera epe laburrean geldiaraztea eta 2030erako lehengoratzeko, natura-ingurunearen edo populazio txikiaren berezko jardura sozioekonomikoak proiektu erakargarri, bideragarri eta jasangarriak izan daitezen lagunduz.

-Landa-biztanleriaren hazkundea sustatzea, bai igoerak izaten hasi diren eskualdeetan, bai beherakadak izan dituzten eskualdeetan, Euskal Herriko Unibertsitateak egindako "Arabako despoblazio-prozesuaren azterketa demografikoa, azterketa eta diagnostikoa (2021)" oinarri hartuta.

•Legegintzaldiko helburuak

-Landa Ingurunearen Garapenerako Lege berria onartzea eta abian jartzea, bai eta lege horretatik eratortzen diren gobernantzarako tresna eta formula berriak ere, eta NPBren hurrengo Plan Estrategikoko 2. oinarriko neurriak diseinatzea (Landa Garapena). Neurri horiek izango dira 2023-2027 programazio-aldian abian jarriko diren laguntza-programen oinarri.

-Smart Villages kontzeptua eta gizarte-berrikuntza sakontzea, landa-eremuen garapen sozioekonomikoari laguntzen dioten elementuak diren aldetik.

•Orientazio estrategikoak

-Erronka demografikoari buruzko estrategia honetan, zeharkako izaerarekin mantentzea hiri- eta landa-dimentsio bikoitza jarduerak aurreikustean, diseinatzean eta aplikatzean, landa-inguruneak planteatzen dituen premia berezietara egokitze eta horiei erantzuteko jarraibide espezifikoak ezarri.

-Erronka Demografikorako 2030 Euskal Estrategiaren oinarria lurraldeen arteko oreka eta kohesioa bilatzea da, eta aitortzen du landa-eremuetako herritarrek, hiriburuen eremu geografikoan bizi ez direnek, zerbitzuak eskuratzeko eta garraio publikoa izateko duten eskubidea.

-Elikadura-kateari buruzko Legea betetzea, lehen sektoreko produktuei bidezko prezioak bermatzeko eta familien errentagarritasun ekonomikoa eta jasangarritasuna eta landa-eremuko bizi-proiektuak bultzatzeko.

2. Jarduerak

•28. jarduera. Landa Garapeneko Legea onartzea

Landa Garapeneko Legea onartzea eta haren aurreikuspenak garatzea.

Arlo arduraduna	·Nekazaritza, Arrantza eta Elikagaien Politi- kako Sailburuordetza.
Abian jartzeko egutegia	·2022an eta erregelamendu-garapenean 2023an.
Aurrekontu-zenbatespena	·Onartu ondoren sartuko da.

•29. jarduera. Landa-ingurunearekin lotzeko pizgarriei buruzko azterlana egitea

Lehen azterlan bat egitea, bertako zein migratzaile gazteentzako pizgarri-programa bat definitzera bideratua, landa-ingurune bizi-proiektuekin lotzea sustatzeko.

Arlo arduraduna	·Nekazaritza, Arrantza eta Elikagaien Politi- kako Sailburuordetza ·Gazteria Zuzendaritza.
Abian jartzeko egutegia	·2023an.
Aurrekontu-zenbatespena	·Azterketa egin ondoren sartuko da.

•2. ildo, zeharkako jarduera: **Prospekzioa, dibulgazioa eta komunikazioa**

1. Esparrua

•Jarduera-ardatzaren deskribapen sintetikoa

-Gai demografikoa lehentasunezko arreta sozialeko, politikoko eta instituzionaleko lehentasunen agendan kokatzera bideratutako prospekzio-, dibulgazio- eta komunikazio-ekimenak modu artikulatuan garatzea. 2022tik aurrera, maiatzean “Maiatza demografikoa” izeneko demografiari buruzko urteko promozioan jarriko da arreta. Aldi horretan, urtero, erakundeen publizitate-kanpainak, dibulgazio-ekimenak, biltzarrak, jardunaldiak edo mintegiak sustatuko dira, berariazko azterlanak argitaratuko dira eta balantzeak eta jarduera-planak aurkeztuko dira. Komunikabideak gai horri buruzko informazio, erreportaje edo kroniken bidez gonbidatuko dira ekarpenak egitera.

•Lan-hipotesiak

-Arazo demografikoak ez du, orain arte, garrantzi estrategikoarekin bat datorren arreta-mailarik erakarri. Ez du lehentasunezko esparru nahikorik lortu agenda publikoan, ez Legebiltzarrean, ez hedabideetan, ez gizarte-kezken artean. Beharrezkoa da ahaleginak etengabe inbertitzea prospekzio, dibulgazio eta komunikazioan. Konponbide-prozesuek gizarte informatua eta gai honen konplexutasunaren jakitun eskatzen dute.

•2030erako helburua

-Urtero, maiatzean, erakunde-maila guztietatik (udalak, foru aldundiak eta Eusko Jaurlaritza), hirugarren sektoretik, ekimen pribatutik edo unibertsitate- eta ikasketa-esparrutik datorren erroka demografikoari buruzko hausnarketa-, dibulgazio- eta proposamen-ekimenak elkartzea ahalbidetuko duen dinamika sendotzea.

-Prospekzio-tresnak artikulatzea, modu erregularrean eta jarraituan diagnostiko sako-nak egin ahal izateko, bai emantzipazio berantiarrean edo jaiotza-tasan eragina duten faktoreei buruz, bai errealitate demografiko osoari buruz eta horren bilakaerari, kauseri eta ondorioei buruz.

-Kontzientzia sozial eraikitzailea sendotzea problematika demografikoari dagokionez, eta sinergia eta *auzolanaren* pentsaera bultzatzea.

•Legegintzaldiko helburua

-Gai demografikoa lehentasunezko arreta sozial, politiko eta instituzionaleko lehenta-sunen agendan kokatzera bideratutako prospekzio-, dibulgazio- eta komunikazio-eki-menak modu artikulatuan garatzea.

-Erronka demografikoari buruzko gizarte-kontzientzia kritikoa sortzen laguntzea, bai eta erantzunkidetasuna eta belaunaldien arteko konpromisoa bezalako balioak sustatzen ere.

-Demografiaren erronkari erantzun konstruktiboa emateko erakundeek herritarren zer-bitzura jartzen dituzten neurriei buruzko informazio argia eta eraginkorra eskaintzea.

•Orientazio estrategikoak

-Sentsibilizazio- eta informazio-kanpainak garatzea, gai demografikoa arreta sozial, poli-tiko eta instituzionaleko lehentasunen agendan kokatzera bideratutako komunikazio-ka-nal guztietara joz.

-Sail bakoitzak eta GAZ zerbitzuak gazteen emantzipazioa errazteko eta familia-proiek-tuak eraikitzeke eskura dauden ekimen publiko guztien berri izan dezaten sustatzea, bai prestazio eta laguntza ekonomikoei dagokienez, bai kontziliazioari, hezkuntzari, etxebizitzari edo enpleguari dagokienez.

-Erronka Demografikorako 2030 Estrategian jasotako lan-ildoak garatzea, garapen-pro-zesu osoan beharrezkoak diren partaidetza- eta ebaluazio-tresnak sustatuz, eta propo-samenak gauzatzeko behar adina partida ekonomiko izatea.

2. Jarduerak

•30. jarduera. Urteko prospekzio-, dibulgazio- eta komunikazio-plan bat garatzea

Urtero, erronka demografikoari buruzko prospekzio, dibulgazio eta komunikazio sozialaren arloko lan-plana egitea, "Maiatza demografikoa"ren programazioa bar-nean hartuta.

Arlo arduraduna	· <i>Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusia.</i>
Abian jartzeko egutegia	· <i>Urte bakoitzeko lehen hiruhilekoan.</i>
Aurrekontu-zenbatespena	· <i>300.000 euro urtean.</i>

•31. jarduera. Aldian behingo azterlan prospektiboak egitea

Prospekzio Soziologikoen Kabinetearekin eta EUSTATEkin lankidetzan, demogra-fia-errealitatea etengabe aztertzeke prozesu bat egitea, bai eta demografiaren bi-lakaera, kausak eta ondorioak aztertzeke prozesu bat ere, prospekzioko, dibulgazio-ko eta komunikazioko urteko planetan sartuko diren lanen programazio batekin.

Arlo arduraduna	·Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusia.
Abian jartzeko egutegia	·Urte bakoitzeko lehen hiruhilekoan.
Aurrekontu-zenbatespena	·30. jardueran sartuta.

•32. jarduera. Erronka demografikoak enpleguan dituen ondorioen azterketa bultzatzea

2022ko martxoaren 15ean Euskadiko Elkarriketa Sozialaren Mahaiaren Lan Planean jada adostu zen demografiak enpleguan duen erronkaren ondorioei buruzko azterketa egitea. Azterketa hori hiru aldeko elkarriketan egingo da sindikatuekin, enpresa-elkarteekin eta gobernuekin, eta Eusko Legebiltzarrera bidaliko da amaitutakoan.

Arlo arduraduna	·Enplegu eta Gizarteratze Sailburuordetza.
Abian jartzeko egutegia	·2023an zehar.
Aurrekontu-zenbatespena	·Hala badagokio, amaitu ondoren sartuko da.

•33. jarduera. Baliabideen gida bat egitea eta zabaltzea

Baliabideen gida bat egitea, gazteen emantzipazioa errazteko eta familia-proiektuak eraikitzeke eskura dauden ekimen publiko guztien ezagutza sustatzeko, bai prestazio eta laguntza ekonomikoek dagokienez, bai kontziliazio, hezkuntza, etxebizitza edo enpleguaren arloan.

Arlo arduraduna	·Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusia.
Abian jartzeko egutegia	·2023ko lehen sei hilekoa.
Aurrekontu-zenbatespena	·Hala badagokio, amaitu ondoren sartuko da.

•3. ildo, zeharkako jarduera: Aurrekontua, jarraipena eta ebaluazioa

1. Esparrua

•Jarduera-ardatzaren deskribapen sintetikoa

-Aginte-taula integral bat eta jarraipen- eta ebaluazio-adierazleen sistema bat izatea, estrategia horren barruan aktibatzen diren neurrien eta politiken bilakaera demografikoa eta eragina baloratu ahal izateko. Aurrekontu-aurreikuspenarekin batera, aginte-taula hori metodologikoki osatuko da jarraipeneko urteko memoriekin eta hiru urtean behin egingo diren ebaluazio-prozesuekin. Bi tresna horiek Erronka demografikorako 2030 Euskal Estrategian une bakoitzean sartu ahal izango diren neurri zuzentzaileak identifikatzera bideratuko dira.

•Lan-hipotesiak

-Estrategiaren azken helburua da biztanleriaren piramidearen oreka berreskuratzea eta euskal gizartea gaztetzea. Ildo horretan, gazteen emantzipazioa eta familia-proiektuen eraikuntza funtsezko faktoreak dira. Edonola ere, eta gai konplexu

honetan, estrategia hasierako diagnostikoetatik abiatuta diseinatzen da, eta diagnostiko horiek ezin dira itxi. *Trantsizio-politikak kudeatzeko* testuinguruan sortu behar dira, definizioz politika horiek etengabe hobetzera irekita. Alde horretatik, jarraipena eta ebaluazioa egiteko tresnak funtsezkoak dira. Erronka demografikoaren inguruko *ikaskuntza-komunitate* bat sustatzeko aukera ere ematen dute, Euskadin sail guztiek, gainerako erakundeek eta lau sektoreek (publikoa, pribatua, soziala, komunitarioa) parte har dezaten, baita unibertsitateek eta beste ezagutza-zentro batzuek ere, helize laukoitzeko ikuspegitik.

•2030erako helburua

-Demografiaren erronkari heltzeko prozesu metodologiko bat sendotzea, datuetan, ekintza-hausnarketa-ekintzan eta neurrien zuzenketan eta doikuntzan oinarrituta, estrategia kudeatzeko aginte-taula integral, sinple eta garrantzitsu baten adierazleetatik abiatuta, helburu eta faktore giltzarriak lotuta.

-Estrategiaren tarteko bi ebaluazio-prozesu garatzea, 2025eko eta 2028ko lehen seihilekoan aurkezteko, baita amaierako ebaluazio bat ere, 2031ko lehen seihilekoan aurkezteko.

•Legegintzaldiko helburua

-Erronka Demografikorako 2030 Euskal Estrategian jasotako aurreikuspenak eta jarduerak betetzen direla egiaztatzeke jarraipen-memoriak egitea urtero.

-Urteko aurrekontuetan "Lehen ataleko Jarduera berriak bultzatzea, epe laburrerako inpaktu-irizpidearekin" jardueretarako erabiliko diren aurrekontu-baliabideak jasotzea, bai eta sailen ohiko aurrekontutik aparteko gastu bat edo gastu gehigarri bat ekar dezaketenak ere.

•Orientazio estrategikoak

-Erronka Demografikorako 2030 Euskal Estrategia esparru-estrategia gisa ezartzea, diagnostiko eta ebaluazio jarraitu, ireki eta esperientziatik abiatuta alda daitekeen baten oinarrituta.

-PDCA ziklo bat metodologikoki garatzea (planifikatzea [Plana], egitea [Do], egiaztatzea [Check] eta jardutea [Act]), *erronka demografikoaren kudeaketaren* inguruan, zeina, ikaskuntza-testuinguru horretan eta saiakera gisa, honela ulertzen baita:

- bizi-ziklo osoa kontuan hartuta, biztanleria-piramidearen oreka egokia, nahitaez eze-gonkorra, eratzea eta mantentzea;

- komunitate batek behar adina biztanle izan ditzan, profil eta gaitasun egokiak izan ditzan, eta banaketa egokia izan dezan (adinez, geografikoki...), garapen ekonomikoa, bizi-kalitatea eta gizarte- eta lurralde-kohesioa bermatzeko;

- halako moldez non pertsonak eta familiek beren bizi-proiektuak hedatu ahal izango dituzten, autodeterminatuz, beren aukeren arabera eta ahalik eta autonomia handienarekin.

2. Jarduerak

•34. jarduera. Aurrekontuaren isla

Urteko aurrekontuetan lehen ataleko jardueretarako erabiliko diren baliabideak adieraztea. Jarduera berriak bultzatzea, epe laburrerako inpaktu-irizpidearekin, bai eta sailen ohiko aurrekontutik aparteko gastu bat edo gastu gehigarri bat ekar dezaketenak ere.

Arlo arduraduna	·Ogasun Saila.
Abian jartzeko egutegia	·Urtero, aurrekontu-prozesuan.
Aurrekontu-zenbatespena	·Jarduera bakoitzaren ardura duen sail bakoitzari dagokio kasu bakoitzean dagokion aurrekontu-islara garatu, zehaztu eta jasotzea, dagozkion prozeduren bitartez (*).

(*) **1. oharra.** Lehen ataleko jardueren aurrekontu-zenbatespen hau. Jarduera berriak bultzatzea, epe laburrerako inpaktuaren irizpideari jarraikiz, garatu nahi den ekimenaren dimentsioaren adierazle gisa hartu behar da.

·Hilean 200 euroko zuzeneko laguntzak	
Ardurapeko seme-alaba bakoitzeko, hiru urte bete arte:	125.000.000
·Ekintzailatza, pertsonen prestakuntza edo etxebizitza	
Gazteak (zehaztu gabe, aurretik azterlana egin ondoren)	20.000.000
·0-2 urteko etaparen doakotasuna,	
Haurreskolak Partzuergoarena (ikasturte osorako))	7.000.000

(*) **2. oharra.** Bigarren eta hirugarren ataletan, jarduera asko sendotzen ari diren eta dagokion arlo edo sailaren aurrekontu arruntean islatuko diren abiarazitako jardueri dagozkio; beste jarduera batzuek, beren izaeragatik, ez dute aurrekontu-eragin gehigarririk, eta, azkenik, beste kasu batzuetan, lehen fasean aurreikusitako txosten-, diseinu- edo zehaztapen-tresnak amaitzeak baldintzatuko du haien aurrekontu-islara.

(*) **3. oharra.** Urteko aurrekontuek, urteko jarraipen-memoriek eta aurreikusitako ebaluazio-prozesuek estrategia horretara bideratutako baliabide gehigarriak islatu behar dituzte, bai lehen ataleko jarduera berriei dagokienez, bai oraindik diseinu-fasean dauden edo ekimen berriak ebaluatzen eta txertatzeko prozesuetatik datozen ekimenak zehaztearen ondoriozko jardueri dagokienez.

·35. jarduera. Urteko jarraipen-memoriak egitea

Erronka Demografikorako 2030 Euskal Estrategian jasotako aurreikuspenen eta jardueren betetze-mailari buruzko urteko jarraipen-memoriak egitea, bai eta horiek aurrekontuan duten isla ere.

Arlo arduraduna	·Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusia.
Abian jartzeko egutegia	·Urtero, urte bakoitzeko lehen hiruhilekoan, 2024tik aurrera.
Aurrekontu-zenbatespena	·Aurrekontuan eraginik ez dauka.

·36. jarduera. Ebaluazio-prozesuak bultzatzea

2025eko eta 2028ko lehen seihilekoan aurkeztu behar diren tarteko ebaluazio-prozesuen diseinua eta enkargua eta 2031ko lehen seihilekoan amaitu behar den azken ebaluazioa planifikatzea. Hiru ebaluazio-prozesu horiek Erronka Demografikorako 2030 Euskal Estrategiaren Aginte Taula Integrala erabiliko dute Eranskinean aurkeztu dena. Aginte-taula hori 3 adierazle-multzotan egituratzen da: egoera, helburuak eta funtsezko faktoreak.

Arlo arduraduna	·Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusia.
Abian jartzeko egutegia	·2024an tarteko lehen ebaluazio-prozesua prestatzea.
Aurrekontu-zenbatespena	·Prozesuaren definizioa zehaztu ondoren, aurrekontua egingo da.

ERANSKINA

Erronka Demografikorako 2030 Euskal Estrategiaren

Aginte-taula integrala

1. Aurkezpena

Aginte-taula integral bat osatu da, adierazle garrantzitsuen kopuru txiki batekin, demografia-erronkaren kudeaketan funtsezkoak diren helburu eta faktoreen aldizkako jarraipena eta ebaluazioa egiteko.

Lerroetan, aginte-taula 3 bloke handitan egituratzen da, adierazle moten arabera: egoera-adierazleak, testuinguruari eta joera demografikoei dagozkienak; adierazle/helburuak, estrategiaren emaitzekin lotutakoak; eta adierazle/faktore giltzarriak, helburuak lortzeko eragina izan dezaketen faktoreei buruzko hipotesietan oinarrituak.

Lehenengoei funtsezko bi joeraren handitasunaren irudia ematen dute: biztanleriaren zahartzea eta biztanleria landunaren ordezkapen eraginkorrerako zailtasuna. Bigarrenek estrategiaren bost ardatzetako bakoitzean lortu nahi diren emaitzak jorratzen dituzte. Azken horiek estrategiaren proposamenen eragina neurtzen laguntzen dute.

Zutabeetan, aginte-taula erronka demografikoaren kudeaketari buruzko serie historiko bat edukitzeko egituratzen da. Lehenengo zutabeak ardatz bakoitzaren adierazleak ematen ditu, eta gainerakoak denboran zehar neurtuko dira. Bigarren zutabeak ("jatorria") adierazlearen abiapuntua islatzen du, datuen jatorri diren eragiketen aldizkakotasunaren arabera eskuragarri dagoen azken datuaren data kontuan hartuta. Hala, onena ez bada ere, jatorrizko datuak 2018, 2019, 2020 eta 2021ekoak dira. Nolanahi ere, adierazle guztiak 2022tik 2023ra bitartean eguneratzea espero da, eta horrek aukera emango du serie historiko bat ezartzeko.

2. Aginte-koadroaren ezaugarri nagusiak

Koadro homogeneoa da ardatz bakoitzeko adierazle-kopuruari dagokionez, eta garrantziera ematen die estrategiaren ardatz guztiei. Adierazle-helburuetan ardatz bakoitzeko 3 adierazle aurkezten dira; adierazle-faktore giltzarrietan, berriz, 6 sartzen dira.

Adierazleak helburuekin eta horiek lortzeko funtsezko faktoreekin lotuta daude, baita helburuen jomuga diren taldeekin ere. Esate baterako, 1. ardatzean (gazteen emantzipazioa), adierazleak 16-29 urteko jomuga-taldean zentratzen dira, gazteen emantzipazio-tasa izan ezik; izan ere, Europako beste eskualde batzuekin alderatzeko aukera dela-eta, 18-34 urteetan dago ezarrita. Adinekoei buruzko 3. ardatzean, aldiz, adierazle gehienak 65 urtetik gorako kolektiboari buruzkoak dira.

Sartutako adierazle guztiak eskuragarri daude, aldizka argitaratzen dira eta iturri estatistiko fidagarrietatik datoz, eta Europa mailan konpara daitezke. Batzuek herrialdeko helburuekin edo gobernu-programako beste batzuekin dute zerikusia, bai eta 2030 Agendarekin edo Gizarte Eskubideen Europako Zutabearekin ere (ikus gizarte-adierazleen taula berrikusia, Zutabearen Ekintza Plana barne hartzen duena).

Europar Batasuneko beste eskualde batzuekin eta eskualdeko biztanleria-estatistikekin konparatzeko diseinatutako adierazleak dira¹. NUTS3 (lurralde historikoak) edo NUTS2

1 Bereziki interesgarriak dira honako hauek: a) biztanleriaren egitura adin-talde handien arabera

(EAE) mailan erabilgarri dauden adierazleak kontuan hartzen saiatu gara. NUTS: Estatistikako Lurralde Unitateen nomenklatura.

Adierazleak, ahal den neurrian, adinaren, sexuaren, jatorriaren (jaioterria) eta desgaitasun-egoeraren arabera bereizi beharko lirateke, GJHPan aurreikusitakoaren ildotik. Gazteei buruzkoak bi adin-tartetan (18-24, 25-29) bereizten saiatu beharko lirateke, emantzipazioak izan ezik (18-34).

Komeni da azpimarratzea zeharkako emaitzen ebaluazioaren adierazle izango dela jarduera, proiektu, zerbitzu edo programa batean parte hartu ondoren emantzipatzen diren gazteen kopurua, bai eta estrategiaren ekimenetan parte hartzen duten gazte emantzipatuen kopurua ere, haien emantzipazio-prozesua eta bizi-proiektu autonomoa sendotzeko.

Azkenik, adierazle guztiak hobetu daitezke, eta adierazleak hobetzeko/aldatzeko proposamen arrazoituek aginte-taula integral ahalik eta osoena eta alderagarriena lortzen laguntzen dute.

ra; b) hirugarren adinekoen mendekotasun-tasa; c) aldaketa demografikoaren batez besteko tasa gordina; d) biztanleriaren batez besteko aldaketa-tasa gordina; e) batez besteko migrazio-tasa gordina; f) jaiotza-tasa gordina; g) ugalkortasun-tasa osoa; h) jaiotzako bizi-itxaropena. Hasiera batean, horiek guztiak NUTS3 eskualdearen (gure ondorioetarako, lurralde historikoen) edo NUTS2 eskualdearen (Espainiako estatuaren kasuan, autonomia-erkidegoak) arabera bereizita lor daitezke. NUTS = Estatistikako Lurralde Unitateen Nomenklatura. Ikusi: [#https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?Title=Population_statistics_at_regional_level](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?Title=Population_statistics_at_regional_level) #Regional_populations

3. AGINTE-TAULA INTEGRALAREN ADIERAZLEAK

Erronka Demografikorako 2030 Euskal Estrategia kudeatzeko

A. EGOERA-ADIERAZLEAK				
	Jatorria	2024	2027	2030
Biztanleriaren egitura, adin-taldean, sexuaren eta lurralde historikoaren arabera	(2021)			
Araba: 19 urtetik beherakoak (gizonak/emakumeak)	32.911 / 30.821			
20-64 urteko tartea (gizonak/emakumeak)	97.570 / 97.519			
65 urtetik gorakoak (gizonak/emakumeak)	31.756 / 39.612			
Bizkaia: 19 urtetik beherakoak (gizonak/emakumeak)	103.006 / 96.647			
20-64 urteko tartea (gizonak/emakumeak)	335.152 / 341.537			
65 urtetik gorakoak (gizonak/emakumeak)	112.379 / 155.402			
Gipuzkoa: 19 urtetik beherakoak (gizonak/emakumeak)	70.230 / 66.119			
20-64 urteko tartea (gizonak/emakumeak)	209.835 / 207.799			
65 urtetik gorakoak (gizonak/emakumeak)	71.202 / 93.702			
Hazkunde begetatiboa, lurralde historikoaren arabera	(2020)			
	Ar: -869			
	Bi: -5.925			
	Gi: -2.714			
Biztanleria aktiboaren ordezte-indizea	(2021) 1,47			
Biztanleria aktiboaren eta ez-aktiboaren arteko oreka	(2022, 1. hiruh.) 1,29			

B. HELBURUEN ADIERAZLEAK				
	Jatorria	2024	2027	2030
1.1. Emantzipatzeko batez besteko adina	(2019) 30,2			
1.2. Emantzipazio-adin ideala, gazteen iritzia (15-29 urte)	(2020) 24,5			
1.3. Gazteen emantzipazio-tasa (18-34 urte)	(2020) % 35,1			
2.1. Jaiotza-tasa, lurralde historikoaren arabera	(2020) Ar: 7,26 Bi: 6,41 Gi: 7,01			
2.2. Lehen seme-alaba izateko batez besteko adina, lurralde historikoaren arabera	(2020) Ar: 31,68 Bi: 32,32 Gi: 31,95			
2.3. Ugalkortasun-adierazle koiunturala, lurralde historikoaren arabera	(2020) Ar: 1,29 Bi: 1,19 Gi: 1,32			
3.1. Bizi-itxaropena jaiotzean, sexuaren arabera	(2019) G. 80,9 E. 86,7			
3.2. Desgaitasunik gabeko bizi-itxaropena, sexuaren arabera	(2018) G. 70,5 E. 72,8			
3.3. Benetako erretiro-adina	(2021, 3. hiruh.) 64,2			
4.1. Immigrazio-tasa	(2019) 15,8			

B. HELBURUEN ADIERAZLEAK				
	Jatorria	2024	2027	2030
4.2. Atzerriarekiko migrazio-saldoa, lurralde historikoaren eta sexuaren arabera	(2020) Ar: G. 351 Ar: E. 443 Bi: G. 1.902 Bi: E. 2.330 Gi: G. 1.165 Gi: E. 1.362			
4.3. Biztanleria jaioterri-talde handien (kontinenteak) arabera	(2022, 1. hiruh.) Europa: 47.504 Afrika: 54.776 Amerika: 133.860 Asia: 16.454 Ozeania: 444 Guztira: 253.038			
5.1. Biztanleria-dentsitatea, lurralde historikoaren arabera	(2019) Ar: 109,2 Bi: 517,0 Gi: 362,3			
5.2. Landa-eremuetan bizi diren biztanleen ehunekoa	(2021) % 3,80			

B. HELBURUEN ADIERAZLEAK

	Jatorria	2024	2027	2030
5.3. Lehen sektorearen ehunekoa/BPG (guztizko enpleguaren gaineko banakapena)	(2020) BPG: % 0,79 Enplegua, guztira: % 1,71			

C. FUNTSEZKO FAKTOREEN ADIERAZLEAK

	Jatorria	2024	2027	2030
1.1. Gazteen okupazio-tasa (16-29 urte)	(2022, 1. hiruh.) % 42,9			
1.2. Gazteen langabezia-tasa (16-29 urte)	(2022, 1. hiruh.) % 14,6			
1.3. Gazteen behin-behinekotasun tasa (16-29 urte)	(2021) % 65,5			
1.4. Aldi baterako kontratuetatik mugagabeko kontratuatarako trantsizio-tasa (16-29 urte)	(2021) % 3,1			
1.5. Hirugarren mailako ikasketak dituen biztanleriaren tasa (30-34 urte)	(2020) % 59,6			
1.6. Unibertsitate-ikasketak amaitu eta 3 urtera graduatu berrien (20-34 urte) okupazio-tasa	(2020) % 80,7			
2.1. Alokairu-erregimeneko familien ehunekoa	(2020) % 14,6			
2.2. Alokairuko etxebizitza librea eskuratzeko finantza-ahalegina (18-29 urte)	(2020) % 61,7			
2.3. Seme-alaba bakoitzeko jaiotza-tasarako laguntzen batez besteko guztizko zenbatekoa	(2020) 796			
2.4. Kontziliazio-neurriak dituzten hirugarren sektore sozialeko enpresen eta erakundeen kopurua	(2021) 25			
2.5. Eskola uztearen tasa	(2020) % 6,5			
2.6. 2 urteko haurren eskolatze-tasa	(2019) % 93,1			
3.1. Zahartze-indizea, lurralde historikoaren arabera	(2021) Ar: % 139,07 Bi: % 168,18 Gi: % 153,46			
3.2. Zahartze aktiboaren indizea	(2020) 37,3			

C. FUNTSEZKO FAKTOREEN ADIERAZLEAK				
	Jatorria	2024	2027	2030
3.3. Mendekotasun-tasa, lurralde historikoaren arabera	(2021) Ar: % 60,06 Bi: % 60,24 Gi: % 61,43			
3.4. Etxeko pertsona helduen zaintzan partaide bakoitzak egunean batez beste ematen duen denbora, sexuaren arabera	(2018) G: 2:09 E: 2:05			
3.5. Erostea ahalmenaren parekotasunean gizarte-babesean egindako gastu publikoa	(2018) 9.022€			
3.6. Gizarte Zerbitzuen Euskal Zerbitzuak komunitatean dituen plazen ehunekoa (egoitza-zentroetako plazak kontuan hartu gabe) Gizarte Zerbitzuen Euskal Zerbitzuak kontingentziengatik dituen plaza guztiei dagokienez	(2019) Mendekotasuna: % 29,0 Bazterketa: % 79,6 Babesgabetasuna: % 13,6 Desgaitasuna: % 62,8			
4.1. Biztanleria etorkinaren okupazio-tasa sexuaren arabera	(2020) G: % 60,5 E: % 48,8			
4.2. Etorkinen langabezia-tasa sexuaren arabera	(2020) G: % 18,4 E: % 23,0			
4.3. Atzeritar jatorriko (16-66 urte) biztanle landu- nen ehunekoa, lanbide/okupazio motaren arabera	(2018) Zuzendaria/teknikaria % 15,3 Lang. Kualifikatua % 54 Lang. Ez-kualifikazioa % 27,4 Bestelakoa: % 3,3			
4.4. Emakume etorkinen jaiotza-tasa	(2020) 22,72			

C. FUNTSEZKO FAKTOREEN ADIERAZLEAK

	Jatorria	2024	2027	2030
4.5. Datozen 5 urteetan EAEn geratzeko asmoa duten 16 urteko atzerritar jatorriko biztanleak, etxebizitzaren, enpleguaren eta gizarte-harremanen arloko itxaropenen eta jatorrizko eremu geografikoaren arabera	(2018) <u>Etxebizitza</u> Mendebaldeko EB: % 11,4 Europako beste herrialde batzuk: % 26,5 Latinoamerika: % 20,67 Afrika: % 12,32 Txina: % 15,0 Munduko gainerakoa: % 16,3 <u>Hobekuntzak enpleguan</u> Mendebaldeko EB: % 20,7 Europako beste herrialde batzuk: % 49,9 Latinoamerika: % 56,30 Afrika: % 58,81 Txina: % 19 Munduko gainerakoa: % 44,9 <u>Tokiko biztanleriazioa</u> Mendebaldeko EB: % 0,6 Europako beste herrialde batzuk: % 5,8 Latinoamerika: % 8,10 Afrika: % 7,40 Txina: % 16,5 Munduko gainerakoa: % 7,40			

C. FUNTSEZKO FAKTOREEN ADIERAZLEAK

	Jatorria	2024	2027	2030
4.6. EAEn jaio eta atzerritik Euskadira itzultzen diren pertsonen (18-34 urte) ehunekoa aldi horretan atzerrira emigratzen duten EAEko gazte guztiekiko, lurralde historikoaren eta sexuaren arabera.	(2020) Ar: G. % 53,8 Ar: E. % 38,5 Bi: G. % 58,2 Bi: E. % 38,6 Gi: G. % 60,2 Gi: E. % 56,8			
5.1. Landa-eremuetako biztanleriaren egitura, adin-taldean, sexuaren eta lurralde historikoaren arabera	(2021)			
Araba				
19 urtetik beherakoak (gizonak/emakumeak)	2.959 / 2.714			
20-64 urteko tartea (gizonak/emakumeak)	9.833 / 8.305			
65 urtetik gorakoak (gizonak/emakumeak)	3.234 / 3.192			
Bizkaia:				
19 urtetik beherakoak (gizonak/emakumeak)	5.496 / 5.030			
20-64 urteko tartea (gizonak/emakumeak)	16.980 / 16.445			
65 urtetik gorakoak (gizonak/emakumeak)	5.497 / 6.798			
5.2. Landa-eremuen zahartze-indizea, lurralde historikoaren arabera	(2021) Ar: % 113,27 Bi: % 116,81			
5.3. Gizarte Segurantzaren izena emandako lehen sektoreko enpresen kopurua	(2018) 971			
5.4. Landa-eremuak sustatzeko laguntzen zenbateko osoa	(2022) 50.400.000€			

C. FUNTSEZKO FAKTOREEN ADIERAZLEAK

	Jatorria	2024	2027	2030
5.5. 5.000 biztanletik beherako landa-eremuetako eraikinen NGA banda zabaleko instalazioaren egoera	(2021) Laguntza publikoa: % 51,34 Instalazio pribatuak: % 27,61 Laguntza publikoa hedatzen: % 19,40 Zerbitzurik gabe: % 1,66			

3. dokumentua

Erronka

Demografikorako

2030 Euskal

Estrategiaren

2023ko memoria

MEMORIA **2023**

ERRONKA **DEMOGRAFIKORAKO**

2030 EUSKAL ESTRATEGIA

2024ko urtarila

Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusia

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

Sarrera

I. Aurrekariak

Eusko Jaurlaritzaren XII. Legegintzaldiko Gobernu Programak hamar herri-helburuetako bat da erronka demografikoa. 140. konpromisoak arlo horretan 2030erako euskal estrategia idatzi eta bultzatzea aurreikusten zuen, eta Lehendakaritzako Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusiaren esku uzten du hura egiteko koordinazioa.

Aurreikuspen programatiko horrekin berarekin bat etorritik, 2020ko urriaren 29an, Eusko Legebiltzarrak, legez besteko proposamen baten bidez, sailarteko eta erakundearteko erronka demografikoari buruzko plan bat egiteko beharra planteatu zion Eusko Jaurlaritzari.

Bi aurreikuspen horien arabera, 2021eko hasieratik urte bereko azarora arte, Eusko Jaurlaritzak sail arteko eta erakunde arteko erronka demografikoari buruzko eztaba-ida-prozesu bat bultzatu zuen foru-aldundiekin. 11 hilabete horietan sortutako dokumentazioa "Laneko dokumentu" bihurtu zen. Hau da, une horretan oraindik ere irekita zeuden osatzeko.

2021eko abenduaren 14an, dokumentazio hori Foru Aldundietako eta Eusko Jaurlaritzako Gobernu Kontseiluetan aurkeztu zen, jakinaren gainean egon zitezen; Eusko Legebiltzarrera eta EUDELera bidali zen, eta jendearen eskura jarri zen. Ordutik 2022ko martxoaren 31ra arte, ekarpenak jasotzeko aldi bat ireki zen, bai erakundeen aldetik, bai gizarte-eragileak eta herritarren aldetik.

Prozesu horretan, Confebask, Unicef, Save the Children eta UEMA erakundeen oharrak eta proposamenak jaso ziren, bai eta Irekia kanalaren bidez jasotako herritarren beste iradokizun edo kezka batzuk ere.

Prozesu horren esparru kronologikoan, Eusko Legebiltzarrak Osoko Bilkura monografiko bat deitu zuen 2022ko maiatzaren 18an, "hamarkada batean indarrean egongo den Estrategia Demografikoaren zuzendaritza, lehenetsiak eta ekimen garrantzitsuenak eztaba-idatzeko, partekatzeko eta zehazteko legebiltzar-taldearen artean". Osoko Bilkura hartan 74 ebazpen onartu ziren, guztiak ere markatutako jarduketaren esparruarekin bat zetozenak, eta Estrategiaren dokumentuetan sartu ziren.

II. Estrategiaren edukia

Azkenik, 2022ko ekainaren 21ean, Gobernu Kontseiluak behin betiko onartu zuen Erronka Demografikorako 2030 Euskal Estrategia, zeinak, oro har, 36 jarduketa aurreikusten dituen. Bi dokumentutan aurkezten da: I. Esparru orokorra, eta II. Dokumentu operatiboa. Bigarrenak hiru bloketan egituraturako jarduketa-plana hartzen du barnean:

- Lehenengo blokeak lau jarduketa berri jasotzen ditu, epe laburrerako eraginaren irizpidearekin:

- 1. jarduketa. Ardurapeko seme-alabengatiko zuzeneko laguntzak handitzea.
- 2. jarduketa. Gazteen ekintzailletza-, prestakuntza- edo etxebizitza-proiektuetarako maila-legu-programa.
- 3. jarduketa. 0-2 urte bitarteko etaparen doakotasuna, Haurreskolak Partzuergoaren bidez.
- 4. jarduketa. Ikuspegi demografikoaren arau-zeharkakotasuna.

- Bigarren blokean, ibilbide luzeko inpaktu-irizpidearekin abian dauden jarduketak jasotzen dira. Hona hemen ardatzen eta jardueren laburpena:

- Jarduketa estrategikoko I. ardatza: Gazteen emantzipazioa.

- 5. jarduketa. GAZ diseinatzea eta abian jartzea.
- 6. jarduketa. Gaztelagun Programa zabaltzea.
- 7. jarduketa. Pilotaje berritzaileak abian jartzea.
- 8. jarduketa. Gazteen enplegurako talka-plana bultzatzea.
- 9. jarduketa. Txanda-plana diseinatzea.
- 10. jarduketa. Lan Ikuskaritzako kanpaineekin jarraitzea.
- 11. jarduketa. Prestakuntza eta, bereziki, Lanbide Heziketa eta Unibertsitate Heziketa Duala bultzatzea, bereziki, industria-sektorean emakumeek duten parte-hartzeari erreparatuta.
- 12. jarduketa. Lan-merkatuaren beharren diagnostikoa eguneratzea.
- 13. jarduketa. Garraio publikoa erabiltzeko tarifak egokitzea.

- Jarduketa estrategikoko II. ardatza: Familia-proiektuen eraikuntza.

- 14. jarduketa. Haurrak bermatzeko programa bat diseinatzea eta abian jartzea.
- 15. jarduketa. Guraso bakarra izateari buruzko txosten bat egitea.
- 16. jarduketa. Aitatasun- eta amatasun-baimenak zabaltzea.
- 17. jarduketa. Adingabeen adina handitzea haiek zaintzeko kontratazioan.
- 18. jarduketa. Ordainsari-berdintasunari buruzko kanpainei eta berdintasun-planei eustea.

- Jarduketa estrategikoko III. ardatza: Adinekoen bizitza autonomia eta osoa sustatzea.

- 19. jarduketa. Adinekoekin euskal estrategia bultzatzea.
- 20. jarduketa. Euskadi Lagunkoia Sustraietatik indartzea.
- 21. jarduketa. Proiektu pilotuak aktibatzea.
- 22. jarduketa. Arrisku soziosanitarioko faktoreak detektatzea.
- 23. jarduketa. Belaunaldi-erleleboko zikloa kudeatzeko estrategia diseinatzea.

- Jarduketa estrategikoko IV. ardatza: Migranteen gizarteratzea.

- 24. jarduketa. Migraziorako Euskal Itun Sozialaren garapena eta urteko ebaluazioa.
- 25. jarduketa. Transferentzia lehenestea asilo-migrazioaren arloan, eta migratzaileak hartzeko eta integratzeko euskal eredia diseinatzea.

- 26. jarduketa. Talentua atxikitzeke, garatzeko eta erakartzeko programa bat abian jartzea.
- 27. jarduketa. Euskarri Estrategia garatzea.
- Hirugarren blokeak zeharkako hiru jardun-ildo zehazten ditu. Ildoen eta jarduketaren egitura honako hau da:
 - Zeharkako 1. jarduera-ildoak: landa-eremua errebalorizatzea.
 - 28. jarduketa. Landa Garapeneko Legea onartzea.
 - 29. jarduketa. Landa-inguruneari atxikitzeke pizgarriei buruzko azterlana egitea.
 - Zeharkako 2. jarduera-ildoak: prospekzioa, zabalkundea eta komunikazioa.
 - 30. jarduketa. Urteko prospekzio, dibulgazio eta komunikaziorako plana garatzea.
 - 31. jarduketa. Aldian behingo prospekzio-azterlanak egitea.
 - 32. jarduketa. Erronka demografikoak enpleguan dituen ondorioen azterketa bultzatzea.
 - 33. jarduketa. Baliabideen gida bat egitea eta zabaltzea.
 - Zeharkako 3. jarduera-ildoak: aurrekontua, jarraipena eta ebaluazioa.
 - 34. jarduketa. Aurrekontuan islatzea.
 - 35. jarduketa. Urteko jarraipen-memoriak egitea.
 - 36. jarduketa. Ebaluazio-prozesuak bultzatzea.

Dokumentu operatiboa Erronka Demografikorako 2030 Euskal Estrategiaren aginte-taula integral batekin osatzen da, eta egoera-adierazleak, helburuenak eta funtsezko faktoreenak biltzen ditu.

III. Jarraipen-sistema, adierazleak eta ebaluazioa

Egiazta daitekeenez, Estrategiaren azken bi jarduketak jarraipenean eta ebaluazioan oinarritzen dira. Eranskinean, aginte-taula integral gisa eratutako adierazle-panel bat dago.

Zehazki, 35. jarduerak honako hau ezartzen du: “Erronka Demografikorako 2030 Euskal Estrategian jasotako aurreikuspenen eta jarduketaren betetze-mailari buruzko urteko jarraipen-memoriak egin beharko dira, baita horien aurrekontu-irratia ere”.

Horren koordinazioaren ardura Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusiari dagokio, eta “urtero, urte bakoitzeko lehen hiruhilekoan, 2024tik aurrera” egingo direla ezartzen da. Dokumentu honek aurreikuspen horri erantzuten dio.

Modu osagarrian, 36. jarduerak honako hauen plangintza ezartzen du: “2025eko eta 2028ko lehen seihilekoan aurkeztu behar diren tarteko ebaluazio-prozesuen diseinua eta enkargua, eta azken ebaluazioa, zeina 2031ko lehen seihilekoan amaitu beharko baita. Tarteko eta amaierako ebaluazio-prozesu horiek aginte-taula hori erabiliko dute”.

Horrela, jarraipena, ebaluazioa eta adierazleak egiteko sistema bat antolatu da, estrategiaren garapena eta emaitzak baloratzeko eta neurtzeko aukera ematen duena. Sistema horrek lau erreferentzia ditu: urteko memoriak, hala nola hau, tarteko eta amaierako ebaluazio-prozesuak, adierazleen panela eta, azkenik, Sailarteko Mahaia, Estrategia osoaren jarraipena eta koordinazioa egiteko urtean bitan biltzen dena.

Dokumentu honi dagokionez, sarrera honetaz gain, haren egiturak bi puntu ditu. Lehenik eta behin, aurreikuspenen betetze-maila, Estrategia osatzen duten 36 jarduerak banan-banan berrikusiz. Eta, bigarrenik, azken oharren atal bat.

1. Aurreikuspenen betetze-maila

•1. jarduketa. Ardurapeko seme-alabengatiko zuzeneko laguntzak handitzea

Hilean 200 euroko zuzeneko laguntza ematea ardurapeko seme edo alaba bakoitzeko, hiru urte bete arte. Laguntza hori bateragarria izango da 4 eta 7 urte bitarteko familia ugarienezako egungo prestazioekin, egungo zerga-kenkariekin eta DSBEko seme-alabengatiko laguntzekin. Neurri hori UNICEFek sustatutako "Lehenengo 1.000 eguneko programekin" bat dator. Programa horien irizpidearen arabera, administrazio publikoek lehen 1.000 egun horietan egin behar dituzte inbertsioak, haurren bizitzako lehen hiru urteen garrantziagatik.

Oharrak

- Seme-alabak dituzten familientzako laguntzei buruzko 27/2023 Dekretua 2023ko otsailaren 21ean onartu eta eskabideak aurkezteko epea 2023ko martxoaren 1ean ireki zen.
- Egun horretatik 2023ko amaierara arte, 61.900 eskaera jaso dira, eta, beraz, ezarritako aurreikuspenak erabat bete dira.
- Urte amaierara arte 58.923 eskaera izapidetu dira. Baldintzak ez betetzeagatik 5.508 eskaera ukatu dira.

Arlo arduraduna	•Gizarte Politiketako Sailburuordetza.
Aurrekontu-eragina 2023an	•92.725.400 euro (guztira konprometitutako kredituak: 225.658.200 euro).
Betetze-maila 2023an	•% 100.

•2. jarduketa. Gazteen ekintzailtza-, prestakuntza- edo etxebizitza-proiektuetarako mailegu-programa

Mailegu subsidiatuen edo interesik gabekoen programa bat sortzea, epe luzera itzultzeko aukerarekin, ekintzailtza-, prestakuntza- edo gazteentzako etxebizitzako proiektuetarako. Programa bera ezarri aurretik, azterlan bat egingo da ekintzailtza-, prestakuntza- eta etxebizitzaren erosketari laguntzeko Euskal Autonomia Erkidegoan dauden ildo publikoak ebaluatzeko, programa berriarekin duen lotura eta osagarritasuna aztertzeko: adina, maileguaren kuantifikazioa, finantza-baldintzak, administrazio-prozesua eta erregulazio-irizpideak, besteak beste. Lehenengo lau urteetan, programa proiektu pilotu gisa mantenduko da, haren eragina ebaluatu ahal izateko eta ezaugarriak gazteen beharretara egokitzeko. Eskatzailearen kalteberatasun sozialeko edo landatartasuneko salbuespenezko baldintzak kontuan hartuta, maileguaren ehuneko bat itzuli beharrik gabeko diru-laguntza izan liteke.

Oharrak

- 2023an, Eusko Jaurlaritzan dauden mailegu-programei buruzko aurretiazko azterketa egin da.
- Azterketa horretatik ondorioztatzen da programa prestakuntza- eta ekintzailtza-eremuetara mugatu behar dela.
- 2024ra arte atzeratu da abian jartzea. 2023ko amaieran, programa diseinatzen hasi da, 2024ko bigarren seihilekoan pilotu gisa garatzeko.

Arlo arduraduna	•Gazteria Zuzendaritza.
Aurrekontu-eragina 2023an	•Aurrekontu-eraginik gabe.
Betetze-maila 2023an	•% 50, 2024ra hedatzea aurreikusi da.

•3. jarduketa. 0-2 urte bitarteko etaparen doakotasuna, Haurreskolak Partzuergoaren bidez

Haurreskolen doakotasuna bermatzea 0-2 urteko etapan, Haurreskolak Partzuergoa indartuz. Ekimen horren helburua da kontziliazioa, hezkuntzaren unibertsaltasuna eta aukera-berdintasuna sustatzeko neurrien multzoa sendotzea.

Oharrak

- 0 eta 2 urte arteko zikloan Haurreskolen doakotasuna aplikatzeko aurreikusitako neurria 2023ko irailetik dago indarrean, 2023-2024 ikasturtearen hasierarekin bat etorritik.
- Neurriak % 55 handitu du matrikulazioa Haurreskolak Partzuergoan.

Arlo arduraduna	•Hezkuntza Saila.
Aurrekontu-eragina 2023an	•2024ko aurrekontuan sartutako neurri horrek eta Partzuergoaren zentro-sarearen barruan plaza berriak hornitzeak 11 milioi euroko aurrekontu-gehikuntza dakar. Partzuergoak 77 milioi euro inguruko finantzaketa izango du 2024an. 2023an baino % 16,6 gehiago.
Betetze-maila 2023an	•% 100.

•4. jarduketa. Ikuspegi demografikoaren arau-zeharkakotasuna

Xedapen orokorrak egiteko prozedura ezartzen duen araudia aldatzea, legeak, arauak, estrategiak, sektoreko jarduera-planak edo inbertsio-programak egitean ikuspegi demografikoa kontuan har dadin, hala badagokio familiaren ikuspegia barne. (8/2003 Legea, abenduaren 22koa. Xedapen orokorrak egiteko prozedura).

Oharrak

- Ikuspegi demografikoa Xedapen Orokorrak Egiteko Prozedurari buruzko ekainaren 30eko 6/2022 Legean sartu da arauak egiteko prozeduretan.

Arlo arduraduna	•Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusia eta Gobernantza Publiko eta Autogobernu Saila.
Aurrekontu-eragina 2023an	•Aurrekontu-eraginik gabe.
Betetze-maila 2023an	•% 100. Neurria behin betiko bete da.

•5. jarduketa. GAZ diseinatzea eta abian jartzea

Gazteen Emantzipaziorako Euskal Sarearen esparruan, GAZ (Gazteen ibilbideak Abian jartzeko Zerbitzua) diseinatzea eta abian jartzea –Ameslariak programa hartzen duena–, Gazteei buruzko martxoaren 10eko 2/2022 Legearen 23. artikuluan aurreikusitakoaren arabera, informazioa, orientazioa, bitartekaritza, aholkularitza eta laguntza integrala, jarraitua eta pertsonalizatua emateko zerbitzuari dagokionez, gazteen emantzipaziorako eta mugikortasunerako, itzulera barne. Bi programa horiek Eusko Jaurlaritzako beste sail batzuekin artikulatuko dira; bereziki gazteen emantzipazioa eta mugikortasuna sustatzera bideratutako foru- eta toki-ekimenekin, bai eta talentua erakartzera, atxikitza, itzultza eta konektatza bideratutakoekin ere; eta gazte-informazioko sarearekin eta baliabideekin.

Oharrak

·GAZ online zerbitzua 2023ko urriaren 9tik aurrera jarri da abian, eta eskuragarri daude www.euskadi.eus/gaz webgune berria eta gaz.eus komunitate birtuala.

·Martxoan, GAZen aurrez aurreko lehen bulegoa inauguratu zen Bilbon, eta, abenduan, Barakaldon. 2024an, Gasteizko eta Donostiako bulegoak irekiko dira..

Arlo arduraduna	·Gazteria Zuzendaritza.
Aurrekontu-eragina 2023an	·344.850 euro.
Betetze-maila 2023an	·% 100.

•6. jarduketa. Gaztelagun Programa zabaltzea

36 urtetik beherakoak alokairuan hartzeko Gaztelagun programa garatzen jarraitzea, eta etxebizitza-gastu publikoa handitzen jarraitzea gazteentzat, bai eta programa horretaz baliatzen diren 26 eta 31 (34) urte bitarteko pertsonen ehunekoa ere.

Oharrak

·Laguntzaren gehieneko zenbatekoa 300 eurora handitu da, eta programan sartzeko errenta-mugak handitu dira. Gazteen emantzipazioari laguntzeko politikek, etxebizitzaren alokairua ordaintzeko laguntzen bidez (Gaztelagun Programak eskaintzen dituen laguntzak, adibidez), funtsezko zeregina dute gazteen finantza-independentsia babesteko. Ekimen horren bidez, etxebizitza propioa eskuratzeak dakarren karga ekonomikoa arindu nahi da, emantzipazio-prozesua erraztuz. Alokairurako berariazko subsidioak ematean, gazteen autonomia sustatzen da, beren espazio propioan kokatzea ahalbidetuz eta garapen pertsonal, profesional eta komunitarioan lagunduz. Politika horiek higiezinaren sektorerako pizgarri gisa ere jarduten dute, eta gizarteratzea sustatzen dute, etxebizitza-aukera ekitatiboak eskaintzen baitizkiete belarrialdiko gazteenari.

·Programaren berri emateko sustapen-kanpainak egitea aurreikusten da, 2024an zabal-kunde handiagoa emanez.

Arlo arduraduna	·Etxebizitza Sailburuordetza.
Aurrekontu-eragina 2023an	·17.400.000 euro.
Betetze-maila 2023an	·% 100.

•7. jarduketa. Pilotaje berritzaileak abian jartzea

Etxebizitza-proiektu pilotuak abian jartzea, bizikidetzarako gune komunitarioak sortzeko, zainketa-lanen eta bizitzari eusteko lanen erantzukidetasun sozial eta kolektiboa erdigunean jar dezaten; baita alokairu sozialeko politika eraginkor bat ere, etxebizitza eskuratzeko zailtasun handienak dituzten pertsonentzat, eta bizikidetzarako proiektu komun bat eta nahi ez den bakardadea prebenitzeko proiektu bat duten komunitateak sustatzeko.

Oharrak

·2018ko abenduaren 20an, Deialdi Publikoa egin zen Donostiako udalerrian (Gipuzkoa), Txomin Enea erabilera-lagapeneko erregimenean, cohousing erregimenean, babes ofizialeko 116 etxebizitzaren eta, hirigintza-plangintzak baimentzen badu, merkataritza-lokalen gehieneko itunpeko sustapenerako proposamenak aurkezteko, Etxebizitzari buruzko ekainaren 18ko 3/2015 Legearen 3. xedapen gehigarrian aurreikusitakoaren arabera.

·2022ko azaroaren 3an, finantza-laguntzak eman zitzaizkion Ankurkulu sozietate kooperatiboari, Mendatako udalerrian 5 etxebizitzaren eta horiei atxikitako eranskinen erabilera lagatzeko. Lehendik zeuden baserriak birgaitzeko garapen interesgarria, lan-kidetza-etxebizitzaren figura berria, cohousinga, tokiko hirigintzara egokitzeko arazoak gainditu baititu.

·Cohousinga sustatzeko araudia, bere hiru alderdi nagusietan: gazteentzat, seniorrentzat eta belaunaldiartekoentzat, erabat indarrean eta operatibo dago, eta, gainera, aurrekontu-zuzkidura garrantzitsuak ditu urtero Eusko Jaurlaritzaren etxebizitza-programaren gastu-aurrekontuan.

Arlo arduraduna	·Etxebizitza Sailburuordetza.
Aurrekontu-eragina 2023an	·48.000 euro.
Betetze-maila 2023an	·% 100.

•8. jarduketa. Gazteen enplegurako talka-plana bultzatzea

Gazteen enplegurako talka-plan bat bultzatzea, enpleguaren eta suspertze ekonomikoaren esparru-programan integratua, honako jarduera-ardatz hauekin: gazteen enplegurako prestakuntza duala; hezkuntza-mundutik lan-mundurako trantsizioa; prestakuntza-bekak eta lan-esperientziakoak, kontratatze konpromisoarekin; gazteen laguntza pertsonalizatua eta tutoretza indartzea, enplegurako eta garapen profesionalerako ibilbidean; ekintzailatzaren garapena, autoenplegua eta gazteen startupa; eskualdeen garapeneko eta gazte-prestakuntzako berariazko programak.

Oharrak

·Gazte Enplegurako Talka Plana Enpleguaren 2030 Euskal Estrategian eta Eusko Jaurlaritzaren Enplegu Plan Estrategikoan jasota dago, bai eta Berpiztu Programan ere (Euskadiko Ekonomia eta Enplegua Suspertzeko Programa). Erronka Demografikorako 2030 Euskal Estrategiaren 8. jardueran ere aurreikusitako ekimena da.

·Elkarri lotutako sei programa hauen garapena barne hartzen du: (1) Enplegurako lanbide-heziketa eta unibertsitate-prestakuntza duala; (2) Hezkuntza-mundutik lan-mundura igarotzeko programak; (3) Gazteen enplegurako prestakuntza-bekak; (4) Gazteen laneratzeko prestakuntza; (5) Gazteen enplegurako programak (Lehen Aukera, Txanda-kontratua, Gazteen itzulera eta Gazteak laneratzeko ekintza berritzaileak); eta (6) Gazteen ekintzailatza.

·2023-2024 aldirako, berariaz gazteei zuzendutako programa horietan 82 milioi euroko inbertsioa egingo da. Enplegua sustatzeari dagokionez, helburua da 2024an 13.500 lan-postu sortzea gazteentzat, eta horiei 13.800 gehitu behar zaizkie, enplegu-programa orokorrekin gazteen enpleguan izan duten eraginaren ondorioz.

·2021 eta 2022rako programatutako jardueren jarraipena egin da, eta betetze-maila handia ikusi da, bi urteko gauzatze-aldia kontuan hartuta. 2024aren hasieran 2023ko gauzatze eraginkorra aztertuko da, eta 2025ean helburuen eta emaitzen betetze-maila globala.

·Gazteen enplegurako Talka Plana, Lanbidek sustatua, gazteei zuzendutako enpleguaren arloan Eusko Jaurlaritzak egindako jarduketaren bilduma bat da, bai eta biztanleria orokorraren enplegarritasuna hobetzera bideratutako zeharkako jarduerak ere. Horietan, gazteek parte hartzen dute, eta Enplegu Plan Estrategikoaren (2021-2024) aldi bera hartzen du.

Arlo arduraduna	·Enplegu eta Gizarteratze Sailburuordetza. ·Hezkuntza Saila.
Aurrekontu-eragina 2023an	·63.974.115 euro.
Betetze-maila 2023an	·% 100.

•9. jarduketa. Txanda-plana diseinatzea

Plan ordenatu eta eraginkor bat prestatzea, datozen urteetan EAEn langileak txanda-katzeko, kalitatezko zerbitzu publikoak bermatzeko eta langabezia- eta prekariedade-tasa handienak dituzten kolektiboek –gazteek, emakumeek eta iraupen luzeko langabeek, batez ere– kalitatezko enplegu batera igarotzeko bidea egin dezaten.

Oharrak

·Lanbide-Euskal Enplegu Zerbitzuak, Enpresentzako Zerbitzuaren bitartez, doako aholkularitza emateko proiektu pilotu bat garatzen du 60 enpresa txiki eta ertainentzat, LanMentoring izeneko. Proiektu horretan, 50 orduko diagnostikoaren eta aholkularitza pertsonalizatuaren bidez, tresna egokiak ematen zaizkie enpresei beren plantilletan belaunaldi-erreleboa aurreratzeko, bereziki negozioarako kritikoak diren lanpostu jakin batzuetan, ezagutza modu egokian transferitzeko eta enpresan irauteko.

·Ikaskuntzak enpresei aukera ematen die profil eta gaitasun kritikoak identifikatzeko metodologia izateko, belaunaldi-erreleboa aurreratzeko eta enpresen kulturen adina kudeatzeak duten garrantzia txertatzeko, eta ezagutzaren kudeaketa hobetzeko tresnak ezagutzeko.

·2023ko ekainaren 9an, proiektua 20 enpresaz osatutako bigarren eta azken txanda batean aurkeztu zen, eta guztira 60 enpresak parte hartu zuten. 2023ko abuztuan eta irailan, proiektuaren ebaluazioa egin zen parte hartzen duten enpresekin, galdetegien bidez, bai eta aholkularitza-enpresekin ere. Urrian, Kudeaketa Aurreratuaren Europako Astea ospatzen da, eta, bertan, LanMentoring-en lortutako esperientzia eta ikaskuntzak aurkeztu ziren.

Arlo arduraduna	·Enplegu eta Gizarteratze Sailburuordetza.
Aurrekontu-eragina 2023an	·316.442 euro.
Betetze-maila 2023an	·% 100.

•10. jarduketa. Lan Ikuskaritzako kanpainen jarraipena

Kontratazioko iruzurraren arloko Lan Ikuskaritzako kanpainei eustea, eta 2022ko martxoaren 15eko Gizarte Elkarrizketa Mahaian onartu ziren gizarte-eragileen partaidetzarako neurriak babestea, Lan Ikuskaritzaren Aholku Batzordea sortuz, aurrekarizatutako eta feminizatutako sektoreei eta, bereziki, etxeko langileei begira.

Oharrak

·2023an 2022ko balantzea eskaintzen da. Hala, 2022an, aldi baterako kontratazioaren iruzur-kanpaina egin zen, eta honako emaitza hauek lortu ziren:

-Lan-ikuskaritzak aldi baterako 25.948 kontratu berrikusi ditu, eta 8.760 kontratu mugagabe bihurtu dira.

-Gizarte-eragileek parte hartzeko neurriak babestu dira, eta Lan Ikuskaritzaren Aholku Batzordea bi aldiz bildu da 2022an. Bertan, sektore prekario feminizatuei eragiten dieten gaiak landu dira.

-Ikuskaritza-jarduerak egiten dira prekarizatutako eta feminizatutako sektore guztietan, hala nola hoteletako gelak garbitzeko zerbitzua eta etxeko langileak.

Arlo arduraduna	·Enplegu eta Gizarteratze Sailburuordetza.
Aurrekontu-eragina 2023an	·Baliabide propioak.
Betetze-maila 2023an	·% 100.

•11. jarduketa. Prestakuntza eta, bereziki, Lanbide Heziketa eta Unibertsitate Heziketa Duala bultzatzea, bereziki, industria-sektorean emakumeek duten parte-hartzeari erreparatuta

Lanbide Heziketa eta Unibertsitate Heziketa Duala bultzatzea Lanbide- eta Unibertsitate-Heziketako sektore guztietan, enplegagarritasuna indartzeko, bereziki emakumeek industria-sektorean duten parte-hartzea, eta, era berean, gizarte-kohesioa eta gizarteratzea indartzeko.

Oharrak

·2023-2024 ikasturtean, erdi-mailako eta goi-mailako heziketa-zikloetako 14.500 ikaslek egingo dute zikloa Araubide Orokorreko eta Intentsiboko modalitate dualean, 8.247 enpresatan. Datu hori maila horietako heziketa-zikloren bat egiten duten ikasleen % 40,3 da.

·Horrez gain, eta unibertsitate-eremuari dagokionez, 2023ko maiatzaren 30ean, Eusko Jaurlaritzak 2023-2026 aldirako Unibertsitate Sistemaren Plana onartu zuen. Plan horretan gradu eta master dualeko titulazioen eskaintza % 50 handitzea aurreikusten da.

·Lanbide-Euskal Enplegu Zerbitzuak baliabide ekonomikoak ematen dizkio urtero Hezikuntza, Unibertsitate eta Ikerketako eta Enplegu eta Gizarte Gaietako sailburuen baterako Aginduari, ikas-ekinezko prestakuntza eta lanerako Hezibi Programarako, LHko ikasleei eta gazte langabeei zuzenduta. Praktikan, industria-sektoreko LHko gradua garatzen duten gazte gehienak –800 gazte inguru urtean. 2023an “Espezializazio” ikastaroak garatzen hasi dira.

·Lanbidekontratazio-konpromisodun prestakuntza egiteko dirulaguntzen deialdiak argitaratu ditu, eremu maskulinizatueta emakumeen kolektiboari zuzenduta. Horrez gain, 2023an, prestakuntza dualeko lehen ekimen bat hasi zen, SEA Arabako Enpresek sustatua. Ekimen horrek izaera industrialeko profesionaltasun-ziurtagiriaren prestakuntza garatzen du, eta Lanbide-Euskal Enplegu Zerbitzuak laguntzen du.

Arlo arduraduna	·Lanbide Heziketako Sailburuordetza. ·Enplegu eta Gizarteratze Sailburuordetza.
Aurrekontu-eragina 2023an	·6.500.000 euro.
Betetze-maila 2023an	·% 100.

•12. jarduketa. Lan-merkatuaren beharren diagnostikoa eguneratzea

Gizarte-eragileekin eta hezkuntza-komunitatearekin (unibertsitateak, LHko zentroak eta profesionaltasun-ziurtagiriak eskaintzen dituzten zentroak) lankidetzan, premien azterketa bat egitea, gure lan-merkatuaren eskaerak eta lanbide-profilei dagokienez dauden gabezia nabarmenenak eguneratu eta identifikatzeko. Hori oinarri hartuta, eskaera horiekin bat datozen langileak erakartzeko kanpainak egitea.

Oharrak

·Prestakuntza Premiak Aztertu eta Hautemateko Aholku Batzordeak –Lanbideren hiru aldeko aholkularitza-organoa (2019/09/13ko EHAA)–, Administrazioaren ordezkariak eta enpresa- eta sindikatu-erakundeak osatuta, honako lan hauek egin ditu:

- a) informazioa kudeatzeko sistema eta eredu metodologiko bat sortzen du, lan-merkatuaren prestakuntza- eta birkualifikazio-eskaerei erantzun eraginkorrak emateko (2022);
- b) *Euskadiko prestakuntza-premiak detektatzeko* behin-behineko txostena (2023).
- c) *“Prestakuntza-premiak hautemateko enpresei egindako inkesta”*ren 2. edizioa onartzea eta langileen ikuspegia azterketan txertatzea. Ikerketa kualitatibo baten bidez egingo da.

·2023an, Lanbide-Euskal Enplegu Zerbitzuak Estatuko Enplegu Zerbitzu Publikoa (SEPE) buru duen *“Estaldura Zaileko Lanbideen Katalogoa”* egiten lagundu zuen.

Arlo arduraduna	·Lanbide Heziketako Sailburuordetza. ·Enplegu eta Gizarteratze Sailburuordetza. ·Unibertsitate eta Ikerketa Sailburuordetza.
Aurrekontu-eragina 2023an	·Baliabide propioak.
Betetze-maila 2023an	·% 100.

•13. jarduketa. Garraio publikoa erabiltzeko tarifak egokitzea

Gazteentzako garraio publikoaren prezioak berrikustea eta erabilera-tarifak aldatzea, Gazteria Legearen arabera gaztetzat jotzen den adin-tarteari dagozkion tarifak lurralde guztietan bateratuz.

Oharrak

·Elkarreragingarritasunari dagokionez, 2023an egindako lanetik abiatuta, 2024ko ekitaldian erabat ezartzea aurreikusten da. Ariketa honen amaieran MUGI txartela erabili ahal izango da BizkaiBus eta Bilbobus lineetan, linea horien balidatzaileetan egokitzapenak egin ondoren.

·Tarifa-integrazioari dagokionez, 2023an Euskadiko Garraio Agintaritzan egindako proposamenaren ondoren, diseinuari buruzko erakunde arteko akordioa 2024ko lehen sei hilekoan izatea espero da. Akordio horren ondoren, ezarpena, eta, beraz, haren epea eta aurrekontua, lurralde historiko bakoitzeko partzuergo eta agintaritza bakoitzaren mende egongo dira.

Arlo arduraduna	·Garraio Sailburuordetza.
Aurrekontu-eragina 2023an	·3.047.770 euro.
Betetze-maila 2023an	·% 50.

•14. jarduketa. Haurak bermatzeko programa bat diseinatzea eta abian jartzea

Haurren bermerako estrategia edo programa bat diseinatzea eta abian jartzea, po-brezia eta gizarte-bazterkeria jasateko arriskuan dauden 18 urtetik beherako haur eta nerabeen aukera-berdintasuna sustatzeko, hezkuntza-, gizarte-, osasun- eta etxebizitza-zerbitzuetarako sarbide eraginkorra eta doakoa bermatuz, eta diru-sarrerak bermatzeko errenta indartuz, ardurapean seme-alabak dituzten familien babesa hobetzeko.

Oharrak

·2023ko abenduaren 29an, Haur Bermearen Euskal Estrategiaren zirriborroa aurkeztu zen, prozesu parte-hartzaile baten ondoren egin. Euskadiko erakunde publikoen eta hirugarren sektoreko erakundeek ekarpenak izan ditu. Aurreikuspenen arabera, 2024ko lehen hiruhilekoan onartuko da.

·Aukerak Suspertzen programa, Haur Bermearen Estrategiaren barruan, egiturazkoa bihurtu da. Helburua eskolaz kanpoko hezkuntza-laguntza ematea da, eten digitala murrizteko eta gizarte-desabantailako egoeran dauden haur, nerabe eta familien gaitasunak indartzeko, tokiko komunitate-sarea aktibatuz. Berrikuntza gisa, aurtan dirulaguntza bat eman zaio Fair Saturday erakundeari, haurrak kulturaren bitartez gizarteratzeko bideak bilatzeko helburuarekin.

Arlo arduraduna	·Gizarte Politiketako Sailburuordetza.
Aurrekontu-eragina 2023an	·1.409.055,50 euro.
Betetze-maila 2023an	·% 90.

•15. jarduketa. Guraso bakarra izateari buruzko txosten bat egitea

Cure gizartean dauden guraso bakarreko familiei buruzko txostena egitea, tratu-berdintasunaren printzipioari jarraiki eta irizpide bateratuen bidez, guraso bakarreko familiei laguntzeko printzipio, eskubide, zerbitzu eta prestazio espezifikoak jasoko dituen araudi egokiaren garapena sustatzera bideratuta, baita ekintza positiboko balizko neurriak eta beste batzuk ere, Euskadin feminizazioarekin eta pobreziarekin lotuta dauden fenomenoak ezabatzen laguntzeko.

Oharrak

·Txostena egiteko prozesua hasita dago. Estrategian ezarritako egutegiaren arabera, 2024ko lehen sei hilekoan aurkeztea aurreikusten da. 2023ko ekitaldian, Familia eta Haurren Zuzendaritzako langileek azterlan bat egin zuten, eta azterlan hori oinarritzat hartuko da familia gurasobakarrarekin eta guraso bakarreko familiekin 2024ko lehen hiruhilekoan egingo den partaidetza-prozesuaren ondoren hura arautuko duen dokumentu arauemailea egiteko.

Arlo arduraduna	·Gizarte Politiketako Sailburuordetza.
Aurrekontu-eragina 2023an	·2024rako egutegia egitea.
Betetze-maila 2023an	·Ez dagokio 2023an.

•16. jarduketa. Aitatasun- eta amatasun-baimenak zabaltzea

Elkarrizketa sozialaren bidez eta lau sektoreen inplikazioarekin, eremu pribatuan amatasun- eta aitatasun-baimenak, berdinak eta besterenezinak, 18 astera zabaltzea bultzatzea, eta, lehen urrats gisa, Kontziliako Komunitateak enpresetan ezarri beharreko kontziliazio-neurriei buruzko txosten bat egin dezan sustatzea.

Oharrak

·Erronka Demografikorako 2030 Euskal Estrategiak jarduera horren hedapena ezartzen du 2024an. Hala ere, helburu horrekin, honako ildo hauek landu dira:

-2024ko aurrekontuan 100.000 euroko partida bat sartu da etorkizuneko dekretuaren laguntza teknikorako, amatasun- eta aitatasun-baimenak 18 astera luzatzeko.

-Bestalde, Kontzilia komunitateko 30 enpresek hiru jardunaldi egin dituzte 2023an, enpresen artean kontziliazioari buruzko ezagutza eta jardunbide egokiak trukatzeko. Lehenengo martxoaren 23an egin zen, Kontziliazioaren eta Erantzukidetasunaren Egunean, Eusko Jaurlaritzaren Bilboko egoitzan, komunitatea aurkezteko berriki sartu diren enpresei. Bigarrena, berriz, ekainaren 28ko 5/2023 Legegintzako Errege Dekretuaren bidez onartutako neurri berriei buruzko webinar baten bidez gauzatu zen. Legegintzako Errege Dekretu horrek Europar Batasunaren Zuzentarauen transposizioa egiten du, gurasoen eta zaintzaileen familia-bizitza eta bizitza profesionala uztartzearen arloan, eta Europar Batasunaren Zuzenbidea betearazten eta betetzen du, bai eta Komunikabide tresnaren pilotajea ere. Azken jardunaldian, Eusko Jaurlaritzak kontziliazioaren arloan enpresak egiaztatzeko proiektua aurkeztu zuen, eta azaroaren 24an egin zen, Donostiako Kursaal.

-Nabarmentzekoa da "Kontziliaziorako bideak irekitzen" kongresua egin zela ekainaren 14an eta 15ean, Gasteizko Europa Jauregian.

Arlo arduraduna	·Gizarte Politiketako Sailburuordetza.
Aurrekontu-eragina 2023an	·Ez dagokio 2023an.
Betetze-maila 2023an	·% 100 prestaketa-fasean.

•17. jarduketa. Adingabeen adina handitzea haiek zaintzeko kontratazioan

Egungo 3 urteetatik 14 urteetara luzatzea ondorengo adingabeak zaintzeko adina langileak kontratatzeko, 2021-2022 ikasturtera arteko atzeraeraginarekin.

Oharrak

·102/2022 Dekretua, 14 urtetik beherako seme-alabak zaintzeko langileak kontratatzeko laguntzei buruzkoa, 2022ko irailaren 7an onartu zen.

Arlo arduraduna	·Gizarte Politiketako Sailburuordetza.
Aurrekontu-eragina 2023an	·Aurrekontu-eraginik gabe 2023an.
Betetze-maila 2023an	·2022an % 100ean bete zen.

•18. jarduketa. Ordainsari-berdintasunari buruzko kanpainei eta berdintasun-planei eustea

Laneko Ikuskaritzak ordainsari-berdintasunari eta berdintasun-planei buruz egiten dituen kanpainei eustea, enpresek genero-berdintasunaren arloan dituzten betebeharraren jarraipena eta kontrola egiteko.

Oharrak

·2023an, emakumeen eta gizonen berdintasuna sustatzeko ikuskapen-jarduerak egin dira. Bereziki, kanpaina hauek:

- Emakume langileen segurtasunaren eta osasunaren arloan, besteak beste, haurdun dauden emakumeen eta ama edoskitzaileen osasuna babestea.
- Amatasuna eta edoskitzea babestekoak.
- Sexu-jazarpena eta jazarpen-protokoloak.
- Sexuagatiko diskriminazioak.
- Ordainsari-desberdintasuna edo soldata-arraila.
- Berdintasun-planak.

Arlo arduraduna	·Lan eta Gizarte Segurantzaren Sailburuordetza.
Aurrekontu-eragina 2023an	·Baliabide propioak.
Betetze-maila 2023an	·% 100.

•19. jarduketa. Adinekoekin euskal estrategia bultzatzea

Zahartze aktiboa bizitza osoko ikuspegiaren integratuko duen adineko pertsonen Euskal Estrategia definitzen jarraitzea, adineko autonomoak eta autonomiarako laguntza (zaintza) gero eta handiagoak behar dituztenak kontuan hartuta, eta belaunaldien arteko elkartasunetik abiatuta, adinekoen bizitzako adin-aniztasunari edo faseei eta erretiroari aurre egiteko moduei buruzko eztabaida piztuko duena.

Oharrak

·2023ko abenduan, Adinekoekiko Euskal Estrategiaren bitarteko ebaluazioa egin da (2021-2024). 2023ko amaieran, 14 proiektu bultzatzaileetan ezarritako ekintzen erdia baino gehiago jarri dira abian.

·Euskadiko Adineko Batzordearekin (EAB) batera, gizarte-zentroak eraldatzeko eta adinekoentzako gaikuntza- eta prestakuntza-programa bihurtzeko lanean ari gara.

·Agenda Nagusian, bizi-luzera berrien gaia lantzen ari dira, eta adineko askok parte hartzen dute Foroetan eta Age Cafe-ean. Prozesu hori txosten batekin amaitzen da. Txosten hori gizarte-zerbitzuen zuzendaritzaren esku jartzen da, ikaskuntzak diseinatzen diren politika publikoetan txertatzen joateko.

·Telelaguntza-zerbitzu publikoak 68.000 erabiltzaile baino gehiago izan ditu 2023an.

Arlo arduraduna	·Gizarte Politiketako Sailburuordetza.
Aurrekontu-eragina 2023an	·14.361.500 euro.
Betetze-maila 2023an	·% 100.

•20. jarduketa. Euskadi Lagunkoia Sustraietatik indartzea

Euskadi Lagunkoia Sustraietatik indartzen jarraitzea, estrategia tokiko planoarekin lotzeko eta hiri lagunkoia adinekoekin sustatzeko tresna gisa.

Oharrak

·2023an zehar, programari atxikitako udalerrien sareak hazten jarraitu du: gaur egun, 79 udalerri daude, adineko pertsonen herritartasun aktiboa sustatzeko, erabakiak hartzen eta inguruneak hobetzen parte hartuz.

·Lagunkoitasunaren arloko jardunbide egokiei buruzko urriaren 3ko 145/2023 Dekretua onartu da, adinekoentzako ingurune erraztaileak sortzean berrikuntzagaratik eta eraginkortasunagaratik, lagunkoitasunari dagokionez, nabarmentzen diren jardunbideak ezagutzeko. Urriaren 4an, Lagunkoitasunari buruzko Europako Jardunbide Egozien VII. Jardunaldia egin zen Bilbon. Lagunkoitasuneko jardunbide egokien sarirako hautagaiak aurkezteko epea azaroaren 20an amaitu zen.

·Hiru Lurralde Batzordeak martxan daude. Lurralde historiko bakoitzari dagokio, eta lurralde bakoitzeko Euskadi Lagunkoia atxikitako udalerriek hartzen dute parte.

Arlo arduraduna	·Gizarte Politiketako Sailburuordetza.
Aurrekontu-eragina 2023an	·213.345 euro.
Betetze-maila 2023an	·% 100.

•21. jarduketa. Proiektu pilotuak aktibatzea

Proiektu pilotuak diseinatu eta aktibatzea, definitutako jarduera-irizpideen arabera, ingurune hurbilenean edo etxean ahultasun-egoeran dauden adinekoei arreta zabaltzea eta indartzea ahalbidetuko dutenak.

Oharrak

·2023ko urriaren 3an, Gizarte Zerbitzuen II. Plan Estrategikoa (2023-2026) onartu zen. Proiektu bultzatzaileak ezartzen dira, lidergo publikoarekin sustatu beharrekoak, etxeko arreta indartzera eta komunitatea garatzera bideratutako hiru eskumen-mailen bidez.

·Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Sailak lehen adierazitako helburuarekin orain arte abian jarri dituen proiektu pilotuetako batzuk honako hauek dira:

-Zaintel (telefono bidezko arreta, 900 100 356 doakoa), euskaraz eta gaztelaniaz. Bertan, familia zaintzaileek behar duten laguntza aurkituko dute, informazioa, orientazioa edo aholkua.

-Laguntzabidea, etxeetako krisi-egoeretan dauden familiei laguntzeko, aholkatzeko eta orientatzeko, zaintzaren gainkarga prebenitzeko eta laguntza- eta atsedeen-zerbitzuetarako eta kasu bakoitzerako egokia den zaintza-planerako sarbide unibertsala bermatzen laguntzeko.

-Kuvu, nahi ez den bakardadeari aurre egiteko tresna berria, batez ere adinekoen artean, 65 urtetik gorakoek beren etxebizitza partikularra gazteekin aldi baterako partekatzen dutelako ideian oinarrituta. Horrela, errentari gazteak etxebizitzaren mantentze-gastuen zati bat ordaintzen du, gehi alokairu solidario gisa murriztutako zenbateko gehigarri bat, bi aldeentzat onura ekonomikoa ekarriko duena.

-Telelaguntza prediktiboa. Azken helburua zainketa-esparru integral bat lortzea da, zainketen kalitatea bermatuko duena. Horretarako, prebentzioari helduko zaio, eta zainduak bere bizi-ingurunearekin duen lotura sustatuko da, ezinbesteko baldintza baita haren ongizaterako.

-Beti On bultzatzea, bakarrik bizi diren 80 urtetik gorako pertsona guztiengana iristeko.

Arlo arduraduna	·Gizarte Politiketako Sailburuordetza.
Aurrekontu-eragina 2023an	·13.914.325 euro.
Betetze-maila 2023an	·% 100.

•22. jarduketa. Arrisku soziosanitarioko faktoreak hautematea

EAEko 60 urtetik gorako pertsonen artean, arrisku soziosanitarioko faktoreak detektatzea ahalbidetuko duen tresna bat eraikitzea, iragarpen-faktore jakin batzuk definituz eta mailakatzuz.

Oharrak

·Osasun Saileko Arreta Soziosanitarioko Zuzendaritzaren eta Osakidetzako Zuzendaritza Nagusiko Lehen Mailako Arreta Koordinatzeko Zuzendariordetzaren arteko bilera batean erabaki da jarduera horri Adinekoen Arreta Planean ekitea. Akordio horretan oinarrituta, lantaldea sortu da eta prototipo bat eraikitzeko lanei ekin zaie. 2024ko ekainean aurkeztea aurreikusten da.

Arlo arduraduna	·Osasun Sailburuordetza.
Aurrekontu-eragina 2023an	·Aurrekontu-eraginik gabe.
Betetze-maila 2023an	·50%.

•23. jarduera. Belaunaldi-erleleboko zikloa kudeatzeko estrategia bat diseinatzea

Belaunaldien arteko errelebo-zikloa kudeatzeko estrategia diseinatzea eta abian jarritzea hirugarren sektoreko erakunde, enpresa eta antolakundeetan.

Oharrak

·Euskadiko Adinekoen Batzordearen konpromisoetako bat diskriminazioa ezabatzen laguntzea da, zahartzen diren pertsonen eskubideen defentsa sustatuz eta belaunaldien arteko harremanak babestuz.

·Bizitza Betea programak, Helduak Adi erakundearen bidez, adinekoentzako prestakuntza-jarduerak prestatzeko gida bat argitaratu du 2023ko udaberrian. Gainera, helburu berak sustatzen dira Secot bezalako erakundearen eskutik, ibilbide luzea egin baitute erretiroa hartuko duten pertsonen informazioa eta prestakuntza ematen.

·Enplegu eta Gizarteratze Sailburuordetzak, bere aldetik, AdinLan diseinatu du, adinaren kudeaketarako tresnen gida bat, kalitatezko enplegua lortzeko aukera-berdintasunerako. ·Ekainaren 21ean, Adina Kudeatzeko Jardunaldi batean aurkeztu zen, Bilbon. Adinaren ikuspegia sartu da Laneko Segurtasun eta Osasunaren Estrategian, Enplegu Plan Estrategikoan eta Lanbide zerbitzu publikoaren laguntza-programetan. Eta Enpleguaren Legean ere lehenetsunezko jarduerak zehazten dira, bai gazteentzat, bai 55 urtetik gorakoentzat.

·Pertsonen kudeaketa eraginkorra erraztuko duen “erreminta-kutxaren” artean, Lanbide-Euskal Enplegu Zerbitzuaren belaunaldi-erleleboko programak daude, hala nola Lan Mentoring, Lehen Aukera, Txanda Kontratua, 50 urtetik gorako Kontratazioa, Aukera berri, bai eta Osalaren aholkularitza ere, adinera begirako prebentzio-planerarako, besteak beste.

Arlo arduraduna	·Gizarte Politiketako Sailburuordetza. ·Enplegu eta Gizarteratze Sailburuordetza.
Aurrekontu-eragina 2023an	·11.977.167 euro.
Betetze-maila 2023an	·Bizitza Betea: % 70. ·Tresnen gida: % 100.

•24. jarduera. Migraziorako Euskal Itun Sozialaren garapena eta urteko ebaluazioa

Migraziorako Euskal Itun Soziala garatzen jarraitzea, itun horrekiko atxikimendua gizartean eta erakundeetan zabaltzea, eta haren betetze-mailaren jarraipena eta urteko ebaluazioa egitea.

Oharrak

·2023an zehar, Migraziorako Euskal Itun Soziala toki-eremura hedatzen jarraitu da. EAEko 120 udal baino gehiago atxiki dira gaur egun Migraziorako Euskal Itun Sozialera. “Euskadin tokiko harrera-politikak diseinatzeko orientabideak” dokumentua egin da, Migrazioaren eta Asiloaren Euskal Foroaren Harrera Batzordean garatua, eta Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako sailburuak EUDELeke presidenteari entregatu zion 2023ko urriaren 4an.

·EUDELen barruan, 2023ko azaroaren 14an, lan-batzorde bat sortu da harreraren helburuari behar bezala erantzuteko tokiko ikuspegitik.

·Abenduaren 18an, migratzaileen nazioarteko egunean, jardunbide egokiak aitortzeko ekitaldi bat egin zen Bilbon, eta iragarri zen 2024an Harreragune tresna berri bat jarriko zela abian, bizi diren edo, kasu honetan, Bilbora iristen diren migratzaileei informazioa eta aholkularitza emateko zerbitzua.

Arlo arduraduna	·Gizarte Politiketako Sailburuordetza.
Aurrekontu-eragina 2023an	·120.000 euro.
Betetze-maila 2023an	·% 100.

•25. jarduketa. Transferentzia lehenestea asilo-migrazioaren arloan, eta migratzaileak hartzeko eta integratzeko euskal eredua diseinatzea

Migrazioaren eta asiloaren arloko eskumenetik egiteke dauden transferentzien egutegian lehentasunezko izaerari eustea. Hori oinarri hartuta, migratzaileen harrerarako eta integratzeko euskal eredua diseinatu eta abian jartzea. Eredua horren barruan, laguntza pertsonalizatuko euskal zerbitzu bat egongo da, migratzaileak gizarteratze- eta laneratzera bideratua, Gobernu Programaren 90. konpromisoaren 5. ekimenean aurreikusitakoaren ildotik.

Oharrak

·Eusko Jaurlaritzak migrazioaren eta asiloaren arloko eskumenak transferitzeko proposamena azpimarratu du Espainiako Gobernuaren aurrean. 2022. urtearen amaieran egindako kudeaketen ondorioz, bi lantalde sortu ziren Espainiako Gobernuaren eta Eusko Jaurlaritzaren artean: lehenengoa, 2023ko otsailaren 20an bildu zen, migrazio-eskumenean oinarrituta; eta bigarrena, 2023ko otsailaren 27an, asilo-politikei lotuta. Bi bilera horiek Inklusio, Gizarte Segurantzaren eta Migrazio Ministerioko ordezkariekin egin ziren.

·Lehenengo taldean, Eusko Jaurlaritzak berriz planteatu zuen atzerriarrentzako lan-baimenak izapidetzeko eta ebazteko eskumena eskualdatzeko proposamena. Bigarren taldean, Eusko Jaurlaritzak oinarrien proposamen bat aurkeztu zuen asiloaren arloko baterako gobernantza deszentralizaturako.

·Hurrengo hiru hilabeteetan, bi lantalde horiek ez ziren berriz deitu, eta aurkeztutako proposamenek ez zuten erantzunik jaso. Ondoren, hauteskunde orokorrak deitu ziren, eta ez du jarraipenik izan. Eusko Jaurlaritzaren asmoa da berriro planteatzea Espainiako Gobernuari lantalde horiek berraktibatzea, Espainiako Gobernu berria eratu ondoren geratu ziren puntuan.

Arlo arduraduna	·Gizarte Politiketako Sailburuordetza. ·Enplegu eta Gizarteratze Sailburuordetza. ·Gobernantza Publiko eta Autogobernu Saila.
Aurrekontu-eragina 2023an	·Aurrekontu-eraginik gabe.
Betetze-maila 2023an	·% 100 (Eusko Jaurlaritzari dagokion zatian).

•26. jarduera. Talentua atxikitze, garatzeko eta erakartzeko programa bat abian jartzea

Gazteak erakartzeko, atxikitze, itzultzeko eta konektatzeko programa espezifiko bat abian jartzea (Ameslariak), GAZ Zerbitzuaren barruan, mugikortasun- eta migrazio-proiektuei lotutako emantzipazio-ibilbideei laguntzeko, itzulera barne, eta talentua txertatzea, edo berriro txertatzea eta atxikitzea, EAEko ekimen sozialeko erakundeek, enpresek eta erakundeek parte hartzen duten ekimenen nazioarteko konexioa indartzeko aukera ere kontuan hartuta, diasporarekin ohiko harremana izanda intereseko eremu jakin batzuetan.

Oharrak

·Ameslariak programaren kudeaketa GAZ (Gazteen ibilbideak Abian jartzeko Zerbitzua) programaren barruan dago. Horren bidez, gazteentzako mugikortasun-proiektuei buruzko informazioa, laguntza eta orientazioa ematen da. GAZ zerbitzua bat dator Gazteen Emantzipazioa laguntzeko 2030 Euskal Estrategiaren bederatzigarren proiektu bultzatzailearekin.

·GAZ zerbitzu berria 2023ko urriaren 9an jarri zen abian, eta, beraz, gazteak erakartzeko, atxikitze eta itzultzeko ekintza espezifikoak planifikatzen eta zehazten joango dira. GAZ eta, beraz, Ameslariak dinamizatzeko, kanpoko laguntza teknikoa dago.

·Enplegu eta Gizarteratze Sailburuordetzak, Orkestra-Lehiakortasunerako Euskal Institutuaren laguntzarekin, ikerketa bat egin du talentua erakartze, atxikitze eta txertatzeari buruz: literatura berrikustea, EAEn indarrean dauden ekintzak aztertzea, benchmarking-a estatuan eta nazioartean eta Biztanleria Aktiboaren Inkestako datuak aztertzea.

·2023an, 14 ekintza-proposamen bat prestatu da Euskal Autonomia Erkidegoan talentuaren mobilizazioa lantzeko, eta 4 politika eta jardunbide motatan sailka daitezke: 1) talentua mobilizatu aurretik; 2) integrazioa eta atxikipena; 3) kualifikazioak aitortzea; eta 4) ekintzaileak erakartzea. Honako hauek dira ekintza horietako batzuk: Prestakuntza-aren bidezko Sustraitzea eta Gizarte Sustraitzea; emakume etorkin ez-aktiboak gizarteratzeko Programa; Talenturako pizgarri fiskalak; Dagoeneko eraikita dauden sareak baliatzea talentua bultzatzeko, eta abar.

Arlo arduraduna	·Gazteria Zuzendaritza. ·Enplegu eta Gizarteratze Sailburuordetza.
Aurrekontu-eragina 2023an	·GAZen aurrekontu-partidan sartuta dago (78.000 euro).
Betetze-maila 2023an	·% 100.

•27. jarduera. Euskarri Estrategia garatzea

Helduarora igarotzeko prozesuetan, familiarentzako laguntza-sarerik ez duten gazteei laguntzeko programa pilotua eta Euskarri Estrategia garatzen jarraitzea, gazte horiek migratzaileak izan edo ez izan, eta babes-saretik kanpo egon ala ez.

Oharrak

·Euskarri Estrategiaren Erakundearteko Koordinazio Mahaiak hiru bilera egin ditu 2023an. Mahai horretan hiru foru-aldundiek, EUDELe eta Eusko Jaurlaritzako hainbat sailek parte hartu dute. Foru- eta udal-eremuko hauteskunde-prozesuek eta organoak eratzeko prozesuek bilera-erritmo biziagoa eragotzi dute.

·Hala ere, mahaia berriz eratu da urriaren 5eko bileran, hauteskunde-prozesuaren ondoren berritutako karguak sartuz. Mahaiaren lan-plana 2023ko lan-agendan ezarritako aurreikuspenek zehaztu dute, zazpi lehentasun-ardatzetan egituratuta.

·2023. urtearen amaieran, joan den urteko kudeaketa-memoria egin da, eta 2024rako lehentasunak eguneratzen dituen lan-agenda onartu da.

Arlo arduraduna	·Gizarte Politiketako Sailburuordetza.
Aurrekontu-eragina 2023an	·Aurrekontu-eraginik gabe.
Betetze-maila 2023an	·% 100.

•28. jarduera. Landa Garapeneko Legea onartzea

Landa Garapeneko Legea onartzea eta haren aurreikuspenak garatzea.

Oharrak

·Legea 2022ko ekainaren 30ean onartu zen Eusko Legebiltzarrean. Deialdiaren helburua da landa-ingurunea gainerako lurraldearen maila berean kokatzea.

Legearen mugarrietako bat landa-lentearen mekanismoa sartzea da, erakundeek diseinatzeko dituzten politikek euskal landa-eremuan duten eragina kontuan har dezaten. Horretarako, aurreikusten da landa-eremuei eragiten dieten plan, programa eta ekimen instituzionalei, onartu aurretik, txosten lotesleak egin beharko dizkietela Eusko Jaurlaritzako eta foru-aldundietako landa-garapenaren arloko sail eskudunek.

Era berean, egungo gobernantza indartu nahi du, gure landa-eremuen alde lan egiteko, erakunde-, toki-, lurralde- eta eskualde-maila guztien eta horien eragile sozioekonomiko adierazgarrien eskutik.

Nabarmentzekoa da plangintza estrategikorako proposamena, Lurralde Garapeneko Programak, Landa Garapeneko Eskualdeko Programak eta Tokiko Garapen Planak diseinatuz.

Arlo arduraduna	·Nekazaritzako, Arrantzako eta Elikagai Politikako Sailburuordetza.
Aurrekontu-eragina 2023an	·Aurrekontu-eraginik gabe.
Betetze-maila 2023an	·2022an % 100ean bete zen.

•29.jarduketa. Landa-inguruneari atxikitzeko pizgarriei buruzko azterlan egitea

Lehen azterlan bat egitea, bertako zein migratzaile gazteentzako pizgarri-programa bat definitzera bideratua, landa-ingurune bizi-proiektuekin lotzea sustatzeko.

Oharrak

·2023an, lehentasuna eman zaio 31. jardueran aurreikusitako azterlanari. Horrela, jarduketa hori 2024ra atzeratu da.

Arlo arduraduna	·Nekazaritzako, Arrantzako eta Elikagai Politikako Sailburuordetza.
Aurrekontu-eragina 2023an	·Aurrekontu-eraginik gabe.
Betetze-maila 2023an	·2024ra atzeratuta.

•30. jarduketa. Urteko prospekzio, dibulgazio eta komunikaziorako plana garatzea

Urtero, erronka demografikoari buruzko prospekzio, dibulgazio eta komunikazio sozialaren arloko lan-plana egitea, “Maiatza demografikoa”ren programazioa barnean hartuta.

Oharrak

·2023an, “Maiatza demografikoaren” aurreikuspena baldintzatuta egon zen udal- eta foru-hauteskundearen prozesuaren eta erakundeek aldi horietan ekitaldi publikoak egiteko orduan errespetatu behar dituzten lege-murrizketen ondorioz.

·Hori dela eta, aurten jarduera nagusia ekainaren 7an egindako “Talentuaren kudeaketa negu demografikoan” jardunaldian kontzentratu zen. Ekitaldian honako hauek parte hartu zuten: Andrés Arizkorreta (Jakiunde, CAF), Carolina Pérez Toledo (CEBEKeko presidentea), Sara de la Rica (ISEAK Fundazioko zuzendaria, EHUko Analisi Ekonomikoaren Oinarriak katedraduna), Begoña Etxebarria (Novia Salcedo Fundazioko zuzendari kudeatzailea) eta Ivan Jiménez (Bizkaia Talenteko zuzendari kudeatzailea).

·Jardunaldi honen edukia 2024aren hasieran argitaratuko da, erronka demografikoari buruzko Erronkak bildumako zenbaki espezifiko baten barruan.

Arlo arduraduna	·Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusia.
Aurrekontu-eragina 2023an	·20.000 euro.
Betetze-maila 2023an	·% 100.

•31. jarduera. Aldian behingo prospekzio-azterlanak egitea

Prospekzio Soziologikoen Kabinetearekin eta EUSTATEkin lankidetzan, demografia-errealitatea etengabe aztertze prozesu bat egitea, bai eta demografiaren bilakaera, kausak eta ondorioak aztertze prozesu bat ere, prospekzioko, dibulgazioko eta komunikazioko urteko planetan sartuko diren lanen programazio batekin.

Oharrak

·Ezarritako aurreikuspenak betez, 2023an azterlan kualitatibo bat egin da, Euskadiko 5.000 biztanletik beherako udalerrietan bizi diren pertsonen euskal landa-eremuan duten eragin demografikoari buruz.

·Helburua izan da arazo demografikoaren kausa eta ondorio nagusiak identifikatzea, modu espezifikoan, landa-eremuan. Prospekzio Soziologikoen Kabinetearen aholkularitzarekin egin da lana.

·Ondorioak 2023ko abenduaren 7an aurkeztu ziren, eta hemen eskura daitezke: https://www.euskadi.eus/contenidos/documentacion/o_23kua3/eu_def/adjuntos/23kua3landa_eu.pdf

Arlo arduraduna	·Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusia.
Aurrekontu-eragina 2023an	·14.900 euro.
Betetze-maila 2023an	·% 100.

•32. jarduketa. Erronka demografikoak enpleguan dituen ondorioen azterketa bultzatzea

2022ko martxoaren 15ean Euskadiko Elkarrizketa Sozialaren Mahaiaren Lan Planean jada adostu zen demografiak enpleguan duen erronkaren ondorioei buruzko azterketa egitea. Azterketa hori hiru aldeko elkarrizketan egingo da sindikatuarekin, enpresa-elkarrekin eta gobernuekin, eta Eusko Legebiltzarrera bidaliko da amaitutakoan.

Oharrak

·Lan hori 2022an egin zen, eta 2023an partekatu zen Elkarrizketa Sozialeko Mahaiaren. Beraz, erronka demografikoak enpleguan dituen ondorioei buruzko azterketa egin da. Laster argitaratuko da Lan eta Enpleguko Sailaren webgunean.

·Ordezkapen-politiken arrakasta-ereduak aztertu eta identifikatu ziren. Aldi berean, Euskadiko belaunaldi-ordezkapenari buruzko datuak aztertu ziren, eta landa-lan bat egin da euskal enpresak arlo horretan duen errealitatea ezagutzeko. Azkenik, euskal enpresetan belaunaldien ordezkapena sektoreka lantzeko gida metodologiko bat diseinatu da.

·2023ko maiatzaren 17an, Euskadiko Elkarrizketa Sozialaren Mahaiaren egindako lanaren hiru aldeko azterketa egin da.

Arlo arduraduna	·Enplegu eta Gizarteratze Sailburuordetza.
Aurrekontu-eragina 2023an	·Aurrekontu-eraginik gabe.
Betetze-maila 2023an	·% 100.

•33. jarduera. Baliabideen gida bat egitea eta zabaltzea

Baliabideen gida bat egitea, gazteen emantzipazioa errazteko eta familia-proiektuak eraikitze eskura dauden ekimen publiko guztien ezagutza sustatzeko, bai prestazio eta laguntza ekonomikoei dagokienez, bai kontziliazio, hezkuntza, etxebizitza edo enpleguaren arloan ez.

Oharrak

- 2023an, gazteen emantzipazioa errazteko programei eta baliabideei buruz eskuragarri dagoen informazio guztia bildu da.
- Lan horretan oinarrituta eta estrategian aurreikusita dagoen bezala, gida 2024an zehar egin eta aurkeztuko da.

Arlo arduraduna	·Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusia.
Aurrekontu-eragina 2023an	·Aurrekontu-eraginik gabe.
Betetze-maila 2023an	·% 100.

•34. jarduera. Aurrekontuan islatzea

Urteko aurrekontuetan lehen ataleko jardueretarako erabiliko diren baliabideak adieraztea. Jarduera berriak bultzatzea, epe laburrerako inpaktu-irizpidearekin, bai eta sailen ohiko aurrekontutik aparteko gastu bat edo gastu gehigarri bat ekar dezake-tenak ere.

Oharrak

- Urtero egiten den ekitaldi bat da, eta memoria honek berariaz islatzen du.

Arlo arduraduna	·Ogasun Saila.
Aurrekontu-eragina 2023an	·Jarduketa bakoitzaren ardura duen sail bakoitzari dagokio.
Betetze-maila 2023an	·% 100.

•35. jarduera. Jarraipen-memoriak egitea urtero

Erronka Demografikorako 2030 Euskal Estrategian jasotako aurreikuspenen eta jardueren betetze-mailari buruzko urteko jarraipen-memoriak egitea, bai eta horiek aurrekontuan duten isla ere.

Oharrak

- 2023ko azaroan hasi zen lantzen Erronka Demografikorako 2030 Euskal Estrategian jasotako aurreikuspenen eta jarduketaren betetze-mailari buruzko urteko jarraipen-memoria.
- Ezarritako aurreikuspenak betez, 2024ko lehen hiruhilekoan argitaratu da.

Arlo arduraduna	·Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusia.
Aurrekontu-eragina 2023an	·Aurrekontu-eraginik gabe.
Betetze-maila 2023an	·% 100.

•36. jarduera. Ebaluazio-prozesuak bultzatzea

2025eko eta 2028ko lehen seihilekoan aurkeztu behar diren tarteko ebaluazio-prozesuen diseinua eta enkargua eta 2031ko lehen seihilekoan amaitu beharko den azken ebaluazioa planifikatzea. Hiru ebaluazio-prozesu horiek Erronka Demografikorako 2030 Euskal Estrategiaren Aginte Taula Integrala erabiliko dute Eranskinean aurkezten dena. Aginte-aula hori hiru adierazle-multzotan egituratzen da: egoera, helburuak eta funtsezko faktoreak.

Oharrak

·Bitarteko ebaluazioa 2024aren amaieran egitea aurreikusten da.

Arlo arduraduna	·Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusia.
Aurrekontu-eragina 2023an	·Ez dagokio 2023an.
Betetze-maila 2023an	·2023an ez dagokio.

2. Azken oharra

Erronka Demografikorako 2030 Euskal Estrategia 2022ko ekainaren 21ean onartu zuen Gobernu Kontseiluak. Horrek esan nahi du memoria honek lehen 18 hilabeteen balantzea eskaintzen duela; hori guztia, zortzi urtez, 2030era arte, proiektatzen den estrategia baten esparruan.

Urteko memoria mota hori Estrategiaren beraren barruan dago aurreikusita, 35. jarduketan. Helburuen betetze-mailaren jarraipena egitea du helburu, aurreikusitako egutegiei dagokienez. Balorazio kualitatiboa 36. jardueran aurreikusita dago, 2025eko eta 2028ko tarteko bi ebaluazioen eta 2031ko amaierako ebaluazioaren bidez.

2.1. Helburuen betetze-mailaren balantzea lehen 18 hilabeteetan

Memoria horrek aukera ematen du egiaztatzeko lan-helburuen eta egutegiaren betetze-maila nabarmen altua dela. Estrategian aurreikusitako 36 jardueretatik 3k ez zuten helbururik 2023ko amaiera baino lehen. Gainerako 33 jardueretatik, 29tan bete da ezarritako konpromisoen egutegia. Beste 4 jarduketak 2024ra atzeratu dira, baina, nolanahi ere, aktibatuta edo abian daude prestaketa-fasean. 2023an, 230.464.870 euroko aurrekontua metatu da Erronka Demografikorako 2030 Euskal Estrategia bultzatzeko.

Balantze on horrek agerian uzten du Estrategia hori zeharkako eta sailarteko jarduketarako tresna ona dela, eta hurrengo bloke-egiturak, ardatzek, zehar-lerroek eta jarduerak erantzun egin dietela bete behar zituen funtzionaltasun- eta osotasun-helburuei:

• **1. multzoa.** Epe laburrerako eraginaren irizpidea duten 4 jarduketa hartzen ditu barne (trakzio-proiektuak).

• **2. multzoa.** Lau ardatz eta 23 jarduketa ditu abian, ibilbide luzeko inpaktuaren irizpidearekin.

- **I. ardatza:** Gazteen emantzipazioa.

- **II. ardatza:** Familia-proiektuen eraikuntza.

- **III. ardatza:** Adinekoen bizitza autonomia eta osoa sustatzea.

- **IV. ardatza:** Migranten gizarteratzea.

• **3. multzoa.** Zeharkako hiru jarduera-ildo eta 9 jarduketa jasotzen ditu.

- Zeharkako jarduketako **1. lerroa:** landa-eremua errebalorizatzea.

- Zeharkako jarduketako **2. lerroa:** prospekzioa, dibulgazioa eta komunikazioa.

- Zeharkako jarduketako **3. lerroa:** aurrekontua, jarraipena eta ebaluazioa.

• **Eranskina.** Aginte-taula integrala, egoeraren, helburuen eta funtsezko faktoreen adierazleekin.

Aldi berean, Estrategiaren planteamenduak berretsi egiten du, alde batetik, trazatutako lan-plangintza egokia eta bideragarria dela, eta, bestetik, arduratutako sailek inplikazio handia dutela hura betetzeko, eta lehentasun-izaera ematen zaiola helburuak garatzeari eta betetzeari.

Ildo beretik, eta Estrategiak berak jasotzen duen jarraipen-, ebaluazio- eta adierazle-sistemaren barruan, dagoeneko probatu diren lau erreferentzietako biri balioa eman behar zaie: (1) urteko lehen memoria hau egitea eta (2) 2022ko ekainetik lau aldiz bildu den Sailarteko Mahaia. Biak oso baliagarriak izan dira Estrategia osoaren jarraipena egiteko, koordinatzeko eta bultzatzeko. 2024an, (3) tarteko ebaluazioaren lehen prozesuari ekingo zaio, Estrategian sartutako (4) adierazleen panela erreferentziazat hartuta.

·Balantze horri gehitu behar zaio, interkonexioa eta izaera osagarria duelako, Gobernu Kontseiluak 2023ko martxoaren 21ean onartu zuela Gazteen Emantzipazioa laguntzeko 2030 Euskal Estrategia. Kontuan izan behar da Erronka Demografikorako 2030 Euskal Estrategiaren I. ardatza “Gazteen emantzipazioan” zentratzen dela. Horrela, emantzipazio-estrategiarekin, Erronka Demografikorako 2030 Euskal Estrategia berariaz indartu da bere sektore-eremuetako batean, gazteria-politika publikoetatik.

·Gazteen Emantzipazioa laguntzeko 2030 Euskal Estrategiak bost ardatz ditu, 10 trakzio-proiektu eta 27 jarduera lotu edo osagarri, horietako batzuk bat datozenak Erronka Demografikorako 2030 Euskal Estrategian aurreikusitakoekin; eta beste jarduketa berri batzuk, hala nola hilean 300 euroko laguntza bi urtez emantzipazio-prozesuetan dauden 25-29 urteko gazteentzat. Nolanahi ere, eta oro har, Gazteen Emantzipazioa laguntzeko 2030 Euskal Estrategia errefortzu garrantzitsua eta sinergia-eragina izan da erronka demografikoari erantzuteko helburuetan.

2.2. 2024ko perspektiban irekitzen diren hausnarketa- eta hobekuntza-ildoak

2024. urtea berezia da, hainbat arrazoiengatik. Lehenik eta behin, udaberrian Eusko Legebiltzarrerako hauteskundeak egingo dira, eta horrek legealdi berri bat ekarriko du. Bigarrenik, Erronka Demografikorako 2030 Euskal Estrategiari dagokionez, 2025eko lehen seihilekoan Estrategiaren tarteko lehen ebaluazioa aurkeztea aurreikusten da, eta horrek esan nahi du 2024ko bigarren seihilekoan hasi beharko dela hura prestatzen. Hirugarrenik, aurreikusita dago 2024an politika fiskala berrikusteko prozesuari ekitea. Foru-aldundiek jada iragarritako beste aldagai batzuen artean, erronka demografikoaren gakoa hartu beharko da kontuan.

Hiru inguruabar horiek direla eta, 2024ko bigarren seihilekoa une egokia da Erronka Demografikorako 2030 Euskal Estrategia hobetzeko eta optimizatzeko esparruak identifikatzeko, datozen urteei begira. Hurrengo ataletan, erronka demografikoari erantzuten jarraitzeko ezar litezkeen berrikuntza- eta hobekuntza-ildo batzuk aipatzen dira, gogoeta eta iradokizun gisa. Erronka horrek erantzun dinamikoak eta errealitate demografikoaren bilakaerara egokitze modukoak eskatzen ditu, eragin sozialak, kulturalak edo ekonomikoak dinamikoak, aldakorak eta poliedrikoak diren neurrian.

·Trakzio-proiektu berrien bloke bat identifikatzea

2022ko ekainean onartutako Estrategiaren bertsioan, lehen blokeak epe laburrerako inpaktu-irizpidea duten 4 jarduketa berri definitzen ditu, trakzio-proiektu izaera dutenak. Horietako hiru 2023an amaituta daude (zuzeneko laguntza seme edo alaba bakoitzeko, hilean 200 eurokoa, hiru urtera artekoa; doakotasuna 0-2 urte bitarteko haur-eskoletan; eta ikuspegi demografikoa txertatzea araudia egitean), eta laugarrena 2024an egongo da (Ekintzailetza-proiektuetarako eta gazteen prestakuntzarako mailegu-programa).

Plantea daitekeen lehen iradokizuna da 2024ko bigarren seihilekoan hasi behar den tarteko ebaluazioa aprobeztatzea trakzio-proiektuen bloke berri bat identifikatzeko, Estrategiaren potentziala indartzeko eta biderkatzeko, ordura arte eraikitakotik abiatuta. Oso interesgarria izan liteke Estrategiaren lehentasunezko jarduera-ardatz bakoitzak bereziki nabarmendutako trakzio-proiektu bat izatea. (Estrategiak, gaur egun, lau ardatz ditu, baina hurrengo ataletan bosgarren bat sortzea iradokiko da).

·“Euskadiko giza kapitala indartzea eta ordezkatzeta” Estrategiaren lehentasunezko jarduera-ardatz berritza hartzea

Erronka Demografikorako 2030 Euskal Estrategiak lehentasunezko lau jarduera-ardatz ditu: I. ardatza: Gazteen emantzipazioa; II. ardatza: Familia-proiektuen eraikuntza; III. ar-

datza: Adinekoen bizitza autonomia eta osoa sustatzea; eta IV. ardatza: Migranteen gizarteratzea. Bestalde, Estrategiak bere laugarren ardatzaren barruan sartzen du “26. jarduera. Talentua atxikitze, garatze eta erakartzeko programa bat abian jartzea”, nagusiki gazte-politiken eremura mugatzen dena.

Atal honetan jasotako iradokizuna da Estrategiaren lehentasunezko jarduketa-ardatz berri gisa berezko garrantzia ematea Euskadiko *giza kapitala indartzen eta ordeztzen lagunduko duen eremuari*, Euskadin nahiz Europa osoan belaunaldi-erreleboaren eta eskulan-defizitaren gero eta zailtasun handiagoei erantzuna emango diena. Ardatz horrek lan-ildo hauek jaso eta berrantolatu ditzake eremu berean:

- Talentua: kualifikazio handiko profesionalak erakartzea.
- Migrazioa: profesional kualifikatuak eta kualifikatu gabeak erakartzea.
- Itzulera: kanpoan irten ziren ikasleak eta langileak Euskadira erakartzea.
- Atxikipena: Euskadin jarraitzea erakargarri egitea garapen profesionalerako.
- Diaspora: kanpoko euskal komunitateei lotutako pertsonak Euskadira erakartzea.
- Lan-merkatuaren potentzialtasunak: gazteen enplegu lan-baldintzak hobetzea, 55 eta 65 urte bitarteko enplegurik gabeko langileak kontratatzea, emakumeen enpleguaren behin-behinekotasuna edo partzialtasuna murriztea, edo Euskadin jada instalatuta dagoen immigrazioaren birkualifikazioa edo homologazioa arintzea.

Lehendakaritzak koordinatuta, 2023an zehar, Orkestra Institutuak dokumentu bat egin du “Euskadi Talent Estrategia” baterako. Euskadin talentua atxikitze, garatze eta erakartze buruzko azterlan zabala da, eta iradokizun horren oinarri eta esparru izan daiteke.

•Migrazioaren arloko ardatza eta haren bi jarduera-eremu nagusiak indartzea, garatzea eta zehaztea: (I) erakartzea eta ekartzea, eta (II) hartzea eta integratzea.

Iradokizun hori osagarria da eta aurrekoarekin lotzen da. Migrazioa ezin da eta ez da hartu behar erronka demografikoaren irtenbidetzat, baina bai erantzun garrantzitsuenetako bat bezala. Migratzaileen ekarpena gero eta garrantzitsuagoa da, bai jaiotza-datuen balantzea hobetzeko egiten duten ekarpenagatik, bai lan-merkatuan eskulana birjartzeko egiten duten ekarpenagatik, bai beren zergen bidez zerbitzu publikoak eta ongizate-estatua mantentzeko egiten duten ekarpenagatik.

Etorkizunean, berehalako zein bitarteko, Euskadik migratzaile gehiago beharko ditu. Hau da, lanean hasteko beharra handiagoa izango da. Ikuspegi horrekin, bi eremu nagusitan sakondu beharko da helburu hori lortzeko: (1) *erakartzeko* eta *ekartzeko* gaitasuna, eta (2) *hartzeko* eta *integratzeko* gaitasuna. Bi helburu horiek Estrategian identifikatuta daude, zehazki, «25. jarduera. Migrazioaren eta asiloaren arloko transferentziari lehentasuna ematea, eta migratzaileak hartzeko eta integratzeko euskal eredua diseinatzea”.

Jarduera honen lehen zatia –*Migrazioaren eta asiloaren arloko transferentziari lehentasuna ematea*– bat dator migratzaileak *erakartzeko* eta *ekartzeko* dugun gaitasuna indartzeko beharrarekin. Erakarpen-estrategia eraginkorrak garatzea ahalbidetzen duten tresnak behar ditugu. Estrategiak, 2024tik aurrera, xehetasun handiagoz jaso ditzake tresna horien edukia eta garrantzia.

Jarduera honen bigarren zatia –*Migratzaileak hartzeko eta integratzeko euskal eredua diseinua*– bat dator migratzaileak gizarteratzeko prozesuak zailtzen dituzten oztopoak kentzeko eta arazoak konpontzeko gaitasunarekin, hasierako orientazio-zerbitzuetatik hasi eta gizarteratzeko eta laneratzeko prozesu osoan aholkularitza eta laguntza emateraino. Horrela, eta Estrategiaren tarteko ebaluazioaren esparruan, 2024tik aurrera, bigarren dimentsio horrek ere zehaztasun eta egokitze handiagoa izan lezake premia eta errealitate berrietara.

•Estrategiaren erakunde arteko dimentsioa zabaltzea

Erronka Demografikorako 2030 Euskal Estrategia egiteko prozesuak eztabaidarako fase bat izan zuen lehen urtean, foru-aldundiekin eta EUDELekin batera. Izan ere, Estrategiaren I. dokumentuak (Esparru Orokorra) bigarren puntuan jasotzen du “Foru-aldundiek eta udalek erronka demografikoaren arloan egindako jardueraren memoria”.

Azkenik, Estrategia Eusko Jaurlaritzaren sailen arteko jarduera-tresna gisa proiektatu zen, beste bi maila instituzionalekin koordinatzera eta jarduera osagarria irekita. 2030 Agenda Euskadi Foroa eta, zehazki, Gobernantzako Lantaldea eta Eraldaketa Sozialaren Lantaldea Estrategiaren garapena partekatu eta bateratu duten bi gune izan dira.

2024ko bigarren seihilekoa une egokia izan daiteke aztertzeko ea Erronka Demografikorako 2030 Euskal Estrategiak hurrengo urteetako plangintzan sar dezakeen foru-aldundiekin eta udalekin partekatutako jarduera-esparru bat.

Azken batean, puntu honetan iradokitzen da Estrategiaren ebaluazioa aukera egokia izan dadila honen erakundearteko dimentsioa zabaltzeko, bai zerga-eremuan, bai erronka demografikoari erantzuteko garaian erakunde-maila desberdinetan zeharkakoak izan daitezkeen politika publikoen beste jarduera batzuetan. Iradokizun horren oinarrian gogoeta partekatu bat dago: erantzun hau herri-helburu estrategiko bat da, eta, zalantzarik gabe, garrantzitsuenetako bat hurrengo hamarkaden ikuspegitik.

Oharren eranskina

Beste dokumentu
interesgarri batzuetarako
estekak

·27/2023 Dekretua, otsailaren 21ekoa, seme-alabaren bat duten familientzako laguntzena

<https://www.euskadi.eus/bopv2/datos/2023/02/2301073e.pdf>

·Erronkak 2. Euskadiko belaunaldien arteko harremanen etorkizunari buruzko elkarrizketa eta eztabaida publikoa bilatzea. Javier Yanguas eta Joseba Zalakain

https://www.euskadi.eus/contenidos/informacion/coleccion_interes_erronkak/eu_def/adjuntos/2-ERRONKAK-EUS.pdf

·Erronkak 6. Talentuaren kudeaketa negu demografikoan: Gogoeta eraikitzailea. Juanjo Álvarez Rubio

https://www.euskadi.eus/contenidos/informacion/coleccion_interes_erronkak/eu_def/adjuntos/Erronkak-6-EUS.pdf

